

Odporúčania na zmeny v slovenskej legislatíve a stavebnej praxi a napĺňanie článku 9 Prístupnosť Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím

pun PROJEKT
UNIVERZÁLNE
NAVRHOVANIE

Tento dokument je výstupom národného projektu Podpora univerzálneho navrhovania PUN č. NFP312040APA3 a je vypracovaný na základe výskumu vykonaného v rokoch 2020 – 2023 v spolupráci so zástupcami organizácií osôb so zdravotným postihnutím. Projekt Podpora univerzálneho navrhovania PUN je financovaný zo zdrojov ESF v rámci Operačného programu Ľudské zdroje. Prijímateľom projektu je Fakulta architektúry a dizajnu STU v Bratislave, Výskumné a školiace centrum bezbariérového navrhovania CEDA. Viac informácií o projekte PUN na <https://p-un.sk/>

Autori: doc. Ing. arch. Lea Rollová, PhD. a kolektív riešiteľov projektu PUN

Úvod

1. Analýza Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím v kontexte prístupnosti, stavebnej legislatívy a praxe	6
1.1. Základné pojmy súvisiace s prístupnosťou	7
1.2. Ciele Dohovoru OSN a prístupnosť	10
1.3. Analýza vybraných článkov Dohovoru OSN a ich súvislosť s čl. 9 Prístupnosť ..	13
2. Implementácia článku 9 Prístupnosť Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím	16
2.1. Prístupnosť fyzického prostredia a európske iniciatívy	19
2.2. Prístupnosť fyzického prostredia na Slovensku	24
2.2.1. Analýza napĺňania článku 9 Prístupnosť prostredia v národných stratégiách a akčných plánoch	27
2.2.2. Analýza slovenskej stavebnej legislatívy	31
2.2.3. Monitorovanie a propagovanie prístupnosti stavieb na Slovensku	37
2.3. Zhrnutie základných nedostatkov v legislatíve a praxi.....	38
3. Odporúčania na systémové zmeny v kontexte implementácie článku 9 Prístupnosť do slovenskej praxe	42
3.1. Koordinácia implementácie článku 9 Prístupnosť	43
3.2. Odporúčania na zmeny v legislatívnych predpisoch	53
3.2.1. Odporúčania na zmeny vo vybraných zákonoch	53
3.2.2. Odporúčania na zmeny v stavebnej legislatíve	68
3.2.3. Odporúčania na zmeny v hygienických predpisoch	87
3.2.4. Odporúčania na zmeny v požiaro-bezpečnostných predpisoch	94
3.3. Odporúčania pre komory architektov a stavebných inžinierov	98
3.4. Odporúčania pre samosprávy	103
Záver	113
Príloha: Kontrolné hárky – Vyhlásenie o bezbariérovej prístupnosti.....	114

Úvod

Asi 87 miliónov ľudí v EÚ má nejakú formu zdravotného postihnutia¹. Mnoho osôb so zdravotným postihnutím v Európe nemá v živote rovnaké šance ako ostatní ľudia, viac ako milión ľudí žije v inštitúciách a preto sú do určitej miery vylúčení, segregovaní od komunity. Najväčšou skupinou ľudí, ktorí majú rôzne zdravotné postihnutia, sú starší dospelí vo veku nad 65 rokov (pozrite Tabuľku 1), pričom v dôsledku starnutia populácie skupina tejto cieľovej skupiny narastá. Ministerstvo financií SR uvádza prognózu, že „Slovensko bude patriť medzi najrýchlejšie starnúce krajiny v EÚ.“² a „starnutie populácie bude najrýchlejšie medzi rokmi 2040 a 2060, kedy sa do post produktívneho veku presunú silné populačné ročníky 70. a 80. rokov. Starnutie populácie spôsobí nárast výdavkov citlivých na starnutie populácie o 10,8 percentuálneho bodu. V roku 2019 dosiahli tieto výdavky hodnotu 18,3 % HDP, z ktorej vzrastú až na 29,1 % HDP v roku 2070. Výdavky budú rásť do roku 2063, kedy dosiahnu svoj vrchol a následne mierne poklesnú.“³

Tabuľka 1 - Veková štruktúra osôb so zdravotným postihnutím a bez zdravotného postihnutia⁴

Indikátor	EU SILC 2016		EU SILC 2017		EU SILC 2018	
	so ZP	bez ZP	so ZP	bez ZP	so ZP	bez ZP
16 - 24 rokov	3.0	16.8	2.9	16.6	2.8	15.9
25 - 44 rokov	14.8	47.2	16.7	47.4	15.9	47.4
45 - 64 rokov	39.7	29.1	38.4	29.2	38.7	29.1
65 a viac rokov	42.5	6.8	41.9	6.8	42.6	7.6

Zdroj: ŠÚ SR, EU SILC UDB 2016-2018

Indikátor	EU SILC 2019		EU SILC 2020		EU SILC 2021	
	so ZP	bez ZP	so ZP	bez ZP	so ZP	bez ZP
16 - 24 rokov	2.7	15.4	2.0	13.0	1.8	14.9
25 - 44 rokov	15.3	47.6	15.1	45.9	16.1	45.2
45 - 64 rokov	39.0	28.8	36.5	30.6	38.4	30.0
65 a viac rokov	43.0	8.2	46.4	10.5	43.8	9.9

Zdroj: ŠÚ SR, EU SILC UDB 2019-2021

¹ Poznámka: dáta o počte osôb so zdravotným postihnutím pochádzajú zo zdroja: Eurostat.

<https://ec.europa.eu/newsroom/empl/newsletter-archives/41293>

² Ministerstvo financií SR (2021): S vráskami rastú výdavky. Dostupné na internete:

https://www.mfsr.sk/files/archiv/16/AWG_komentar.pdf

³ Ibid, str. 2

⁴ Štatistický úrad SR (marec 2023) Vybrané indikátory sociálnej situácie osôb so zdravotným postihnutím, tabuľka č. 2.2.8.

Tabuľka 2 - Podiel osôb so ZP a podiel domácností, v ktorých žijú osoby so ZP⁵
%

Indikátor	EU SILC 2016	EU SILC 2017	EU SILC 2018	EU SILC 2019	EU SILC 2020	EU SILC 2021
podiel osôb	28.9	31.3	30.7	31.1	30.2	30.3
podiel domácností	50.1	53.8	53.1	53.9	51.8	51.7

Zdroj: ŠÚ SR, EU SILC UDB 2016-2021

Problémy skupiny ľudí so zdravotným postihnutím (ďalej skrátene „ľudia/osoby/človek so ZP“) v produktívnom veku súvisia najmä s ich nedostatočnou inklúziou, participáciou a s nedostatkom ekonomických príležitostí na trhu práce, čo často spôsobuje ich diskrimináciu, závislosť a chudobu. Ako je preukázané v Tabuľke 1, percentuálny podiel ľudí so zdravotným postihnutím (ZP) vo veku od 16 – 64 rokov v porovnaní s ľuďmi bez zdravotného postihnutia sa počas rokov 2016 – 2021 významne nezmenil, teda pri tejto cieľovej skupine sa nepredpokladá nárast percentuálneho podielu ako pri skupine ľudí vo veku nad 64 rokov. Podľa tabuľky č. 2 je na Slovensku 30 % populácie, ktorá má zdravotné postihnutie. Viaceré ekonomické štúdie preukázali, že neriešenie problematiky ľudí so zdravotným postihnutím prináša štátu ekonomické straty⁶. Odkaz týchto ekonomických štúdií je veľmi jasný: „podpora začlenenia ľudí so zdravotným postihnutím do sveta práce nie je len otázkou práv a sociálnej spravodlivosti, ale prispieva aj k trvalo udržateľnému rastu a rozvoju“. Tiež je tu tvrdenie, že bez prístupného prostredia, dopravy, informácií a služieb je problematické naplniť právo na začlenenie a zamestnanie ľudí so ZP v komunite a na voľnom trhu práce.

Pre lepšie porozumenie dôsledkov pomalej inklúzie ľudí so ZP do života komunity je potrebné porozumieť najmä historické modely vnímania zdravotného postihnutia, čo súvisí aj s ich zaobchádzaním, určovaním spôsobu ich života. V histórii sú známe tieto modelové prístupy k ľuďom so ZP: charitatívny, medicínsky, sociálny a ľudsko-právny prístup. Prvé dva prístupy, charitatívny a medicínsky, vnímajú ľudí so zdravotným postihnutím ako na separátnu, izolovanú alebo segregovanú skupinu, ktorá si vyžaduje špeciálnu, medicínsku a rehabilitačnú podporu na základe rozhodnutia odborníkov, pričom údajne len pomocou tejto podpory je možné eliminovať postihnutie jedinca. Naopak ďalšie dva modelové prístupy vychádzajú z predpokladu, že každý človek, teda aj človek so ZP, má právo na nezávislý spôsob života a právo aktívne sa podieľať na rozvoji spoločnosti v rámci svojich možností. Podľa uskutočnených výskumov⁷ ľudia so zdravotným postihnutím nestoja o súcit, nechcú byť len obsluhovaní v najlepších ústavoch a nemocniciach, ale podobne ako všetci ostatní ľudia chcú

⁵ Štatistický úrad SR (marec 2023) Vybrané indikátory sociálnej situácie osôb so zdravotným postihnutím, tabuľka č. 2.1

⁶ Poznámka: toto tvrdenie podporujú viaceré ekonomické štúdie, napríklad S. Backup (2010): The price of exclusion: The economic consequences of excluding people with disabilities from the world of work, dostupné na internete https://www.ilo.org/skills/pubs/WCMS_149529/lang--en/index.htm

⁷ Matoušek, Oldřich (2005) Sociální práce v praxi. Specifika různých cílových skupin a práce s nimi. Praha: Portál 2005. 352 s. ISBN 80-7367-002-X

viest normálny osobný a rodinný život, žiť vo vlastnom byte, nájsť si primerané pracovné a spoločenské uplatnenie a tým dosiahnuť osobné uspokojenie.

Požadovaná inklúzia ľudí so ZP do komunity súvisí najmä s identifikáciou a odstránením rôznych bariér najmä spoločenských, fyzických, informačných, komunikačných a iných, pričom predpokladom schopnosti identifikovať bariéry je zber, zhromažďovanie a hodnotenie komplexných údajov z rôznych zdrojov pre zlepšovanie národnej politiky a praxe. **Národný projekt Podpora univerzálneho navrhovania sa zameria na identifikáciu existujúcich fyzických bariér a bariér súvisiacich s implementáciou legislatívnych ustanovení súvisiacich s prístupnosťou fyzického prostredia do praxe** (ďalej len „projekt PUN“).

Pri výskume v rámci projektu PUN sa zdôrazňuje komplexné vnímanie osôb so zdravotným postihnutím, najmä právo na podporu ich nezávislého života a právo na sebaurčenie. Vo vzťahu k prostrediu a spoločnosti sa uplatňuje v tomto modeli princíp „normality“. Zohľadňuje sa skutočnosť, že pri všetkých iniciatívach a politikách je potrebné uplatňovať ľudsko-právny prístup, ktorý považuje ľudí so zdravotným postihnutím za neoddeliteľnú súčasť spoločnosti a prisudzuje im rovnaké práva a povinnosti ako všetkým ostatným členom v spoločnosti.

V tomto dokumente sú zverejnené výsledky výskumu riešiteľov projektu PUN, ktoré boli vypracované na základe analýzy európskej legislatívy a stavebnej praxe a ich súladu s Dohovorom o právach osôb so zdravotným postihnutím najmä s článkom 9 Prístupnosť. Odporúčania na legislatívne zmeny v Slovenskej republike sú doplnené o 50 príkladov z praxe z európskych štátov, ktoré môžu slúžiť ako pozitívne príklady uplatňovania univerzálneho navrhovania a napĺňania Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím. Vypracované sú tiež podklady pre kontrolu dodržiavania prístupnosti tzv. kontrolné hárky, ktorú sú v prílohe tohto dokumentu. Očakávaným dopadom navrhovaných systémových opatrení je účinnejšie presadzovanie prístupnosti a univerzálneho navrhovania v slovenskej stavebnej praxi, čo následne môže zabezpečiť lepšie sociálne začleňovanie osôb so zdravotným postihnutím, prevenciu a elimináciu diskriminácie osôb so zdravotným postihnutím v spoločnosti, čo je aj jedným z cieľov Operačného programu Ľudské zdroje.

1. Analýza Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím v kontexte prístupnosti, stavebnej legislatívy a praxe

Najvýznamnejším dokumentom, ktorý zaručuje základné ľudské práva osobám so zdravotným postihnutím, je Dohovor OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím⁸ (ďalej len „Dohovor OSN“), ktorý bol prijatý v roku 2006 Valným zhromaždením Organizácie Spojených národov. V prvom článku dohovoru je uvedený cieľ *„podporovať, chrániť a zabezpečovať plné a rovnaké užívanie všetkých ľudských práv a základných slobôd všetkými osobami so zdravotným postihnutím a podporovať rešpektovanie ich prirodzenej dôstojnosti.“*

Dohovor OSN je zmluvou o ľudských právach, ktorá stanovuje záväzky, ktoré majú mať ďalekosiahle účinky v oblasti vnútroštátnych právnych rámcov zmluvných štátov. Všetky členské štáty EU sú zmluvnými stranami Dohovoru OSN a ide o prvý dohovor o ľudských právach, ktorý podpísala aj Európska únia ako spoločenstvo. Dohovor OSN sa stal jedným z najrýchlejšie podporovaných nástrojov v oblasti ľudských práv v histórii so silnou podporou všetkých regionálnych skupín⁹. 160 štátov podpísalo Dohovor OSN pri jeho otvorení v roku 2007 a 126 štátov ratifikovalo Dohovor O počas prvých piatich rokov.

Výbor pre práva osôb so zdravotným postihnutím¹⁰ (ďalej len „Výbor CRPD“) je orgán nezávislých odborníkov, ktorý monitoruje implementáciu Dohovoru OSN zmluvnými štátmi. Poskytuje tiež smerodajné usmernenia o jednotlivých ustanoveniach dohovoru OSN prostredníctvom všeobecných komentárov. Analýzy v tejto kapitole čerpajú najmä z týchto všeobecných komentárov¹¹ a vedeckých publikácií zameraných na analýzy a výklad Dohovoru OSN.

Dňa 9. marca 2010 vyslovila Národná rada Slovenskej republiky súhlas s návrhom vlády Slovenskej republiky na ratifikáciu Dohovoru a Opčného protokolu k Dohovoru OSN a dňa 28. apríla 2010 podpísal prezident Slovenskej republiky ratifikačné listiny oboch zmluvných dokumentov. **Pre Slovenskú republiku nadobudol Dohovor OSN platnosť dňa 25. júna 2010.**

Slovenská republika ako zmluvná strana multilaterálnych zmlúv vyslovila súhlas s Uznesením č. 2048 z 9. marca 2010 a rozhodla, že Dohovor OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím má podľa článku 7 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky prednosť pred vnútroštátnym právom.

⁸ z angl. Convention on the Rights of Persons with Disabilities - CRPD

⁹ Melish, Tara J. (2007) "The UN Disability Convention: Historic Process, Strong Prospects, and Why the U.S. Should Ratify". Rochester, NY. SSRN 997141

¹⁰ Poznámka: skratka výbor CRPD vychádza z pôvodného anglického názvu Dohovoru OSN, informácie o činnosti výboru sú na webovej stránke <https://www.ohchr.org/en/treaty-bodies/crpd>

¹¹ Poznámka, všetky všeobecné komentáre k Dohovoru OSN sú dostupné na: <https://www.employment.gov.sk/sk/rodina-socialna-pomoc/tazke-zdravotne-postihnutie/kontaktne-miesto-prava-osob-so-zdravotnym-postihnutim/dokumenty-3.html>

1.1 Základné pojmy súvisiace s prístupnosťou

V Dohovore OSN sa často používajú pojmy súvisiace s prístupnosťou, ktoré je potrebné v úvodnej časti tohto dokumentu objasniť. Okrem definícií sú ku každému pojmu alebo slovnému spojeniu uvedené aj základné princípy a súvislosti s Dohovorom OSN.

Ľudia so zdravotným postihnutím sú osoby s dlhodobými telesnými, mentálnymi, intelektuálnymi alebo zmyslovými postihnutiami, ktoré v súčinnosti s rôznymi prekážkami, tzv. environmentálnymi faktormi, môžu brániť ich plnému a účinnému začleneniu do spoločnosti na rovnakom základe s ostatnými.

Podľa Dohovoru (článok 1) je zdravotné postihnutie pojem, ktorý sa vyvíja a je výsledkom vzájomného pôsobenia medzi osobami so zhoršeným zdravím a medzi bariérami v postojoch a v prostredí, ktoré im bránia plne a účinne sa zúčastňovať na živote spoločnosti.

Nezávislý život a začlenenie do spoločnosti je stav bytia, kedy má jednotlivec možnosť zvoliť si miesto pobytu, ako aj to, kde a s kým bude žiť na rovnakom základe s ostatnými. Ak je jednotlivec odkázaný na pomoc inej osoby, môže si zvoliť domáce, pobytové a iné komunitné podporné služby vrátane osobnej asistencie, ktoré sú nevyhnutné pre nezávislý život v spoločnosti a pre začlenenie sa do nej.

Článok 19 sa zaoberá dvomi pojmami, ktoré sú jasne uvedené v jeho názve: právo na nezávislý spôsob života a právo na začlenenie do spoločnosti. **Zatiaľ čo právo na nezávislý spôsob života sa týka individuálneho rozmeru, právo na začlenenie do spoločnosti má sociálny rozmer, teda ide o pozitívne právo na vytvorenie inkluzívneho prostredia**¹². V zmysle článku 19 majú ľudia so ZP právo na prístup ku všetkým službám ponúkaným verejnosti, ako sú bývanie, doprava, vzdelávanie, zamestnanie či rekreačné aktivity, aj prístup k udalostiam a podujatiam politického a kultúrneho života, ktorých sa chce osoba so zdravotným postihnutím zúčastniť. Takáto možnosť voľby je však skutočne reálna iba v prípade, ak sú v spoločnosti dostupné podporné služby, ktoré zmierňujú a odstraňujú dopady zdravotného postihnutia na schopnosť samostatne vykonávať každodenné aktivity a participovať na živote spoločnosti.

Komunikácia je jazyk, zobrazenie textu, Braillovo písmo, dotyková komunikácia, zväčšené písmo, prístupné multimédiá, ako aj písané, zvukové, jazykovo jednoduché, predčítavané, augmentatívne a ďalšie alternatívne spôsoby, prostriedky a formáty komunikácie vrátane prístupných informačných a komunikačných technológií;

Definícia „komunikácie“ je uvedená v článku 2. Ľudia so zdravotným postihnutím majú právo na získanie všetkých verejných informácií v prístupných formátoch a právo na vyhľadávanie, prijímanie a vyjadrovanie informácií a myšlienok rovnako ako ostatní (čl. 21). Oznamy, správy

¹² Všeobecný komentár č. 5 (2017) k nezávislému spôsobu života a začleneniu do spoločnosti, str. 6

a iné informácie možno sprostredkovať v rôznych formách vrátane Braillovhého písma, posunkovej reči, formou dotykových (taktilných) a iných ľahko čitateľných formátov a formátov alternatívnej komunikácie. Takisto je potrebné, aby komunikácia a výmena informácií prebiehali obidvoma smermi a aby boli služby a zariadenia prístupné všetkým osobám používajúcim rôzne spôsoby komunikácie. Zásadou je, že **každá informácia by mala byť poskytnutá multisenzoricky, t.j. najmenej dvomi spôsobmi zmyslového vnímania** (napríklad vizuálne a akusticky alebo vizuálne a dotykovo...).

Primerané úpravy sú nevyhnutné a adekvátne zmeny a prispôbenie, ktoré nepredstavujú neúmerné alebo nadmerné zaťaženie a ktoré sa robia, ak si to vyžaduje konkrétny prípad, s cieľom zabezpečiť osobám so zdravotným postihnutím využívanie alebo uplatňovanie všetkých ľudských práv a základných slobôd na rovnakom základe s ostatnými;

Definícia primeraných úprav je v článku 2. Dôležité je vysvetlenie tejto definície vo všeobecnom komentári: **Prístupnosť a univerzálne navrhovanie sa týkajú skupín, zatiaľ čo primerané úpravy sa týkajú jednotlivcov.** To znamená, že aj v prístupnej budove sú „primerané úpravy“ vymáhateľné, a to od okamihu, keď ich jednotlivec so zdravotným postihnutím potrebuje v danej situácii, napríklad úpravy podľa individuálnych potrieb na pracovisku alebo v škole, aby mohol svoje práva využívať na rovnakom základe v konkrétnom kontexte.

Povinnosti primeraných úprav sa líšia od povinnosti sprístupnenia produktov, prostredí, služieb a pod. Cieľom obidvoch je zaručiť prístupnosť, ale povinnosť sprístupnenia pomocou univerzálneho dizajnu alebo pomocných technológií je očakávanou povinnosťou, zatiaľ čo povinnosť zabezpečiť primerané úpravy je povinnosťou s okamžitou platnosťou (ex nunc).¹³

Univerzálny dizajn je navrhovanie výrobkov, prostredí, programov a služieb tak, aby ich mohli využívať v najväčšej možnej miere všetci ľudia bez nevyhnutnosti úprav alebo špeciálneho dizajnu; "univerzálny dizajn" nevyklučuje asistenčné zariadenia pre určité skupiny osôb so zdravotným postihnutím, ak je to potrebné.¹⁴

Poznámka: Na Slovensku je v praxi zaužívaný pojem „**univerzálne navrhovanie**“, ktorý bude použitý v celom texte tohto dokumentu

Z definície (článok 2) je zrejmé, že sa nejedná len o navrhovanie pre osoby so zdravotným postihnutím, ale o navrhovanie pre „všetkých ľudí“, aby ich mohli rovnocenne používať ľudia napríklad rôznej výšky, veku alebo schopností. Univerzálne navrhovanie je benefitom pre rôzne skupiny užívateľov, napríklad pre rodičov s kočkami, cestujúcich s kuframi,

¹³ Všeobecný komentár č. 6 ( ) o rovnosti a nediskriminácii, str. 6 bod 24.

¹⁴ Poznámka – definícia je prekladom z originálnej anglickej verzie čl. 2 Dohovoru, v slovenskom preklade Dohovoru, ktorý je zverejnený v oznámení MZV č. č. 317/2010 Z. z. je v kontexte dizajnu nevhodne preložené slovo „environment“ ako zariadenie, pričom správne by malo byť „prostredie“ (fyzické prostredie, životné prostredie) ako je zrejmé z článku 9 Prístupnosť.

prevádzkovateľov pri zásobovaní, ale aj pre ľudí s poúrazovými a pooperačnými stavmi, alebo pre chronicky chorých ľudí u ktorých nie sú viditeľné známky ochorenia, ale ich výkonnosť môže byť znížená. Univerzálne navrhovanie je vyšším „stupňom“ bezbariérového navrhovania, pretože zohľadňuje rôznorodé nároky „všetkých ľudí“ a redukuje potrebu osobitných, špeciálnych riešení pre určité skupiny osôb (napr. osobitné riešenia pre osoby na vozíku). Univerzálne navrhovanie je považované za najvhodnejšie riešenie z hľadiska dlhodobej udržateľnosti systémov, lebo poskytuje viac príležitostí pre sociálny a hospodársky rozvoj (napr. vytvorenie viacerých ekonomických príležitostí pre znevýhodnené skupiny ľudí, výroba prístupných tovarov a služieb, ktoré môžu zlepšiť konkurencieschopnosť výrobcov, univerzálne prístupná budova má vyššiu trhovú hodnotu...). Univerzálne navrhovanie prináša prospech všetkým ľuďom v komunite tzv. „win-win situation for all“.

Prístupnosť je zabezpečenie rovnakého a rovnocenného prístupu ku všetkým prostrediam, výrobkom, tovarom, službám a komunikácii rešpektujúc dôstojnosť všetkých užívateľov. Prístupnosť je nutná podmienka pre nezávislý spôsob života ľudí so ZP, ich začlenenie a neobmedzené využívanie všetkých ľudských práv a základných slobôd.

Právo na nezávislý spôsob života a začlenenie do spoločnosti ustanovené v článku 19 je viazané na povinnosti zmluvných štátov ohľadom zabezpečenia prístupnosti (článok 9). Všetky prostredia, tovary, výrobky a služby prístupné alebo poskytované verejnosti, musia byť prístupné všetkým ľuďom bez ohľadu na to, či sú vo vlastníctve verejných orgánov alebo súkromných podnikov. V článku 9 sa vyžaduje identifikácia a odstránenie prekážok v prostredí ako aj kontrola dodržiavania štandardov¹⁵. Prístupnosť je možné považovať za nové právo: „EHSV vyzýva inštitúcie EÚ, aby uznali, že článok 9 Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím stanovuje ľudské právo ako také, a preto jeho úplná implementácia musí prostredníctvom právnych a politických opatrení viesť k vytvoreniu podmienok, ktoré osobám so zdravotným postihnutím umožnia mať prístup ku všetkým druhom prostredia a podieľať sa na všetkých aspektoch života. Pre úplné využívanie ich občianskych a politických práv, ako aj sociálnych, hospodárskych a kultúrnych práv to má zásadný význam. Prístupnosť je na prospech celej spoločnosti.“¹⁶

Diskriminácia na základe zdravotného postihnutia je v článku 2 definovaná ako „akékoľvek rozlišovanie, vylúčenie alebo obmedzenie na základe zdravotného postihnutia, ktoré má za cieľ alebo následok narušenie alebo úplnú neexistenciu uznania, uplatňovania alebo výkonu ľudských práv a základných slobôd v politickej, hospodárskej, sociálnej, kultúrnej, občianskej

¹⁵ Všeobecný komentár č. 5 (2017) k nezávislému spôsobu života a začleneniu do spoločnosti, str. 15-16

¹⁶ Európsky hospodársky a sociálny výbor EHSV (2013) Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Prístupnosť ako ľudské právo osôb so zdravotným postihnutím“ (stanovisko z vlastnej iniciatívy) č. 2014/C 177/03

alebo akejkoľvek inej oblasti na rovnakom základe s ostatnými. Zahŕňa všetky formy diskriminácie vrátane odmietnutia primeraných úprav.“

Diskriminácia „na základe zdravotného postihnutia“ sa môže diať osobám, ktoré majú zdravotné postihnutie v súčasnosti, alebo ho mali v minulosti, alebo sú náchylné na zdravotné postihnutie v budúcnosti, resp. o ktorých sa predpokladá, že majú zdravotné postihnutie, ako aj tým osobám, ktoré majú vzťah k osobe so zdravotným postihnutím. Takáto forma diskriminácie je známa ako „*diskriminácia z dôvodu osobitného vzťahu k zdravotne postihnutej osobe*“. Dôvodom rozsiahlej pôsobnosti článku 5 je odstránenie všetkých diskriminačných situácií a/alebo diskriminačných konaní súvisiacich so zdravotným postihnutím, ako aj boj proti takýmto situáciám a konaniam¹⁷.

1.2. Ciele Dohovoru OSN a prístupnosť

V článku 1 Dohovoru OSN je uvedené: „Účelom tohto dohovoru je presadzovať, chrániť a zabezpečovať plné a rovnaké využívanie všetkých ľudských práv a základných slobôd všetkými osobami so zdravotným postihnutím a podporovať rešpektovanie ich prirodzenej dôstojnosti“.

Dohovor predstavuje zmenu paradigmy vnímania zdravotného postihnutia ako zlého zdravotného stavu jednotlivca k vedomiu, že **zdravotné postihnutie je dôsledkom vzájomnej interakcie medzi zdravotným postihnutím jednotlivca a rôznymi bariérami, ktoré vytvára spoločnosť**. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami dohovoru, sú povinné zosúladiť svoje právne rámce so základnými zásadami Dohovoru OSN, ktorými sú sebaurčenie, rovné zaobchádzanie, nediskriminácia, účasť - participácia, začlenenie a prístupnosť.

V článku 4 bode 1 sú definované všeobecné zmluvné povinnosti štátov: „*Štáty, zmluvné strany, sa zaväzujú zabezpečiť a podporovať plnú realizáciu všetkých ľudských práv a základných slobôd pre všetky osoby so zdravotným postihnutím bez akejkoľvek diskriminácie na základe zdravotného postihnutia. Na tento účel sa zmluvné strany zaväzujú:*

a) Prijatť všetky vhodné legislatívne, administratívne a iné opatrenia na implementáciu práv uznaných v tomto dohovore;

b) prijatť všetky vhodné opatrenia vrátane právnych predpisov na úpravu alebo zrušenie existujúcich zákonov, nariadení, zvykov a praktík, ktoré predstavujú diskrimináciu osôb so zdravotným postihnutím; [...]

V zmysle článku 9 Dohovoru OSN je zmluvným štátom uložená povinnosť prijatť viaceré opatrenia, ako je uvedené nižšie:

¹⁷ Všeobecný komentár č. 6 ( ) o rovnosti a nediskriminácii, str. 6 bod 20.

Článok 9 PRÍSTUPNOSŤ

1. S cieľom umožniť osobám so zdravotným postihnutím, aby mohli žiť nezávislým spôsobom života a plne sa podieľať na všetkých aspektoch života, **zmluvné strany prijímú príslušné opatrenia, ktoré zabezpečia osobám so zdravotným postihnutím na rovnakom základe s ostatnými prístup k fyzickému prostrediu**, k doprave, k informáciám a komunikácii vrátane informačných a komunikačných technológií a systémov, ako aj k ďalším prostriedkom a službám dostupným alebo poskytovaným verejnosti, a to tak v mestských, ako aj vo vidieckych oblastiach.

Tieto opatrenia, ktoré budú zahŕňať identifikáciu a odstraňovanie prekážok a bariér brániacich prístupnosti, budú sa vzťahovať okrem iného na:

- a) **budovy, cesty, dopravné a iné vnútorné a vonkajšie zariadenia vrátane škôl, obytných budov, zdravotníckych zariadení a pracovísk;**
- b) informačné, komunikačné a iné služby vrátane elektronických a pohotovostných služieb

2. **Zmluvné strany prijímú aj príslušné opatrenia:**

- a) **na vypracovanie, vyhlásenie a kontrolu dodržiavania minimálnych noriem a pravidiel na zabezpečenie prístupnosti zariadení a služieb dostupných alebo poskytovaných verejnosti;**
- b) **na zabezpečenie toho, aby súkromné subjekty, ktoré poskytujú zariadenia a služby dostupné alebo poskytované verejnosti, zohľadňovali všetky aspekty prístupnosti pre osoby so zdravotným postihnutím;**
- c) **na zabezpečenie zainteresovaným subjektom vzdelávanie o otázkach prístupnosti, s ktorými sa stretávajú osoby so zdravotným postihnutím;**
- d) **na vybavenie budov a iných verejne prístupných priestorov označením v Braillovom písme a v ľahko čitateľnej a zrozumiteľnej forme;**
- e) **na poskytovanie rôznych foriem živej asistencie a sprostredkovania vrátane sprievodcov, predčítateľov a profesionálnych tlmočníkov posunkového jazyka s cieľom uľahčiť prístup do budov a do iných verejne prístupných zariadení;**
- f) **na podporovanie ďalších primeraných foriem asistencie a podpory pre osoby so zdravotným postihnutím s cieľom zabezpečiť ich prístup k informáciám;**
- g) **na podporovanie prístupu osôb so zdravotným postihnutím k novým informačným a komunikačným technológiám a systémom vrátane internetu;**
- h) **na podporovanie navrhovania, vývoja, výroby a distribúcie prístupných informačných a komunikačných technológií a systémov už v začiatkovej fáze tak, aby sa tieto technológie a systémy stali prístupnými pri minimálnych nákladoch.**

Výbor CRPD vo všeobecnom komentári č. 2 uviedol: „*Keďže prístupnosť je nevyhnutným predpokladom pre zabezpečenie samostatného života osôb so zdravotným postihnutím podľa článku 19 Dohovoru, ako aj pre ich začlenenie do spoločnosti v plnom a rovnakom rozsahu, odmietnutie prístupu k fyzickému prostrediu, doprave, informačným a komunikačným technológiám, zariadeniam a službám prístupným verejnosti je potrebné chápať v kontexte diskriminácie*“.¹⁸

Definície priamej a nepriamej diskriminácie¹⁹:

Priama diskriminácia je konanie alebo opomenutie pri ktorom sa s osobou zaobchádza menej priaznivo, ako sa zaobchádza, zaobchádzalo, alebo by sa mohlo zaobchádzať s inou osobou v porovnateľnej situácii.

Nepriama diskriminácia je navonok neutrálny predpis, rozhodnutie, pokyn alebo prax, ktoré znevýhodňujú alebo by mohli znevýhodňovať osobu v porovnaní s inou osobou; nepriama diskriminácia nie je, ak takýto predpis, rozhodnutie, pokyn alebo prax sú objektívne odôvodnené sledovaním oprávneného záujmu a sú primerané a nevyhnutné na dosiahnutie takého záujmu.

„Zmluvné štáty sú povinné zakázať všetky formy diskriminácie z dôvodu zdravotného postihnutia a zaručiť osobám so zdravotným postihnutím rovnakú a účinnú právnu ochranu pred diskrimináciou z akýchkoľvek dôvodov“ (čl. 5 ods. 2 Dohovoru OSN). „V záujme podporenia rovnosti a odstránenia diskriminácie musia zmluvné štáty prijať všetky vhodné opatrenia na zabezpečenie primeraných úprav“ (čl. 5 ods. 3 Dohovoru OSN).

Prijatie „všetkých vhodných opatrení (vrátane legislatívy) na úpravu alebo zrušenie existujúcich zákonov, predpisov, zvyklostí a praktík, ktoré sú voči osobám so zdravotným postihnutím diskriminačné“ (čl. 4 ods. 1 písm. b Dohovoru OSN), predstavuje hlavnú všeobecnú povinnosť všetkých zmluvných štátov.

Výbor CRPD ďalej uviedol, že domáca legislatíva „*by mala zabezpečiť povinné uplatňovanie noriem prístupnosti a uplatňovať sankcie vrátane pokút pre tých, ktorí ich neuplatňujú*“. V skutočnosti za okolností, keď boli uzákonené príslušné normy prístupnosti, ktoré musia štáty, zmluvné strany, vypracovať, vyhlásiť a monitorovať podľa článku 9 ods. 2 písm. a) Dohovoru OSN. Pritom je potrebné rozlišovať medzi existujúcimi prekážkami prístupnosti a novými alebo vznikajúcimi prekážkami.

V tejto súvislosti Výbor CRPD vo všeobecnom komentári č. 2 uviedol: „*Za zakázané činy diskriminácie na základe zdravotného postihnutia by sa mali považovať minimálne tieto dve situácie, v ktorých nedostatok prístupnosti bráni osobe so zdravotným postihnutím v prístupe*

¹⁸ Všeobecný komentár č. 2 (2014) k článku 9 Prístupnosť, str. 7 bod 23

¹⁹ Poznámka: podľa § 2a zákona č. 365/2004 Z. z. Zákon o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon),

k službe alebo zariadeniu otvorenému pre verejnosť: (1) ak bola služba alebo zariadenie zriadené po zavedení príslušných noriem prístupnosti (na Slovensku teda na základe IV. časti vyhlášky č. 532/2002 Z. z.), alebo (2) kde mohol byť prístup k zariadeniu alebo službe (keď vznikli) zabezpečený prostredníctvom primeraných úprav“.

Európsky hospodársky a sociálny výbor (ďalej len EHSV) v stanovisku na tému **Prístupnosť ako ľudské právo osôb so zdravotným postihnutím** „vyzýva inštitúcie EÚ, aby uznali, že článok 9 Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím stanovuje ľudské právo ako také, a preto jeho úplná implementácia musí prostredníctvom právnych a politických opatrení viesť k vytvoreniu podmienok, ktoré osobám so zdravotným postihnutím umožnia mať prístup ku všetkým druhom prostredia a podieľať sa na všetkých aspektoch života. Pre úplné využívanie ich občianskych a politických práv, ako aj sociálnych, hospodárskych a kultúrnych práv to má zásadný význam. Prístupnosť je na prospech celej spoločnosti“²⁰.

1.3. Analýza vybraných článkov Dohovoru OSN a ich súvislosť s článkom 9 Prístupnosť

Táto kapitola je spracovaná podľa Všeobecného komentára č. 2 výboru CRPD²¹.

Odobieranie bezbariérového prístupu k fyzickému prostrediu, doprave, informáciám a službám poskytovaným verejnosti je považované za **akt diskriminácie na základe zdravotného postihnutia, ktorý je v rozpore s článkom 5 Rovnosť a nediskriminácia;**

Pre naplnenie článku 8 Zvyšovanie povedomia by sa malo zdôrazňovať, že povinnosť dodržiavať štandardy prístupnosti platí pre verejný aj súkromný sektor; má sa podporovať uplatňovanie univerzálneho navrhovania, ako aj fakt, že navrhovanie a realizovanie prístupného prostredia je potrebné aplikovať už od počiatkových fáz projektovania;

Pre naplnenie článku 11 Rizikové situácie a núdzové humanitárne situácie majú byť osobám so zdravotným postihnutím bezbariérovo prístupné aj pohotovostné a záchranné služby v rizikových situáciách, rovnako napríklad núdzové ubytovanie počas prírodných katastrof alebo ozbrojených konfliktov;

Pre naplnenie článku 13 Prístup k spravodlivosti je potrebné zabezpečiť bezbariérovú prístupnosť budov, v ktorých sídlia orgány na presadzovanie práva a súdnictva; všetky súvisiace informácie a komunikácia majú byť zabezpečené s ohľadom na nároky osôb so zdravotným postihnutím, Lenže, voči týmto osobám dochádza pri uplatňovaní ich volebného práva k trvalej nepriamej diskriminácii, napríklad tým, že nemajú k dispozícii volebné informácie a volebné lístky upravené pre nevidiacich alebo slabozrakých, že volebné diskusie

²⁰ Európsky hospodársky a sociálny výbor EHSV (2013) Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Prístupnosť ako ľudské právo osôb so zdravotným postihnutím“ (stanovisko z vlastnej iniciatívy) č. 2014/C 177/03, bod 1.1.

²¹ Všeobecný komentár č. 2 (2014) k článku 9 Prístupnosť

vo verejnoprávnych médiách nie sú sprostredkované pre nepočujúcich, alebo že volebné miestnosti sú umiestnené na horšie prístupných miestach. Všeobecne zásadu prístupnosti vo vzťahu k právam osôb so zdravotným postihnutím nemožno redukovať na fyzickú prístupnosť objektov, ale treba pod ňou chápať aj prístupnosť informácií.

Pre naplnenie článku 16 Ochrana pred vykorisťovaním, násilím a zneužívaním majú byť všetky obydlia, podporné služby a prijaté postupy bezbariérovú prístupné s cieľom poskytnúť efektívnu a zmysluplnú ochranu pred násilím, zneužívaním a vykorisťovaním osôb so zdravotným postihnutím, najmä žien a detí. Informácie o poskytovaných službách majú byť prístupné v rôznych prístupných formátoch dorozumievania a komunikácie.

Pre naplnenie článku 19 Nezávislý spôsob života a začlenenie do spoločnosti má byť zabezpečená bezbariérová prístupnosť prostredia, dopravy, informačných a komunikačných technológií, ako aj služieb, lebo prístupnosť je jednou z hlavných podmienok pre začlenenie ľudí so zdravotným postihnutím do ich miestnych komunít a pre zabezpečenie ich nezávislého života. EU vyčlenila mnoho finančných zdrojov z „Eurofondov“ na tzv. deinštitucionalizáciu, lebo z hľadiska naplnenia Dohovoru OSN sú preferované komunitné sociálne služby pred inštitucionálnymi formami pobytovej sociálnej služby.

Pre naplnenie článku 21 Sloboda prejavu a presvedčenia a prístup k informáciám majú byť prístupné všetky informačné a komunikačné technológie, aby mohli osoby so zdravotným postihnutím uplatňovať právo na slobodu prejavu a presvedčenia vrátane slobody vyhľadávať, prijímať a šíriť informácie a myšlienky na rovnakom základe s ostatnými, a to prostredníctvom všetkých foriem komunikácie podľa vlastného výberu; článok 21 požaduje od zmluvných štátov, aby uznali a podporovali používanie posunkových jazykov, Braillovo písmo, augmentatívnej a alternatívnej komunikácie, ako aj ďalších prístupných prostriedkov, spôsobov a formátov komunikácie (ďalej len „prístupné formáty komunikácie“) – toto je potrebné aj v súlade s článkami 24 (Vzdelávanie), 27 (Práca a zamestnávanie), 29 (Účasť na politickom a verejnom živote) a 30 (Účasť na kultúrnom živote, rekreácii, záujmových aktivitách a športe),

Pre naplnenie článku 24 Vzdelávanie je nevyhnutné, aby bola zabezpečená bezbariérovú prístupná doprava do škôl, prístupné musia byť školské budovy a areály, informačno-komunikačné systémy a študijné materiály. Celé vzdelávacie prostredie a s tým súvisiace procesy musia byť navrhnuté tak, aby boli vytvorené podmienky na štúdium a aby umožnili rovnosť a začlenenie žiakov a študentov so zdravotným postihnutím v súlade s požiadavkou rovného zaobchádzania.

Pre naplnenie článku 25 Zdravie je nutné zabezpečiť bezbariérovú prístup do všetkých priestorov, kde sú poskytované služby zdravotnej starostlivosti a sociálnej ochrany. Všetky informačné a komunikačné činnosti týkajúce sa poskytovania zdravotnej starostlivosti musia byť poskytované v prístupných formátoch komunikácie.

Pre naplnenie článku 27 Práca a zamestnávanie je potrebné vziať na vedomie, že osoby so zdravotným postihnutím nemôžu účinne využívať svoje pracovné a zamestnanecké práva, ak je pracovisko samo o sebe neprístupné, rovnako všetky informácie týkajúce sa práce, inzeráty o pracovných ponukách, výberových konaniach, ako aj komunikácia na pracovisku, ktorá je súčasťou pracovného procesu, musia byť poskytované v prístupných formátoch komunikácie; pracoviská majú byť prístupné vo verejnom aj v súkromnom sektore.

Pre naplnenie článku 28 Primeraná životná úroveň a sociálna ochrana zmluvné štáty majú zabezpečené také opatrenia a služby sociálnej starostlivosti, ktoré sú poskytované v bezbariérovom prístupných budovách a služby musia byť poskytované v prístupných formátoch komunikácie; programy sociálneho bývania majú ponúkať bývanie, ktoré je prístupné pre osoby so zdravotným postihnutím a seniorov.

Pre naplnenie článku 29 Účasť na politickom a verejnom živote osoby so zdravotným postihnutím musia byť schopné vykonávať uvedené práva rovnocenne a efektívne, preto musia zmluvné štáty zabezpečiť účasť osôb so zdravotným postihnutím na tvorbe verejných politik a procesov, ktoré súvisia s ich životom, zaviesť participatívne plánovanie; je potrebné zabezpečiť prístupnosť vo všetkých oblastiach – účasť v pracovných skupinách, volebných komisiách a volebných miestnostiach; pracovné materiály musia byť ľahko zrozumiteľné a poskytované v prístupných formátoch komunikácie.

Pre naplnenie článku 30 Účasť na kultúrnom živote, rekreácii, záujmových aktivitách a športe majú osoby so zdravotným postihnutím právo participovať na všetkých záujmových aktivitách, preto je potrebné zabezpečiť prístup ku kultúrnym podujatiam a kultúrnym materiálom v prístupných formátoch komunikácie - k televíznym programom, filmom, divadlu a iným kultúrnym aktivitám a zabezpečiť bezbariérový prístup do budov určených na kultúrne aktivity, ako sú divadlá, múzeá, kiná, knižnice a služby pre turistov; zabezpečenie prístupnosti kultúrnych a historických pamiatok, ktoré sú súčasťou národného kultúrneho dedičstva môže byť za určitých okolností problém, avšak zmluvné štáty sú povinné usilovať o to, aby tieto kultúrne pamiatky bezbariérovým prístupnými;

Pre naplnenie článku 32 Medzinárodná spolupráca je potrebné podporovať spoluprácu, ktorá je významným nástrojom pri podpore a výskume prístupnosti a univerzálneho navrhovania; všetky nové investície vykonané v rámci medzinárodnej spolupráce majú byť použité aj na účely odstránenia existujúcich bariér a na zabránenie vzniku nových prekážok; rovnako je dôležitá spolupráca pri tvorbe medzinárodných štandardov prístupnosti, na príprave ktorých sa musia podieľať aj osoby so zdravotným postihnutím.

Pre naplnenie článku 33 Vykonávanie dohovoru na vnútroštátnej úrovni a monitorovanie je potrebné zabezpečiť kontrolu napĺňania článku 9 Prístupnosť, ktorý je kľúčovým aspektom pri procese národného a medzinárodného monitorovania z pohľadu napĺňania všetkých ustanovení Dohovoru OSN; zmluvné štáty sú povinné zriadiť kontaktné miesta v rámci svojich vlád pre záležitosti týkajúce sa plnenia Dohovoru OSN, rovnako musia vytvoriť národné rámce

pre monitorovanie implementácie dohovoru, ktoré zahŕňajú jeden alebo viac nezávislých kontrolných mechanizmov.

Procesy národného a medzinárodného monitorovania plnenia ustanovení Dohovoru OSN by sa mali uskutočniť prístupným spôsobom v prístupných formátoch komunikácie, ktorý podporuje a zabezpečuje účasť osôb so zdravotným postihnutím a ich reprezentatívnych organizácií na tomto procese.

2. Implementácia článku 9 Prístupnosť Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím

Európska únia a všetky jej členské štáty sú zmluvnými stranami Dohovoru OSN, pričom EÚ a jej členské štáty sa zaviazali zlepšiť sociálnu a ekonomickú situáciu osôb so zdravotným postihnutím na základe Zmluvy o fungovaní EÚ a Charty základných práv EÚ. Politiku EÚ v oblasti práv osôb so zdravotným postihnutím pomáhajú formovať aj rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva a Súdneho dvora Európskej únie.

Kľúčovým dokumentom pre formovanie sociálnych práv občanov v európskom priestore, od ktorého sa odvíjajú aj politiky a stratégie Európskej únie, je **Charta základných práv Európskej únie**, ktorá zaručuje právo osôb so zdravotným postihnutím na nezávislosť, na sociálnu integráciu a na účasť na živote spoločnosti.

Ochrana ľudských práv je neoddeliteľnou súčasťou Zmluvy o EÚ a prvoradou podmienkou kandidátskych krajín na členstvo v EÚ: „*Európska únia je založená na princípoch slobody, demokracie, dodržiavania ľudských práv a základných slobôd, a zásady právneho štátu, ktoré sú spoločné pre členské štáty. Únia rešpektuje základné práva, ktoré zaručuje Európsky dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd (1959) a ktoré vyplývajú z ústavných tradícií spoločných pre členské štáty, ako všeobecné zásady práva Spoločenstva.*“

Po prijatí Dohovoru OSN vypracovala Európska komisia prvý strategický plán pre EU v dokumente **Európska stratégia pre osoby so zdravotným postihnutím 2010-2020: Obnovený záväzok voči Európe bez bariér**²². V stratégii sú okrem iného uvedené požiadavky na vytvorenie bezbariérového prístupného prostredia prostredníctvom odporúčaného navrhovania prostredia pre „všetkých ľudí“ tzv. Design for All už v úvodnej časti dokumentu, čo svedčí o dôležitosti uplatňovania tejto metódy pre dosiahnutie inklúzie ľudí so zdravotným znevýhodnením. Apeluje na vlády členských štátov EU, aby prijali účinné legislatívne opatrenia na postupnú debariérizáciu spoločnosti, pričom odporúča použiť veľmi efektívny americký model. Úspech amerického modelu spočíva v implementácii legislatívnych opatrení (Section 508 of Rehabilitation Act and Architectural Barriers Act), v ktorých bol stanovený termín (v rokoch 1992 - 1994), do ktorého musia byť odstránené existujúce architektonické bariéry s

²² COM(2010) 636 final <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A52010DC0636>, 2.1. ods. 1 Accessibility

vyrubením opakovaných finančných sankcií inštitúciám a podnikom pri nedodržaní stanoveného termínu. Plné zapojenie ľudí so zdravotným postihnutím do spoločnosti chce EÚ dosiahnuť najmä odstránením administratívnych a názorových bariér, ktoré sú považované za jednu z najväčších prekážok.

Európsky parlament, Rada a Komisia vyhlásili v roku 2017 na samite v Göteborgu **Európsky pilier sociálnych práv**. Piliér stanovuje 20 kľúčových zásad a práv nevyhnutných pre spravodlivé a dobre fungujúce trhy práce a systémy sociálneho zabezpečenia v Európe 21. storočia. Piliér je štruktúrovaný do troch kapitol: 1. Rovnosť príležitostí a prístup na trh práce 2. Spravodlivé pracovné podmienky 3. Sociálna ochrana a začleňovanie. Napríklad kľúčová zásada 17 zdôrazňuje, že „*ľudia so zdravotným postihnutím majú právo na podporu príjmu, ktorá im zabezpečí dôstojný život, služby, ktoré im umožnia účasť na trhu práce a v spoločnosti, a pracovné prostredie prispôbené ich potrebám*“.

Nová EU stratégia **Únia rovnosti: Stratégia práv osôb so zdravotným postihnutím 2021-2030** deklaruje: „*osoby so zdravotným postihnutím majú právo zúčastňovať sa na všetkých oblastiach života, rovnako ako všetci ostatní*“. Stratégia podporuje implementáciu Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím zo strany EÚ a jej členských štátov, a to na úrovni EÚ aj na vnútroštátnej úrovni. Hneď v úvode v bode 2 sa hovorí o prístupnosti, ako nevyhnutnej podmienke, ktorá umožňuje naplnenie práv, autonómiu a rovnosť.²³ Nová EU stratégia obsahuje ambiciózný súbor akcií a hlavných iniciatív v rôznych oblastiach a má viacero priorít, najmä **(1) prístupnosť**: možnosť slobodne sa pohybovať a bývať, ale aj zúčastňovať sa na demokratickom procese, **(2) nezávislý život**: mať slušnú kvalitu života a žiť nezávisle, zameriava sa najmä na proces deinštitucionalizácie, sociálnu ochranu a začlenenie na trhu práce, **(3) nediskriminácia**: rovnaká účasť, jej cieľom je účinne chrániť osoby so zdravotným postihnutím pred akoukoľvek formou diskriminácie a násillia, zabezpečiť rovnaké príležitosti a prístup k spravodlivosti, vzdelávaniu, bývaniu, kultúre, športu a cestovnému ruchu, rovnaký prístup ku všetkým zdravotníckym službám a pod., **(4) úloha EÚ ísť príkladom**; a **(5) stratégia nadväzuje a podporuje ostatné EU stratégie**²⁴.

V zmysle Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady²⁵ majú členské štáty povinnosť dodržiavať horizontálne princípy pri implementácii fondov v programovom období 2021 – 2027. Pričom medzi horizontálne princípy patrí aj nediskriminácia, v rámci ktorej je potrebné uplatňovať požiadavky prístupnosti (článok 9 Prístupnosť Dohovoru OSN) vo všetkých investičných projektoch.

²³ Zdroj: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=1137&furtherNews=yes&newsId=9938>, str. 6

²⁴ European Green Deal (COM/2019/640 final); European Climate Pact (COM(2020) 788 final); Shaping Europe's Digital Future (COM/2020/67 final); Building a European Health Union (COM/2020/724 final); A New Circular Economy Action Plan (COM(2020) 98 final); A Renovation Wave for Europe (COM(2020) 662); Digital Education Action Plan 2021-202 (COM(2020)624 final).

²⁵ Článok 9 Nariadenie EU Parlamentu a Rady EÚ č. 2021/1060

Podľa Dohovoru OSN musia štáty „*zriadiť alebo ustanoviť na vnútroštátnej úrovni systém zahŕňajúci jeden, prípadne viac nezávislých mechanizmov na presadzovanie, ochranu a monitorovanie vykonávania tohto dohovoru*“.²⁶ V národnom procese monitorovania a implementácie Dohovoru OSN je nevyhnutná plná účasť občianskej spoločnosti, najmä osôb so zdravotným postihnutím a organizácií, ktoré ich zastupujú, je nevyhnutná.

Medzinárodné monitorovanie sa uskutočňuje prostredníctvom Výboru CRPD²⁷ a Konferencie zmluvných štátov.

Výbor CRPD stanovuje tri hlavné monitorovacie aktivity pre nezávislé monitorovacie orgány:²⁸

- vytvorenie systému na hodnotenie vplyvu implementácie Dohovoru OSN do legislatívy a do politiky zmluvných štátov;
- vypracovanie ukazovateľov a referenčných hodnôt;
- udržiavanie databáz obsahujúcich informácie o postupoch súvisiacich s vykonávaním Dohovoru OSN.

Všetky zmluvné štáty sú povinné predkladať výboru CRPD pravidelné správy o tom, ako sa uplatňujú práva osôb so zdravotným postihnutím. Všetky dokumenty a správy o pokroku podľa jednotlivých kritérií sú zverejnené na internete (<https://www.ohchr.org/en/treaty-bodies/crpd>).

Prístupnosť ako ľudské právo.

Viacerí aktéri v oblasti zdravotného postihnutia tvrdia, že bezbariérovosť je ľudským právom. Panelisti na vypočutí Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru (EHSV) o prístupnosti v roku 2014 vrátane Európskeho fóra zdravotného postihnutia (EDF) tvrdili, že všetky formy prístupnosti sa musia považovať za základné právo, pretože prístupnosť je vstupnou bránou k napĺňaniu iných práv.

EHSV následne prijal stanovisko²⁹ na tému „**Prístupnosť ako ľudské právo pre osoby so zdravotným postihnutím**“. V tomto stanovisku EHSV uznal, že článok 9 Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím predstavuje ľudské právo samo o sebe a ako taký má zásadný význam pre zabezpečenie plného využívania občianskych a politických práv, ako aj hospodárskych, sociálnych a kultúrnych práv pre osoby so zdravotným postihnutím.

²⁶ Článok 33 Dohovoru OSN

²⁷ Výbor CRPD (Výbor pre práva osôb so zdravotným postihnutím) monitoruje implementáciu Dohovoru OSN a opčného protokolu na viacerých úrovniach. Viac informácií na webovej stránke: <https://www.ohchr.org/en/treaty-bodies/crpd/introduction-committee>

²⁸ FRA (2023): Implementing the UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities Human rights indicators. Guidance for independent national monitoring frameworks. Dostupné na internete: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2023-uncrpd-human-rights-indicators_en.pdf

²⁹ Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Prístupnosť ako ľudské právo osôb so zdravotným postihnutím“ (2014/C 177/03), článok 1.1.

2.1 Prístupnosť fyzického prostredia a európske iniciatívy

Prístupnosť, ako bolo uvedené vyššie, je súčasťou všetkých strategických dokumentov súvisiacich najmä s napĺňaním Európskeho piliera sociálnych práv. EÚ uznáva, že prístupnosť je nevyhnutnou podmienkou naplnenia práv osôb so zdravotným postihnutím a ich plného začlenenia do spoločnosti. Európska komisia využíva rôzne legislatívne a iné nástroje na optimalizáciu a presadzovanie prístupnosti fyzického prostredia, dopravy ako aj informačných a komunikačných technológií.

V novej EU stratégii Únia rovnosti: Stratégia práv osôb so zdravotným postihnutím 2021-2030 sa uvádza: „Aby sa Európa stala bezbariérovou, členské štáty by mali začleniť prístupnosť do všetkých relevantných politík a činností, najmä do tých, ktoré súvisia s Európskou zelenou dohodou, vlnou renovácie a Novým európskym Bauhausom, a odborníci by mali absolvovať školenie v oblasti prístupnosti.“

Európska iniciatíva v stavebníctve **Nový európsky Bauhaus** (z angl. New European Bauhaus) považuje inklúziu za jeden z hlavných princípov výstavby a vyzýva všetkých aktérov v sektore výstavby, „aby sme si predstavili a spoločne budovali udržateľnú a inkluzívnu budúcnosť, ktorá je krásna pre naše oči, myseľ a dušu. Krásne sú miesta, praktiky a skúsenosti, ktoré sú:

- *estetické, obohacujúce, inšpirované umením a kultúrou, reagujúce na potreby nad rámec funkčnosti stavby,*
- *udržateľné, v súlade s prírodou, životným prostredím a našou planétou,*
- ***inkluzívne, od oceňovania rozmanitosti ľudí až po zabezpečenie prístupnosti a cenovej dostupnosti, podporujúce dialóg naprieč kultúrami, disciplínami, pohlaviami a vekmi...“***

Baukultur³⁰ je pojem označujúci „kvalitnú architektúru“, pričom kritériá kvality sú úzko prepojené s Novým európskym Bauhausom. Pri monitorovaní kvality architektúry a urbanizmu sa kladie veľký dôraz na rozmanitosť ľudí, odráža a podporuje inkluzívne spoločnosti a posilňuje sociálnu súdržnosť prostredníctvom začlenenia a prispôbenia špecifických potrieb jednotlivcov a komunít. Dobre navrhnuté verejné priestory povzbudzujú ľudí, aby sa spájali, pretože uľahčujú interakciu a podporujú spoločnú zodpovednosť, integráciu do spoločnosti a pomáhajú predchádzať segregácii, gentrifikácii a odcudzeniu. Premyslený dizajn vytvára miesta, kde môžu žiť, pracovať a komunikovať ľudia rôzneho sociálneho a etnického pôvodu, rôznych vekových skupín, schopností a postihnutí. Živé, viacúčelové a sociálne rôznorodé mestské prostredia sú inkluzívne, prispievajú k demokratickým spoločnostiam založeným na ľudských právach. Vo vidieckych oblastiach je tiež potrebné presadzovať sociálnu diverzitu ľudí v malých centrách, ktoré ponúkajú zmes funkcií.

³⁰ Davos Baukultur Quality System, dostupné na internete:

<https://www.bak.admin.ch/bak/en/home/baukultur/qualitaet/davos-qualitaetssystem-baukultur.html>

V roku 2022 bola zriadená platforma odborníkov na prístupnosť **European Accessibility Resource Centre - AccessibleEU**³¹ ktoré je „*vedomostnou základňou poskytujúcou informácie a osvedčené postupy týkajúce sa prístupnosti vo všetkých sektoroch*“. V tejto platforme sú zoskupení zástupcovia jednotlivých krajín EU, ktorí majú, okrem iného, propagovať vo svojich krajinách prístupnosť a zdieľať príklady dobrej praxe. Slovenskú republiku v tejto platforme reprezentuje doc. Ing. arch. Zuzana Čerešňová, PhD. z pracoviska: Výskumné a školiace centrum bezbariérového navrhovania CEDA, ktoré sídli na Fakulte architektúry a dizajnu STU.

Vo svojej publikácii „*Accessible EU Report. Accessibility of the Built Environment in the European Union*“ je uvedený: „*Je dôležité uznať, že prístupnosť výrazne prispieva k trvalo udržateľnému rozvoju, kedy sa uplatňujú prístupy inkluzívneho alebo univerzálneho dizajnu. Vytváranie prostredí, ktoré od začiatku vyhovujú najširšiemu okruhu používateľov, robí neskoršie úpravy (napríklad pridávanie rámp alebo rozširovanie dverí) nepotrebnými, šetrí materiál, čas a peniaze – aby sme vymenovali aspoň jeden príklad.*“

Európsky hospodársky a sociálny výbor uvádza: „*Malo by sa rozlišovať na jednej strane medzi povinnosťou zabezpečiť prístup ku všetkým novo navrhnutým, postaveným a vyrobeným objektom, infraštruktúre, tovarom, výrobkom a službám, a na druhej strane povinnosťou zabezpečiť prístup k existujúcemu fyzickému prostrediu, doprave, informáciám, komunikácii a službám ponúkaným širokej verejnosti. Zmluvné strany dohovoru majú povinnosť zabezpečiť oba prístupy, keďže však prvý prístup sa musí zabezpečiť postupne, mali by zmluvné strany stanoviť konkrétne pevné termíny a vyčleniť primerané prostriedky na odstránenie existujúcich prekážok.*“³²

Odporúčanie EU Komisie týkajúce sa komplexnej obnovy budov³³, kde sú okrem opatrení na úpravy budov k zmene klímy, odporúča, „*aby sa pri novostavbách a zmenách stavieb vyvinulo úsilie aj na odstránenie existujúcich bariér a predchádzalo sa vytváraniu nových prekážok v prístupnosti stavieb pre ľudí so zdravotným postihnutím*“ .

Harmonizované technické normy sú osobitnou kategóriou európskych noriem, ktorá bola vytvorená jednou z organizácií ESO na žiadosť („mandát“) Európskej komisie. Približne pätina všetkých európskych noriem sa vypracúva na základe mandátu Európskej komisie. Harmonizované normy sa používajú v prípade, keď je potrebné dokázať, že posudzované výrobky alebo služby spĺňajú technické požiadavky príslušných právnych predpisov EÚ.

Európska komisia poverila **európske normalizačné organizácie**, medzi ktoré patria CEN, CENELEC a ETSI, **aby vypracovali a implementovali článok 9 Prístupnosť do technických**

³¹ Poznámka: viac informácií o tomto centre je dostupných na stránke:

<https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1612&langId=en> **Poznámka: viac informácií o tomto centre je dostupných na stránke:** <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1612&langId=en>

³² Európsky hospodársky a sociálny výbor EHSV: Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „*Prístupnosť ako ľudské právo osôb so zdravotným postihnutím*“ č. 2014/C 177/03, bod 3.14

³³ Odporúčanie Komisie (EÚ) 2019/786 z 8. mája 2019 týkajúce sa obnovy budov [oznámené pod číslom C(2019) 3352]

noriem. S touto požiadavkou súvisia mandáty Európskej komisie M/376 (prístupný software), M/420 (prístupnosť v stavebnom prostredí), M/473 (Design for All, prístupnosť produktov), M/554 (prístupnosť webových stránok a mobilných aplikácií). Na základe týchto mandátov už boli vypracované tieto normy (uvádza sa už ako STN EN):

- **prístupnosť IKT** – *STN EN 301 549 V3.2.1 Požiadavky na prístupnosť výrobkov a služieb IKT - je najaktuálnejšia norma pre prístupnosť IKT a bola vyvinutá prostredníctvom inkluzívneho procesu s aktívnym zapojením príslušných zainteresovaných strán.*
- **prístupnosť fyzického prostredia** – *STN EN 17210 Prístupnosť a použiteľnosť zastavaného prostredia. Funkčné požiadavky*
- **prístupnosť tovarov a služieb** – *STN EN 17161 Bezbariérová prístupnosť produktov, tovarov a služieb na základe princípu „Dizajn pre všetkých“. Rozširovanie okruhu používateľov.“*

Európske štandardy pre stavebné prostredie:

EN 81-20:2020 Bezpečnostné pravidlá pre konštrukciu a montáž výťahov - Výťahy na prepravu osôb a tovaru - Časť 20: Osobné a nákladné osobné výťahy.

EN 81-70:2021 Bezpečnostné pravidlá na konštrukciu a montáž výťahov - Osobitné aplikácie pre osobné a nákladné osobné výťahy - Časť 70: Prístupnosť výťahov pre osoby vrátane osôb so zdravotným postihnutím.

EN 81-72:2020 Bezpečnostné pravidlá pre konštrukciu a inštaláciu výťahov - Osobitné aplikácie pre osobné a nákladné osobné výťahy - Časť 72: Požiarne výťahy.

EN 17210:2021 Prístupnosť a využiteľnosť vybudovaného prostredia – Funkčné požiadavky.

TR 17621 Prístupnosť a využiteľnosť vybudovaného prostredia - Technické výkonnostné kritériá a špecifikácie

TR 17622 Prístupnosť a využiteľnosť vybudovaného prostredia - Posudzovanie zhody.

EN 12182:2012 Bezbariérovosť a mobilita v zastavanom prostredí - Komunikačné prostriedky a orientácia osôb so zrakovým a sluchovým postihnutím. (Táto norma je teraz zrušená).

EN 17161:2019 „Dizajn pre všetkých – prístupnosť“ podľa prístupu Dizajn pre všetkých v produktoch, tovaroch a službách – Rozšírenie okruhu používateľov.

Príručka ISO/IEC 71:2014 Príručka na riešenie prístupnosti v normách.

ISO/TR 22411:2021 Ergonomické údaje na použitie pri aplikácii ISO/IEC Guide 71:2014.

ISO 21902:2021 Cestovný ruch a súvisiace služby – Cestovný ruch prístupný pre všetkých – Požiadavky a odporúčania.

Európsky zákon o prístupnosti (European Accessibility Act), podporuje právny predpis EÚ³⁴, ktorý stanovil nové minimálne požiadavky na prístupnosť celého radu výrobkov a služieb v celej EÚ. Jeho cieľom je posilniť právo osôb so zdravotným postihnutím na prístup k tovarom a službám dostupným na vnútornom trhu EÚ. Je prelomovým predpisom EÚ, ktorý vyžaduje, aby boli niektoré každodenné produkty a služby prístupné pre osoby so zdravotným postihnutím. Stanovuje záväzné ciele v oblasti prístupnosti, ale ponecháva na členských štátoch EU, aby sa rozhodli, akým spôsobom ich chcú dosiahnuť.

Napríklad v článku 49 sa uvádza: *V niektorých situáciách by spoločné požiadavky na prístupnosť zastavaného prostredia príslušných služieb uľahčili voľný pohyb osôb so zdravotným postihnutím. Táto smernica by preto mala umožniť členským štátom, aby zahrnuli zastavané prostredie, ktoré sa používa pri poskytovaní príslušných služieb, do rozsahu pôsobnosti tejto smernice, čím sa zabezpečí dodržiavanie požiadaviek na prístupnosť stanovených v prílohe III, ktorá má názov: POŽIADAVKY NA PRÍSTUPNOSŤ NA ÚČELY ČLÁNKU 4 ODS. 4 TÝKAJÚCE SA ZASTAVANÉHO PROSTREDIA, V KTOROM SA POSKYTUJÚ SLUŽBY PATRIACE DO ROZSAHU PÔSOBNOSTI TEJTO SMERNICE.*

Všetky členské štáty EÚ musia transponovať Európsky zákon o prístupnosti do vnútroštátneho práva. Od 28. júna 2025 musia spoločnosti a podniky zabezpečiť prístupnosť nových produktov a služieb, na ktoré sa vzťahuje zákon. Členské štáty sa môžu rozhodnúť urobiť určité výnimky. Poskytovateľom služieb, ktorí používajú samoobslužné terminály, môžu napríklad poskytnúť viac času na uplatnenie nových pravidiel. Mikropodniky (t.j. malé podniky s menej ako 10 zamestnancami), ktoré poskytujú služby, sú tiež vyňaté z povinností zákona. Napriek tomu sa všetky mikropodniky vyzývajú, aby sprístupnili svoje produkty a služby osobám so zdravotným postihnutím.

Na presadzovanie prístupnosti fyzického prostredia je v krajinách EU relevantná najmä norma STN EN 17210 **Prístupnosť a použiteľnosť zastavaného prostredia. Funkčné požiadavky**³⁵. V norme sú opísané základné funkčné požiadavky a odporúčania, použiteľné v celom spektre fyzického prostredia, podľa princípov univerzálneho navrhovania, ktoré uľahčia spravodlivé a bezpečné používanie fyzického prostredia širokému spektru používateľov vrátane osôb so zdravotným postihnutím.

Požiadavky a odporúčania na funkčnú prístupnosť a použiteľnosť fyzického prostredia sú relevantné pre návrh, výstavbu, renováciu, úpravu a údržbu verejných priestorov a budov. Táto

³⁴ Directive (EU) 2019/882 of the European Parliament and of the Council of 17 April 2019 on the accessibility requirements for products and services (Text with EEA relevance)

³⁵ Poznámka: norma je dostupná zatiaľ iba v anglickom jazyku na UNMS.sk, v súčasnosti sa realizuje preklad do slovenského jazyka

norma bola vyvinutá na základe konsenzu a v úzkej spolupráci s rôznymi zainteresovanými stranami³⁶.

EU Smernice o verejnom obstarávaní³⁷ sa snažia presadzovať inkluzívnejšiu Európu v spolupráci s Európskym fórom zdravotného postihnutia, G3ict a Microsoftu. „*Politiky verejného obstarávania môžu byť rozhodujúcou pákou pri zvyšovaní prístupnosti a začlenenia pre osoby so zdravotným postihnutím a starnúce osoby. Zásady obstarávania stanovujú očakávania, štandardy a kritériá toho, ako vlády nakupujú obrovské množstvo tovarov a služieb, ktoré podporujú širokú škálu kritických činností a služieb. Prostredníctvom obstarávania môžu vlády EÚ na všetkých úrovniach zabezpečiť získanie prístupných produktov a služieb, ktoré zabezpečia spravodlivé začlenenie a účasť všetkých*“³⁸.

*Verejní obstarávatelia môžu v technických špecifikáciách výzvy stanoviť také sociálne požiadavky, ktoré priamo charakterizujú daný produkt, prostredie alebo službu, ako napríklad prístupnosť pre osoby so zdravotným postihnutím alebo riešenia vhodné pre všetkých používateľov pomocou univerzálneho navrhovania.*³⁹

Horizontálny princíp „rovnosť mužov a žien a nediskriminácia“

Európske štrukturálne a investičné fondy (EŠIF) sú hlavnými finančnými nástrojmi EÚ na posilnenie hospodárskej a sociálnej súdržnosti. Pomáhajú zabezpečiť sociálne začlenenie najzraniteľnejších občanov vrátane ľudí so zdravotným postihnutím.

Podľa nariadenia Rady EÚ⁴⁰ pri projektoch financovaných zo zdrojov EU „Členské štáty a Komisia prijímú primerané opatrenia na zabránenie akejkoľvek diskriminácii z dôvodu pohlavia, rasy alebo etnického pôvodu, náboženstva alebo vierovyznania, zdravotného

³⁶ Zainteresované strany: ANEC (Európske združenie pre koordináciu zastúpenia spotrebiteľov v normalizácii), EDF (Európske fórum zdravotného postihnutia), AGE platforma Európa, Európska komisia, ENAT (European Network for Accessible Tourism), SBS (Small Business Standards) a ETSA (European Textile Services Association). CEN-CLC/JTC 11 tiež úzko spolupracovala s CEN/TC 10 „Výťahy, eskalátory a pohyblivé chodníky“.

³⁷ DIRECTIVE 2014/24/EU OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 26 February 2014 on public procurement and repealing Directive 2004/18/EC (Text with EEA relevance)

³⁸ Zdroj: <https://www.accessibilityassociation.org/s/EUlevel-policy-and-regulations>

³⁹ SMERNICA EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY 2014/24/EÚ z 26. februára 2014 o verejnom obstarávaní a o zrušení smernice 2004/18/ES

⁴⁰ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady EÚ 2021/1060, ktorým sa stanovujú spoločné ustanovenia o Európskom fonde regionálneho rozvoja, Európskom sociálnom fonde plus, Kohéznom fonde, Fonde na spravodlivú transformáciu a Európskom námornom, rybolovnom a akvakultúrnom fonde a rozpočtové pravidlá pre uvedené fondy, ako aj pre Fond pre azyl, migráciu a integráciu, Fond pre vnútornú bezpečnosť a Nástroj finančnej podpory na riadenie hraníc a vízovú politiku, článok 9 Horizontálne princípy

postihnutia, veku alebo sexuálnej orientácie počas prípravy, vykonávania a monitorovania programov, podávania správ o nich a ich hodnotenia. Počas prípravy a vykonávania programov sa zohľadňuje najmä prístupnosť pre osoby so zdravotným postihnutím“.

Za účelom predchádzania diskriminácie sa musia tieto horizontálne princípy uplatňovať vo všetkých programoch, a to prostredníctvom zavádzania vyrovnávacích opatrení a aktivít cielených na podporu znevýhodnených skupín. Bezbariérová prístupnosť stavieb je jednou z podmienok – **je tzv. vylučovacím kritériom vo všetkých investičných projektoch financovaných zo zdrojov EU.**

Access City Award - Európska komisia udeľuje od roku 2011 každoročne ocenenia najlepšie prístupným mestám (s počtom viac ako 50 000 obyvateľov), ktoré sa do súťaže zapojili, a to na základe prijatých opatrení, existujúcich a plánovaných iniciatív s odkazom na tieto štyri oblasti:

- prístupnosť fyzického prostredia – budov a verejných priestorov,
- prístupnosť dopravy a súvisiacej infraštruktúry,
- prístupnosť informácií a komunikácie vrátane informačných a komunikačných technológií,
- prístupnosť zariadení a služieb.

Od vzniku EU súťaže Access City Award do roku 2023 bolo ocenených 12 miest, najčastejšie získali prvú cenu švédske mestá (3 krát) a z postkomunistických krajín získalo ocenenie v roku 2020 ako jediné poľské mesto Varšava.

2.2. Prístupnosť fyzického prostredia na Slovensku

Ústava Slovenskej republiky reflektuje princíp ľudskej dôstojnosti a nescudziteľných ľudských práv v čl. 12, ods. 1 v tomto znení: „*Ľudia sú slobodní a rovní v dôstojnosti i v právach. Základné práva a slobody sú neodňateľné, nescudziteľné, nepremlčateľné a nezrušiteľné.*“ Pričom „*základné práva a slobody sa zaručujú na území Slovenskej republiky všetkým bez ohľadu na pohlavie, rasu, farbu pleti, jazyk, vieru a náboženstvo, politické, či iné zmýšľanie, národný alebo sociálny pôvod, príslušnosť k národnosti alebo etnickej skupine, majetok, rod alebo iné postavenie. Nikoho nemožno z týchto dôvodov poškodzovať, zvýhodňovať alebo znevýhodňovať.*“

Dohovor OSN je medzinárodnou zmluvou, ktorá je záväzná pre Slovenskú republiku a jej implementácia do právnych predpisov SR je v súčasnosti vykonávaná prostredníctvom Ústavy Slovenskej republiky a jej Prvého oddielu Prvej hlavy čl. 1 ods. 2 v znení: „*Slovenská republika uznáva a dodržiava všeobecné pravidlá medzinárodného práva, medzinárodné zmluvy, ktorými je viazaná a svoje ďalšie medzinárodné záväzky*“ a následne aj čl. 7. ods. 5 v znení: „*Medzinárodné zmluvy o ľudských právach a základných slobodách, medzinárodné zmluvy, na ktorých vykonanie nie je potrebný zákon, a medzinárodné zmluvy, ktoré priamo*

zakladajú práva alebo povinnosti fyzických osôb alebo právnických osôb a ktoré boli ratifikované a vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom, majú prednosť pred zákonmi.“

Z uvedených ustanovení čl. 7 Ústavy Slovenskej republiky vyplýva, že medzinárodná zmluva Dohovor OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím má prednosť pred zákonmi Slovenskej republiky. **Slovenská republika má povinnosť implementovať princípy prístupnosti v súlade s článkom 9 Dohovoru OSN** do právnych predpisov vnútroštátneho práva, vrátane prijatia kontrolných mechanizmov a sankcií v prípade ich neplnenia.

V roku 2004 bol prijatý zákon NR SR č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon). V aktuálnom znení zákona sú pomenované „zásady rovnakého zaobchádzania“, pojmy „priama a nepriama diskriminácia“ ako aj „právna ochrana a konanie vo veciach porušenia zásady rovnakého zaobchádzania“. Zákon podrobnejšie špecifikuje diskriminované skupiny a ich práva. V § 2 ods. 1, je uvedené: „Dodržiavanie zásady rovnakého zaobchádzania spočíva v zákaze diskriminácie z dôvodu pohlavia, náboženského vyznania alebo viery, rasy, príslušnosti k národnosti alebo etnickej skupine, zdravotného postihnutia, veku, sexuálnej orientácie, manželského stavu a rodinného stavu, farby pleti, jazyka, politického alebo iného zmýšľania, národného alebo sociálneho pôvodu, majetku, rodu alebo iného postavenia.“ Tiež je tu definovaná požiadavka na **prístup k zamestnaniu** v § 7 ods. 1 „Na uplatnenie zásady rovnakého zaobchádzania vo vzťahu k osobe so zdravotným postihnutím zamestnávateľa prijímú také opatrenia, ktoré umožnia takej osobe prístup k určitému zamestnaniu, k výkonu určitej činnosti v zamestnaní, k funkčnému či inému postupu v zamestnaní alebo prístupu k odbornému vzdelávaniu; to neplatí, ak by prijatie takých opatrení bolo pre zamestnávateľa neprímerane náročné.“ Podľa § 7 ods. 3 „Za neprímerane náročné sa nepovažuje prijatie takej opatrenia, na ktorého prijatie je zamestnávateľ povinný podľa osobitných predpisov“ pričom je uvedený odkaz na Zákonník práce a stavebný zákon č. 50/1976 Zb. Podľa tohto zákona sa upravili aj ďalšie zákony súvisiace s pracovnoprávnymi vzťahmi, v ktorých sa zakazuje diskriminácia z dôvodu zdravotného postihnutia, napríklad Zákon o službách zamestnanosti, Zákon o živnostenskom podnikaní, alebo Zákon o vysokých školách. Ustanovenie o práve na bezbariérovú prístupnosť prostredia sa v antidiskriminačnom zákone neuvádza.

Na Slovensku bolo v roku 2013 zriadené **Hlavné kontaktné miesto pre problematiku vykonávania Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím** na pôde Ministerstva práce sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky. Kontaktné miesto má na svojej webovej stránke zadaných mnoho úloh, napríklad šíriť myšlienky a hodnoty Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím, zbieranie štatistických údajov o osobách so zdravotným postihnutím, koordinácia medzi všetkými ministerstvami, orgánmi štátnej správy a orgánmi miestnej samosprávy, realizácia Národného programu rozvoja životných podmienok osôb so zdravotným postihnutím, analýza súladu domácej legislatívy a

praxe s Dohovorom OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím, navrhovanie legislatívnych zmien a posudzovanie legislatívnych návrhov z hľadiska súladu s Dohovorom OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím, alebo koordinácia prípravy monitorovacích správ pre Výbor CRPD.

Zapojenie ľudí so zdravotným postihnutím do tvorby verejných politík bolo v minulosti na Slovensku vykonávané najmä prostredníctvom **Výboru pre osoby so zdravotným postihnutím**. Od roku 2022 túto úlohu vykonáva **Rada vlády Slovenskej republiky pre osoby so zdravotným postihnutím** (ďalej len „Rada vlády OZP“). Rada vlády OZP je stálym odborným, poradným, koordinačným, konzultatívnym a iniciatívnym orgánom vlády Slovenskej republiky pre práva osôb so zdravotným postihnutím, pri riešení otázok životných podmienok, rovnosti príležitostí a rovnakého zaobchádzania s osobami so zdravotným postihnutím a pri zabezpečovaní spolupráce zainteresovaných subjektov na prekonávaní dôsledkov zdravotného postihnutia.

Prvým komplexným programovým dokumentom, ktorým boli v podmienkach Slovenskej republiky definované celospoločenské záväzky voči osobám so zdravotným postihnutím a ich rodinám, bol **Národný program rozvoja životných podmienok občanov so zdravotným postihnutím vo všetkých oblastiach života** (ďalej len „Národný program I“), ktorého spracovanie vychádzalo z dokumentu „Štandardné pravidlá na vytváranie rovnakých príležitostí pre osoby so zdravotným postihnutím“ prijatého Valným zhromaždením OSN v decembri 1993. Štruktúra národného programu má 22 pravidiel, ktoré zahŕňajú aj ambiciózne ciele súvisiace s bezbariérovým prístupnosťou verejných budov zdravotne postihnutým osobám, realizáciou bezbariérových bytov, zavádzaním nízkopodlažných vozidiel verejnej hromadnej dopravy, realizáciou akustického signalizačného a informačného systému pre osoby so zrakovým postihnutím vo všetkých oblastiach spoločenského života, ďalej zaväzuje riešiť problematiku zamestnávania, vzdelávania, športu a rekreácie zdravotne postihnutých osôb, ako aj finančné krytia všetkých akcií súvisiacich s plnením národného programu.

V januári 2014 Vláda SR schválila **Národný program rozvoja životných podmienok osôb so zdravotným postihnutím na roky 2014 – 2020** (Národný program II). Tento národný program vychádza z prijatého Dohovoru OSN a medzi ciele programu sú zaradené aj požiadavky na zabezpečenie prístupnosti prostredia, dopravy, informácií a služieb. V návrhu opatrení je z hľadiska prístupnosti fyzického prostredia relevantný bod 4.3.4. *Zabezpečiť bezbariérovosť budov štátnej správy, samosprávy a verejnoprávnych inštitúcií* a bod 4.3.5. *Zabezpečiť prístupnosť nových stavieb a územia určených na používanie verejnosťou: V stavebnom zákone zakotviť podmienky na aplikovanie princípov tvorby bezbariérového prostredia metódou univerzálneho navrhovania, tak ako sa uvádza v európskych dokumentoch.*

Prijatý Národný program sa má aktualizovať a vyhodnocovať každé dva roky v súlade s požiadavkou Dohovoru OSN. Východisková správa SR k Dohovoru OSN pre práva osôb so zdravotným postihnutím hodnotila obdobia rokov 2014 - 2015. Výbor CRPD vo svojej reakcii

na Východiskovú správu SR za roky 2014 a 2015 vypracoval „Záverečné odporúčania k východiskovej správe Slovenskej republiky“. Zo záverečných odporúčaní (ku všetkým článkom Dohovoru OSN) uvádzame odporúčania, ktoré úzko súvisia so zabezpečením prístupnosti fyzického prostredia

- *Výbor je znepokojený tým, že národná legislatíva nestanovuje monitorovanie dodržiavania zákona za účelom zabezpečenia prístupnosti budov alebo dopravy.*
- *Výbor odporúča, aby zmluvný štát uplatňoval politiky, usmernenia a odbornú prípravu, ako aj sankcie za nedodržiavanie v súvislosti s prístupnosťou, univerzálnym navrhovaním, obstarávaním a výstavbou, a to najmä v súvislosti s navrhovaným novým stavebným zákonom, v súlade so Všeobecnou pripomienkou č. 2 (2014) k článku 9 Prístupnosť.*
- *Výbor je znepokojený nedostatočnou prístupnosťou verejných informácií a komunikácii súvisiacich s dopravou.*

V súčasnosti je platný **Národný program rozvoja životných podmienok osôb so zdravotným postihnutím na roky 2021 – 2030** (Národný program III), pričom v porovnaní s predchádzajúcimi verziami národného programu I a II neboli stanovené žiadne úlohy súvisiace s tvorbou, monitorovaním alebo odstraňovaním bariér fyzického prostredia. S oblasťou prístupnosti fyzického prostredia čiastočne súvisí iba bod 4.1.2 *Zabezpečiť uplatňovanie horizontálnej základnej podmienky Implementácia a uplatňovanie Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím (UNCRPD) v súlade s rozhodnutím Rady 2010/48/ES v novom PO 2021-2027*, kde je požiadavka zabezpečenia prístupnosti produktov, prostredia a informácií sformulovaná v spôsobe plnenia: *Predbežné posudzovanie veľkých investičných projektov a ich súladu s Dohovorom OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím a zabezpečenia prístupnosti v súlade s jeho článkom 9*. S primeranými úpravami súvisí bod 5.1.1. *„Pripraviť návrh novely antidiskriminačného zákona tak, aby obsahoval primerané úpravy vo všetkých oblastiach života osôb so zdravotným postihnutím v súlade s odporúčaniami Výboru OSN pre práva osôb so zdravotným postihnutím“*.

2.2.1. Analýza napĺňania článku 9 Prístupnosť fyzického prostredia v národných strategických a akčných plánoch

V rámci národného projektu Podpora univerzálneho navrhovania (PUN) sa riešitelia projektu v spolupráci s odbornými konzultantmi projektu⁴¹ zapájali do pripomienkovania niektorých strategických dokumentov v rámci MPK, ktoré sa tvorili počas trvania projektu (2021 – 2023). Väčšina pripomienok súvisela so zapracovaním úloh súvisiacich s implementáciou prístupnosti, univerzálneho navrhovania alebo upravitel'ného bývania. Je veľmi pozitívne, že autori stratégií

---

⁴¹ Odborní konzultanti PUN sú zástupcovia organizácií osôb so zdravotným postihnutím: Únia nevidiacich a slabozrakých Slovenska,

odporúčania riešiteľov a odborných konzultantov z projektu PUN zapracovali.

- **Vízia a stratégia rozvoja Slovenska do roku 2030⁴²:**

Dlhodobá stratégia udržateľného rozvoja Slovenskej republiky – Slovensko 2030 reaguje na agendu OSN o udržateľnosti (Agenda 2030 pre trvalo udržateľný rozvoj). Potreba implementovať „Prístupnosť“ sa uvádza v rámci **Integrovaného rozvojového programu III.**, ktorý je zameraný na rozvoj komunit a zvýšenie kvality života pre všetky sociálne skupiny prostredníctvom priblíženia správy vecí verejných občanom a sociálnej inklúzie a dostupných, kvalitných a efektívnych služieb. Jedným z cieľov je napríklad III.3. **Zabezpečiť dostupnosť a udržateľnosť kvalitnej, modernej a efektívnej infraštruktúry, služieb a bývania pre zdravý a plnohodnotný život komunit.** V oblasti bývania a verejných priestorov, objektov a zariadení služieb a maloobchodu sa stanovili niektoré úlohy súvisiace s prístupnosťou fyzického prostredia (str. 32 - 33): „Zvýšiť podiel nájomného (vrátane bezbariérového) bývania na celkovom objeme disponibilného bytového fondu na 10 % do roku 2030“, **„Zabezpečiť dostupnosť, bezpečnosť a bezbariérovosť vo všetkých verejných priestoroch a objektoch ako sú ulice, parky, námestia, ihriská športovíská, nákupné centrá a zariadenia maloobchodu a služieb a pod.; Zabezpečiť definovanie a implementáciu štandardov bezpečnosti a bezbariérovosti vo všetkých novostavbách verejných aj súkromných objektov a priestorov“.** V stratégií sú vymenované konkrétne indikátory, ktoré slúžia na monitorovanie plnenia strategických cieľov udržateľného rozvoja a zároveň na meranie efektívnosti aktivít/nástrojov zabezpečujúcich ich naplnenie, **avšak ani jeden indikátor nemonitoruje napĺňanie cieľov súvisiacich s bezbariérovosťou alebo s inklúziou**, napr. indikátor - Počet disponibilných bytov na 1000 obyvateľov - nehovorí údaj o tom, koľko bytov je bezbariérových alebo koľko verejných priestorov alebo budov je dostupných, bezpečných a bezbariérových. **Tiež sa v tejto stratégii nenastavili monitorovacie ukazovatele do akej miery sú priestory, programy alebo služby inkluzívne** tak, ako odporúča Agenda 2030 pre trvalo udržateľný rozvoj. Návrh indikátorov však bude podrobený pravidelným revíziám v rámci správ o implementácii národnej stratégie regionálneho rozvoja (údaj zo stratégie, str. 43).

- **Bytová politika Slovenskej republiky do 2030⁴³**

Bytová politika bola vypracovaná v roku 2021 a je rámcovým dokumentom štátu, ktorý definuje víziu a ciele štátu v oblasti bývania a koncipuje úlohy, ktoré je potrebné realizovať do roku 2025, resp. v horizonte do roku 2030. V stratégií sa sleduje napríklad podiel bezbariérových bytov na základe údajov sčítania obyvateľov, bytov a domov (str. 10): „V roku 2011 mali obyvatelia k dispozícii menej ako 10 % bytov s bezbariérovým prístupom“. Ďalej sa odporúča (str. 29) „v rámci nového zákona o výstavbe je nevyhnutné implementovať aj opatrenia, ktoré podporia

---

⁴² Stratégia prijatá v roku 2020, dostupná na internete: <https://mirri.gov.sk/wp-content/uploads/2021/01/Slovensko-2030.pdf>

⁴³ Bytová politika SR do 2030, dostupné na internete <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/26704/1> časť: vlastný materiál

výstavbu bezbariérových užívateľných bytov. Osobitne v kapitole 6.2.4. Riešenie podmienok bývania zraniteľných skupín obyvateľstva sa uvádza (str. 35) *„Zároveň pre zlepšenie kvality života ľudí so zdravotným postihnutím, ale aj v kontexte starnutia populácie je potrebné sa zamerať na zabezpečenie dostupného bezbariérového užívateľného bývania v súlade s princípmi univerzálneho navrhovania alebo upravitel'ného bývania“*.

- **Stratégia inkluzívneho prístupu vo výchove a vzdelávaní⁴⁴**

Požiadavky na prístupnosť sú definované už v prvej kapitole dokumentu: *„vzdelávacie inštitúcie a programy musia byť prístupné všetkým bez akejkoľvek diskriminácie a bariér. To sa týka celého vzdelávacieho systému vrátane budov, informačných a komunikačných nástrojov, učebných osnov, vzdelávacích materiálov, metód i hodnotenia výsledkov vzdelávania, ako aj podporných služieb“* (str. 8). Konkrétne fyzickú prístupnosť rieši Prioritná oblasť č. 4: DEBARIERIZÁCIA ŠKOLSKÉHO PROSTREDIA s podnadpisom Univerzálne navrhovanie a univerzálny dizajn prirodzene inkluzívneho školského prostredia (str. 27). Navrhovaná stratégia v oblasti debarierizácie školského prostredia nadväzuje na Národný program rozvoja výchovy a vzdelávania (2018 – 2027), ktorého jedným z cieľov je vytvorenie „školstva dostupného pre všetkých“ a postupné odstraňovanie bariér vo vzdelávaní. Stratégia tiež reflektuje Plán obnovy a odolnosti SR, komponent 6, časť 3.2.1 Investíciu 1 týkajúcu sa debarierizácie školských budov na všetkých úrovniach vzdelávacieho systému. V dokumente sa uvádza *„Pozornosť by mala byť sústredná najmä na vytvorenie komplexného inkluzívneho prostredia metódou univerzálneho navrhovania/dizajnu, zahŕňajúc bezbariérovú prístupnosť prostredia rešpektujúceho jednotlivcov s rôznym zdravotným znevýhodnením vrátane osôb so zvýšenou zmyslovou citlivosťou, ako aj prístupnosť informačných a komunikačných zdrojov/nástrojov, vzdelávacích metód, materiálov a podobne“* (str. 28).

V rámci Plánu obnovy a odolnosti, Komponentu 6: Dostupnosť, rozvoj a kvalita inkluzívneho vzdelávania na všetkých stupňoch, bol v roku 2022 vypracovaný Manuál debarierizácie škôl a školských zariadení⁴⁵.

- **Strategické priority rozvoja zamestnanosti v Slovenskej republike s výhľadom do roku 2030⁴⁶**

Tieto priority sa zaoberajú aj otázkou zamestnávania ľudí so ZP, ktorí patria k rizikovej skupine ľudí citlivo reagujúcej na zmeny na trhu práce. Nezamestnaní so zdravotným postihnutím tvoria dlhodobo 3,0% - 3,5% zo všetkých nezamestnaných (str. 3). Strategické priority rozvoja zamestnanosti s výhľadom do roku 2030 sa zameriavajú na zamestnávanie rôznych

⁴⁴ Stratégia prijatá v roku 2021, dostupná na internete: <https://www.minedu.sk/data/att/21468.pdf>

⁴⁵ Manuál debarierizácie škôl a školských zariadení <https://www.minedu.sk/data/att/24313.pdf>

⁴⁶ Strategické priority rozvoja zamestnanosti v Slovenskej republike s výhľadom do roku 2030, dostupné na internete: <https://www.employment.gov.sk/files/sk/praca-zamestnanost/podpora-zamestnanosti/strategicke-dokumenty-oblasti-zamestnanosti-do-roku-2030/strategicke-priority-rozvoja-zamestnanosti-2030.pdf>

znevýhodnených skupín. Medzi úlohami je napríklad aj cieľ „Zlepšiť stav zamestnávania ťažko zdravotne postihnutých osôb na otvorenom trhu práce, s dôrazom na vzdelávanie a zvyšovanie kvalifikácie“ (str. 16). V tomto strategickom dokumente sa **nerieši otázka prístupnosti pracovísk na voľnom trhu práce, alebo požiadavka vykonania primeraných úprav na pracovisku v súlade s Dohovorom OSN.**

- **Národné priority rozvoja sociálnych služieb na roky 2021 – 2030⁴⁷**

Aktuálne národné priority z roku 2021 nadväzujú na predchádzajúci dokument Národné priority rozvoja sociálnych služieb na roky 2015 – 2020, pričom „*východiskom programovania NPRSS na roky 2015-2020 bolo presadzovanie ľudsko-právnej paradigmy sociálnych služieb a primárnej orientácie na jedinečné potreby a preferencie ich prijímateľov a prijímateľiek*“ (str. 4). V stratégii je okrem iného uvedené na str. 6 že „*Slovensko patrí medzi krajiny s najvyšším podielom subjektívne uvádzaných obmedzení bežných denných aktivít zo zdravotných dôvodov, najmä v skupine starších a najstarších osôb*“, čo je cieľová skupina odkázaná aj na bezbariérové prístupné prostredie. V dokumente sú stanovené predpoklady pre rozvoj sociálnych služieb na roky 2021-2030, pričom jedným z nich je C. *Prepájanie sociálnych služieb s inými verejnými službami v rámci podpory sociálnej inklúzie zraniteľných jednotlivcov, rodín, skupín a komunít* (str. 13 a 14). Nikde v dokumente sa však **nehovorí o potrebe odstraňovania bariér prístupnosti v komunitách alebo v bytovom fonde, aby mohli fungovať komunitné sociálne služby** alebo aby mohli byť prijímatelia služieb opatrovaní v domácom prostredí.

- **Národná stratégia deinštitucionalizácie systému sociálnych služieb a náhradnej starostlivosti (2021):**

„*bude riešené systémové uchopenie a realizácia transformácie a deinštitucionalizácie sociálnych služieb v súlade s Dohovorom OSN*“ najmä článkom 19 *Nezávislý spôsob života a začlenenie do spoločnosti* (str. 13). Podobne ako v národných prioritách sa v tejto stratégii, kde je základným zámerom „*vytvorenie a zabezpečenie podmienok pre nezávislý a slobodný život všetkých ľudí, odkázaných na pomoc, v prirodzenom sociálnom prostredí komunity*“... **neuvádza sa však potreba odstraňovať bariéry v prostredí komunity.**

- **Strategické smerovanie kultúry a kreatívneho priemyslu 2030⁴⁸**

Už vo vízii tejto stratégie sa hovorí o ľudskej rozmanitosti: „*Preto potrebujeme rešpektovanú kultúru, ktorá spája rozmanitých ľudí a prispieva ku kvalitnému a zmysluplnému životu všetkých*“. V rámci globálneho cieľa (str. 24) sa uvádza aj úloha: „*Verejné kultúrne inštitúcie*

⁴⁷ Národné priority rozvoja sociálnych služieb boli prijaté v roku 2021 a sú dostupné na internete: <https://www.employment.gov.sk/files/sk/rodina-socialna-pomoc/socialne-sluzby/deinstitucionalizacia-socialnych-sluzieb/ako-prebieha-proces-zmeny-poskytovania-socialnych-sluzieb/narodne-priority-rozvoja-socialnych-sluzieb-roky-2021-2030.pdf>

⁴⁸ Strategické smerovanie kultúry a kreatívneho priemyslu 2030, dostupné na internete: https://strategiakultury.sk/wp-content/uploads/2023/06/Strategia_KKP_SR_2030_po_shvaleni_.pdf

budú fyzicky a informačne bezbariérové a zlepši sa dostupnosť kultúry pre všetky skupiny obyvateľov.“ Viac podrobností o naplnení článku 9 prístupnosť sa hovorí v Strategickom ciele 5 Inkluzívna kultúra (str. 47): *„Na jednej strane je cieľom ministerstva dosiahnutie maximálnej fyzickej a informačnej bezbariérovosti kultúrnych inštitúcií. Obnova budov a modernizácia ich vybavenia tiež musí zahŕňať zabezpečenie komplexnej debarierizácie. Na druhej strane je súčasťou tohto cieľa vzájomné spoznávanie, rozvíjanie dialógu a porozumenia medzi všetkými ľuďmi.“* K merateľným ukazovateľom je zaradený aj: Podiel organizácií MK SR s fyzickou debarierizáciou interiéru objektov, ktorý sa plánuje zvýšiť na 60 %.

Cieľový stav 2030: Ministerstvo prijme súbor nadväzujúcich a komplementárnych opatrení na zlepšenie prístupnosti ku kultúre a kultúrnej infraštruktúre pre osoby so zdravotným postihnutím, bezbariérovosť kultúrnej infraštruktúry a prístupnosť kultúrnych obsahov pre osoby so zdravotným postihnutím (pre nevidiacich a osoby so sluchovým postihnutím).

V súčasnosti je na MK SR fungujúca dotačná schéma na debarierizáciu kultúrnych zariadení.

Zapojenie osôb so zdravotným postihnutím do prípravy stratégií a legislatívy

Dôležitým prejavom práva na participáciu je aj úloha štátu formulovaný v článku 4.3 Dohovoru OSN, podľa ktorého *„pri vytváraní a uplatňovaní zákonodarstva a politiky zameraných na vykonávanie tohto dohovoru a pri rozhodovaní o otázkach týkajúcich sa osôb so zdravotným postihnutím štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto dohovoru, budú dôkladne konzultovať s osobami so zdravotným postihnutím vrátane detí so zdravotným postihnutím a budú s nimi aktívne spolupracovať prostredníctvom ich reprezentatívnych organizácií.“*

Implementácia Dohovoru OSN v tomto zmysle je na Slovensku ešte len v počiatkoch a je potrebné vykonať najmä v praxi mnoho opatrení, napríklad aktívne zapojiť osoby so zdravotným postihnutím do tvorby stavebnej legislatívy a do monitorovania dodržiavania týchto legislatívnych predpisov.

2.2.2. Analýza slovenskej stavebnej legislatívy

Požiadavky na tvorbu bezbariérového prostredia sa postupne premietali aj do doplnení a zmien **zákona č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku** (stavebný zákon). V prvej časti stavebného zákona, týkajúcej sa územného plánovania sa uvádza, že územný plán obce posúdi stavebný úrad v územnom konaní, pričom podľa § 37 ods. 2 *„posúdi, či vyhovuje všeobecným technickým požiadavkám na výstavbu a všeobecne technickým požiadavkám na stavby užívané osobami s obmedzenou schopnosťou pohybu...“* Pri rozhodnutí o umiestnení stavby stavebný úrad určí *„požiadavky na zabezpečenie súladu urbanistického riešenia a architektonického riešenia stavby s okolitým životným prostredím, najmä na výšku stavby, prístup a užívanie stavieb osobami s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie“* (§ 39a ods. 2 písm. b) stavebného zákona).

V druhej časti stavebného zákona, týkajúcej sa stavebného poriadku sa v prvom oddiele uvádza: „Všeobecné technické požiadavky na výstavbu vrátane všeobecných technických požiadaviek na stavby užívané osobami s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie určujú požiadavky na územno-technické riešenie výstavby, stavebno-technické a účelové riešenie stavieb, podľa ktorých sú právnické osoby, fyzické osoby, orgány štátnej správy a samosprávy povinné postupovať pri umiestňovaní, projektovaní, povoľovaní, uskutočňovaní, kolaudovaní, užívaní a odstraňovaní stavieb.“ (§ 43e stavebného zákona). V treťom oddiele o všeobecných technických požiadavkách na výstavbu sa v § 47 písm. c) uvádza, že stavby sa musia navrhovať tak, aby „stavba stavebno-technickým vybavením zodpovedala účelu a spôsobu užívania, a ak ide o stavbu, ktorá je určená len na užívanie osobami s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie alebo o stavbu, ktorá je prístupná širokej verejnosti, aby spĺňala aj osobitné požiadavky na užívanie stavby osobami s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie, najmä požiadavku bezbariérovosti“.

Závažným nedostatkom stavebného zákona č. 50/1976 Zb. a vykonávacích predpisov je, že ani početné novelizácie nemysleli na prijatie účinného kontrolného mechanizmu na dodržiavanie požiadaviek prístupnosti. Na stavebných úradoch nebola bezbariérovosť stavby posudzovaná, v ojedinelých prípadoch stavebný úrad na základe vlastného uváženia vyžiadal stanovisko zástupcov osôb so zdravotným postihnutím, aby sa vyjadrili k naplneniu požiadaviek prístupnosti. Táto iniciatíva však nebola systémovým riešením, lebo nebola povinnou súčasťou projektovej dokumentácie a neuplatňovala sa na celom Slovensku.

Výsledkom absencie kontrolných mechanizmov je mnoho bariérových stavieb, ktoré sa postavili alebo zrekonštruovali na Slovensku v rokoch 2002 - 2023, odkedy je v platnosti vyhláška č. 532/2002 Z. z. a jej IV. časť Všeobecné technické požiadavky na stavby užívané osobami s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie ako aj Príloha 1.

Vo vyhláške č. 55/2001 Z. z. o územnoplánovacích podkladoch a územnoplánovacej dokumentácii sa ustanovuje, že zadanie na spracovanie územného plánu obce musí obsahovať aj „požiadavky na riešenie priestorového usporiadania a funkčného využívania územia obce s prihliadnutím na historické, kultúrne, urbanistické a prírodné podmienky územia vrátane požiadaviek na stavby užívané osobami s obmedzenou schopnosťou pohybu“ (§ 8 ods. 3 písm. n) stavebného zákona). Avšak ani toto ustanovenie sa nepodarilo presadiť v praxi.

Dňa 1. decembra 2002 nadobudla účinnosť **vyhláška MŽP SR č. 532/2002 Z. z.**, ktorou sa ustanovujú podrobnosti o všeobecných technických požiadavkách na výstavbu a o všeobecných technických požiadavkách na stavby užívané osobami s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie. V porovnaní s predchádzajúcou vyhláškou z roku 1994 je štvrtá časť vyhlášky „**Všeobecné technické požiadavky na stavby užívané osobami s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie**“ koncipovaná podrobnejšie, po prvý raz sa zaoberá aj problematikou navrhovania budov so zohľadnením nárokov osôb so zrakovým a sluchovým postihnutím.

Zásadné nedostatky sú vo vymedzení platnosti IV. časti vyhlášky č. 532/2002 Z. z., pretože

- nestanovuje jasne povinnosť bezbariérovu sprístupniť pracovisko a priestory pre zamestnancov. Hovorí iba „o požiadavkách na stavbu, v ktorej sa predpokladá zamestnávanie osôb s obmedzenou schopnosťou pohybu, ďalej len stavba s chráneným pracoviskom“ - táto formulácia je nejednoznačná,
- nestanovuje povinnosť stavať bezbariérové alebo upravitel'né byty, v ktorých by bolo možné poskytovať sociálnu starostlivosť osobám so ZP,
- nestanovuje jasne povinnosť bezbariérovu sprístupniť stavby, v ktorých sú poskytované služby občanom, súkromní poskytovatelia služieb nie sú povinní svoje prevádzky sprístupniť bezbariérovu.

Zákon č. 351/2022 Z. z. o prístupnosti výrobkov a služieb pre osoby so zdravotným postihnutím a o zmene a doplnení niektorých zákonov nadobudne platnosť od 28.06.2025. Zákon sa však nezameriava na úpravy fyzického prostredia objektov, v ktorých sú poskytované služby občanom tak ako je odporúčané v čl. 49 Nariadenia EU k Európskemu zákonu o prístupnosti⁴⁹.

Poskytovanie služieb občanom sa často deje vo fyzickom prostredí – v budovách alebo vo verejných priestoroch. Z toho dôvodu by bolo vhodné do zákona o prístupnosti doplniť požiadavky na prístupnosť budov a verejných prostredí, v ktorých sú služby poskytované. Európsky zákon o prístupnosti (Nariadenie EU) je postavený širšie ako prijatý slovenský zákon, lebo v článku č. 49 uvádza súvislosť s bezbariérovým užívaním stavieb takto: „V niektorých situáciách by umožnili základné požiadavky na bezbariérovú prístupnosť zastavaného prostredia aj voľný pohyb osôb so zdravotným postihnutím v súvisiacich budovách služieb. Táto smernica by preto mala umožniť členským štátom zahrnúť užívanie zastavaného prostredia pri poskytovaní služieb do rozsahu pôsobnosti tejto smernice, pričom sa zabezpečí súlad s požiadavkami na bezbariérovú prístupnosť stanovenú v prílohe III.“

Zákon o územnom plánovaní č. 200/2022 Z. z., ktorý nadobudol účinnosť 15. júna 2023, priniesol niekoľko pozitívnych novinek z hľadiska prístupnosti územia. Na rozdiel od predchádzajúcich predpisov, je v zákone zadefinovaný „verejný priestor“ ako „vonkajšie verejne prístupné priestranstvo, ktoré slúži všeobecnému využívaniu a ktoré je prístupné každému, najmä námestia, ulice, nábrežia, verejné parky, detské ihriská a voľné priestranstvá vytvorené kompaktnou zástavbou alebo rozvoľnenou zástavbou v zastavanom území“. Definovanie verejného priestoru prinesie právne vymedzenie tých priestorov, ktoré musia byť bezbariérovu užívateľné.

⁴⁹ Directive (EU) 2019/882 of the European Parliament and of the Council of 17 April 2019 on the accessibility requirements for products and services (Text with EEA relevance)

Zákon o územnom plánovaní v § 22 ods. 3 písm. m) stanovuje, že územný plán obce určuje okrem iného aj „*zásady a pravidlá bezbariérovosti sídelného prostredia, vrátane bezbariérovosti dopravnej infraštruktúry a jej ochranných pásem a území, verejných priestorov a trás pohybu obyvateľstva*“ a v § 23 ods. 3 písm. b) je uvedené, že **v územnom pláne zóny sa určujú najmä „podmienky na bezbariérové využívanie verejného priestoru, dopravnej infraštruktúry, statickej dopravy a trás pohybu obyvateľstva“.**

Avšak vyhláška „o obsahu a spôsobe spracovania územnoplánovacej dokumentácie a o územnoplánovacích podkladoch a všeobecných požiadavkách na priestorové usporiadanie územia a funkčné využívanie územia“, neuvádza žiadne podrobnosti, akým spôsobom je potrebné aplikovať podmienky na bezbariérové užívanie verejných priestorov v územnom pláne obce alebo v územnom pláne zóny. Požiadavky na bezbariérovosť nie sú povinnou súčasťou záväznej ani informatívnej časti územného plánu zóny a to ani v grafickej ani v textovej časti.

Zákon o výstavbe č. 201/2022 Z. z. stanovuje požiadavky na bezbariérovú prístupnosť a užívanie stavieb vo viacerých častiach. V úvode, vo všeobecných požiadavkách na výstavbu sa v § 7 ods. 5 uvádza, že stavba musí okrem iného spĺňať aj požiadavky na bezbariérové užívanie. Zodpovednosťou projektanta je, aby navrhol stavbu tak, „*aby bola po celý čas životnosti v súlade so základnými požiadavkami na stavby a so všeobecnými požiadavkami na výstavbu vrátane požiadaviek na bezbariérové užívanie a v súlade s požiadavkami na ochranu zdravia ľudí*“.

Zákon o výstavbe v § 24 ods. 6 písm. c) a o) uvádza: „**projektant je povinný navrhnúť stavbu tak, aby bola po celý čas životnosti v súlade so základnými požiadavkami na stavby a so všeobecnými požiadavkami na výstavbu vrátane požiadaviek na bezbariérové užívanie a v súlade s požiadavkami na ochranu zdravia ľudí**“ a „*navrhovať stavbu tak, aby stavba vyhovovala požiadavkám na bezbariérové užívanie, ak je určená na všeobecné užívanie alebo ak ide o budovu, ktorú bude navštevovať verejnosť*“ .

Na základe tohto zákona môže stavebný úrad uložiť pokutu od 1 000 - 30 000 eur fyzickej osobe – podnikateľovi alebo právnickej osobe, ak neudržiava stavbu v súlade so základnými požiadavkami na stavbu vrátane požiadaviek na bezbariérové užívanie, alebo ak nezhotovuje stavbu podľa overeného projektu stavby, podmienok rozhodnutia stavebného úradu alebo podľa technických predpisov vrátane požiadaviek na bezbariérové užívanie.

Nedostatky Zákona o výstavbe č. 201/2022 Z. z.:

- podobne ako v stavebnom zákone 50/1976 Zb. sa **aj v tomto zákone uvádza nesprávna formulácia** v § 24 ods. 6 písm. o): „*navrhovať stavbu tak, aby stavba vyhovovala požiadavkám na bezbariérové užívanie, ak je určená na všeobecné užívanie alebo ak ide o budovu, ktorú bude navštevovať verejnosť*“. Rovnaká formulácia je v § 45 ods. 5

písm. i)., ktorý súvisí s kolaudačnou obhliadkou stavby. Pritom podľa viacerých zákonov⁵⁰ má osoba so zdravotným postihnutím právo užívať každú stavbu a byť v nej zamestnaná okrem prípadov uvedených antidiskriminačnom zákone § 4 ods. 1 písm. b) a c). Osoba so ZP má slobodu pri výbere zamestnania na voľnom trhu práce, ak spĺňa kvalifikačné požiadavky a výberové kritériá⁵¹.

- **bezbariérové užívanie stavby sa nebude sledovať pri realizácii jednoduchých stavieb** do 300 m² zastavanej plochy, ktoré nie je potrebné ohlasovať ani schvaľovať a ktoré môže podľa § 21 realizovať svojpomocne stavebník pod dozorom osoby oprávnenej na výkon stavebného dozoru. Nikde nie je stanovené (ani v § 21), že stavebný dozor musí dohliadať aj na dodržiavanie bezbariérovej prístupnosti a užívania jednoduchej stavby, ak je stavba nebytovou budovou, alebo budovou v ktorej budú poskytované služby občanom, alebo v ktorej budú zamestnanci. Napríklad jednoduchou stavbou môžu byť aj jednopodlažné nebytové budovy v ktorých sú poskytované služby, alebo v ktorých sú zamestnanci, do 300 m² zastavanej plochy, do 10 m výšky, určené pre najviac 30 osôb, alebo to budú terénne úpravy, výstavné a manipulačné plochy do 300 m², prístrešok verejnej dopravy pre cestujúcich so zastavanou plochou nad 50 m², terénne úpravy na rekreáciu alebo voľnočasové činnosti s umiestnením mimo územia určeného na zastavanie. Všetky uvedené druhy jednoduchých stavieb môžu byť občianskou vybavenosťou a vo verejnom záujme musia byť bezbariérovo užívateľné.
- **neexistujú odborne spôsobilé osoby, ktoré budú posudzovať dodržiavanie požiadaviek bezbariérového užívania stavieb**, tiež nie je stanovené, kto bude kontrolovať, či sú dodržané požiadavky bezbariérového užívania stavieb, či nebude vydané rozhodnutie s chybami v projektovej dokumentácii, posudzovaný je iba súlad s overeným projektom stavby a nie napr. súlad so základnými požiadavkami na stavby alebo s požiadavkami na bezbariérové navrhovanie užívanie stavieb.

Vyhľadávka „Požiadavky na bezbariérové navrhovanie a užívanie stavieb“ sa v súčasnosti pripravuje, zatiaľ nie je možné posúdiť, či bude výsledné znenie prínosné pre aplikáciu prístupnosti do praxe. Riešitelia projektu PUN spracovali pripomienky k 1. navrhovanej verzii vyhlásky a dohodli sa na ďalšej spolupráci pri príprave a pripomienkovaní tejto vyhlásky.

Slovenské technické normy sú nezáväznú, postavenie noriem však môže byť príslušným predpisom zmenené na povinné používanie. Problematika bezbariérovosti stavieb a užívanie stavieb osobami s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie nie je v platných normách STN dostatočne zohľadňovaná, čo mnohokrát spôsobuje problémy pri implementácii zásad bezbariérovosti v praxi. V posledných rokoch sa preberajú najmä EU normy, v menšej miere sa tvoria národné normy.

⁵⁰ Zákon č. 365/2004 Z. z. antidiskriminačný zákon v § 7 a Zákonník práce v čl. 1 a 8, v § 13 ods. 2, § 158

⁵¹ Článok 27 Práca a zamestnanie, Dohovor OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím

Norma **STN 734301 Bytové budovy** bola v roku 2021 novelizovaná, riešitelia projektu PUN sa podieľali na príprave tejto normy. Vďaka tejto spolupráce sú v norme už zadané **požiadavky na bezbariérové riešenie spoločných priestorov bytového domu a požiadavky na bezbariérový byt**. Zatiaľ v tejto norme však nie sú spracované požiadavky na tvorbu upravitel'ného bytu.

Vyhlášky, ktoré vydalo Ministerstvo zdravotníctva SR majú vplyv na výstavbu, lebo sú v nich uvedené aj hygienické požiadavky súvisiace s navrhovaním budov občianskej vybavenosti, ubytovacích zariadení, napríklad plošné štandardy, dimenzovanie hygienických zariadení a šatní. V týchto vyhláškach MZ SR sa však nehovorí o potrebe uplatňovať požiadavky bezbariérového užívania priestorov zariadení alebo budov, výnimkou sú iba požiadavky na ubytovacie zariadenia sociálnych služieb⁵², kde je uvedená požiadavka: „*stavebnotechnicky zabezpečujú tak, aby umožňovali užívanie osobám s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie v každom priestore určenom pre prijímateľov sociálnej služby*“.

Vyhláška MV SR č. 94/2004 Z. z., ktorou sa ustanovujú technické požiadavky na protipožiarnu bezpečnosť pri výstavbe a pri užívaní stavieb má uvedené špecifické požiadavky pre stavby zdravotníckych zariadení a pre stavby, ktoré sú určené pre osoby neschopné samostatného pohybu a osoby s obmedzenou schopnosťou pohybu. Konkrétne stavby, kde sa trvale alebo pravidelne zdržuje viac ako desať osôb s obmedzenou schopnosťou pohybu, alebo sa tam zdržujú osoby neschopné samostatného pohybu sa hovorí o povinnosti zriadiť evakuačný výťah, ak nie je zabezpečená evakuácia iným vhodným spôsobom. Táto povinnosť sa sprísni, ak sa jedná o budovu s podzemnými podlažiami, na ktorých sa trvale alebo pravidelne zdržuje viac ako päť osôb s obmedzenou schopnosťou pohybu... Nedostatkom vyhlášky je, že nestanovuje dostatok podrobností súvisiacich s evakuáciou osôb neschopných samostatného pohybu. Uvádza sa iba požiadavka na šírku schodiska v § 72 ods. 4: „*Z každého podlažia, na ktorom sú osoby neschopné samostatného pohybu a z ktorého nie je zabezpečená evakuácia osôb priamo na voľné priestranstvo, musí viesť aspoň jedno schodisko s takou šírkou ramena a podesty, ktoré umožňujú prenos osôb na nosidlách*“. Tento nedostatok je potrebné odstrániť najmä vzhľadom na tragické udalosti v zariadeniach sociálnych služieb v Čechách a na Slovensku, kde v súvislosti s nezvládnutou evakuáciou pri požiari zomrelo niekoľko prijímateľov sociálnych služieb.

Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 391/2006 Z. z. o minimálnych bezpečnostných a zdravotných požiadavkách na pracovisko sa zaoberá úpravami pracoviska v Prílohe 1 bode 22. „*Ak je to potrebné, pracoviská musia byť usporiadané tak, aby boli vytvorené podmienky pre zdravotne postihnutých zamestnancov. Toto ustanovenie sa vzťahuje predovšetkým na zariadenia, ktoré zdravotne postihnutí zamestnanci používajú, najmä na dvere, chodby, schodiská, sprchy, umývadlá a záchody, ako aj na pracoviská, na ktorých sú priamo zdravotne*

---

⁵² § 9 ods. 14 vyhlášky MZ SR č. 259/2008 Z. z. o podrobnostiach o požiadavkách na vnútorné prostredie budov a o minimálnych požiadavkách na byty nižšieho štandardu a na ubytovacie zariadenia

postihnuté osoby zamestnané.“ Nedostatkom formulácie je neurčitá povinnosť v úvode ustanovenia „Ak je to potrebné“. Novelizované nariadenie vlády č. 525/2022 Z. z. prijalo len drobné úpravy nariadenia 391/2006 Z. z., ktoré nesúvisia s nárokmi osôb so zdravotným postihnutím na pracovisko.

2.2.3 Monitorovanie a propagovanie prístupnosti stavieb na Slovensku

Únia nevidiacich a slabozrakých Slovenska (ÚNSS) zriadila Oddelenie prevencie architektonických a dopravných bariér⁵³, ktoré **vydáva stanoviská k projektovej dokumentácii stavieb** a to najmä v oblasti tvorby orientačných systémov pre osoby so zrakovým postihnutím. ÚNSS na svojej webovej stránke uvádza dôvod vzniku – *„Nakoľko prax posledných rokov ukázala, že riešenie opatrení, v súvislosti so zrakovo postihnutými osobami, je náročné na vedomosti o špecifikách mobility a orientácie zrakovo postihnutých. Rovnako vznikla potreba unifikovať používané opatrenia, aby ich zrakovo postihnutí mohli efektívne využívať na území celej republiky. Z týchto dôvodov sa rozvinula veľmi potrebná a prospešná spolupráca medzi stavebnou praxou a Úniou nevidiacich a slabozrakých Slovenska vo forme konzultácií riešenia opatrení v projektovej dokumentácii a na stavbách. Považujeme za nutné, aby táto spolupráca pokračovala a rozširovala sa na celé územie Slovenskej republiky, aby opatrenia, na ktoré sa vynakladajú finančné prostriedky, boli robené efektívne a v súlade s platnou legislatívou“.*

Slovenský zväz telesne postihnutých (SZTP) monitoroval architektonické bariéry najmä z hľadiska potrieb osôb s telesným postihnutím v budovách občianskej vybavenosti, tiež vykonáva poradenstvo pod názvom Bariéry⁵⁴ a vydáva stanoviská ku projektovej dokumentácii stavieb v rámci Bratislavy. Tu však musíme byť aj kritickí, lebo mnohokrát v minulosti vydali hodnotitelia projektovej dokumentácie súhlasné stanovisko aj na také projekty stavieb, ktoré neboli v súlade s platnou legislatívou zameranou na bezbariérové navrhovanie. V súčasnosti túto agendu vykonáva nový hodnotiteľ projektov SZTP, ktorý je súčasne zapojený do projektu Podpora univerzálneho navrhovania ako odborný konzultant.

Výskumné a školiace centrum bezbariérového navrhovania – CEDA⁵⁵, ktoré vzniklo v roku 2007 na Fakulte architektúry a dizajnu je zamerané na výskum, vzdelávanie a propagáciu prístupnosti a univerzálneho navrhovania. Na objednávku alebo v spolupráci s mestami vykonáva tiež **audity prístupnosti stavieb**, vydáva odborné stanoviská z hľadiska dodržania prístupnosti v projektovej dokumentácii stavieb, alebo vykonáva poradenskú a projektovú činnosť. Pre účely propagácie a vzdelávania odborníkov v sektore výstavby realizuje webovú stránku zameranú na prístupnosť a univerzálne navrhovanie PUN.⁵⁶

⁵³ Oddelenie prevencie architektonických a dopravných bariér: <https://architektonickebariery.sk/>

⁵⁴ SZTP Bariéry, dostupný je kontakt na internete: <https://www.sztp.sk/poradenstvo/>

⁵⁵ informácie o CEDA zverejnené na internete https://www.fad.stuba.sk/fakulta-architektury-a-dizajnu/struktura-a-ludia-1/vedecko-vyskumne-a-skoliace-centra/ceda.html?page_id=12244

⁵⁶ Webová stránka PUN <https://p-un.sk/>

Združenie miest a obcí Slovenska má zásluhu na propagácii a medializovaní problematiky prístupnosti miest v rámci súťaže **Oskar bez bariér**⁵⁷, ktorá prebiehala v rokoch 2004 – 2018. oceňovalo úsilie o bezbariérové riešenia v mestách v súťaži Oskar bez bariér. Do súťaže boli nominované samosprávy, ktoré sa venovali budovaniu bezbariérových chodníkov, prístupov do úradov, zdravotníckych, kultúrnych a športových zariadení, prípadne uvádzali do praxe bezbariérové prostriedky hromadnej dopravy.

Únia miest Slovenska od roku 1999 organizovala súťaž **Slovensko bez bariér**⁵⁸ posledná zmienka o súťaži je na webovej stránke z roku 2020. Systematickú snahu o odstraňovanie bariér sme zaznamenali vo viacerých mestách na Slovensku. Tu je však potrebné tiež uviesť, že niektoré realizované úpravy nie sú vykonané správne, niektoré stavby verejných plôch alebo stavby občianskej vybavenosti nie sú prístupné vo všetkých častiach určených na užívanie verejnosťou.

2.3. Zhrnutie základných nedostatkov v národnej legislatíve a praxi

Napriek existencii ustanovení o bezbariérovej prístupnosti stavieb v stavebnej legislatíve vznikajú na Slovensku naďalej bariérové stavby. Stavby, ktoré sú proklamované ako bezbariérové, majú často mnoho nedostatkov a nesprávnych riešení. Tento nepriaznivý stav spôsobujú najmä:

- absencia kontrolných mechanizmov v stavebnej legislatíve,
- vykonávacie predpisy k stavebnému zákonu nie sú aktualizované,
- chýba akčný plán na odstraňovanie existujúcich bariér v mestách a obciach
- nedostatok vzdelávacích programov o prístupnosti a univerzálnom navrhovaní,
- nedostatok odborníkov na prístupnosť stavieb,
- veľmi slabá propagácia problematiky u odbornej aj laickej verejnosti...
- existujúce ustanovenia sa nevzťahujú na budovy súkromných firiem, v ktorých sa poskytujú služby občanom, alebo v ktorých sú zamestnanci.

Implementácia problematiky bezbariérovej prístupnosti stavieb je v praxi neuspokojivá napríklad aj preto, že mnoho **zamestnancov stavebných úradov** netrvá na uplatňovaní legislatívnych predpisov týkajúcich sa bezbariérovej prístupnosti stavieb v rámci stavebného konania – v procesoch posudzovania, schvaľovania a kolaudovania stavieb. V súčasnosti je mnoho stavebných konaní obmedzených na kontrolu povinných príloh projektovej dokumentácie, pričom kontrola súladu projektu stavby s požiadavkami legislatívnych

⁵⁷ Informácie o súťaži Oskar bez bariér sú zverejnené na internete: <https://www.zmos.sk/30-snem-oznam/mid/405616/.html>

⁵⁸ Slovensko bez bariér, informácie o podujatí sú zverejnené na internete <https://www.slovenskobezbarier.sk/>

ustanovení o prístupnosti sa nevykonáva⁵⁹. Pri otázke, prečo je zavedená táto prax, najčastejšie stavební úradníci odpovedajú, že sa spoliehajú na kompetenciu autorizovaných architektov a projektantov, ktorí sú povinní stavebnú legislatívu dodržiavať. Len málo stavebných úradov, hlavne veľkých miest, požiada organizácie osôb so zdravotným postihnutím o vydanie stanoviska k prístupnosti navrhovanej stavby, avšak takáto dobrá prax je iba iniciatíva, ktorá nemá oporu v legislatíve.

Častým problémom v stavebnej praxi je veľký vplyv investora na výsledný projekt stavby, mnohokrát aj na úkor dodržania legislatívnych ustanovení. Ak si investor neželá, aby boli v jeho stavbe prvky bezbariérovej prístupnosti, projektant mu vyhovie a vyhotoví projektovú dokumentáciu v rozpore so stavebnou legislatívou⁶⁰. Stavebný úradník vydá na základe tejto projektovej dokumentácie stavebné povolenie a na zrealizovanú bariérovú stavbu vydá kolaudačné rozhodnutie. V stavebnom konaní nie je autorizovaná osoba, ktorá má za úlohu skúmať, či boli dodržané požiadavky bezbariérovej prístupnosti stavieb.

Nevykonala sa koordinácia vykonávacích predpisov stavebného zákona č. 50/1976 Zb. a ani ich aktualizácia od ich vydania, čo je už viac ako 20 rokov. Napríklad ak je vo vyhláške č. 532/2002 Z. z.⁶¹ uvedených mnoho ustanovení súvisiacich s bezbariérovou prístupnosťou stavieb, vyhláška č. 453/2000 Z. z.⁶², v ktorej sú uvedené ustanovenia súvisiace s vydaním rozhodnutí a rozsahu a obsahu projektovej dokumentácie, nevyžaduje, aby projektová dokumentácia stavby (projekt stavby), ktorá sa predkladá k stavebnému konaniu, obsahovala stanovisko alebo osobitnú prílohu súvisiacu s bezbariérovou prístupnosťou. Nie sú zavedené žiadne mechanizmy na kontrolu dodržiavania ustanovení o prístupnosti z platnej vyhlášky. Pritom v roku 2000, kedy vyhláška č. 453/2000 Z. z. nadobudla platnosť, už boli požiadavky na prístupnosť stavieb sformulované vo vyhláške č. 192/1994 Z. z. o všeobecných technických požiadavkách na stavby užívané osobami s obmedzenou schopnosťou pohybu.

Na Slovensku absentujú profesionálne poradenské centrá bezbariérového navrhovania, **chýbajú odborníci na prístupnosť a univerzálne navrhovanie** tak, ako je bežnou praxou takmer vo všetkých krajinách EÚ. Potreba týchto odborníkov na Slovensku sa preukázala

⁵⁹ Zákon č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon) stavebný zákon, v §62 ods. 1 písm. b): *V stavebnom konaní stavebný úrad preskúma najmä či dokumentácia spĺňa požiadavky týkajúce sa verejných záujmov, predovšetkým ochrany životného prostredia, ochrany zdravia a života ľudí, a či zodpovedá všeobecným technickým požiadavkám na výstavbu ustanoveným týmto zákonom a osobitnými predpismi,*

⁶⁰ Zákon SNR č. 138/1992 Zb. o autorizovaných architektoch a autorizovaných stavebných inžinieroch, §8 ods. 2: *„Architekt alebo inžinier odmietne poskytnúť služby, ak pokyny objednávateľa sú v rozpore so zákonom, s inými všeobecne záväznými právnymi predpismi, s predpismi komory alebo so schválenou územnoplánovacou dokumentáciou, stavebným povolením alebo so slovenskou technickou normou, alebo sú technicky neuskutočniteľné alebo ich vykonanie by ohrozilo životy alebo zdravie občanov alebo dobré mravy a objednávateľ napriek upozorneniu trvá na ich splnení,“*

⁶¹ Vyhláška MŽP SR č. 532/2020Z, ktorou sa ustanovujú podrobnosti o všeobecných technických požiadavkách na výstavbu a o všeobecných technických požiadavkách na stavby užívané osobami s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie

⁶² Vyhláška MŽP SR č. 453/2000 Z. z., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia stavebného zákona

najmä pri hodnotení investičných projektov z európskych fondov a projektov z Plánu obnovy a odolnosti, alebo pri rôznych dotačných schémach, kde je jednou z požiadaviek aj bezbariérové užívanie stavieb. Pri Eurofondoch je bezbariérová prístupnosť vylučovacie kritérium. Predkladané projektové dokumentácie k hodnoteniu sú z hľadiska bezbariérového užívania stavieb veľmi nekvalitne pripravené, lebo projektanti sa nemajú s kým poradiť, mnoho projektov je preto vylúčených, alebo sa musia prepracovávať.

Odborníci na prístupnosť dôkladne poznajú nároky jednotlivých druhov zdravotných postihnutí, aby vedeli navrhnúť správne riešenia, správne vypracovať odborné posudky na projektovú dokumentáciu, vykonávať audity a certifikáciu bezbariérovosti stavieb, posudzovať oprávnenosť používania medzinárodného symbolu bezbariérovej prístupnosti, alebo vypracovávať posudky pre účely súdneho konania.

Na Slovensku sa koná **veľmi málo podujatí alebo súťaží, ktoré propagujú problematiku bezbariérovej prístupnosti u odbornej aj laickej verejnosti**. Ľudia, ktorí vstupujú do stavebných procesov či už ako investori, stavebníci, projektanti, úradníci alebo neskôr ako užívatelia stavieb, musia mať viac informácií o potrebe stavať bezbariérové stavby a o ich vplyve na sociálnu udržateľnosť systému. Neporovnateľne viac sa medializuje napríklad ekologická udržateľnosť.

Vypísané verejné architektonické súťaže a ani priame zadania zväčša **nemajú v súťažných podmienkach alebo v zmluvách zakotvenú povinnosť realizovať stavby bezbariérovo**. Súťažné a výberové komisie zohľadňujú túto stránku architektúry len veľmi zriedkavo. Paradoxom je, že slovenské komory architektov a stavebných inžinierov, ktoré vydávajú autorizačné osvedčenia „odborne spôsobilým osobám“, už ocenili aj bariérové stavby, ktoré sú v rozpore s legislatívou.

Na Slovensku je nedostatok vzdelávacích programov zameraných na problematiku prístupnosti a univerzálneho navrhovania. Na školách architektonického a stavebného zamerania sa vyučuje tvorba bezbariérového prostredia a univerzálne navrhovanie v nedostatočnom rozsahu, alebo sa nevyučuje vôbec. Jedinou školou, ktorá má zavedený povinný predmet „Bezbariérové navrhovanie“ je Fakulta architektúry a dizajnu STU⁶³. Nedostatkom je aj skutočnosť, že Komora architektov Slovenska, Spolok architektov Slovenska, Slovenská komora stavebných inžinierov alebo Slovenský zväz stavebných inžinierov neorganizovali vzdelávania o bezbariérovom navrhovaní stavieb. Rovnako vzdelávania zamestnancov stavebných úradov, ktoré vykonávalo MVR SR neboli postačujúce preto, lebo neobjasnili dostatočne problematiku bezbariérovej prístupnosti stavieb.

---

⁶³ Poznámka: povinný predmet Bezbariérové navrhovanie sa na FAD STU vyučuje od roku 1996, neskôr od roku 2000, má tento povinný predmet názov Univerzálne navrhovanie a vyučuje sa v 4. ročníku bakalárskeho stupňa štúdia.

Na Slovensku chýba akčný plán na odstraňovanie existujúcich architektonických bariér.

Nie sú vytvorené podporné programy zamerané na výskum v oblasti bezbariérového navrhovania, programy zamerané na zmenu postojov a vzdelávanie odbornej a laickej verejnosti, neexistujú žiadne finančné stimuly na podporu odstraňovania existujúcich bariér v prostredí. V mnohých krajinách sveta sú stanovené postupné kroky na odstraňovanie existujúcich bariér, ako aj časové míľniky, do kedy je potrebné bariéry odstrániť. Toto opatrenie je veľmi potrebné vzhľadom na prijatý Dohovor OSN ako aj vzhľadom na negatívny trend rýchleho starnutia populácie.

Problémom je aj nedostatočná skúsenosť projektantov ako aj krajských pamiatkových úradov aplikovať nároky prístupnosti pri pamiatkovo chránených objektoch alebo územiach. Ľudia so ZP majú právo navštevovať tieto stavby na základe článku 30 Dohovoru OSN, ak sú to stavby a verejné priestory, ktoré užíva verejnosť, aj keď hľadanie správneho výsledku z hľadiska ochrany pamiatok môže byť náročné. Ak sa k debarierizačným opatreniam pristúpilo, vznikli vo viacerých prípadoch nevhodné a neestetické riešenia, na druhej strane, pamiatkové obnovy (podporované i z európskych fondov) priniesli aj prijateľné príklady z hľadiska ochrany pamiatkového fondu. K obnove pamiatok v projektovej a posudzovacej fáze krajskými pamiatkovými úradmi nie sú prizývaní odborníci na prístupnosť tak, ako je to bežnou praxou v európskych krajinách. Absentuje širšia odborná medziprofesná a pravidelná diskusia ku problematike aplikácie prístupnosti na pamiatkach.

Nezanedbateľným argumentom zo strany osôb so zdravotným postihnutím je aj **slabá vymožitelnosť práva a nepružné fungovanie slovenského súdництва**. Podľa čl. 128 Ústavy SR, *„Ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.“* Takúto ústavnú sťažnosť môže fyzická osoba podať až po vyčerpaní všetkých riadnych aj mimoriadnych právnych prostriedkov, ktoré sú komplikované, neprehľadné a nie vždy jednoznačné. Relevancia ústavnej sťažnosti pre porušovanie základných práv a slobôd, najmä z pohľadu fyzických osôb patriacich k najzraniteľnejším skupinám, je teda pomerne nízka. Ukazuje sa naliehavá potreba prehodnotiť v právnom poriadku SR celý systém prostriedkov nápravy, resp. právnej ochrany.

Dodnes nebola prijatá Celoštátna stratégia ochrany a podpory ľudských práv v Slovenskej republike, ktorá bola pripravená na rokovanie vlády v roku 2014. K dosiahnutiu vyššej kvality podpory a ochrany ľudských práv v SR je potrebné komunikovať o presadzovaní práv vyplývajúcich z Dohovoru OSN najmä s jestvujúcimi orgánmi – Radou vlády SR pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť a s Výborom pre ľudské práva a národnostné menšiny Národnej rady SR.

3. Odporúčania na systémové zmeny v kontexte implementácie článku 9 Prístupnosť do slovenskej praxe

Úlohou štátu je **zakotviť požiadavky prístupnosti podľa článku 9 Dohovoru OSN do všetkých relevantných predpisov, verejných politík a stratégií** s cieľom zabezpečiť ich implementáciu do všetkých plánovacích a stavebných procesov, ako aj do správy majetku štátu. Odporúčanou metódou tvorby prostredí je **univerzálne navrhovanie**, ktoré zohľadňuje nároky rozmanitých ľudí, pričom univerzálne prístupné fyzické prostredie je jedným z nástrojov na naplnenie práva na nezávislý život podľa článku 19 Dohovoru OSN.

Prístupnosť fyzického prostredia bez architektonických bariér je jednou z kľúčových úloh zabezpečenia udržateľnosti slovenského sociálneho systému, najmä vzhľadom na negatívny trend starnutia populácie.

Obr. 1 Index starnutia a priemerný vek, zdroj: Štatistický úrad SR

Z údajov o populačnom vývoji, ktoré zverejnil štatistický úrad, vyplýva, že index starnutia prvý raz v histórii prekročil kritickú hodnotu 100 percent v roku 2018. „Rok 2018 bol v tomto ukazovateli prelomový, počet seniorov prevýšil počet detí. Na 100 detí pripadalo 102 seniorov.“⁶⁴ Slovensko patrí medzi najstaršie populácie v Európe. Prognóza do roku 2050: na jedno dieťa vo veku do 17 rokov budú dvaja obyvatelia vo veku nad 65 rokov. Narastá počet starších ľudí, ktorí majú rôzne zdravotné znevýhodnenia.

Prístupnosť fyzického prostredia je nevyhnutnou podmienkou fungovania komunitných sociálnych služieb v zmysle článku 19 Dohovoru OSN - Nezávislý spôsob života a začlenenie do spoločnosti. V zákone o sociálnych službách je uvedené: „Poskytovanie terénnej formy sociálnej služby alebo ambulantnej sociálnej služby má prednosť pred pobytovou sociálnou službou.“⁶⁵

⁶⁴ Poznámka: informáciu poskytla riaditeľka odboru štatistiky obyvateľstva Zuzana Podmanická v článku: <https://www.cas.sk/clanok/833662/penzistov-je-na-slovensku-prvy-raz-v-historii-viac-ako-deti-dosledky-pocitme-vsetci/>

⁶⁵ § 13 ods. 6 zákona č. 448/2008 Z. z. Zákon o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov.

Zámer poskytovať komunitné sociálne služby a dosiahnuť inklúziu ľudí so ZP do života komunity úzko súvisí s bezbariérovou prístupnosťou bytových domov, budov občianskej vybavenosti, ako aj s prístupnosťou verejných priestorov v mestách a obciach.

Dôležitým prejavom práva na participáciu osôb so zdravotným postihnutím je aj úloha štátu formulovaná v článku 4.3 Dohovoru OSN, podľa ktorého „pri vytváraní a uplatňovaní zákonodarstva a politiky zameraných na vykonávanie tohto dohovoru a pri rozhodovaní o otázkach týkajúcich sa osôb so zdravotným postihnutím štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto dohovoru, budú dôkladne konzultovať s osobami so zdravotným postihnutím vrátane detí so zdravotným postihnutím a budú s nimi aktívne spolupracovať prostredníctvom ich reprezentatívnych organizácií.“

3.1. Koordinácia implementácie článku 9 Prístupnosť do praxe

- ❖ **Odporúčanie: prijať Akčný plán na implementáciu článku 9 Prístupnosť, vrátane požiadavky postupného odstraňovania existujúcich bariér v prostredí**

Akčný plán zameraný na zavedenie požiadaviek prístupnosti a odstraňovanie existujúcich bariér by mohol zrýchliť proces začlenenia osôb so zdravotným postihnutím do života komunity a naplnenie ich základných práv, ktoré sú garantované v Dohovore OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím. Z hľadiska fyzického prostredia nestačí aby sa nevytvárali nové bariéry v novostavbách alebo pri zmenách stavieb, vďaka ustanoveniam stavebnej legislatívy, ale je nevyhnutné, aby sa systémovo prišlo k odstraňovaniu existujúcich bariér v prostredí – verejných priestorov miest a obcí, verejných budov, budov na prácu a bývanie. A to bez ohľadu na to, či ide o stavby vo vlastníctve štátu alebo súkromných osôb, v ktorých sú poskytované služby občanom. Akčný plán by mal stanoviť harmonogram postupných krokov, zodpovednosti jednotlivých aktérov, ako aj spôsoby kontroly plnenia stanovených cieľov.

Príklad z praxe: NÓRSKO

Nórska vláda prijala v roku 2009 akčný plán: „**Nórsko univerzálne prístupné do roku 2025**“.⁶⁶ Cieľom v oblasti výstavby je zvýšiť počet univerzálne prístupných bytových domov, verejných budov a vonkajších priestorov. V súlade s víziou vlády by všetky budovy, v ktorých sídlia úrady a prevádzky služieb, mali byť univerzálne prístupné do roku 2025. V akčnom pláne prijali konkrétne opatrenia a stanovili zodpovedné rezorty. Výber niektorých opatrení: B1 Nový stavebný zákon a zákon o územnom plánovaní a vykonávacie predpisy majú prispieť k zabezpečeniu univerzálneho

⁶⁶ Norway universally designed by 2025. The Norwegian government's action plan for universal design and increased accessibility 2009-2013, dostupné na internete: <https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/bld/nedsatt-funksjonsevne/norway-universally-designed-by-2025-web.pdf>

navrhovania v nových budovách, zariadeniach a vonkajších priestoroch, B3 Univerzálny dizajn v informačnom programe stavebného sektora - tento program sa zameria na opatrenia na zlepšenie odborných znalostí stavebného priemyslu v oblasti univerzálneho dizajnu, B5 štandardy a metodiky prístupných športových zariadení, B7 Univerzálny dizajn školských stavieb, B13 Univerzálny dizajn existujúcich budov je spravovaný Statsbygg⁶⁷ - Statsbygg každoročne vyčleňuje sumu na implementáciu univerzálneho dizajnu do existujúcich stavieb. *16 samospráv bolo vybraných v rámci pilotného projektu na aplikovanie univerzálneho dizajnu. Obce, ktoré sú finančne a administratívne podporované vládou, majú za cieľ implementovať univerzálny dizajn ako celkovú stratégiu pri tvorbe politiky a plánovaní. Mesto Kristiansand s dlhodobými úspechmi v oblasti prístupnosti a univerzálneho dizajnu slúži samosprávam ako mentor (verzia 2014). Súčasťou siete sú aj zástupcovia vlády, vládnych riaditeľstiev, krajskej správy a mimovládnych organizácií.*⁶⁸

Príklad z praxe: ČESKO

Česko prijalo v roku 2010 prvý **Národní rozvojový program mobility pro všechny (NRPM)**⁶⁹, ktorý sa realizuje dodnes. Hlavným cieľom programu je podporiť realizáciu komplexných bezbariérových trás v mestách a obciach pomocou týchto strategických cieľov: (A) bezbariérová prístupnosť služieb verejnej správy, zdravotníckych a sociálnych služieb, pracovných a vzdelávacích príležitostí a možností kultúrneho vyžitia, (B) zlepšenie prístupu všetkých obyvateľov k verejnej doprave, (C) zlepšenie kvality bezbariérovosti všetkých komunikácií pre chodcov v mestách a obciach. Financovanie programu mobility NRPM (verzia z roku 2014) je zabezpečené Vládnym plánom financovania NRPM na obdobie 2016–2025. Pred podávaním zámerov je potrebné navrhované riešenia konzultovať na príslušných inštitúciách. Posledné kolo výzvy na financovanie projektov bolo vyhlásené v roku 2023.

❖ **Odporúčanie: posilniť medzirezortnú a medziodborovú spoluprácu**

Kvalita fyzického prostredia a samotných stavieb sa odvíja aj od politických rozhodnutí. Koordinácia zákonov a politík v rámci jednotlivých rezortov je veľmi dôležitá pre správne nastavenie procesov, ako aj následnej kontroly a monitorovania prístupnosti v súlade s akčným plánom. Je potrebné stanoviť odborne spôsobilé osoby, ktoré budú posudzovať aplikáciu legislatívnych ustanovení o prístupnosti v praxi. Zabezpečenie koordinácie všetkých aktérov, najmä ministerstiev, úradov práce, samospráv a poskytovateľov služieb ale aj samotných užívateľov s cieľom začleniť holistický prístup založený na kvalite a univerzálnom navrhovaní do všetkých politík a činností, ktoré majú vplyv na tvorbu a užívanie fyzického prostredia.

Dôležitým prejavom práva osôb so zdravotným postihnutím na participáciu je aj úloha štátu formulovaná v článku 4.3 Dohovoru OSN, podľa ktorého „pri vytváraní a uplatňovaní zákonodarstva a politiky zameraných na vykonávanie tohto dohovoru a pri rozhodovaní o

⁶⁷ Poznámka: Statsbygg je nórsky vládny komisariát pre budovy, správca nehnuteľností a developer, ktorý spravuje majetok štátu

⁶⁸ Achieving full participation through Universal Design, str. 68, dostupné na internete: <https://rm.coe.int/16805a2a1e>

⁶⁹ NRPM, viac informácií o programe na internete: <https://www.vlada.cz/cz/ppov/vvzpo/program-mobility/program-mobility-79350/>

otázkach týkajúcich sa osôb so zdravotným postihnutím štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto dohovoru, budú dôkladne konzultovať s osobami so zdravotným postihnutím vrátane detí so zdravotným postihnutím a budú s nimi aktívne spolupracovať prostredníctvom ich reprezentatívnych organizácií.“

Medziodborová spolupráca je veľmi prínosná pre lepšie pochopenie potrieb, priorít a skúseností rôznych aktérov v komunitách. Výsledky medziodborovej spolupráce môžu pomôcť aj pri formovaní politik štátu, čo následne môže zlepšiť:

- kvalitu a efektivitu rôznych programov, služieb a politik, ktoré spĺňajú potreby štátu aj obyvateľov,
- uprednostnenie takých investícií, ktoré budú najdôležitejšie a komplexne pripravené
- budovanie vzťahov s predstaviteľmi rôznych organizácií a s obyvateľmi, budovanie komunit,
- pochopenie potrieb a priorít, začlenenie osvedčených postupov rovnosti a inklúzie,
- zvýšenie počtu zamestnancov v komunitnom sektore, ich začlenenie, rovnosť a angažovanosť.

Príklad z praxe: FÍNSKO

Ministerstvo sociálnych vecí a zdravia Fínska prijalo „**Národný program starnutia 2030: Fínsko odolné voči starnutiu**“⁷⁰ Program vymedzuje spoločné smerovanie a prostriedky, ktorými sa treba na starnutie populácie pripravovať naprieč administratívnymi a volebnými obdobiami. Program podporuje zabezpečenie funkčného starnutia, ako aj vybudovanie ekonomicky, ekologicky a sociálne udržateľného systému služieb. Program pozostáva zo šiestich cieľov do roku 2030. Jedným z cieľov je „Bývanie a životné prostredie sú priateľské k veku“. Vzhľadom na tento cieľ bol v spolupráci s Ministerstva životného prostredia a Ministerstva sociálnych vecí a zdravia Fínska prijatý⁷¹ „**Akčný program pre bývanie seniorov 2020-2022**“. Argumentom pre prijatie plánu sú zistenia: V budúcnosti bude narastať potreba bytov a životných prostredí vhodných pre starších ľudí, keďže národným cieľom je, aby starší ľudia mohli bývať doma a dostávať tam služby, ktoré potrebujú. Podpora bývania v domácom prostredí je dôležitá tak pre starnúcu populáciu, ako aj pre spoločnosť, keďže súvisí tak s prianím obyvateľov a právom na sebaurčenie, ako aj s vhodnou štruktúrou služieb pre seniorov. Je potrebné odstraňovať existujúce bariéry v bytovom fonde, pričom nové bývanie už musí spĺňať vysoké nároky starších ľudí. Akčný program pre bývanie seniorov poskytol granty organizáciám, obciam a obecným združeniam na projekty, ktoré investovali do zlepšenia bývania pre seniorov.

⁷⁰ National Programme on Ageing 2030 - For an age-competent Finland
https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162596/STM_2020_38_J.pdf?sequence=1&isAllowed=y

⁷¹ Akčný program pre bývanie seniorov <https://ym.fi/ikaantyneiden-asuminen> a

❖ **Odporúčanie: aplikovať požiadavku na bezbariérové užívanie stavieb vo všetkých investičných projektoch eurofondov z Programu Slovensko 2021 - 2027**

Na základe Nariadenie európskeho parlamentu a rady (EÚ) 2021/1060 z 24. júna 2021 by fondy nemali podporovať akcie, ktoré prispievajú k akejkoľvek forme segregácie alebo vylúčenia, a pri financovaní infraštruktúry by mali zabezpečiť prístupnosť pre osoby so zdravotným postihnutím⁷². V každej zverejnenej výzve je potrebné stanoviť požiadavku na bezbariérovú prístupnosť a užívanie stavieb, pričom náklady na odstránenie existujúcich architektonických bariér majú byť oprávneným výdavkom. Tiež odporúčame, aby

- ❖ v každej výzve má byť uvedené, že nepodporuje odstránenie bariér pri vstupoch do budovy a k výťahom formou inštalácie technických zariadení prekonávajúcich schody (tzv. šikmá schodisková plošina)

Schodisková plošina nie je riešením pre všetkých ľudí, je pomalá, vyžaduje obsluhu zaškoleného personálu a často je zamknutá. Samotné osoby na vozíku sa sťažujú na častú a nevhodnú aplikáciu šikmých schodiskových plošín.

- ❖ v rámci výziev na komplexnú obnovu budov je potrebné požadovať aj ich debariérizáciu

Napríklad aj v rámci výziev zameraných na podporu energetickej efektívnosti a využívania obnoviteľných zdrojov energie vo verejných alebo v bytových budovách v rámci komplexnej obnovy bytových domov je potrebné investovať do odstránenia bariér a to najmä vzhľadom na potrebu dodržiavania Európskeho piliera sociálnych práv a Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím. Ak sa bariéry neodstránia z eurofondov v tomto programovom období, tak je na mieste otázka, kde a kedy sa nájdu zdroje na ich odstránenie? Naliehavosť odstránenia existujúcich bariér súvisí aj so sociálnou udržateľnosťou sociálneho systému a potrebou opatrovania seniorov v domácom prostredí.

Príklad z praxe: Odporúčanie EU Komisie týkajúce sa komplexnej obnovy budov, kde sú okrem opatrení na úpravy budov k zmene klímy, odporúča, „aby sa pri novostavbách a zmenách stavieb vyvinulo úsilie aj na odstránenie existujúcich bariér a predchádzalo sa vytváraniu nových prekážok v prístupnosti stavieb pre ľudí so zdravotným postihnutím“⁷³. Napríklad v rámci komplexnej obnovy bytových domov možno bezbariérovo sprístupniť vstupy do budov, spoločné priestory, výťahy, avšak najmä v rámci obnovy sa veľmi často vymieňajú zvislé rozvody (stúpačky), kedy musí byť naraz sprístupnená celá vetva, čiže všetky byty nad sebou. Toto je jedinečná príležitosť, aby sa mohla v rámci výmeny stúpačky kanalizácie vykonať aj predpríprava na dodatočnú realizáciu bezbariérových spŕch. V prípade, ak by v budúcnosti chceli užívatelia inštalovať namiesto vane bezbariérovú sprchu, je možné nahradiť existujúcu tvarovku pre vaňu jednoduchou odbočkou, do ktorej sa dá

⁷² Nariadenie európskeho parlamentu a rady (EÚ) 2021/1060 z 24. júna 2021, odsek 5

⁷³ Odporúčanie Komisie (EÚ) 2019/786 z 8. mája 2019 týkajúce sa obnovy budov [oznámené pod číslom C(2019) 3352]

pripojiť sprchová podlahová vpusť alebo sprchový žľab. V panelových bytových domoch je v súčasnosti realizácia bezbariérových sprch takmer nemožná, alebo veľmi náročná a to práve pre absenciu vývodu v kanalizačnej stúpačke pod úrovňou podlahy, do ktorej by bolo možné odviešť vodu zo sprchy.

Na základe rokovania so zástupcami MIRRI SR a MPSVR SR (Odbor horizontálnych princípov) boli v rámci projektu PUN vypracované **kontrolné hárky – tzv. checklisty**, ktoré sú pomôckou pri kontrole dodržiavania požiadaviek prístupnosti v rámci hodnotenia projektov z Programu Slovensko 2021 – 2027. V prílohe tohto dokumentu sú priložené kontrolné hárky, ktoré boli vypracované v súlade s platnou legislatívou⁷⁴ a s Dohovorom OSN. Akonáhle nadobudnú platnosť nové stavebné zákony a ich vykonávacie predpisy, kontrolné hárky bude potrebné aktualizovať.

❖ **Odporúčanie: podporovať odborné poradenstvo zamerané na realizáciu prístupných riešení v praxi**

Na základe skúseností zo slovenskej praxe a zo zahraničia, je nutné vytvorenie a podpora tímov odborníkov na prístupnosť a univerzálne navrhovanie, ktorí budú usmerňovať správnu aplikáciu prístupnosti v praxi. **Zriadenie siete poradenských centier** by bolo prínosné nielen pri čerpaní eurofondov, kde je bezbariérová prístupnosť stavieb vylučovacie kritérium. Poradenské centrá by mohli odhaliť nedostatky v projektovej dokumentácii stavieb ešte pred podaním žiadosti o dotáciu, alebo pred začatím stavebného konania, čo by mohlo zrýchliť a zefektívniť investičné procesy. Napríklad v rámci čerpania prostriedkov z Plánu obnovy a odolnosti (zameraných na debarierizáciu stredných škôl⁷⁵ alebo budovania komunitných sociálnych služieb⁷⁶) mali predkladatelia projektov veľký záujem o odborné poradenstvo k aplikácii požiadaviek prístupnosti a univerzálneho navrhovania, avšak na Slovensku nie je dostatok odborníkov na túto oblasť. Následne v rámci odborných hodnotení projektovej dokumentácie stavieb bolo zistené, že navrhované riešenia na debarierizáciu škôl alebo navrhované objekty sociálnych služieb vykazovali mnoho nesprávnych riešení z hľadiska prístupnosti a univerzálneho navrhovania, mnoho projektov bolo aj z týchto dôvodov zamietnutých.

Odborníci dokážu vďaka svojim znalostiam a skúsenostiam dosahovať kvalitnejšie riešenia, ktoré sú navyše aj finančne efektívnejšie. **Profesionálny prístup odborníkov je veľmi potrebný najmä pri debarierizácii historických stavieb**, pretože každá existujúca stavba si vyžaduje

⁷⁴ Vyhláška 532/2002 Z. z. o ktorej sa ustanovujú podrobnosti o všeobecných technických požiadavkách na výstavbu a o všeobecných technických požiadavkách na stavby užívané osobami s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie

⁷⁵ Výzvy MŠVVaŠ SR z POO: <https://www.vlada.gov.sk/msvvas-vyhlasil-styri-vyzvy-pojde-o-rozsirovanie-kapacit-skol-a-debarierizaciju/>

⁷⁶

špecifické riešenia, pričom napríklad stavby, ktoré sú Národnými kultúrnymi pamiatkami sa musia sprístupniť tak, aby nenarušili pamiatkovú hodnotu stavby.

Odborníci na prístupnosť by mohli vzdelávať alebo usmerňovať zamestnancov s rozhodovacou právomocou pri zavádzaní univerzálneho navrhovania do praxe, pri zavádzaní hodnotenia kvality vo všetkých činnostiach formujúcich fyzické prostredie, napríklad aby sa dodržiavali požiadavky prístupnosti stavieb pri organizovaní a vyhodnocovaní verejných súťaží a aby sa zavádzali požiadavky univerzálneho navrhovania aj do tvorby komunitných plánov miest a obcí.

Slovenská technická univerzita, Fakulta architektúry a dizajnu dokáže, vzhľadom na mnohoročné skúsenosti, odborníkov na prístupnosť vychovať, ak však bude o takýchto odborníkov v praxi záujem. Zatiaľ nie je prijaté žiadne systémové opatrenie v legislatíve, ktoré by stanovilo požiadavky na odborné posudzovanie projektov stavieb z hľadiska bezbariérového užívania, alebo na vykonávanie auditov prístupnosti stavieb, nie sú zriadené žiadne poradenské centrá a preto v súčasnosti architekti a projektanti nemajú záujem získavať túto odbornú špecializáciu, domnievajú sa, že nenájdu v praxi uplatnenie.

Príklad z praxe: ESTÓNSKO

V apríli 2015 zriadil Sociálny výbor estónskeho parlamentu poradný orgán **Radu pre prístupnosť**⁷⁷, ktorý je zložený zo zástupcov osôb so zdravotným postihnutím, univerzít, parlamentu, príslušných štátnych orgánov, ministerstiev a iných samospráv, ako aj architektov a projektantov, ktorej cieľom je navrhovať prístupné riešenia, ako sprístupniť budovy, dopravu, verejné priestory a informácie pre všetkých. Rada má za úlohu predkladať návrhy na zlepšenie prístupnosti, poskytovať poradenstvo pri vypracúvaní rozvojových plánov a iných strategických dokumentov týkajúcich sa otázok súvisiacich s prístupnosťou, presadzovať zásady prístupnosti a univerzálneho navrhovania v praxi.

Príklad z praxe: ČESKO

V Českej republike spravuje **celoštátnu sieť konzultačných centier bezbariérového navrhovania** nezisková organizácia NIPI bezbariérové prostredie⁷⁸. Ich činnosť je realizovaná a finančne podporená zo štátneho rozpočtu prostredníctvom Ministerstva pro místní rozvoj ČR. Predmetom činnosti je poskytovanie osobných, telefonických, emailových konzultácií a vydávanie odborných metodických stanovísk pre oblasť bezbariérového užívania stavieb podľa vyhlášky 398/2009 Zb. Súčasťou činnosti je aj spolupráca so stavebnými úradmi, projektantmi, súkromnými subjektmi a neziskovým sektorom. Tieto aktivity podporujú dodržiavanie legislatívy v súlade s metodikou Ministerstva pro místní rozvoj pri povoľovaní stavieb používaných verejnosťou. Konzultačné strediská sú vo všetkých krajských mestách a v mnohých okresoch. NIPI BP zamestnáva vyše 90 stálych konzultantov so zdravotným postihnutím aj bez neho. V hlavnej činnosti organizácie boli poskytované bezplatné konzultácie a stanoviská k projektovým dokumentáciám, účasť na kontrolných dňoch na stavbách, kolaudáciách, realizovanie seminárov so zameraním na bezbariérové užívanie stavieb,

⁷⁷ Rada pre prístupnosť, Estónsko: <https://www.riigikogu.ee/pressiteated/sotsiaalkomisjon-et-et/ligipaasetavuse-noukogu-liikmeks-sai-monika-haukanomm-4/>

⁷⁸ NIPI bezbariérové prostredie, sieť konzultačných centier v ČR, informácie dostupné na internete: <https://www.nipi-bp.cz/>

aktívna účasť na prípravách Krajských plánov vyrovnávania príležitostí pre osoby so zdravotným postihnutím, hodnotenie v rámci projektu MOBILITY, ako je uvedené vo výročnej správe z roku 2022.

Príklad z praxe: NEMECKO

S finančnou podporou nemeckého Ministerstva práce a sociálnych vecí⁷⁹ poskytuje Bavorská komora architektov odborné poradenstvo pri tvorbe bezbariérového prostredia. **Poradenské centrá: „Beratungsstelle Barrierefreiheit“** fungujú už od roku 1984⁸⁰ v 18 bavorských mestách a za 30 rokov poskytli 60000 konzultácií k problematike tvorby bezbariérového prostredia. Poradenstvo vykonávajú odborníci na bezbariérovú prístupnosť „Fachberater“ a v prípade súdnych sporov, poskytujú odborné stanoviská úradní znalci na bezbariérovú prístupnosť stavieb „Sachverständiger für barrierefreies Bauen“. Podobné centrá sú zriadené na celom území SRN.

Príklad z praxe: AccessibleEU

V celej Európe existuje spleť pravidiel a predpisov upravujúcich stavebnú kontrolu, čo ovplyvňuje stupeň a charakter hodnotenia bezbariérovosti a celkovú kvalitu a využiteľnosť budov. Počas posledných 25 rokov bola v niektorých krajinách tendencia redukovať opatrenia na kontrolu budov zo strany verejných orgánov a pri posudzovaní zhody. „Vlastné vyhlásenie“ o zhode nahradilo verejnú kontrolu alebo kontrolu treťou stranou. To môže viesť k neuspokojivej implementácii požiadaviek na prístupnosť na trhu. **Konzultanti prístupnosti** (ako nová profesionálna kategória) by mohli zaviesť lepšie usmernenia o normách dizajnu a podporiť posudzovanie zhody. V Spojenom kráľovstve sa čoraz viac využíva prístup audítorov – niektorí z nich sú držiteľmi národného certifikátu, ktorý svedčí o ich znalosti stavebných a konštrukčných noriem. Grécka technická komora začala školiť audítorov prístupnosti v rámci národného akčného plánu pre práva osôb so zdravotným postihnutím. Títo audítori budú posudzovať prístupnosť verejných budov v súlade s vnútroštátnymi právnymi predpismi o prístupnosti.

❖ **Odporúčanie: naďalej podporovať výskum univerzálneho navrhovania**

Realizovaný výskumný projekt Podpora univerzálneho navrhovania, ktorý bol financovaný z OP Ľudské zdroje v rokoch 2020 – 2023 pomohol odhaliť mnoho nedostatkov v aplikovaní článku 9 Prístupnosť Dohovoru OSN v slovenskej praxi, a tiež pomohol získať mnoho pozitívnych príkladov z praxe z európskych krajín. Vďaka tejto finančnej podpore sa začalo na Slovensku vo väčšej miere propagovať univerzálne navrhovanie a potreba sprístupnenia prostredí, programov a služieb. Výsledky projektu preukázali, že je potrebné ďalej zamerať výskum na riešenie konkrétnych čiastkových úloh, napríklad na skúmanie prístupnosti v jednotlivých druhoch stavieb alebo skúmanie vhodných postupov zameraných na hodnotenie kvality stavieb v súlade s princípmi univerzálneho navrhovania. Kvalitné riešenia môžu byť následne overované v praxi formou pilotných projektov, napríklad v rámci spolupráce s Úradmi práce

⁷⁹ <https://www.bmas.de/DE/Soziales/Teilhabe-und-Inklusion/Politik-fuer-Menschen-mit-Behinderungen/Beratungsleistungen/beratungsleistungen-art.html>

⁸⁰ Beratungsstelle Barrierefreiheit, informácie o poradenských centrách sú dostupné na internete: <https://www.beratungsstelle-barrierefreiheit.de/>

alebo Štátneho fondu rozvoja bývania pripraviť štúdiu realizovateľnosti debariérizácie existujúceho bytového fondu na Slovensku, alebo v spolupráci s Národným osvetovým strediskom spracovať požiadavku na tvorbu verejných podujatí v súlade s princípmi univerzálneho navrhovania.

Príklad z praxe: MAĎARSKO

Dr. Fazekas-Vinkovits, odborná asistentka na Fakulte špeciálneho vzdelávania Bárcziho Gusztáva v ELTE a vedúca inklúzneho tímu CHARM-EU vo svojom článku s názvom „Inclusion by Design: Key steps of creation of the CHARM -EU Inclusion Conference“ opisuje výsledky výskumu Univerzálneho dizajnu pri organizovaní podujatí, predstavuje osvedčené postupy a vysvetľuje, ako môže postupné začlenenie ľudí so zdravotným postihnutím do akcie viesť k návrhu a realizácii inkluzívnych podujatí. Pokiaľ ide o komunikáciu a zapojenie, opatrenia zahŕňali okrem iného prístupné formáty na registráciu, inkluzívnu komunikačnú kampaň, podporu inkluzívneho jazyka a výber užívateľsky príjemnej a dostupnej online platformy. Pokiaľ ide o prístup a účasť na podujatí, prístupnosť a usporiadanie miesta konania, musia byť starostlivo zvážené s osobitným zameraním na odstránenie fyzických bariér, poskytovanie služieb prevodu reči na text, ako aj neutrálny, multifunkčný tichý priestor. Osobitná pozornosť je venovaná stravovacím a stravovacím požiadavkám, súkromiu a miestam mimo kamier, ako aj rešpektovaniu prestávok.

Podpora výskumu univerzálneho navrhovania by mohla uľahčiť a podporiť výmenu poznatkov a osvedčených postupov s inými krajinami, s odborníkmi v rámci European Accessibility Resource Centre - Accessible EU, alebo sieťou akademických expertov v oblasti zdravotného postihnutia – ANED. Výmena poznatkov je nevyhnutná aj v rámci regiónov Slovenska, napríklad formou riešenia spoločných projektov stredných a vysokých škôl zameraných na prípravu odborníkov v stavebnom priemysle. Benefitom výskumných projektov je často aj propagácia výsledkov výskumu, čo môže zvýšiť povedomie spoločnosti o naliehavosti zavedenia prístupnosti a univerzálneho navrhovania do praxe.

❖ **Odporúčanie: zabezpečiť financovanie opatrení zameraných na prístupnosť**

Finančné stimuly sú nevyhnutné na dosiahnutie súladu s novými predpismi alebo s akčným plánom zameraným na odstránenie existujúcich bariér vo fyzickom prostredí. Stimuly môžu zmierniť počiatočné náklady a poskytujú hmatateľnú odmenu za stavebné postupy, ktoré napĺňajú verejný záujem. Možné spôsoby financovania sú napríklad daňové stimuly, zvýhodnené úvery, dotačné schémy, granty, na finančnú podporu tzv. upraviteľného bývania napr. Štátny fond rozvoja bývania, tiež napríklad Tipos, ktorý na základe údajov z výročných správ⁸¹ každoročne podporuje množstvo kvalitných a verejnosťou uznávaných projektov zo športovej, sociálnej a kultúrnej oblasti.

⁸¹ Výročná správa Tipos z roku 2022, str. 24, dostupné na internete:
https://www.tipos.sk/Media/Documents/VyrocneSpravy/Vyrocna_sprava_2022.pdf

Príklad z praxe NEMECKO:

Aktion Mensch je najväčšia **sociálna lotéria v Nemecku**, ktorá zo zisku podporuje mesačne až 1000 projektov pre ľudí so zdravotným postihnutím, deti a mládež. Pomocou rôznych kampaní bojuje za inklúziu – prirodzené spolužitie ľudí s postihnutím a bez neho. Aktion Mensch podporuje aj projekty zamerané na Prístupnosť: maximálny grant na väčšie projekty je 350 000 Eur a na menšie projekty granty vo výške 5000 Eur. Z nich je možné realizovať napríklad prestavby a vybavenie budov (fyzická prístupnosť), dizajn webových stránok (digitálna prístupnosť), alebo technická podpora ako napríklad elektrobicykle pre minimálne dve osoby na zvýšenie mobility ľudí so zdravotným postihnutím (napr. rikše alebo tandemy s elektromotormi). Patria sem aj hmatové a vizuálne pomôcky (komunikačná a informačná prístupnosť).

KfW rozvojová a investičná banka - vlastníkom banky je Spolková republika Nemecko (80 %) a Nemecké štáty (20 %). **KfW Bank ponúka 2 programy financovania investícií** do komunálnej a sociálnej infraštruktúry, ktoré možno použiť aj na podporu opatrení na odstraňovanie fyzických bariér. Program financovania KfW 148 je určený pre akciové spoločnosti, neziskové organizácie – vrátane cirkví, korporácií, inštitúcií a nadácií podľa verejného práva, ako aj všetky spoločnosti, ktoré sú vo verejno-súkromnom sektore formou (PPP). Túto žiadosť je potrebné predložiť domovej banke pred začatím stavebného projektu. Program financovania KfW 208 je zameraný výlučne na miestne orgány a ich právne závislé spoločnosti, ako aj na mestské združenia, ako sú mestské účelové združenia. Príslušný formulár žiadosti o dotáciu musí byť zaslaný priamo KfW v Berlíne. V programe 148 je každý oprávnený projekt podporovaný KfW až do výšky 100 % investičných nákladov prostredníctvom úveru. Maximálna suma v programe 148 je 50 miliónov eur. V Programe 208 pre obce je maximálna výška úveru 150 miliónov eur. Pri úveroch do 2 miliónov eur môže byť podiel financovania až 100 % oprávnených investičných nákladov na projekt, pri úveroch nad 2 milióny eur maximálne 50 %.

Príklad z praxe: USA

Federálna vláda USA poskytuje **daňové stimuly pre vlastníkov firiem** na zlepšenie prístupnosti⁸². Po vyplnení formulára IRS 8826 získajú malé podniky úver do výšky 5000 USD na zabezpečenie bezbariérovej prevádzky podniku. Okrem toho je motivačným stimulom aj daňový odpočet až do výšky 15 000 USD ročne, ktorý môžu použiť podniky akejkoľvek veľkosti, aby odstraňovali architektonické a dopravné bariéry a zlepšili tak mobilitu osôb so zdravotným postihnutím a starších ľudí. Firmy si uplatňujú odpočet tak, že ho uvedú ako samostatný výdavok v daňovom priznaní k dani z príjmov. Malé podniky môžu v tom istom daňovom roku naraz využívať úver na debariérizáciu prevádzky aj odpočet dane za vykonané investície, ak výdavky spĺňajú požiadavky oboch sekcií. Pri použití oboch sa odpočet rovná rozdielu medzi celkovými výdavkami a výškou nárokovaného úveru až do výšky 15 000 USD ročne.

Justin Dart tvrdil: „*Ekonomické náklady na vylúčenie dvoch tretín Američanov so zdravotným postihnutím z hlavného prúdu predstavujú približne 200 miliárd USD ročne vo verejných a súkromných platbách – 300 miliárd USD, keď započítate ušlé dane a stratu produktivity. Náš nezodpovedný status quo, neschopnosť investovať do posilnenia postavenia ľudí, aby boli*

⁸² Zdroj: <https://northeastada.org/askada/tax-incentives-for-business-owners-to-improve-accessibility>

produktívni, je príčinou ekonomických problémov v bohatých aj chudobných krajinách. Ľudstvo stráca stovky miliárd dolárov tým, že drží ľudské bytosti izolované od produktívneho hlavného prúdu kultúry.“⁸³

Príklad z praxe: POĽSKO

V roku 2018 bol vyhlásený nový **program „Prístupnosť plus“** (Dostępność Plus)⁸⁴, ktorý je prvým a komplexným nástrojom k zabezpečeniu prístupnosti v Poľsku. Jeho cieľom je zabezpečiť pre ľudí so ZP voľný prístup k tovarom, službám a príležitostiam participovať na spoločenskom a verejnom živote. Zameriava sa na odstraňovanie existujúcich bariér vo verejných priestoroch, budovách, doprave a v produktoch tak, aby boli naplnené požiadavky všetkých občanov. Podľa jeho cieľov má byť sprístupnených približne 1 000 verejných zariadení vrátane škôl (100), škôlok (100), univerzít (100) a zdravotníckych zariadení. Cieľom programu je aj zabezpečenie digitálnej prístupnosti webových stránok verejných inštitúcií a debarierizácia verejnej dopravy. Zdrojom financovania sú európske fondy a verejné národné fondy (štátny rozpočet, fondy územnej samosprávy, fondy PFRON).

❖ **Odporúčanie: zamerať sa na propagáciu prístupnosti a univerzálneho navrhovania**

Kvalitné riešenia je možné dosiahnuť len vtedy, ak budú mať investori, architekti a projektanti dobré informácie o nárokoch rôznych skupín užívateľov a o univerzálnom navrhovaní. Rovnako stavebná legislatíva musí prijať kontrolné mechanizmy, prípadne aj sankčné mechanizmy, aby boli všetci zapojení odborníci donútení a motivovaní sa touto témou zaoberať. Pre kvalitné a funkčné bezbariérové riešenia je dôležitý každý detail, ktorý má podstatný vplyv na dosiahnutie stanoveného cieľa – „nezávislý život“ a samostatné užívanie stavieb ľuďmi so ZP v čo najväčšej možnej miere.

V rámci projektu PUN bola vytvorená webová stránka: <https://p-un.sk/>, kde sú zverejnené rôzne informácie súvisiace s aplikovaním univerzálneho navrhovania do praxe. Sú tu tiež informácie o podujatiach, na ktorých boli propagované ľudské práva, prístupnosť a univerzálne navrhovanie v súlade s článkom 9 Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím. Bolo by prínosné, ak by sa aj po ukončení projektu PUN podarilo získať dotácie na pokračovanie týchto informačných podujatí, ktoré by sa mohli v budúcnosti realizovať aj v spolupráci s European Accessibility Resource Centre – EU Accessible.

⁸³ Zdroj: https://www.edf-feph.org/content/uploads/2022/04/EDF_FreedomGuide.pdf, str. 43

⁸⁴ <https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/fundusze-europejskie-bez-barier/dostepnosc-plus/o-programie/>

3.2. Odporúčania na zmeny v legislatívnych predpisoch

3.2.1. Odporúčania na zmeny vo vybraných zákonoch

Odporúčania v tejto kapitole súvisia s implementáciou článku 9 Prístupnosť Dohovoru OSN do viacerých slovenských zákonov. Implementácia požiadaviek prístupnosti musí zabezpečiť najmä vymožitelnosť práva na prístupnosť a bezpečnosť pre ľudí so zdravotným postihnutím. V súčasnosti je vymožitelnosť práva, čo sa týka prístupnosti, veľmi slabá a procesy vymáhania sú veľmi zdĺhavé. Táto časť sa týka najmä tých zákonov ktoré majú vplyv na dodržiavanie ľudských práv alebo ovplyvňujú výstavbu alebo organizovanie rôznych podujatí, v týchto zákonoch odporúčame doplniť niektoré ustanovenia súvisiace s prístupnosťou fyzického prostredia.

Zákon NR SR č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon)

V antidiskriminačnom zákone sú pomenované „*zásady rovnakého zaobchádzania*“, pojmy „*priama a nepriama diskriminácia*“ ako aj „*právna ochrana a konanie vo veciach porušenia zásady rovnakého zaobchádzania*“. Pokiaľ vychádzame z medzinárodných ľudsko-právnych dokumentov je potrebné rozlišovať medzi konceptmi „*equality*“ a „*equity*“. Equality možno preložiť ako rovnaké zaobchádzanie, formálnu rovnosť, prípadne rovnoprávnosť, kým výraz equity vnímame ako princíp založený na rovnom, spravodlivom zaobchádzaní. Na základe Dohovoru OSN by bolo vhodnejšie používať termín „*rovné zaobchádzanie*“.

- ❖ **Odporúčanie: vložiť ustanovenia súvisiace s právom na prístup k fyzickému prostrediu, k doprave, k informáciám a komunikácii vrátane informačných a komunikačných technológií a systémov, ako aj k ďalším prostriedkom a službám dostupným alebo poskytovaným verejnosti, a to tak v mestských, ako aj vo vidieckych oblastiach.**

Odôvodnenie: Všetky formy prístupnosti sa majú považovať za základné právo, pretože prístupnosť je vstupnou bránou k napĺňaniu iných práv. Európsky sociálny a hospodársky výbor prijal stanovisko „*Prístupnosť ako ľudské právo pre osoby so zdravotným postihnutím*“⁸⁵, v ktorom uznal, že článok 9 Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím predstavuje ľudské právo samo o sebe a ako také má zásadný význam pre zabezpečenie plného využívania občianskych a politických práv, ako aj hospodárskych, sociálnych a kultúrnych práv pre osoby so zdravotným postihnutím.

⁸⁵ Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Prístupnosť ako ľudské právo osôb so zdravotným postihnutím“ (2014/C 177/03), článok 1.1.

Odporúčame doplniť v § 7 ustanovenia o práve na prístupnosť stavieb v zmysle platnej stavebnej legislatívy ako aj Dohovoru OSN takto (*kurzívou sú nové odporúčané texty ustanovení*):

- ❖ § 7 ods. (1) Na uplatnenie zásady rovnakého zaobchádzania vo vzťahu k osobe so zdravotným postihnutím zamestnávateľa *vykonajú na pracovisku primerané úpravy*⁸⁶ ~~prijmú také opatrenia~~, ktoré umožnia takej osobe prístup k určitému zamestnaniu, k výkonu určitej činnosti v zamestnaní, k funkčnému či inému postupu v zamestnaní alebo prístupu k odbornému vzdelávaniu; to neplatí, ak by prijatie takých opatrení bolo pre zamestnávateľa neprimerane náročné.

Príklad z praxe: VELKÁ BRITÁNIA

Britský zákon o rovnosti z roku 2010 vyžaduje, aby sa pri poskytovaní prístupnosti k tovarom, zariadeniam, službám a priestorom vykonali „**primerané úpravy**“. Povinnosť vykonať primerané úpravy je stanovená v odseku 2 prílohy 2 (vo vzťahu k orgánom verejnej moci a poskytovateľom služieb); v Prílohe 8 (vo vzťahu k zamestnávateľom) a v Prílohe 15 (vo vzťahu k združeniam). Komisia pre rovnosť a ľudské práva navrhuje v súvislosti s vykonaním primeraných úprav priestorov napríklad: „*Zamestnávateľ vykoná štrukturálne alebo iné fyzické zmeny, ako je rozšírenie dverí, poskytnutie rampy alebo presun nábytku pre používateľa invalidného vozíka; premiestňuje spínače svetiel, kľučky dverí alebo police pre niekoho, kto má problém na ne dosiahnuť; alebo poskytuje vhodný kontrast v prostredí, aby pomohol pri bezpečnom pohybe osoby so zrakovým postihnutím.*“

- ❖ § 7 ods. (2) Na uplatnenie zásady rovnakého zaobchádzania majú osoby so zdravotným postihnutím právo na prístup k fyzickému prostrediu, k doprave, k informáciám a komunikácii vrátane informačných a komunikačných technológií a systémov, ako aj k ďalším prostriedkom a službám dostupným alebo poskytovaným verejnosti, a to tak v mestských, ako aj vo vidieckych oblastiach; to neplatí, ak by prijatie takých opatrení bolo pre prevádzkovateľa neprimerane náročné.
- ❖ § 7 ods. (3) – pôvodne ods. 2 - Pri posúdení, či je prijatie opatrení podľa odsekov 1 a 2 neprimerane náročné, sa berie do úvahy
  - a) prospech, ktorý by prijatie opatrenia prinieslo osobe so zdravotným postihnutím a ostatným zamestnancom alebo užívateľom prostredí, produktov alebo služieb
  - b) finančné možnosti zamestnávateľa / prevádzkovateľa vrátane dostupnosti finančnej alebo inej pomoci potrebnej na prijatie opatrenia a
  - c) možnosť dosiahnuť účel opatrenia podľa odseku 1 a 2 iným, náhradným spôsobom.
- ❖ § 7 ods. (4) – pôvodne ods. 3 - Za neprimerane náročné sa nepovažuje prijatie takého opatrenia, na ktorého prijatie je zamestnávateľ *alebo prevádzkovateľ* povinný podľa

⁸⁶ Poznámka: znenie vychádza z Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím, článok 2 definícia primeraných úprav, ktorá je uvedená v prvej kapitole tohto dokumentu

osobitných predpisov (odkaz na predpisy bude potrebné zmeniť, lebo boli prijaté nové zákony⁸⁷).

Príklad z praxe: RAKÚSKO,

Rakúsky federálny zákon o rovnosti osôb so zdravotným postihnutím, definuje bezbariérovú prístupnosť v § 6 ods. (5) Stav bezbariérovosti je dosiahnutý vtedy, keď čo najviac ľudí môže pristupovať a využívať stavebné prostredia, zariadenia, dopravné prostriedky, technické predmety, systémy spracovania informácií a iné určené oblasti života obvyklým spôsobom, bez zvláštnych ťažkostí a zásadne bez cudzej pomoci. Pritom zákon vyžaduje, aby boli vykonané „primerané úpravy“ prostredia pokiaľ sa nejedná o neprimerane náročné opatrenie.

(2) Pri skúmaní, či sa jedná o neprimerane náročné opatrenie, treba brať do úvahy najmä:

1. úsilie spojené s odstránením podmienok, ktoré znevýhodňujú,
2. ekonomická výkonnosť strany popierajúcej diskrimináciu,
3. Financovanie príslušných opatrení z verejných zdrojov,
4. čas, ktorý uplynul medzi nadobudnutím účinnosti tohto federálneho zákona a údajnou diskrimináciou,
5. dopad diskriminácie na všeobecné záujmy skupiny osôb chránených týmto zákonom,
6. v prípade prístupu do obytného priestoru nutnosť preukázania dotknutej osoby na užívanie predmetného bytu.

Zákon č. 343/2015 Z. z. o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov

V smernici EÚ⁸⁸ o verejnom obstarávaní je zdôraznené, že je dôležité dodržať zásady kvality vo výstavbe. Členské štáty majú zabezpečiť:

- a) pravidlá a postupy verejného obstarávania podporujú prístup založený na kvalite pred prístupom založeným výlučne na nákladoch, pričom možno dokonca vylučujú iba výbery založené na cene; výskumom je preukázané, že univerzálne navrhovanie / navrhovanie pre všetkých zvýši kvalitu stavby ako aj jej hodnotu na realitnom trhu⁸⁹
- b) kvalita je základom pre obstarávanie intelektuálnych služieb (napr. projektová dokumentácia, inžiniering, architektonická, krajinná alebo urbanistická tvorba); kvalitu preukáže projektant napríklad certifikátmi absolvovaných vzdelávaní o univerzálnom navrhovaní.

⁸⁷ Poznámka: nové zákony sú: (1) Zákon č. 351/2022 Z. z. o prístupnosti výrobkov a služieb pre osoby so zdravotným postihnutím a o zmene a doplnení niektorých zákonov nadobudne platnosť od 28.06.2025, (2) Zákon o územnom plánovaní č. 200/2022 Z. z., ktorý nadobudol účinnosť 15. júna 2023, (3) Zákon o výstavbe č. 201/2022 Z. z., ktorý nadobudne účinnosť 1. apríla 2024.

⁸⁸ SMERNICA EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY 2014/24/EÚ z 26. februára 2014 o verejnom obstarávaní a o zrušení smernice 2004/18/ES

⁸⁹ Poznámka: príklad z praxe v kapitole 3.1.1, a odkaz na publikáciu: MEYER-MEIERLING, P. a kol.: Behindertengerechtes Bauen – Vollzugsprobleme im Planungsprozess. Abstract. Zürich: ETH Höggerberg, 2004

❖ **Odporúčame doplniť ustanovenia o implementácii požiadaviek na bezbariérovú prístupnosť a užívanie stavieb v procese verejného obstarávania v zmysle platnej stavebnej legislatívy ako aj Dohovoru OSN**

V európskych dokumentoch sa často odporúča použitie metódy „Design for All“, ktorá je podobne ako „Univerzálne navrhovanie“ zameraná na tvorbu prostredí, produktov a služieb, ktoré sú vhodné a použiteľné pre všetkých ľudí, teda aj pre ľudí s rôznymi zdravotnými obmedzeniami. Preto by malo byť v každej výzve uvedené, že nepodporuje odstránenie bariér pri vstupe do budovy a k výťahu formou inštalácie technických zariadení prekonávajúcich schody (napr. šikmá schodisková plošina). Schodisková plošina nie je vhodné riešenie pre všetkých ľudí, je pomalá, vyžaduje obsluhu zaškoleného personálu a často je zamknutá. Samotné osoby na vozíku sa sťažujú na častú a nevhodnú aplikáciu šikmých schodiskových plošín.

Príklad z praxe: RAKÚSKO

Rakúsky federálny zákon o verejnom obstarávaní⁹⁰ požaduje začleniť požiadavky na tvorbu bezbariérového prostredia v sektore výstavby. Koncept „Design for All“ (univerzálne navrhovanie) sa spomína vo viacerých ustanoveniach. Pri výberovom konaní na služby v sektore verejného obstarávania, by sa mal brať do úvahy koncept „Design for All“ vo vzťahu k príslušným predpisom pre bezbariérové navrhovanie stavieb, výrobkov, komunikácie a informácií. Okrem toho je potrebné pri výbere projektantov dbať na preukazovanie absolvovania vhodných certifikovaných školení v oblasti tvorby bezbariérových stavieb a stavebná firma, ktorá realizuje stavby, by mala mať najmenej trojročné skúsenosti s realizáciou detailov bezbariérových stavieb.

V odporúčaníach sú kurzívou označené nové odporúčané texty ustanovení, prečiarknuté texty sú nesprávne formulácie, napr. nesprávny výraz dostupnosť⁹¹:

- I. § 2 ods. (5) Na účely tohto zákona sa rozumie: p) sociálnym hľadiskom taký aspekt súvisiaci s predmetom zákazky, ktorý môže viesť k pozitívnemu sociálnemu vplyvu 26a) a 26b)⁹² plnenia predmetu zákazky, najmä *zabezpečeniu bezbariérovej prístupnosti stavieb*, k vytvoreniu alebo podpore tvorby pracovných príležitostí, dôstojným, spravodlivým a uspokojivým pracovným podmienkam nad rámec

⁹⁰ Projektbericht Barrierefreies Bauen: Ausbildung und Beratung in Österreich. Analyse und Ausblick, str. 12, dostupné na internete: <https://www.designforall.at/wp-content/uploads/2012/05/BarrierefreiesBauen-Projektbericht.pdf>

⁹¹ Poznámka: Vhodnejší výraz ako dostupnosť je „prístupnosť“, ako je stanovené v článku 9 Prístupnosť Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím. Dostupnosť sa v stavebnej praxi vníma ako geografická dostupnosť alebo cenová dostupnosť a prístupnosť ako bezbariérová prístupnosť prostredia pre všetkých ľudí

⁹² Odkaz na nové zákony v súvisiace s prístupnosťou fyzického prostredia: (1) Zákon č. 351/2022 Z. z. o prístupnosti výrobkov a služieb pre osoby so zdravotným postihnutím a o zmene a doplnení niektorých zákonov nadobudne platnosť od 28.06.2025, (2) Zákon o územnom plánovaní č. 200/2022 Z. z., ktorý nadobudol účinnosť 15. júna 2023, (3) Zákon o výstavbe č. 201/2022 Z. z., ktorý nadobudne účinnosť 1. apríla 2024.

zákonom vyžadovanej povinnosti ich zabezpečenia, začleneniu znevýhodnených, ohrozených alebo vylúčených osôb a skupín osôb do spoločenských vzťahov a zjednodušeniu ich prístupu na trh práce, zvýšeniu dostupnosti a použiteľnosti tovarov, služieb a stavebných prác pre zdravotne postihnuté osoby, etickému a spravodlivému obchodovaniu, zabezpečeniu rastu ekonomiky založenej na vedomostiach a inováciách, udržateľnosti zdrojov a sociálnej a územnej súdržnosti, k zvyšovaniu zodpovednosti dodávateľov vo vzťahu k záujmom spoločnosti, najmä integrovaním sociálne prospešných aktivít do činnosti dodávateľa a spoluprácou s jeho činnosťou dotknutými subjektmi alebo zmierňovaníu dôsledkov ekonomického a sociálneho zaostávania najmenej rozvinutých okresov,

- II. § 35 Systém manažérstva kvality - Ak verejný obstarávateľ alebo obstarávateľ vyžaduje predloženie certifikátu systému manažérstva kvality vydaného nezávislou inštitúciou, ktorým sa potvrdzuje splnenie požiadaviek technických noriem na systém manažérstva kvality uchádzačom alebo záujemcom vrátane *bezbariérovej prístupnosti stavieb, produktov, informácií a poskytovaných služieb* ~~dostupnosti~~ pre osoby so zdravotným postihnutím, odkazuje na systém manažérstva kvality podľa technických noriem, ktorý je certifikovaný akreditovanou osobou.^{48a)} Verejný obstarávateľ alebo obstarávateľ uzná ako rovnocenný certifikát systému manažérstva kvality vydaný príslušným orgánom členského štátu. Ak uchádzač alebo záujemca objektívne nemal možnosť získať príslušný certifikát v určených lehotách, verejný obstarávateľ a obstarávateľ musia prijať aj iné dôkazy o rovnocenných opatreniach na zabezpečenie systému manažérstva kvality predložené uchádzačom alebo záujemcom, ktorými preukáže, že ním navrhované opatrenia na zabezpečenie systému manažérstva kvality sú v súlade s požadovanými slovenskými technickými normami na systém manažérstva kvality.
- III. § 42 ods. 1 písm. a) zohľadnia požiadavky *bezbariérovej prístupnosti* ~~dostupnosti~~ pre osoby so zdravotným postihnutím a riešenia vhodné pre všetkých užívateľov *v zmysle univerzálneho navrhovania / Design for All /* okrem náležite odôvodnených prípadov; ak právne záväzné akty Európskej únie ustanovujú záväzné požiadavky *bezbariérovej prístupnosti / Design for All* ~~dostupnosti~~ pre osoby so zdravotným postihnutím alebo riešenia vhodné pre všetkých užívateľov, v technických požiadavkách verejný obstarávateľ a obstarávateľ uvedú odkaz na príslušné právne záväzné akty Európskej únie,⁹³
- IV. Príloha č. 3 Technické požiadavky - 1. Technické požiadavky na stavebné práce na účely tohto zákona vychádzajú z technických špecifikácií, ktorými sa určujú charakteristické vlastnosti stavebných prác, ktoré umožňujú, aby stavebné práce boli opísané tak, aby spĺňali určený účel. Technické požiadavky zahŕňajú najmä

⁹³ Poznámka: odporúčame dať odkaz na STN EN 17210 „Prístupnosť a použiteľnosť zastavaného prostredia - funkčné požiadavky

charakteristiky výrobku a materiálu podľa osobitného predpisu,⁸²⁾ úrovne vplyvu na životné prostredie a klímu a ďalšie požiadavky, ako je napríklad *bezbariérová prístupnosť stavieb*⁹⁴ ~~dostupnosť pre osoby so zdravotným postihnutím~~, zabezpečenie kvality, terminológie, symbolov, balenia, označovania a etiketovania, návodu na použitie a výrobných postupov a metód v ktorejkoľvek fáze životného cyklu stavebných prác. Zahŕňajú aj pravidlá na projektovanie, určovanie ceny, skúšobné podmienky, kontrolné podmienky, podmienky prevzatia stavebných prác, ako aj metódy a techniky výstavby a všetky ostatné technické podmienky, ktoré sa určia na základe všeobecne záväzných právnych predpisov alebo technických noriem a ktoré súvisia so skončením stavebných prác a s materiálmi alebo časťami, ktoré tieto stavebné práce zahŕňajú.

- V. Príloha 3 Technické požiadavky - 2. Technické požiadavky na tovar a služby na účely tohto zákona vychádzajú z technických špecifikácií, ktorými sa určujú charakteristické vlastnosti tovaru a služieb. Tieto technické požiadavky zahŕňajú najmä charakteristiky výrobkov a materiálu podľa osobitného predpisu,⁸²⁾ úrovne vplyvu na životné prostredie a klímu a ďalšie požiadavky, ako je napríklad *bezbariérová prístupnosť tovarov a služieb*⁹⁵ ~~dostupnosť pre osoby so zdravotným postihnutím~~, zabezpečenie kvality, terminológie, symbolov, balenia, označovania a etiketovania, návodu na použitie a výrobných postupov a metód v ktorejkoľvek fáze životného cyklu tovaru a služby a postupy posudzovania zhody.

Zákon č. 180/2014 Z. z. Zákon o podmienkach výkonu volebného práva a o zmene a doplnení niektorých zákonov

❖ **Odporúčame doplniť ustanovenia o implementácii požiadaviek na bezbariérovú prístupnosť a užívanie volebných miestností v súlade s článkom 29 Dohovoru OSN**

Článok 29 Účasť na politickom a verejnom živote Dohovoru OSN zaväzuje zmluvné strany, aby zaručili osobám so zdravotným postihnutím politické práva a možnosť využívať ich na rovnakom základe s ostatnými. Zabezpečia, aby sa osoby so zdravotným postihnutím mohli účinne a plne podieľať na politickom a verejnom živote na rovnakom základe s ostatnými, a to priamo alebo prostredníctvom slobodne zvolených zástupcov vrátane práva a možnosti osôb so zdravotným postihnutím voliť a byť zvolený okrem iného tým, že aa) zabezpečia, že volebné

⁹⁴ Poznámka: odporúčame dať odkaz na stavebné zákony: Zákon o územnom plánovaní č. 200/2022 Z. z., ktorý nadobudol účinnosť 15. júna 2023, a Zákon o výstavbe č. 201/2022 Z. z., ktorý nadobudne účinnosť 1. apríla 2024.

⁹⁵ Poznámka: odporúčame dať odkaz na Zákon č. 351/2022 Z. z. o prístupnosti výrobkov a služieb pre osoby so zdravotným postihnutím a o zmene a doplnení niektorých zákonov nadobudne platnosť od 28.06.2025.

postupy, zariadenia a materiály budú vhodné, prístupné a ľahko zrozumiteľné a použiteľné; V súvislosti s konaním volieb by mali byť bezbariérové prístupné aj volebné miestnosti

V odporúčaníach sú kurzívou označené nové odporúčané texty ustanovení:

§ 22 Volebná miestnosť a jej vybavenie

- ❖ § 22 ods. (6) Vybavenie volebnej miestnosti zabezpečuje obec. *V každom volebnom obvode musí byť aspoň jedna volebná miestnosť bezbariérové prístupná pre voličov so zdravotným postihnutím.*

Nariadenie vlády SR č. 391/2006 Z. z. o minimálnych bezpečnostných a zdravotných požiadavkách na pracovisko

Podľa Článok 27 Práca a zamestnávanie, Dohovoru OSN, majú zmluvné strany povinnosť uznať právo osôb so zdravotným postihnutím na prácu na rovnakom základe s ostatnými; zahŕňa to právo na možnosť živiť sa slobodne zvolenou prácou alebo prácou prijatou na trhu práce a právo na pracovné prostredie, ktoré je otvorené, začleňujúce a prístupné osobám so zdravotným postihnutím. Zmluvné strany musia zaručovať a podporovať uplatňovanie práva na prácu, a to aj osobám, ktoré sa stali zdravotne postihnutými v priebehu zamestnania, prijímaním primeraných opatrení, a to aj legislatívnych, ktorými okrem iného podľa písmena i) zabezpečia, aby sa pre osoby so zdravotným postihnutím na pracovisku realizovali primerané úpravy.

Príklad z praxe: LICHTENŠTAINSKO

Prístupnosť na pracovisku zavádza už v roku 1998 zákon o bezpečnosti a ochrane zdravia zamestnancov na pracovisku, ktorý uvádza v čl. 33, že priestory na zamestnávanie musia byť v prípade potreby prispôsobené podľa potrieb zdravotne postihnutých zamestnancov, najmä pokiaľ ide o dvere, chodby, schodiská, sprchy, toalety a umývárne, ktoré tieto osoby používajú, ako aj samotné pracoviská, kde osoby so zdravotným postihnutím osoby pracujú.

V odporúčaníach sú kurzívou označené nové odporúčané texty ustanovení:

§ 4 Zamestnávateľ je povinný zabezpečiť, aby pracovisko podľa § 1 ods. 1 spĺňalo požiadavky na bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci uvedené v prílohách č. 1 a 2.

- ❖ § 4 ods. (1) Zamestnávateľ je povinný vykonať primerané úpravy pracoviska, teda nevyhnutné a adekvátne zmeny a prispôsobenie, ktoré nepredstavujú neúmerné alebo nadmerné zaťaženie a ktoré sa robia, ak si to vyžaduje konkrétny prípad, s cieľom zabezpečiť osobám so zdravotným postihnutím využívanie alebo uplatňovanie všetkých ľudských práv a základných slobôd na rovnakom základe s ostatnými;
- ❖ § 4 ods. (2) *Pri skúmaní, či sa jedná o neúmerné alebo nadmerné zaťaženie, treba brať do úvahy najmä:*

- a) úsilie spojené s odstránením podmienok, ktoré znevýhodňujú,
- b) ekonomická výkonnosť strany popierajúcej diskrimináciu,
- c) financovanie príslušných opatrení z verejných zdrojov,
- d) čas, ktorý uplynul medzi nadobudnutím účinnosti tohto federálneho zákona a údajnou diskrimináciou,
- e) dopad diskriminácie na všeobecné záujmy skupiny osôb chránených týmto zákonom

Príloha č. 1 k nariadeniu vlády č. 391/2006 Z. z.

POŽIADAVKY NA BEZPEČNOSŤ A OCHRANU ZDRAVIA NA PRACOVISKU, KTORÉ BUDE UVEDENÉ DO PREVÁDZKY PO NADOBUDNUTÍ ÚČINNOSTI TOHTO NARIADENIA VLÁDY

- ❖ *Bod 4.8. Zamestnávateľ musí vykonať nácvik evakuácie a musí vykonať opatrenia na zabezpečenie bezpečného úniku všetkých osôb, vrátane osôb so zdravotným postihnutím, v prípade ohrozenia zdravia a života*
- ❖ *Bod 16.2. Oddychové miestnosti musia byť dostatočne veľké, bezbariérovo prístupné a užívateľné, dostatočne osvetlené, vetrané a musia byť vybavené dostatočným počtom stolov, stoličiek s operadlami a vešiakov pre daný počet zamestnancov; musia zabezpečovať zrakovú a tepelnú pohodu pre zamestnancov.*
- ❖ *Bod 17 Tehotné ženy, dojčiace matky a osoby so zdravotným postihnutím*
Tehotné ženy, dojčiace matky a osoby so zdravotným postihnutím musia mať možnosť oddychovať poležiačky v primeraných podmienkach podľa bodu 16.2.
- ❖ *Bod 18.1.3. Musia sa vykonať opatrenia na oddelenie šatní alebo na oddelené používanie šatní pre mužov a ženy, pričom pre zamestnancov so zdravotným postihnutím sa bezbariérovo sprístupnia spoločné šatne pre ženy a mužov, alebo sa pre nich zriadi samostatná bezbariérová šatňová jednotka.*
- ❖ *Bod 18.2.1. Ak to vyžaduje charakter práce alebo ochrana zdravia, musia mať zamestnanci k dispozícii primeraný počet vhodných sprch; minimálne musí byť zabezpečená jedna sprcha pre 20 zamestnancov.*
Musia sa vykonať opatrenia na oddelenie sprchovacích miestností alebo na oddelené používanie sprch pre mužov a ženy, pričom pre zamestnancov so zdravotným postihnutím sa bezbariérovo sprístupní aspoň jedna sprcha v časti pre ženy a jedna sprcha v časti pre mužov, alebo sa pre nich zriadi samostatná bezbariérová hygienická bunka.
- ❖ *Bod 18.2.3. Ak podľa bodu 18.2.1. sprchy nie sú potrebné, v blízkosti pracovísk a šatní musí byť k dispozícii vhodná miestnosť s umývadlami s tečúcou vodou (v prípade potreby teplou); minimálne musí byť zabezpečené jedno umývadlo pre 15 zamestnancov.*
Umývadlá sa musia oddeliť alebo používať oddelene pre mužov a ženy, ak je to nevyhnutné z dôvodu zachovania súkromia, pričom pre zamestnancov so zdravotným postihnutím sa bezbariérovo sprístupní aspoň jedno umývadlo v časti pre ženy a jedna

umývadlo v časti pre mužov, umývadlo musí byť realizované tak, aby bol pod umývadlom voľný priestor na zasunutie kolien zamestnanca na vozíku.

❖ **Bod 18.3. Záchody a umývadlá**

V blízkosti pracovísk, oddychových miestností, šatní, miestností so sprchami alebo s umývadlami musia byť k dispozícii oddelené zariadenia na osobnú hygienu s dostatočným počtom záchodových mís a umývadiel.

Minimálny počet záchodov sa určí podľa počtu zamestnancov na pracovisku:

Doplniť požiadavku: V bloku záchodov pre zamestnancov musí byť najmenej jedna spoločná bezbariérová záchodová kabína, pri väčšom počte záchodových kabín na každých začatých dvadsať záchodových kabín musí byť najmenej ďalšia jedna bezbariérová záchodová kabína,

Na pracovisku s počtom zamestnancov do piatich môže byť spoločný záchod pre ženy a mužov, ktorý svojimi rozmermi zodpovedá veľkosti bezbariérovej záchodovej kabíny.

❖ **Bod 19.2. Miestnosti na poskytnutie prvej pomoci** sa musia vybaviť základnými zariadeniami a prostriedkami na poskytovanie prvej pomoci a musia byť ľahko a bezbariérovo prístupné aj pri manipulácii s nosidlami.

❖ **Bod 22. Zdravotne postihnutí zamestnanci**

~~Ak je to potrebné,~~ Pracoviská, v ktorých nie je z výrobných dôvodov vylúčené zamestnávanie pracovníkov so zdravotným postihnutím, musia byť usporiadané tak, aby boli vytvorené podmienky pre zdravotne postihnutých zamestnancov, na pracovisku musia byť vykonané primerané úpravy podľa § 4 ods. (1) a (2) (nový bod v týchto odporúčaniach).

Pri budovách, ktoré sa projektujú a realizujú po nadobudnutí účinnosti tohto nariadenia a v ktorých sa majú zriaďovať pracoviská, v ktorých nie je z výrobných dôvodov vylúčené zamestnávanie pracovníkov so zdravotným postihnutím, treba dbať na to, aby pri sa tvorbe projektovej dokumentácie zabezpečilo, aby boli pracoviská v súlade s požiadavkami na bezbariérovú prístupnosť a užívanie stavieb podľa osobitného predpisu⁹⁶

Zákon č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov

❖ **Odporúčame doplniť ustanovenia o implementácii požiadaviek na bezbariérovú prístupnosť a univerzálne navrhovanie medzi základné úlohy komunitného plánovania v súlade s článkom 19 Dohovoru OSN**

⁹⁶ Zákon č. 201 /2022 Z. z. o výstavbe (a vykonávacích predpisov, ktoré sa v súčasnosti pripravujú)

V zmysle článku 19 Nezávislý spôsob života a začlenenie do spoločnosti je žiaduce podporovať komunitné formy poskytovania sociálnych služieb, ktoré umožnia žiť ľuďom so ZP v komunite ako rovnocenní občania. Avšak iba v bezbariérovej komunite možno zabezpečiť nezávislý život prijímateľom sociálnych služieb. V článku 19 majú zmluvné strany uznať rovnaké právo všetkých osôb so zdravotným postihnutím žiť v spoločenstve s rovnakými možnosťami voľby na rovnoprávnom základe s ostatnými, prijímú účinné a primerané opatrenia, ktoré umožnia plné využívanie tohto práva osobami so zdravotným postihnutím a ich plné začlenenie...“

Komunitné plány sociálnych služieb a koncepcie rozvoja sociálnych služieb by sa mali zaoberať aj aplikáciou prístupnosti podľa článku 9 Dohovoru OSN, lebo v bariérovom prostredí nie je možné naplniť ani článok 19. Nezávislý spôsob života nie je možné uskutočňovať v bariérovom prostredí (fyzické, informačné a komunikačné bariéry), poskytovanie sociálnych služieb nie je možné v bariérových bytoch a podobne. Stavebné zákony nedokážu vyriešiť komplexne aplikáciu prístupnosti do praxe, zodpovednosť musí byť prenesená aj na mestá a obce, ktoré zabezpečujú poskytovanie sociálnych služieb vo svojom územnom obvode.

V odporúčaníach sú kurzívou označené nové odporúčané texty ustanovení:

§ 83 Komunitný plán sociálnych služieb a koncepcia rozvoja sociálnych služieb

(5) Komunitný plán sociálnych služieb a koncepcia rozvoja sociálnych služieb obsahujú najmä

- ❖ § 83 bod (5) nové písmeno d) (ďalšie písmená sa potom premenujú) takto: *analýzu aplikácie článku 9 Prístupnosť Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím v územnom obvode, najmä analýzy bezbariérovej prístupnosti verejných priestorov a občianskej vybavenosti v územnom obvode, ako aj analýzy informačnej a komunikačnej prístupnosti.*
- ❖ § 83 bod (5) písmeno e) (predtým d)) určenie cieľov a priorít rozvoja sociálnych služieb podľa jednotlivých druhov sociálnych služieb, foriem sociálnych služieb a cieľových skupín, vrátane kvantifikácie potrebnej kapacity týchto služieb, a ak ide o sociálnu službu v zariadení, potrebného počtu miest v jednotlivých druhoch zariadení v územnom obvode obce alebo územnom obvode vyššieho územného celku,
- ❖ § 83 bod (5) *nové písmeno f)* určenie cieľov súvisiacich so začlenením prijímateľov do života komunity, vytvorenia podmienok na opatrovanie prijímateľov v domácom prostredí s tým súvisí aj aplikovanie univerzálneho navrhovania pri tvorbe prostredia, výrobkov a služieb, odstraňovanie existujúcich bariér (fyzických, informačných a komunikačných) v územnom obvode, ale aj plánovanie a realizácia bezbariérových a upravitel'ných bytov podľa osobitného predpisu⁹⁷.
- ❖ § 83 bod (5) písmeno g) (predtým e)) časový plán realizácie komunitného plánu sociálnych služieb alebo koncepcie rozvoja sociálnych služieb s určením kapacity jednotlivých druhov sociálnych služieb, foriem sociálnych služieb, a ak ide o sociálnu

⁹⁷ Ibid, vo vyhláškach sa formulú požiadavky na bezbariérové a upravitel'né bývanie

službu v zariadení, počtu miest v jednotlivých druhoch zariadení, v jednotlivých rokoch v členení na existujúcu kapacitu a kvantifikovanú potrebu navýšenia kapacity tak, aby boli vytvorené podmienky na zabezpečenie dostupnosti sociálnej služby pre obyvateľov obce a vyššieho územného celku, ktorí sú odkázaní na sociálnu službu, vrátane určenia finančných podmienok, personálnych podmienok, prevádzkových podmienok a organizačných podmienok, ktoré vytvára obec, vyšší územný celok a zapojené subjekty na tvorbu a realizáciu komunitného plánu sociálnych služieb alebo koncepcie rozvoja sociálnych služieb; *tiež je potrebné stanoviť časový plán odstraňovania existujúcich bariér (fyzických, informačných a komunikačných) v územnom obvode, plán výstavby bezbariérových a upravitel'ných bytov so stanovením časového plánu a určením zodpovednosti za vykonané opatrenia.*⁹⁸

Príklad z praxe: FÍNSKO

Vo fínskom regióne Varsinais prebieha **pilotné testovanie služieb, ktoré podporujú bývanie v domácom prostredí** pomocou elektronickej spätnej väzby od zákazníkov a príbuzných⁹⁹. V minulosti neexistoval jednotný prevádzkový model spätnej väzby od zákazníkov a rodiny pre služby, ktoré podporujú bývanie v domácnosti, ani sa v súčasnosti systematicky nezhrmažďujú skúsenosti zákazníkov v ich vlastnom životnom prostredí. V mesiacoch október – november 2023 sa v rámci služieb, ktoré podporujú bývanie v domácnosti, t. j. servisné poradenstvo, rodinná starostlivosť a domáca starostlivosť otestuje zber spätnej väzby od zákazníkov – prijímateľov služieb. Spätná väzba sa zbiera pomocou aplikácie nainštalovanej na mobilnom zariadení zamestnanca. Jednou zo zisťovaných oblastí je aj prístupnosť bytového fondu, či byty, v ktorých prijímatelia žijú vyhovujú ich nárokom z hľadiska ich zdravotného postihnutia. Fínsko malo prijatý akčný plán Akčný program pre bývanie seniorov v rokoch 2020 – 2022, na základe ktorého poskytoval štát granty organizáciám, obciam a obecným združeniam na projekty, ktoré investovali do zlepšenia bývania pre seniorov.

Zákon č. 91/2010 Z. z. o podpore cestovného ruchu, aktuálne znenie, ktoré nadobudlo účinnosť dňa 30.3.2022

V zmysle čl. 30 Dohovoru OSN majú osoby so zdravotným postihnutím právo na účasť na kultúrnom živote, rekreácii, záujmových aktivitách a športe, preto je potrebné podporovať napr. formou dotácie budovanie bezbariérového turizmu „Tourism for All“¹⁰⁰. V súčasnosti EU

⁹⁸ Výstupom projektu PUN je aj návrh technického predpisu o navrhovaní a realizácii upravitel'ných bytov, ktoré sa dajú v krátkom čase a s nízkymi nákladmi upraviť na bezbariérové, ak to užívateľ bytu potrebuje

⁹⁹ Zdroj: <https://www.varha.fi/fi/ajankohtaista/kotona-asumista-tukevien-palvelujen-asiakkaiden-ja-laheisten-sahkoisen-palautteen-pilotointi>

¹⁰⁰ Poznámka: UNWTO, Fundación ONCE a UNE vydali súbor usmernení založených na norme ISO 21902:2021 Turizmus pre všetkých, zameraných na kľúčových poskytovateľov kultúrneho cestovného ruchu, ktorí chcú bezbariérovú sprístupniť svoje ponuky, informácie dostupné na internete: <https://www.accessibletourism.org/?i=enat.en.news.2345>

podporuje mnoho projektov v rámci EU zameraných na rozvoj bezbariérového turizmu, informácie o projektoch sú dostupné prostredníctvom ENAT – Európskej siete prístupného turizmu¹⁰¹.

❖ **Odporúčanie: doplniť ustanovenia o poskytovaní dotácie na realizovanie bezbariérového turizmu**

Kurzívou je označený nový odporúčaný text:

- ❖ § 29 ods. 10 Poskytnutú dotáciu možno použiť na *písm. j) na poskytovanie bezbariérovo prístupných služieb v cestovnom ruchu v súlade s osobitným predpisom¹⁰². Oprávnenými výdavkami sú napr. debariérizácia turistického informačného centra, tvorba informačných materiálov multisenzorickou formou, nákup asistenčných zariadení ako napríklad akustický maják, indukčná slučka a podobne.*

Príklad z praxe: SLOVINSKO

Premiki je slovinský Inštitút poradenstva, propagácie a rozvoja **bezbariérového cestovného ruchu**, ktorý bol zriadený v roku 2010. Na svojej webovej stránke uvádza: „Veríme v koncepciu „turizmu pre všetkých“, v ktorej sú zdravotné postihnutia, vek a iné okolnosti len výzvami na ceste k vytvoreniu lepšieho, inkluzívnejšieho a spravodlivejšieho každodenného života, ako aj práva užívať si voľný čas a dovolenku spôsobom, ktorý človek považuje za najvhodnejší a najuspokojivejší.“ Poskytovatelia turistických služieb v Slovinsku môžu získať „Disability Friendly Certificate“¹⁰³ a v závislosti od stanovených kritérií, môžu poskytovatelia cestovného ruchu spĺňať 3 úrovne prístupnosti: základné požiadavky, pokročilé požiadavky (strieborný certifikát) alebo úplne splnené požiadavky (zlatý certifikát). Súlad schvaľuje komisia, ktorá sa skladá z troch členov: zástupcu miestnej sociálnej starostlivosti, odborníka v oblasti cestovného ruchu a odborníka na prístupnosť - zástupcu ľudí so špecifickými potrebami.

Príklad z praxe: BELGICKO

Európska sieť pre prístupný cestovný ruch – ENAT¹⁰⁴ bola založená v Belgicku v januári 2006 ako projektová iniciatíva deviatich sponzorských organizácií v šiestich členských štátoch EÚ. Európska komisia poskytla sieti finančnú podporu počas prvých dvoch rokov jej fungovania, 2006 až 2007. V súčasnosti ENAT združuje spoločnosti, organizácie alebo jednotlivcov, ktorí sa chcú dozvedieť viac o bezbariérovom turizme a následne ho aj podporovať. Zbiera informácie a „Know-How“ na účely skvalitnenia ponuky bezbariérových služieb a na svojich webových stránkach o nich informuje záujemcov z radov manažérov, školiteľov, výskumníkov, pracovníkov verejnej správy, ako aj užívateľov.

¹⁰¹ ENAT, informácie dostupné na internete: <https://www.accessibletourism.org/>

¹⁰² Poznámka: odporúčame dať odkaz na Zákon č. 351/2022 Z. z. o prístupnosti výrobkov a služieb pre osoby so zdravotným postihnutím a o zmene a doplnení niektorých zákonov nadobudne platnosť od 28.06.2025.

¹⁰³ Disability Friendly Certificate, informácie dostupné na internete <https://premiki.com/certificate>

¹⁰⁴ European Network of Accessible Tourism, webová stránka: <https://www.accessibletourism.org/>

Zákon SNR č. 96/1991 Zb. o verejných kultúrnych podujatiach

❖ **Odporúčanie: stanoviť povinnosť pre usporiadateľov, aby organizovali kultúrne podujatia bezbariérovo prístupným spôsobom**

Článok 30 Dohovoru OSN Účasť na kultúrnom živote, rekreácii, záujmových aktivitách a športe zakotvuje povinnosť v odseku (1) Zmluvné štáty uznávajú právo osôb so zdravotným postihnutím zúčastňovať sa, na rovnakom základe s ostatnými, na kultúrnom živote a prijímú všetky príslušné opatrenia, ktorými zabezpečia, aby osoby so zdravotným postihnutím: (a) mali prístup ku kultúrnym materiálom v prístupných formátoch; (b) mali prístup k televíznym programom, filmom, divadlu a iným kultúrnym aktivitám v prístupných formátoch; (c) mali prístup k miestam určeným pre kultúrne predstavenia alebo služby, ako sú divadlá, múzeá, kiná, knižnice a služby cestovného ruchu, a v najväčšej možnej miere, mali prístup k historickým pamiatkam a k významným miestam národného kultúrneho dedičstva.“ Nevyhnutné je však aj vytvoriť možnosť aktívnej účasti osôb so zdravotným postihnutím na kultúrnom dianí tak, ako je to uvedené v Článku 30 Dohovoru, odseku (2). Zmluvné štáty prijímú príslušné opatrenia, aby umožnili osobám so zdravotným postihnutím rozvíjať a využívať svoj tvorivý, umelecký a intelektuálny potenciál nielen na svoj vlastný prospech, ale aj na obohatenie celej spoločnosti.“

V odporúčaníach sú kurzívou označené nové odporúčané texty ustanovení:

§ 5 Usporiadateľ zodpovedá za utvorenie vhodných podmienok na uskutočnenie podujatia, za zachovanie poriadku počas jeho priebehu, za dodržiavanie príslušných autorskoprávných, daňových, zdravotno-hygienických, požiarnych, bezpečnostných a iných právnych predpisov³⁾ a za umožnenie výkonu dozoru na to oprávneným orgánom.

❖ *§ 5 ods. (1) Usporiadateľ zodpovedá, aby bolo podujatie prístupné pre osoby so zdravotným postihnutím bezbariérovým spôsobom; na podujatí sa môže osoba so zdravotným postihnutím zúčastniť aktívne ako účinkujúci, alebo pasívne ako divák pričom zabezpečí:*

- a) bezbariérový prístup do priestorov budov alebo vonkajších priestorov, v ktorých sa koná podujatie, vrátane miest v hľadisku pre osoby na vozíku a zabezpečenia bezbariérových toaliet*
- b) bezbariérový prístup ku kultúrnym aktivitám v prístupných formátoch*
- c) bezbariérový prístup k materiálom v rôznych prístupných formátoch*

Príklad z praxe: FÍNSKO

Podujatie „**Prekonať bariéry – smerom k inkluzívnej kultúre**“¹⁰⁵ sa konalo v októbri 2023 vo fínskom Tampere v Nokia Aréne. V rámci dvojdňového podujatia „Prekonať bariéry“ mali účastníci možnosť preskúmať inklúziu v sektore kultúry z rôznych uhlov pohľadu. Súčasťou podujatia boli prezentácie, panelové diskusie a prístupné súťaže v e-športoch, kde boli vytvorené podmienky na účasť a súťaženie aj pre ľudí so zdravotným postihnutím. „Special eSports“ je forma e-športov vyvinutá vo Fínsku v roku 2019, zameraná na jednotlivcov s vývojovým postihnutím. V tejto disciplíne sa digitálne hry ovládajú pomocou pohybov tela, čo umožňuje hranie bez ohľadu na jemné motorické schopnosti hráča. Súťaži predchádzajú ranné kvalifikácie, z ktorých najlepší postupujú do finále. Celé podujatie sa vysielalo naživo.

Zákon č. 1/2014 Z. z. o organizovaní verejných športových podujatí a o zmene a doplnení niektorých zákonov

❖ Odporúčanie: stanoviť povinnosť pre usporiadateľov, aby organizovali športové podujatia bezbariérovou prístupným spôsobom

Článok 30 Dohovoru OSN Účasť na kultúrnom živote, rekreácii, záujmových aktivitách a športe uznáva právo osôb so zdravotným postihnutím na aktívnu aj pasívnu účasť na športových podujatiach v odseku (5) „S cieľom umožniť osobám so zdravotným postihnutím zúčastňovať sa na rovnakom základe s ostatnými na rekreačných, záujmových a športových aktivitách, zmluvné strany prijímú príslušné opatrenia: a) podnecovať a podporovať čo najširšiu účasť osôb so zdravotným postihnutím na bežných športových aktivitách na všetkých úrovniach; b) zabezpečiť, aby osoby so zdravotným postihnutím mali možnosť organizovať a rozvíjať z hľadiska zdravotného postihnutia špeciálne športové a záujmové aktivity a zúčastňovať sa na nich, a na tento účel podporovať poskytovanie primeraného výcviku, vzdelávania a finančných prostriedkov, a to na rovnakom základe s ostatnými; c) zabezpečiť, aby osoby so zdravotným postihnutím mali prístup k miestam konania športových, rekreačných a turistických aktivít; d) zabezpečiť, aby deti so zdravotným postihnutím mali rovnaký prístup ako ostatné deti k účasti na hrách, rekreačných, záujmových a športových aktivitách vrátane účasti na uvedených činnostiach v školách; e) zabezpečiť, aby osoby so zdravotným postihnutím mali prístup k službám poskytovaným tými, ktorí sa zaoberajú organizovaním rekreačných, turistických, záujmových a športových aktivít.

V odporúčaníach sú kurzívou označené nové odporúčané texty ustanovení, prečiarknuté sú nevhodné výrazy v aktuálnom znení:

¹⁰⁵ Over the Barriers - Towards An Inclusive Culture, dostupné na internete: <https://research.tuni.fi/taccu/events/26-10-over-the-barriers-towards-an-inclusive-culture/>

§ 6 Povinnosti organizátora podujatia

(1) Organizátor podujatia je povinný

- ❖ § 6 ods. (1) písm. p) zabezpečiť prístupnosť podujatia pre osoby so zdravotným postihnutím a osoby so zníženou pohyblivosťou, ktoré môžu na podujatí participovať aktívne ako športovci alebo pasívne ako diváci, bezbariérovane je potrebné sprístupniť časti pre divákov, vrátane prístupu na bezbariérové toalety a stánky s občerstvením, ak budú súčasťou podujatia, časti pre športovcov musia byť bezbariérovane prístupné a užívateľné vtedy, ak sa jedná o športové podujatie osôb so zdravotným postihnutím.

Príklad z praxe: VEĽKÁ BRITÁNIA

Iniciatíva: **Prelomiť bariéry: Stratégie na podporu začlenenia postihnutých ľudí do športu a fyzickej aktivity**¹⁰⁶.

Podľa niektorých najnovších výskumov Activity Alliance (2020/21): sú dospelí so zdravotným postihnutím takmer dvakrát častejšie fyzicky neaktívni ako ľudia bez zdravotného postihnutia (42,4 % oproti 22,6 %). Len 4 z 10 (42 %) ľudí so zdravotným postihnutím cítia, že majú príležitosť byť tak aktívni, ako chcú, v porovnaní so 69 % ľudí bez zdravotného postihnutia. Štyria z piatich (77 %) postihnutých by chceli byť aktívnejší. Výskum však naznačuje, že dve tretiny (64 %) ľudí so zdravotným postihnutím by uprednostnili športovanie spoločne s ľuďmi bez zdravotného postihnutia. Športové organizácie zdravotne postihnutých ľudí v domovskej krajine môžu ponúknuť cennú podporu pre túto výzvu s množstvom príležitostí pre trénerov aj dobrovoľníkov:

- ❖ Activity Alliance – Inclusive Activity Program
- ❖ Šport so zdravotným postihnutím Severné Írsko – školenie na začlenenie ľudí so zdravotným postihnutím
- ❖ Škótske športové koučovanie a vzdelávanie pre ľudí so zdravotným postihnutím
- ❖ Šport so zdravotným postihnutím Wales – Tréning na začlenenie ľudí so zdravotným postihnutím

¹⁰⁶ Prelomiť bariéry: Stratégie na podporu začlenenia postihnutých ľudí do športu a fyzickej aktivity
<https://www.inclusiveemployers.co.uk/blog/breaking-barriers-strategies-for-promoting-disability-inclusion-in-sport-and-physical-activity/>

3.2.2. Odporúčania na zmeny v stavebnej legislatíve

Zákon č. 201 /2022 Z. z. o výstavbe, platný od apríla 2024

Úlohou zákonodarcov je nastaviť stavebnú legislatívu tak, aby boli v praxi dodržiavané požiadavky prístupnosti podľa článku 9 Prístupnosť Dohovoru OSN. Potrebne je zaviesť účinné mechanizmy na kontrolu a dodržiavanie požiadaviek prístupnosti.

- ❖ **CIEĽ – všetky stavby treba realizovať tak, aby ich dokázali využívať všetci ľudia samostatne a bez pomoci v čo najväčšej možnej miere**

Všetky novostavby majú byť navrhnuté podľa princípov **univerzálneho navrhovania** (článok 2 Dohovoru OZP), lebo takto navrhnuté prostredie nikoho nevylučuje. Je dokázané, že bezbariérové prístupné a užívateľné stavby majú súčasne vyššiu prevádzkovú kvalitu budovy a majú vyššiu hodnotu na realitnom trhu, ako preukázala nasledovná švajčiarska štúdia. Podľa § 5 ods. (1) písm. d) novozriadený Úrad pre územné plánovanie a výstavbu na úseku výstavby vypracúva koncepciu bezbariérovej prístupnosti a užívania stavieb (ďalej len „bezbariérové užívanie“) v súlade s metódou univerzálneho navrhovania.

Príklad z praxe: ŠVAJČIARSKO

Ako jednu z hlavných príčin pomalej implementácie zásad bezbariérovej prístupnosti stavieb do praxe uvádzajú investori vysoké vstupné náklady na bezbariérové riešenia. Aby bolo toto tvrdenie podporené alebo vyvrátené, bola v roku 2004 vo Švajčiarsku vypracovaná štúdia „**Bezbariérová výstavba – problémy pri výkone projektovej činnosti**“¹⁰⁷. Jedným z cieľov štúdie bolo zistiť, aké doplnkové náklady vzniknú, keď sa budú novostavby alebo zmeny stavieb realizovať v súlade so zásadami bezbariérovosti. Napríklad pri analýze 140 stavieb autori štúdie zistili, že pri novostavbe nebytovej stavby s celkovými nákladmi na výstavbu nad 5 mil. SFr, predstavujú náklady na bezbariérovosť len 0,44 % z celkových nákladov na výstavbu a pri celkovej sume vyššej ako 15 mil. SFr predstavujú náklady na bezbariérovosť len 0,12 % z celkových nákladov na výstavbu. Pri počítaní doplnkových nákladov na debarierizáciu stavieb sa zistilo, že priemerné náklady na debarierizáciu existujúcich stavieb sú vyššie ako pri novostavbách, napríklad pri stavbách s hodnotou nižšou ako 5 mil. SFR sa musí počítať s dodatočnými nákladmi 1,69 % z celkovej hodnoty stavby a pri hodnote stavby vyššej ako 5 mil. SFR sú dodatočné náklady 0,58 % z celkovej hodnoty stavby. Autori štúdie tiež uviedli, že z vypočítaných doplnkových nákladov vynaložených na bezbariérové riešenie stavieb je však priemerne 83 % investícií spojených s nákladmi na realizáciu výťahov, alebo širších dverí, ktoré nesúvisia len so zabezpečením prístupnosti pre osoby so zdravotným postihnutím, lebo súčasne zlepšujú funkčnosť prevádzky, zvyšujú kvalitu stavby na realitnom trhu a súčasne zvyšujú komfort pre všetkých užívateľov.

¹⁰⁷ MEYER-MEIERLING, P. a kol.: Behindertengerechtes Bauen – Vollzugsprobleme im Planungsprozess. Abstract . Zürich: ETH Höggerberg, 2004

❖ **Odporúčanie: potrebné je stanoviť termín na odstránenie existujúcich bariér v prostredí, napr. aj formou akčného plánu**

V žiadnom ustanovení platnej stavebnej legislatívy ani v novoprijatých zákonoch o územnom plánovaní a o výstavbe **sa neuvádza povinnosť odstraňovať existujúce bariéry** vo fyzickom prostredí. Táto povinnosť je platná až vtedy, ak stavebník vykonáva zmenu stavby, ktorá musí prejsť stavebným konaním. Bezbariérové prostredie je pritom nevyhnutnou podmienkou začlenenia ľudí so ZP do života komunity, v tej súvislosti napríklad EHSV uvádza: „*Malo by sa rozlišovať na jednej strane medzi povinnosťou zabezpečiť prístup ku všetkým novo navrhnutým, postaveným a vyrobeným objektom, infraštruktúre, tovarom, výrobkom a službám, a na druhej strane povinnosťou zabezpečiť prístup k existujúcemu fyzickému prostrediu, doprave, informáciám, komunikácii a službám ponúkaným širokej verejnosti. Zmluvné strany dohovoru majú povinnosť zabezpečiť oba prístupy, keďže však prvý prístup sa musí zabezpečiť postupne, mali by zmluvné strany stanoviť konkrétne pevné termíny a vyčleniť primerané prostriedky na odstránenie existujúcich prekážok.*“¹⁰⁸

Napríklad v dokumente EU „Európska stratégia osôb so zdravotným postihnutím na roky 2010-2020“ (European Disability Strategy) odporúčajú autori do legislatívy európskych krajín aplikovať tzv. „americký model“, ktorý stanovil konkrétne termíny na odstránenie bariér v prostredí verejných budov a budov, v ktorých sú poskytované služby občanom. Na jednej strane štát poskytuje rôzne motivačné stimuly formou daňových úľav a na druhej strane sankcionuje prevádzky, ktoré nespĺnili stanovený termín.

Príklad z praxe: USA

Viaceré európske dokumenty uvádzajú ako pozitívny príklad americký ústavný zákon ADA „American with Disability Act“ z roku 1990, v ktorom boli stanovené **časové obmedzenia na odstránenie existujúcich bariér v budovách a to najneskôr do roku 1994**. Pri nedodržaní stanoveného termínu hrozia finančné sankcie (opakované). Treba však doplniť na ktoré stavby sa toto nariadenie vzťahuje¹⁰⁹: „*stavba, budova, alebo podnik, ktorý poskytuje tovary a služby verejnosti, musí odstrániť bariéry, ak je to „lahko dosiahnuteľné“*. Ak podnik nie je otvorený pre verejnosť, ale je len miestom zamestnania, ako je sklad, výrobný závod alebo administratívna budova, potom nie je potrebné odstraňovať bariéry v stanovenom termíne, ale musia dodržiavať štandardy prístupnosti vtedy, keď majitelia menia, renovujú alebo rozširujú svoju prevádzku. Je tu zavedený aj finančný mechanizmus - zákon o vnútorných príjmoch umožňuje firmám odpočet z dane až do výšky 15 000 USD ročne na výdavky spojené s odstránením architektonických a dopravných bariér (oddiel 190).

¹⁰⁸ Európsky hospodársky a sociálny výbor EHSV: Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Prístupnosť ako ľudské právo osôb so zdravotným postihnutím“ č. 2014/C 177/03, bod 3.14

¹⁰⁹ Výňatok z „Aktualizácií technickej pomoci ADA TA Ministerstva spravodlivosti USA, zväzok 1: Lahko dosiahnuteľné odstránenie bariér a parkovacie miesta prístupné dodávkou“, dostupné na internete: <https://archive.ada.gov/reachingout/factor.html>

❖ **Odporúčanie: Všetky stavby a všetky časti stavieb musia byť bezbariérovú užívateľné, okrem zákonom stanovených výnimiek**

Podľa Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím majú ľudia so zdravotným postihnutím právo na užívanie všetkých stavieb, ktoré užívajú ostatní občania. Rovnako majú právo na zamestnanie v akejkoľvek prevádzke, pokiaľ majú požadované vzdelanie alebo spôsobilosti. Tieto práva im zaručuje aj antidiskriminačný zákon¹¹⁰, ktorý zakazuje diskrimináciu z dôvodu zdravotného postihnutia v pracovnoprávných vzťahoch, pričom v § 7 požaduje primerané úpravy pracoviska. Rovnako Zákon o službách zamestnanosti priznáva v § 14 ods. 2 osobám so zdravotným postihnutím právo na prístup k zamestnaniu. Neexistuje stavba, kde majú mať osoby so zdravotným postihnutím zakázaný vstup, či už ako návštevníci alebo ako zamestnanci. Toto pravidlo „všetkých stavieb“ je uplatňované aj pri čerpaní prostriedkov z európskych fondov, kde musia byť dodržané horizontálne princípy – bezbariérovosť stavby je vylučovacím kritériom pri hodnotení európskych projektov.

Z hľadiska uvádzania požiadaviek na bezbariérovú prístupnosť a užívanie stavieb je potrebné zmeniť tie formulácie ustanovení, ktoré sú v rozpore s právom na prístupnosť stavieb v častiach pre zamestnancov podľa článku 27 Práca a zamestnávanie Dohovoru OSN. Tiež je potrebné uviesť výnimky, na ktoré sa požiadavky bezbariérovej prístupnosti nevzťahujú a sú teda len odporúčaním.

Výnimky, na ktoré sa nevzťahuje bezbariérové užívanie stavieb (napríklad ich možno uviesť v § 9 ods. (4))

(1) súkromný majetok občanov - napríklad rodinný dom, súkromný pozemok alebo budova, ktoré neslúžia na výkon práce, ak nie sú mikropodnikom (podľa bodu 2)

(2) v zákone č. 351/2022 Z. z. o prístupnosti výrobkov a služieb pre osoby ZP (ktorý bude však účinný až od 6.2025) – V § 2 ods. 3 sa uvádza: „*tento zákon sa nevzťahuje na služby poskytované mikropodnikom*“. Podľa dostupných údajov je mikropodnikom ten, kto zamestnáva menej ako 10 osôb. Avšak v časti budov, kde sa poskytujú služby verejnosti by mali byť dodržané požiadavky na bezbariérovú prístupnosť a užívanie.

(3) na základe zverejneného Oznámenia MZV č. 317/2010 Z. z. Dohovor o právach osôb so zdravotným postihnutím, je hneď v úvodnom komentári uvedená výnimka pri zamestnávaní osôb so ZP: "Slovenská republika uplatňuje ustanovenia článku 27 ods. 1 písm. a) za predpokladu, že implementácia zákazu diskriminácie na základe zdravotného postihnutia pri stanovovaní podmienok nábora, prijímania do práce a trvania zamestnania sa neuplatňuje pri prijímaní do služobného pomeru príslušníkov ozbrojených síl, ozbrojených bezpečnostných zborov, ozbrojených zborov, Národného bezpečnostného úradu, Slovenskej informačnej služby a Hasičského a záchranného zboru."

---

¹¹⁰ Zákon č. 365/2004 Z. z. Zákon o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon)

❖ **Odporúčanie: všetky novopostavené byty musia byť upravitel'né¹¹¹**

Odôvodnenie: Štát na debariérizáciu bytov vynakladá mnoho financií (prostredníctvom dotácií Úradov práce). Najmä vzhľadom na negatívny trend starnutia populácie a nedostatku bytov pre osoby so zdravotným postihnutím, ktorých je v súčasnosti na Slovensku už 30 %¹¹², je potrebné naďalej podporovať výstavbu bezbariérových bytov, ale najmä je potrebné zaviesť povinnosť výstavby tzv. upravitel'ných bytov, ktoré si užívatelia dokážu v prípade potreby upraviť na bezbariérový byt v krátkom čase a s nízkymi nákladmi. Upravitel'né byty sú vhodné nielen pri novostavbách, ale aj pri komplexných obnovách bytových domov, alebo pri nadstavbách a zmenách stavieb tak, ako odporúča Európska komisia¹¹³. Táto požiadavka stavať upravitel'né byty na Slovensku súvisí najmä s Národnými prioritami rozvoja sociálnych služieb na roky 2021-2030, kde sa uvádza potreba zvýšenia podielu opatery odkázaných ľudí v domácom prostredí. Budovanie upravitel'ných bytov je východiskom pri riešení problémov starnutia populácie a ekonomickej udržateľnosti sociálnych systémov. Má to však zmysel iba vtedy, ak sú všetky byty v bytovom dome upravitel'né. Upravitel'né byty sa už realizujú vo viacerých európskych krajinách (napríklad Rakúsko, Belgicko, Nemecko, Švédsko, Nórsko, Fínsko, Španielsko, Česko).

Príklad z praxe: ŠVÉDSKO

V zmysle švédskych stavebných predpisov¹¹⁴ musia byť všetky bytové domy bezbariérovo prístupné a **každá bytová jednotka bezbariérovo riešená** tak, aby neboli potrebné žiadne dodatočné stavebné zásahy, ale len nenáročné doplnenie a úpravy zariadení v kúpeľni a kuchyni. Takto sa zabezpečuje nielen možnosť zostať bývať vo svojom domácom prostredí v prípade zmeny zdravotného stavu, ale aj princíp „navšteviteľnosti“, napríklad osoba na vozíku môže navštíviť svoju rodinu a priateľov v akejkoľvek bytovej jednotke postavenej v súlade s týmito predpismi. Stavebný úrad môže požiadať certifikovaného experta na bezbariérovosť (TIL), aby skontroloval splnenie požiadaviek prístupnosti v projekte bytovej budovy.

Príklad z praxe: NEMECKO

Bytový súbor Glockenspitz v nemeckom Krefelde získal prvú cenu v súťaži Spolkového ministerstva práce a sociálnych vecí ako vzorový príklad bezbariérového, upravitel'ného a súčasného bývania. Inovatívny koncept bývania bol vyvinutý spolu s nájomníkmi a ponúka najvyššie štandardy z hľadiska kvality bývania, dostupnosti, energetickej účinnosti a udržateľnosti: 122 upravitel'ných apartmánov + 2 extra bezbariérové apartmány, 98 bytov financovaných z verejných zdrojov, všetky byty s balkónom, strešnou terasou, záhradou, výťah s Braillovým písmom a hlasovým modulom, 109

¹¹¹ Poznámka: upravitel'ný byt je taký byt, ktorý si môže užívatel' upraviť podľa individuálnych potrieb v krátkom čase a s nízkymi nákladmi. Takto navrhnutý byt sa dá upraviť na bezbariérový byt, ak to užívatel' potrebuje.

¹¹² Štatistický úrad SR (marec 2023) Vybrané indikátory sociálnej situácie osôb so zdravotným postihnutím, tabuľka č. 2.1

¹¹³ Odporúčania Európskej komisie ku komplexnej obnove bytových domov, oznámené pod číslom C(2019) 3352,

¹¹⁴ Požiadavky sú zakotvené v stavebnom zákone PBL (Plan- och bygglagen, 2010:900) a v stavebných predpisoch - vyhláškach BBR-BFS (Boverkets Byggregler).

parkovacích miest (22 s elektrickými nabíjacími stanicami a 8 bezbariérových stojísk), energetická úspornosť, fotovoltaika a tepelné čerpadlá, priestory na stretávanie susedov, komunitné sociálne služby, manažment susedstva a poradná rada nájomníkov.

Príklad z praxe: Výskumná štúdia ŠPANIELSKO

Prieskum ekonóma F. Alonsa¹¹⁵ predstavuje jednu z mála štúdií o ekonomických výhodách **bezbariérovo prístupného a upravitel'ného bývania**, v ktorej sa pýta 1 104 majiteľov domov v Madride a Barcelone metódou podmieneného oceňovania (CVM), koľko by boli ochotní zaplatiť za klasické, upravitel'né a bezbariérové bývanie. Za upravitel'né a bezbariérové byty boli respondenti ochotní zaplatiť v priemere o 12,5 % viac ako za klasické bývanie. Aplikovaním týchto zistení na španielsky trh s bývaním Alonso vypočítal, že výstavba domov s väčšou prístupnosťou a upravitel'nosťou by mohla predstavovať v ročnej pridanej hodnote 6,3 až 8,3 miliardy EUR.

❖ **Odporúčanie: k Projektovému a kolaudačnému hodnoteniu bezbariérového užívania stavby priložiť výkresy vybraných bezbariérových riešení v mierke 1:50**

Navrhovaná vyhláška¹¹⁶ o bezbariérovom navrhovaní a užívaní stavieb (ďalej len „vyhláška o BBN“ navrhuje kontrolný mechanizmus tzv. Projektové a kolaudačné hodnotenie bezbariérového užívania stavby, ktorým sa „*preukazuje uplatnenie konkrétnych požiadaviek a princípov pre bezbariérovú prístupnosť a užívanie navrhovanej stavby alebo zmeny stavby podľa jej druhu a účelu a podľa tejto vyhlášky*“. Problémom pri posudzovaní projektovej dokumentácie je, že mnohé bezbariérové riešenia sa nedajú dobre posúdiť v projekte pre stavebné povolenie, kde býva dokumentácia väčších stavieb v mierke napríklad 1:200 a preto by veľmi pomohlo, ak by boli k projektu stavby priložené výkresy bezbariérových riešení v podrobnejších mierkach, 1:100 a 1:50 (aspoň niektoré priestory). Čiže požiadavky na naplnenie požiadaviek na bezbariérovú prístupnosť a užívanie stavieb by mali byť samostatnou prílohou projektu stavby. Ešte však nie sú dostupné informácie, ako sa navrhovaný kontrolný mechanizmus premietne do ostatných vykonávacích vyhlášok, najmä do vyhlášky o druhoch, obsahu a forme dokumentácie stavby.

V rámci projektu PUN boli vypracované vzorové „kontrolné hárky“, ktoré by mali byť vyplnené pred podaním žiadosti o stavebné povolenie. Výhodou hárkov je, že môžu slúžiť aj ako „samohodnotenie“ projektov v procese tvorby projektovej dokumentácie. Vzorové kontrolné hárky sú spracované podľa aktuálne platnej stavebnej legislatívy¹¹⁷ a v prípade prijatia novej vyhlášky o bezbariérovom navrhovaní a užívaní stavieb by sa museli kontrolné hárky prepracovať. Vzorové kontrolné hárky sú v Prílohe 1 týchto odporúčaní.

¹¹⁵ Alonso, F. (2002). The benefits of building barrier-free: A contingent valuation of accessibility as an attribute of housing. *European Journal of Housing Policy*, 2(1), 25–44. <https://doi.org/10.1080/14616710110120577>.

¹¹⁶ Návrh vyhlášky „Požiadavky na bezbariérové navrhovanie a užívanie stavieb“ bol sprístupnený v rámci MPK, dostupné na internete: <https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=505544>

¹¹⁷

Príklad z praxe: NEMECKO

V niektorých spolkových krajinách musí byť v procese stavebného konania pre verejne prístupné budovy a obytné budovy predložená príloha „**konceptia bezbariérovej výstavby**“. Realizácia požiadaviek stavebného zákona na bezbariérovosť pre konkrétny stavebný projekt musí byť znázornená a graficky popísaná. Konceptia bezbariérovej výstavby má ukázať, ako sú v projekte splnené požiadavky legislatívnych predpisov (DIN normy). V závislosti od typu budovy a z toho vyplývajúcich požiadaviek na bezbariérovosť sa okrem iného musia brať do úvahy tieto aspekty¹¹⁸:

- ❖ prístupnosť a užívanie budov a verejných priestorov pre ľudí s rôznymi postihnutiami a obmedzeniami
- ❖ návrh prístupových trás a manévrovacích plôch, parkovacích miest, dverí, okien, schodísk, rámp, výťahov, sanitárnych miestností, kuchýň, balkónov a terás ako aj okrem vyššie uvedených priestorov aj samostatných miestností a priestorov v konkrétnych prevádzkach napr. obytné budovy, konferenčné miestnosti, izby pre hostí v stravovacích zariadeniach, šatne, hotelové izby, bazény, cvičebne, vonkajšie priestory atď.
- ❖ usporiadanie a vybavenie ovládacích, zobrazovacích a komunikačných prvkov
- ❖ výber a označovanie materiálov, farieb, osvetlenia a akustických signálov
- ❖ zabezpečenie a v prípade potreby aj označenie únikových ciest pre návštevníkov a/alebo užívateľov s pohybovým a/alebo zmyslovým postihnutím.

Plánová konceptia bezbariérovej výstavby musí byť spravidla nakreslená v mierke 1:100 a označená farebnými plochami a piktogramami. Rozsah podkladov v koncepcii bezbariérovej výstavby závisí od náročnosti projektu stavby. Napríklad v bytovej výstavbe je možné preukázať bezbariérovosť pomocou zakreslenia manévrovacích plôch a s požadovanými rozmermi v spoločných priestoroch domu a v bezbariérových bytoch, ako aj v popise budovy.

Príklad z praxe: ÍRSKO

Írske stavebné predpisy z roku 2010 požadujú v prípade verejne prístupných budov a bytových domov „**Osvedčenie o prístupnosti pre osoby so zdravotným postihnutím**“ (A Disability Access Certificate)¹¹⁹ od miestneho stavebného úradu. Osvedčenie potvrdzuje, že práce alebo budova, na ktorú sa žiadosť vzťahuje, budú, ak budú vykonané v súlade s predloženými plánmi a špecifikáciami, spĺňať požiadavky časti M druhého dodatku stavebného poriadku (SI č. 513 z roku 2010). V dodatku M sú aplikované požiadavky článku 9 Prístupnosť Dohovoru OSN do írskej stavebnej legislatívy. O'Herlihy Access Consultancy ponúka dvojdňový kurz projektantom o tom, ako pripraviť alebo skontrolovať žiadosť o vydanie Osvedčenia o prístupnosti pre osoby so zdravotným postihnutím.

¹¹⁸ Poznámka: viac informácií o koncepcii bezbariérovej výstavby a o povinných prílohách sa možno dozvedieť na webovej stránke: <https://nullbarriere.de/barrierefrei-konzept-bauvorlage.htm>

¹¹⁹ A Disability Access Certificate, informácie dostupné na internete: https://www.accessconsultancy.ie/faq_DisabilityAccessCertificates

❖ **Odporúčanie: prijať opatrenia na kontrolu a vyvodenie zodpovednosti za nesplnenie požiadaviek na bezbariérové užívanie stavieb**

V zákone o výstavbe sa hovorí o oprávneniach stavebného inšpektora alebo o priestupkoch, avšak v ustanoveniach sa hovorí najmä o kontrole alebo kontrolnej prehliadke, či sa stavba realizuje v súlade s overeným projektom stavby. **Otázkou teda je, kto bude preverovať, či sú dodržané základné požiadavky na stavby vrátane požiadaviek na bezbariérové užívanie stavieb podľa § 9 odsek (2)?** Vychádzame zo slovenskej praxe, keď stavebné úrady vydali stavebné povolenie aj na stavby, ktoré boli v rozpore s ustanoveniami o bezbariérovej prístupnosti stavieb v časti IV. a Prílohy 1 platnej vyhlášky MŽP č. 532/2002 Z. z. Takže aj po zavedení nového zákona o výstavbe môže dôjsť situácii, kedy bude overený projekt stavby v rozpore so základnými požiadavkami na stavby vrátane požiadaviek na bezbariérové užívanie. Je potrebné poveriť osoby vykonávajúce stavebný dozor a stavebných inšpektorov, aby nekontrolovali iba súlad s overeným projektom stavby, ale aj súlad so základnými požiadavkami na stavby vrátane požiadaviek na bezbariérové užívanie podľa § 9 ods. 2.

V odporúčaniach sú kurzívou označené nové navrhované texty, prečiarknuté sú nevhodné texty alebo výrazy v aktuálnom znení:

- ❖ § 25 ods. 1 písm. c) Osoba poverená stavebníkom vykonávať stavebný dozor na stavbe je povinná: kontrolovať vhodnosť stavebných výrobkov na zabudovanie do stavby, *či sú dodržané základné požiadavky na stavby vrátane požiadaviek na bezbariérové užívanie stavby*
- ❖ § 42 ods. (1) Skúšobnou prevádzkou sa overuje funkčnosť dokončenej stavby, bezbariérové užívanie stavby, alebo jej samostatnej časti alebo zmeny stavby podľa overeného projektu stavby *a naplnenia základných požiadaviek na stavby, ak ich možno zistiť len prevádzkou stavby, spravidla v spojení s potrebnými skúškami a meraniami funkčných parametrov stavby a jej technického alebo technologického zariadenia. Ak sú súčasťou stavby vyhradené technické zariadenia alebo určené technické zariadenia, je podmienkou povolenia dočasného užívania stavby vykonanie úradných skúšok.*
- ❖ § 45 ods. (5) písm. a) Stavebný úrad v rámci kolaudačnej obhliadky stavby zisťuje, či stavba je stavebne dokončená vo všetkých častiach a spôsobilá na prevádzku v súlade s overeným projektom stavby, *základnými požiadavkami na stavby vrátane požiadaviek na bezbariérové užívanie stavby, a vrátane dokončenia vyvolaných úprav a vonkajších úprav a drobné odchýlky od overeného projektu stavby sú odsúhlasené v stavebnom denníku,*
- ❖ § 48 ods. (1) Ohlásenie drobných stavieb alebo drobných stavebných prác. Stavebník je povinný *uskutočniť stavbu v súlade so základnými požiadavkami na stavby vrátane požiadaviek na bezbariérové užívanie; ďalej je povinný uskutočnenie drobnej stavby alebo drobných stavebných prác vopred ohlásiť stavebnému úradu. Ohlásenie*

stavebník vykoná na základe elektronického podania vyplnením elektronického formulára v informačnom systéme.

- ❖ § 50 ods. (2) písm. c) Nariadenie stavebných prác stavebný úrad nariaďuje vlastníkovi stavby vtedy, ak: stavba nezodpovedá základným požiadavkám na stavby, a tým ohrozuje alebo obťažuje užívateľov alebo okolie stavby alebo nezodpovedá požiadavkám na bezbariérové užívanie stavby ~~podľa overeného projektu stavby~~, čím sťažuje užívanie stavby.
- ❖ § 54 ods. 1 písm. b) Stavebný inšpektor je oprávnený zisťovať, či stavebník, zhotoviteľ stavby a stavbyvedúci plnia pri uskutočňovaní stavebných prác povinnosti podľa tohto zákona, pritom najmä zisťuje, či: sa stavebné práce uskutočňujú *v súlade so základnými požiadavkami na stavby vrátane požiadaviek na bezbariérové užívanie* a či sú v rozsahu a spôsobom podľa overeného projektu stavby a či projekt stavby bol overený, ak sa overenie vyžaduje,
- ❖ § 65 ods. 1 Ak stavebný inšpektor pri výkone štátneho stavebného dohľadu zistí, že na stavbe sa uskutočňujú nepovolené stavebné práce vedúce k takej podstatnej odchýlke od overeného projektu stavby, ktorá je zmenou stavby, alebo zistí neodstrániteľnú konštrukčnú chybu na nosnej konštrukcii stavby, ktorá vznikla pri zhotovovaní stavby, *alebo stavba nespĺňa požiadavky bezbariérového užívania*, nariadi prerušiť stavebné práce. O zistenej skutočnosti spíše zápisnicu, ktorú je povinný zaznamenať v elektronickom informačnom systéme.
- ❖ § 59 ods. 3 písm. a) Stavebný úrad uloží pokutu od 1 000 eur do 30 000 eur fyzickej osobe – podnikateľovi alebo právnickej osobe, ak: uskutočňuje stavebné práce bez oprávnenia alebo mimo rozsah svojho oprávnenia, *alebo ak uskutočňuje stavbu v rozpore so základnými požiadavkami na stavby, vrátane požiadaviek na bezbariérové užívanie stavby*
- ❖ § 59 ods. 5 písm. a) Stavebný úrad uloží pokutu od 300 eur do 1 000 eur fyzickej osobe – podnikateľovi alebo právnickej osobe poverenej výkonom stavebného dozoru, ktorá: pripustí, aby postup stavebných prác bol v nesúlade s overeným projektom stavby *alebo so základnými požiadavkami na stavby vrátane požiadaviek na bezbariérové užívanie, alebo v nesúlade* technickými predpismi alebo so zaužívanými postupmi stavebných prác
- ❖ **Odporúčanie: je potrebné stanoviť, kto bude oprávnený posudzovať súlad s požiadavkami bezbariérového užívania pri kontrole projektovej dokumentácie, pri kolaudácii stavby, alebo pri odstraňovaní sporov**

V európskom technickom štandarde „Prístupnosť a použiteľnosť zastavaného prostredia. Posudzovanie zhody“¹²⁰ je uvedený odporúčaný postup, ako sa má posudzovať súlad pri kontrole dodržiavanie požiadaviek bezbariérového užívania stavieb s legislatívnymi

¹²⁰ TNI CEN/TR 17622 Accessibility and usability of the built environment - Conformity assessment

ustanoveniami vo všetkých fázach stavebného procesu – pri príprave projektovej dokumentácie, pri výstavbe, pri kolaudácii, ako aj po obsadení budovy užívateľmi (POE). Na Slovensku neexistujú oprávnené osoby, ktoré môžu vykonávať kontrolu, súlad s požiadavkami bezbariérového užívania stavieb, alebo vydávať certifikáty o bezbariérovosti stavby, ako aj oprávnenie používať medzinárodné symboly prístupnosti.

Existujú 3 možnosti, kto bude kontrolovať súlad:

- novovzniknutý Úrad pre územné plánovanie a výstavbu SR bude mať na posudzovanie súladu s legislatívou svojich vyškolených ľudí a stavebných inšpektorov,
- posudzovať súlad budú už existujúce inštitúty – odborne spôsobilé osoby z Technickej inšpekcie MPSVR SR (napr. vydá doložku o bezbariérovosti projektu stavby pre účely stavebného konania a následne pri kolaudácii stavby skontroluje dodržanie požiadaviek bezbariérového užívania a vydá sa certifikát, resp. oprávnenie použiť medzinárodný symbol prístupnosti
- stavebník priloží k stavebnému konaniu a ku kolaudácii stavby certifikát vystavený odborne spôsobilou osobou – odborníkom na bezbariérovú prístupnosť a užívanie stavieb; museli by to byť pre tento účel vyškolené osoby, podobne ako pri vydávaní energetických certifikátov. Na Fakulte architektúry a dizajnu môžu byť odborníci na posudzovanie súladu vyškolení vďaka viac ako 20 ročným skúsenostiam s tvorbou bezbariérového prostredia a univerzálneho navrhovania

Na Slovensku je bežnou praxou, že symbol prístupnosti je použitý aj na takých miestach, ktoré nespĺňajú požiadavky legislatívy. Najčastejšie chyby sú zistené pri označení vyhradených stojísk pre osoby ZŤP, alebo pri označovaní ubytovacích zariadení, ktoré použili symbol prístupnosti na webových stránkach alebo v katalógoch, pritom tieto prostredia mnohokrát nezodpovedajú ani základným požiadavkám bezbariérovej prístupnosti a užívania. Osadenie symbolu prístupnosti by malo byť podmienené naplnením legislatívnych predpisov. Vhodné by bolo, ak by výsledkom posúdenia súladu s požiadavkami na bezbariérové užívanie bol aj „návod na používanie“ budovy, ktorý by bol verejne prístupný napríklad na webovej stránke alebo v informačnej brožúre. Toto navrhované riešenie by veľmi pomohlo ľuďom s rôznymi druhmi postihnutia, aby mali informáciu, či a akým spôsobom je budova pre nich prístupná.

❖ **Odporúčanie: požiadavky bezbariérového užívania stavieb by mali byť súčasťou vyhlášky o všeobecných technických požiadavkách na stavby**

Je potrebné diskutovať o tom, či má vôbec význam samostatná vyhláška o bezbariérovom navrhovaní a užívaní stavieb, ako je uvedené vyššie, lebo bezbariérovosť má byť integrálnou súčasťou projektovej dokumentácie všetkých stavieb, nemá to byť niečo osobitné. Vhodnejšie by bolo, ak by boli požiadavky na prístupnosť a bezbariérové užívanie stavieb integrálnou súčasťou vyhlášky o všeobecných technických požiadavkách na stavby. Toto riešenie by bolo aj pre projektantov alebo hodnotiteľov omnoho prehľadnejšie.

❖ **Odporúčanie: vydať osobitné technické predpisy s grafickými ilustráciami k požiadavkám bezbariérového užívania stavieb**

Zásadný problém je v tom, že vyhláška o BBN nemôže mať obrazovú prílohu tak, ako technická norma. Textom sa nedá názorne opísať architektonické alebo technické riešenie, čo môže často viesť k nesprávnym interpretáciám a chybným riešeniam v praxi. Optimálne by bolo, ak by boli minimálne funkčné a technické požiadavky prístupnosti uvedené vo vyhláške o BBN a ďalšie technické podrobnosti a odporúčania by boli v osobitnom technickom predpise spolu s grafickými ilustráciami niektorých ustanovení. Mohlo byť vydaných viac technických predpisov, ktoré by sa orientovali na konkrétnu problematiku, napríklad TP Bezbariérové šatne a hygienické zariadenia. Výhodou by bolo, že tieto predpisy by sa dali pružnejšie novelizovať, ak sa v praxi ukáže potreba.

Príklad z praxe: RAKÚSKO

Burgenlandská obchodná komora **Technické informačné listy** zamerané na bezbariérovú prístupnosť a užívanie stavieb, ktoré zverejňuje na svojej webovej stránke¹²¹. Webová stránka je neustále aktualizovaná, aby poskytovala komplexné informácie a podporu projektantom a podnikateľom. V technických informačných listoch sú zhrnuté najdôležitejšie údaje, fakty a tipy spolu s početnými ilustračnými obrázkami pre konkrétne tematické oblasti: Bezbariérové ihriská, Bezbariérovosť vo verejných priestoroch, Bezbariérové toalety, Bezbariérové vstupy do budovy¹²², Bezbariérové dvere, Bezbariérové hotelové izby.

❖ **Odporúčanie: formulácia jednotlivých ustanovení musí byť jednoznačná**

Do jedného bodu alebo písmena vyhlášky by sa nemalo dávať viac ustanovení, aby to bolo prehľadné a uľahčilo to posudkovú činnosť. Odporúčame rozdeliť ustanovenia uvedené v prílohe 1 vyhlášky k pripravovanej vyhláške o BBN tak, aby v jednom bode bolo len jedno ustanovenie a aby sa pri posudkovej činnosti dalo konštatovať, či je toto ustanovenie splnené alebo nie. Ak sa zavádza kontrolný mechanizmus, je pravdepodobné, že posudková činnosť bude bežnou súčasťou vydávania rozhodnutí alebo hodnotení v rámci rôznych dotačných schém a projektov financovaných z európskych zdrojov. Odporúčame tiež zredukovať počet požiadaviek na nutné minimum, aby boli ustanovenia – minimálne požiadavky - prehľadné a jednoznačné. V osobitných technických predpisoch s grafickými obrázkami môžu byť potom uvedené aj rôzne alternatívne riešenia jedného problému, čím sa dosiahne väčšia variabilita pri navrhovaní v rôznych prostrediach.

¹²¹ www.wko.at/barrierfreedom

¹²² Príklad technický list Bezbariérové vstupy do budovy: <https://www.wko.at/bgld/gewerbe-handwerk/elektro-gebaeude-alarm-kommunikation/barrierefreiheit-gebaeudeeingaenge.pdf>

❖ **Odporúčanie: zásadne nemeniť zaužívaný orientačný systém pre osoby so zrakovým postihnutím**

Zaužívaný orientačný systém pre osoby so zrakovým postihnutím by sa nemal zásadne meniť preto, lebo ľudia so zrakovým postihnutím už sú naučení súčasný orientačný systém používať. Bol vytvorený v spolupráci s Úniou nevidiacich a slabozrakých Slovenska, takže každú zmenu je potrebné konzultovať s nimi ako užívateľmi. Na to, aby sa dokázali v prostredí pohybovať pomocou techniky bielej palice, musia absolvovať tréning. Nie je vhodné, aby sa všetci museli učiť používať nový systém. Prípadné drobné modifikácie orientačného systému by mohli byť vysvetlené v osobitnom technickom predpise, ktorý bude doplnený.

❖ **Odporúčanie: uviesť vo vyhláške odkaz na STN EN 17210 Prístupnosť a použiteľnosť zastavaného prostredia. Funkčné požiadavky.**

Nová európska norma STN EN 17210 „Prístupnosť a použiteľnosť zastavaného prostredia - funkčné požiadavky“ je výborne spracovaná tímom európskych expertov na prístupnosť, je bohato ilustrovaná a preto nemá význam, aby sme vymýšľali niečo vlastné. Ak bude vo vyhláške odkaz na túto normu, je veľmi pravdepodobné, že sa ňou budú architekti a projektanti riadiť. Pozitívum je, že v tejto norme sú vysvetlené iba funkčné požiadavky bez akýchkoľvek technických detailov, rozmerov alebo kót. Minimálne technické štandardy budú definované vo vyhláške k Zákonom o výstavbe, takže žiadny konflikt alebo nezrovnalosti v ustanoveniach tu nevzniknú. Európska norma bude pre odbornú verejnosť dostupná aj v slovenskom jazyku, v súčasnosti sa finalizuje jej preklad.¹²³

Zákon č. 200/2022 Z. z. o územnom plánovaní, platný od júna 2023

Závazok medzinárodného spoločenstva presadzovať prístupnosť a začleňovanie zdravotného postihnutia do udržateľného rozvoja bol ďalej posilnený a zohľadnený v nedávno prijatej Agende 2030 pre trvalo udržateľný rozvoj. Zdravotné postihnutie sa v cieľových oblastiach v Agende 2030 konkrétne spomína 11-krát a konkrétne sa spomína aj v celi týkajúcom sa prístupných a inkluzívnych biotopov a ľudských sídiel¹²⁴.

Nový zákon o územnom plánovaní stanovuje, že v územnom pláne zóny sa určujú najmä „podmienky na bezbariérové využívanie verejného priestoru, dopravnej infraštruktúry, statickej dopravy a trás pohybu obyvateľstva“. Pritom vo vyhláške č. 392/2023 Z. z. o obsahu a spôsobe

¹²³ Poznámka: Európska norma je dostupná na Úrade pre normalizáciu, metrológiu a skúšobníctvo Slovenskej republiky: <https://normy.normoff.gov.sk/norma/132639/?csrt=2682075102675988463>

¹²⁴ Transforming Our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development. Dostupné na internete: <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/7891Transforming%20Our%20World.pdf>

spracovania územnoplánovacej dokumentácie a o územnoplánovacích podkladoch a všeobecných požiadavkách na priestorové usporiadanie územia a funkčné využívanie územia sa pozabudlo na definovanie podmienok bezbariérového užívania v územnom pláne zóny.

❖ **CIEĽ – územné plány obce / zóny treba navrhovať tak, aby boli verejné priestory funkčné a bezbariérovo užívateľné.**

Verejné priestory, dopravnú infraštruktúru, statickú dopravu a trasy pohybu obyvateľstva majú využívať všetci ľudia samostatne a bez pomoci v čo najväčšej možnej miere.

Metódy hodnotenia a navrhovania, ktoré ovplyvňujú dobré fungovanie mesta, sú čoraz častejšie založené na dôkazoch, teda na štúdiách správania občanov. Dobrým príkladom skúmania pohybu obyvateľstva je **generel bezbariérových trás a bezbariérovej dopravy**. Participatívne procesy založené na analýze mestskej dynamiky sú súčasťou náročnej oblasti výskumu na zlepšenie mestskej prístupnosti.

Príklad z praxe: ČESKO

Česko prijalo v roku 2014 **Národní rozvojový program mobility pro všechny**. Hlavným cieľom programu je zabezpečiť slobodný pohyb v mestách a obciach pre všetky skupiny obyvateľstva a to pomocou týchto strategických cieľov: (1) bezbariérová prístupnosť služieb verejnej správy, zdravotníckych a sociálnych služieb, pracovných a vzdelávacích príležitostí a možností kultúrneho vyžitia, (2) zlepšenie prístupu všetkých obyvateľov k verejnej doprave, (3) zlepšenie kvality bezbariérovosti všetkých komunikácií pre chodcov v mestách a obciach.

Magistrát mesta Karlove Vary dal spracovať „**Generel bezbariérových tras a bezbariérovej dopravy pro území statutárního města Karlovy Vary**“. Generel stanovuje strategické ciele, ktoré sa majú dosiahnuť¹²⁵:

A) Zaistenie kvalitnej funkčnej a bezpečnej dopravnej infraštruktúry pre osoby so zníženou schopnosťou pohybu alebo orientácie v 3 úrovniach - A1 - Osoby pokročilého veku, tehotné ženy, A2 - Osoby sprevádzajúce dieťa v kočíku alebo dieťa do 3 rokov, A3 - Osoby s pohybovým, zrakovým, sluchovým alebo mentálnym postihnutím.

B) Verejné budovy, chodníky, nástupištia verejnej dopravy, úrovňové i mimoúrovňové priechody, chodníky v sadoch i parkoch a ostatné pochôdzne plochy musia umožňovať samostatný, bezpečný, ľahký a plynulý pohyb osobám s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie.

C) Umiestnenie a zabezpečenie mestského mobiliára, informačných a reklamných zariadení, predzáhradiek reštaurácií, predajných stánkov, vonkajších pultov a obdobných konštrukcií musí rešpektovať prirodzený pohyb chodcov a nesmie zasahovať do priechodného priestoru.

Forma spracovania: V prvom rade boli vyhľadane jednotlivé možné ciele bezbariérových trás. Ako cieľ boli definované budovy občianskeho vybavenia. Takto identifikované objekty boli následne prepojené do deviatich trás. V grafickej podobe sú navrhnuté trasy znázornené v štyroch farbách

¹²⁵ Generel bezbariérových tras a dopravy, dostupné na internete: <https://mmkv.cz/cs/generel-bezbarierovych-tras-dopravy>

podľa úrovne prístupnosti. Zelená farba označuje bezbariérové trasy, oranžová farba čiastočne vyhovujúce úseky trasy pre skupiny A1 a A2 a červená farba označuje nevyhovujúce časti trasy. Modré úseky sú vedené ako alternatívne trasy, ktoré majú nevyhovujúci sklon v zmysle legislatívy.

Vyhláška Úradu pre územné plánovanie a výstavbu SR č. 392/2023 Z. z. o obsahu a spôsobe spracovania územnoplánovacej dokumentácie a o územnoplánovacích podkladoch a všeobecných požiadavkách na priestorové usporiadanie územia a funkčné využívanie územia, ktorá bude účinná od apríla 2024

Vo vyhláške je uvedené v § 5 ods. 5 písm. g) *zadanie územného plánu zóny obsahuje požiadavky na bezbariérové riešenie verejných priestorov,*

- ❖ **Odporúčanie: v §12, §14 a §16 je potrebné doplniť požiadavky na bezbariérové využívanie územia, teda informácie o spôsobe vykonania ustanovení uvedených v zákone o územnom plánovaní**

Odôvodnenie: v § 22 ods. 3 písm. m) zákon o ÚP stanovuje, že územný plán obce určuje okrem iného aj „zásady a pravidlá bezbariérovosti sídelného prostredia, vrátane bezbariérovosti dopravnej infraštruktúry a jej ochranných pásem a území, verejných priestorov a trás pohybu obyvateľstva“ a v § 23 ods. 3 písm. b) je uvedené, že v územnom pláne zóny sa určujú najmä „podmienky na bezbariérové využívanie verejného priestoru, dopravnej infraštruktúry, statickej dopravy a trás pohybu obyvateľstva“. Vo vyhláške však nie sú žiadne vykonávacie ustanovenia. Pritom je potrebné napríklad určiť, aké požiadavky musí splniť bezbariérová trasa z hľadiska nárokov osôb s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie, aké sú požiadavky na tvorbu súvislého orientačného systému pre osoby so zrakovým postihnutím, ako zabezpečiť zdieľaný verejný priestor (automobily, cyklisti a chodci) tak, aby bol bezpečný. (Odporúčané vložené texty sú kurzívou.)

- ❖ § 12 ods. (3) Záväznú časť územného plánu obce v textovej časti tvoria regulačné listy s regulačnými podmienkami jednotlivých priestorovo-funkčných celkov, ktoré obsahujú - *písm. k) analýza existujúcich bezbariérových trás v obci, požiadavky na riešenie bezbariérových trás v obci*
- ❖ § 12 ods. (4) Záväznú časť územného plánu zóny v grafickej časti tvorí regulačný výkres, ktorý grafickými prostriedkami a opismi vyjadruje priestorovú a funkčnú reguláciu územia, a ktorý obsahuje - *písm. k) výkres bezbariérových trás a bezbariérovej dopravy, ktoré prepájajú jednotlivé priestorovo funkčné celky*
- ❖ § 14 ods. (3) Záväznú časť územného plánu zóny v textovej časti tvoria regulačné listy s regulačnými podmienkami jednotlivých priestorovo-funkčných celkov, ktoré obsahujú

- písm. i) analýza existujúcich bezbariérových trás v rámci zóny, požiadavky na tvorbu bezbariérových trás a orientačných systémov pre osoby so zrakovým postihnutím

- ❖ § 14 ods. (4) Záväznú časť územného plánu zóny v grafickej časti tvorí regulačný výkres, ktorý grafickými prostriedkami a opismi vyjadruje priestorovú a funkčnú reguláciu územia, a ktorý obsahuje - písm. i) *výkres bezbariérových trás, ktoré prepájajú jednotlivé stavby občianskej vybavenosti*
písm. j) *výkres uceleného orientačného systému pre osoby so zrakovým postihnutím, s vyznačením prirodzených a umelých vodiacich línií*
- ❖ § 16 ods. (5) Základnými regulačnými priestorového usporiadania územia pre územný plán zóny sú regulatívy - písm. g) *bezbariérového užívania verejných priestorov*

Zákon č. 351/2022 Z. z. o prístupnosti výrobkov a služieb pre osoby so zdravotným postihnutím a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorý nadobudne platnosť od 28.06.2025

- ❖ **Odporúčanie: do zákona o prístupnosti výrobkov a služieb doplniť požiadavky na bezbariérovú prístupnosť a užívanie stavieb, v ktorých sú poskytované služby.**

Poskytovanie služieb občanom sa často deje vo fyzickom prostredí – v budovách alebo vo verejných priestoroch. Zákon sa však nezameriava na sprístupnenie fyzického prostredia objektov, v ktorých sú umiestnené produkty alebo poskytované služby občanom tak, ako je odporúčané v čl. 49 Nariadenia EU k Európskemu zákonu o prístupnosti¹²⁶: „Členské štáty môžu vzhľadom na vnútroštátne podmienky rozhodnúť, že zastavané prostredie, ktoré využívajú používatelia služieb, na ktoré sa vzťahuje táto smernica, musia spĺňať požiadavky na prístupnosť stanovené v prílohe III, aby osobám so zdravotným postihnutím umožnili v čo najväčšej miere využívať tieto služby. Je potrebné zabezpečiť bezbariérový prístup k rôznym produktom a službám, ktoré sa umiestnené napr. v dopravných stavbách (automaty na nákup lístkov, jedál a nápojov, terminály), v budovách bánk (bankomaty), v stavbách cestovného ruchu (infopoint, automaty na predaj nápojov a jedál) a pod. Na základe výkladu¹²⁷ Rady CRPD článku 9 Prístupnosť „odmietnutie prístupu k fyzickému prostrediu, doprave, informačným a komunikačným technológiám, zariadeniam a službám prístupným verejnosti je potrebné chápať v kontexte diskriminácie“.

¹²⁶ Directive (EU) 2019/882 of the European Parliament and of the Council of 17 April 2019 on the accessibility requirements for products and services (Text with EEA relevance), článok 4 ods. 4 a článok 13 ods. 1

¹²⁷ Všeobecný komentár č. 2 (2014) k článku 9 Prístupnosť, str. 7 bod 23

- ❖ § 4 ods. (5) stavby, v ktorých sú poskytované služby, musia spĺňať požiadavky bezbariérového užívania v súlade s osobitnými predpismi¹²⁸

Príklad z praxe: NEMECKO

Dlhodobým cieľom S-Bahn Berlin je **bezbariérové sprístupnenie staníc S-Bahn pre všetkých** cestujúcich - či už ide o výťahy, eskalátory, rampy, značky alebo vodiace systémy pre ľudí so zrakovým postihnutím. 160 zo 168 staníc S-Bahn v Berlíne a Brandenburgu je už bezbariérovo prístupných a užívateľných vďaka rampám a/alebo výťahom. Nástupištia 145 staníc sú vybavené orientačnými a vodiacimi systémami pre nevidiacich, aby im mohli ponúknuť lepšie služby. Vodiaci systém na nástupištiach tvorí hmatová dlažba (rebrové platne). Špeciálne reliéfne značky upozorňujú na východy (schody, výťahy, rampy) a na niektorých nástupištiach vedú pozdĺž vyvýšených pásov kontrastne namaľované vodiace pásy. Vizuálne signály, namontované nad dverami vagónov, blikajú výstražnými svetlami a zvukom pri zatváraní dverí S-Bahn. Braillovo písmo a reliéfne písmo (vyvýšené písmo) nájdete na zábradlí, výťahoch a na predajných automatoch.

Príklad z praxe: VEĽKÁ BRITÁNIA

Britská Rada stavebného priemyslu CIC vydáva certifikát „**Inclusive Environments Recognition**“, ktorý udeľuje organizáciám, ktoré podporujú a dodržiavajú príručku základných princípov CIC pre klientov, vývojárov a dodávateľov. Certifikácia CIC má dvojstupňový prístup. Prvý z nich oceňuje tie organizácie, ktoré dodržiavajú požiadavky „Sprievodcu základnými princípmi“, a udeľuje im certifikát platný päť rokov. Projekty, ktoré úspešne splnia vyššie uvedené kritériá, získajú plaketu, ktorú môžu vystaviť vo svojej budove.

Príklad z praxe: EURÓPSKA KOMISIA

Bezbariérový cestovný ruch¹²⁹ - Všetky podniky a inštitúcie cestovného ruchu by sa mali snažiť byť univerzálne prístupné a vytvárať bezbariérový cestovný ruch. To znamená zabezpečiť, aby boli turistické destinácie, produkty a služby prístupné pre všetkých ľudí bez ohľadu na ich fyzické obmedzenia, postihnutie alebo vek. Bezbariérový cestovný ruch má za cieľ umožniť, aby si turistické destinácie užili všetci rovnako. Podnikatelia musia považovať prístupnosť turizmu a rekreačných priestorov za základný kvalitatívny faktor, no mali by to vnímať aj ako príležitosť na odlíšenie a ako spôsob prilákania nových zákazníkov. Pri navrhovaní, realizácii, prevádzke, údržbe a komunikácii o vašom podnikaní v oblasti cestovného ruchu musíte zabezpečiť, aby boli vaše služby prístupné a dostupné pre každého.

Existujú rôzne typy prístupnosti

- ❖ **fyzická prístupnosť** – zlepšenie priestorov a infraštruktúry s cieľom vytvoriť prostredie, v ktorom sa občania môžu voľne pohybovať¹³⁰

¹²⁸ Použiť odkaz na Zákon o územnom plánovaní č. 200/2022 Z. z., ktorý nadobudol účinnosť 15. júna 2023 a Zákon o výstavbe č. 201/2022 Z. z., ktorý nadobudne účinnosť 1. apríla 2024.

¹²⁹ Tourism for All, informácie dostupné na internete: https://single-market-economy.ec.europa.eu/sectors/tourism/eu-funding-and-businesses/business-portal/accessibility_en

¹³⁰ Fyzická prístupnosť stavieb v sektore turizmu EU: https://single-market-economy.ec.europa.eu/sectors/tourism/eu-funding-and-businesses/funded-projects/accessible-tourism_en

- ❖ **komunikačná prístupnosť** – pomáha ľuďom s komunikačnými problémami šíriť ich posolstvo prostredníctvom viacerých nástrojov a vyškoleného personálu
- ❖ **prístupnosť webu** – uľahčenie prístupu k rezervačným službám a súvisiacim webovým stránkam.

Zákon č. 22/1958 Zb. o kultúrnych pamiatkach

Pamiatkovo chránené stavby majú byť tiež bezbariérovovo prístupné v súlade s článkom 30 Dohovoru OSN, ktorý priznáva právo na účasť na kultúrnom živote, rekreácii, záujmových aktivitách a športe.

Stavby a územia, ktoré sú Národné kultúrne pamiatky a ktoré užíva verejnosť, by mali byť prístupné aj pre ľudí so ZP, rozdiely budú len v spôsobe ich sprístupnenia tak, aby nebola ich pamiatková hodnota ohrozená, poškodená alebo zničená v zmysle ochrany nášho pamiatkového fondu. Pri hľadaní vhodných riešení debariérizácie historických objektov majú nezastupiteľnú úlohu odborníci na tvorbu bezbariérového prostredia, ktorí by mali vydať odborné odporúčania na sprístupnenie stavby pre všetkých ľudí tak, aby boli funkčné, estetické a nenarušili pamiatkovú hodnotu stavby, čo následne posúdi metodik obnovy pamiatky. V súčasnosti sa k návrhu na vydanie stavebného rozhodnutia musí prikladať stanovisko orgánu štátnej pamiatkovej starostlivosti, ak ide o stavebnú úpravu alebo udržiavacie práce na stavbe, ktorá je kultúrnou pamiatkou, alebo ide o stavbu, ktorá sa nachádza v pamiatkovo chránenom území. Odporúčame preto, aby sa pred vydaním stanoviska orgánu štátnej pamiatkovej starostlivosti konzultovalo navrhované riešenie aj s odborníkom na prístupnosť, aby boli v čo najväčšej možnej miere zohľadnené požiadavky prístupnosti v zmysle článku 30 Dohovoru OSN.

Zákon č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu

Zákon o ochrane pamiatkového fondu z roku 2002 a násl. predpisy predchádzal ratifikácii Dohovoru OSN, Posledná novelizácia sleduje účinnosť nového Stavebného zákona č. 201/2022 Z. z. a č. 200/2022 Z. z. o územnom plánovaní, avšak nezohľadnil požiadavky na bezbariérovú prístupnosť a užívanie stavieb. Doterajšia prax sa riadi postupmi určenými v zákone, kde sa vyžaduje k jednotlivým predprojektovým, projektovým i realizačným fázam vyjadrenie Krajského pamiatkového úradu.

- ❖ **Odporúčanie: Ministerstvo kultúry SR ako zriaďovateľ Pamiatkového úradu SR spracuje usmernenia pre riešenie prístupnosti pamiatok v súlade s ochranou pamiatkového fondu.**

V odporúčaníach sú kurzívou označené nové odporúčané texty ustanovení:

- ❖ § 1 ods. (1) Tento zákon upravuje podmienky ochrany kultúrnych pamiatok, pamiatkových území, archeologických nálezov a archeologických nálezísk v súlade s vedeckými poznatkami a na základe medzinárodných zmlúv v oblasti európskeho a svetového kultúrneho dedičstva a v oblasti ľudských práv, ktorými je Slovenská republika viazaná.¹⁾
- ❖ Odkaz na 1) doplniť takto: Napríklad Dohovor o ochrane svetového kultúrneho a prírodného dedičstva (oznámenie č. 159/1991 Zb.), vyhláška ministra zahraničných vecí č. 15/1980 Zb. o Dohovore o opatreniach na zákaz a zamedzenie nedovoleného dovozu, vývozu a prevodu vlastníctva kultúrnych statkov, Európsky dohovor o ochrane archeologického dedičstva (revidovaný – oznámenie č. 344/2001 Z. z.), Dohovor o ochrane architektonického dedičstva Európy (oznámenie č. 369/2001 Z. z.) a *Dohovor OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím (oznámenie č. 317/2010 Z. z.)*

Príklad z praxe: TALIANSKO

Taliansko má obrovský pamiatkový fond a veľký spoločenský tlak na jeho prezentáciu – či už z hľadiska ekonomického, ale aj sociologického (najrýchlejšie starnúca populácia, zvyšujúce sa množstvo ľudí s rôznymi obmedzeniami). Ministerstvo kultúry zriadilo v dobe podpisu Dohovoru OSN špeciálnu komisiu zloženú z pracovníkov ministerstva kultúry, zástupcov univerzít, expertov a zástupcov priemyselných združení. Na základe ich expertízy a návrhu bola v r. 2008 zverejnená vyhláška Ministerstva kultúry: **“Usmernenia na prekonávanie architektonických bariér na miestach kultúrneho záujmu”**¹³¹. Tento dokument pomenúva jednotlivé druhy kultúrneho dedičstva (historické parky, záhrady a archeologické parky; mestské priestory; monumentálne budovy a komplexy; sakrálne stavby; výstavné priestory, múzeá, archívy a knižnice) a stanovuje pre jednotlivé kategórie podrobné odporúčania na prekonávanie architektonických bariér.

Príklad z praxe: RAKÚSKO

Spolkový pamiatkový úrad Rakúska spracoval **ABC - Štandardy pamiatkovej starostlivosti**¹³². V dokumente sa uvádza: Štandardy pamiatkovej starostlivosti predstavujú maticu, teda základný rámec pre rozhodovacie procesy o pamiatkovej starostlivosti, v ktorom zohrávajú úlohu rôzne faktory s rôznou váhou. Historicko-estetické oblasti významu pamiatky, jej materiálová kvalita, stav zachovania, súčasné požiadavky a početné environmentálne podmienky právneho, spoločenského a iného charakteru tvoria rôzne východiská nazerania na pamiatku v čase jej úpravy. Usmernenia súvisiace s bezbariérovým užívaním stavieb sú uvedené v kapitole **2.4. Bezpečnosť používania a prístupnosť**. V úvode kapitoly je uvedené (str. 339) - *Rovnaká účasť všetkých ľudí na živote v spoločnosti je dnes dôležitým záujmom. Postupom času sa zvýšili nároky na bezpečnosť používania v budovách vďaka väčšiemu uvedomeniu si rizík. Urobiť architektonické pamiatky v čo najväčšej miere bezpečné a bezbariérové je preto vnímané ako spoločenský cieľ. Architektonické pamiatky sú nielen*

¹³¹ Pôvodný názov: “Linee guida per il superamento delle barriere architettoniche nei luoghi di interesse culturali”, dokument má originálne 52 strán. Je vydaná aj rozšírená knižná verzia s obrazovou prílohou a fotografiami realizovaných riešení.

¹³² ABC Standards der Baudenkmalpflege, 2.4. NUTZUNGSSICHERHEIT UND BARRIEREFREIHEIT, ss 339 - 351, dostupné na internete: <https://www.bda.gv.at/service/publikationen/standards-leitfaeden-richtlinien/standards-der-baudenkmalpflege.html>

dôkazom vôle k dizajnu a stavebnej technológii, ale aj spoločenských a funkčných záujmov jednotlivých historických období. Majú teda estetický význam aj historickú pramennú hodnotu. Je preto potrebné dôkladne zvážiť vplyvy zmien na hmotu a vzhľad pamiatky. Obmedzenie opatrení na zmenu na nevyhnutné minimum uľahčuje toto hodnotenie. Výzvou je preto zladíť potreby bezpečnosti užívania a prístupnosti so špecifickými vlastnosťami architektonickej pamiatky.

Zákon č. 222/2022 Z. z. o štátnej podpore nájomného bývania a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Vízia a stratégia rozvoja Slovenska do roku 2030¹³³ uvádza v rámci Integrovaného rozvojového programu III., ktorý je zameraný na rozvoj komunít a zvýšenie kvality života pre všetky sociálne skupiny prostredníctvom priblíženia správy vecí verejných občanom a sociálnej inklúzie a dostupných, kvalitných a efektívnych služieb. Jedným z cieľov je napríklad III.3. *Zabezpečiť dostupnosť a udržateľnosť kvalitnej, modernej a efektívnej infraštruktúry, služieb a bývania pre zdravý a plnohodnotný život komunít.* V oblasti bývania a verejných priestorov, objektov a zariadení služieb a maloobchodu sa stanovili niektoré úlohy súvisiace s prístupnosťou fyzického prostredia (str. 32 - 33): *„Zvýšiť podiel nájomného (vrátane bezbariérového) bývania na celkovom objeme disponibilného bytového fondu na 10 % do roku 2030“.* Do zákona o štátnej podpore nájomného bývania sa už nedostalo žiadne ustanovenie o potrebe výstavby bezbariérového bývania, rovnako na webových stránkach zákonom zriadenej Agentúry štátom podporovaného nájomného bývania¹³⁴ nie sú žiadne informácie pre občanov o možnosti nadobudnutia bezbariérového nájomného bytu.

Na slovenskom trhu s bytmi chýbajú bezbariérové byty, takmer úplne sa prestali stavať po roku 1989. Ľudia so zdravotným postihnutím majú právo na dostupné nájomné bývanie a na základe Dohovoru OSN článku 19 právo žiť v spoločensve s rovnakými možnosťami voľby na rovnoprávnom základe s ostatnými, pričom podľa písm. a) majú mať možnosť zvoliť si miesto pobytu, ako aj to, kde a s kým budú žiť na rovnakom základe s ostatnými a aby neboli nútené žiť v určitom konkrétnom prostredí.

- ❖ **Odporúčanie: ustanoviť, aby 4 % z novopostavených nájomných bytov tvorili bezbariérové byty**

V odporúčaníach sú kurzívou označené nové odporúčané texty ustanovení:

- ❖ § 2 písmeno b) b) bytový dom je budova,
  1. ktorú prenajímateľ nadobudol alebo nadobudne do vlastníctva v súlade s projektom nájomného bývania schváleným agentúrou,

¹³³ Stratégia prijatá v roku 2020, dostupná na internete: <https://mirri.gov.sk/wp-content/uploads/2021/01/Slovensko-2030.pdf>

¹³⁴ Agentúra štátom podporovaného nájomného bývania <https://www.najomnebyvanie.info/co-je-agentura/>

2. pri ktorej od kolaudácie, ktorou sa povolilo jej prvé užívanie, neuplynulo viac ako päť rokov ku dňu schválenia projektu nájomného bývania agentúrou podľa tohto zákona,
3. v ktorej najmenej polovica podlahovej plochy je určená na bývanie,
4. v ktorej sú všetky byty určené na užívanie výlučne nájomcami na základe nájomných zmlúv podľa tohto zákona a
5. v ktorej najmenej 4 % bytov, najmenej však 1 byt, spĺňa požiadavky bezbariérového bytu podľa technickej normy¹³⁵
5. v ktorej sú všetky nebytové priestory užívané na iné účely ako na bývanie,

❖ § 2 písmeno c) byt *alebo bezbariérový byt* je miestnosť alebo súbor miestností, ktoré sú rozhodnutím stavebného úradu určené na funkcie bývania a môžu na tento účel slúžiť ako samostatné jednotky, ak:

1. sa byt nachádza v bytovom dome,
2. podlahová plocha bytu je najmenej 27 m² a najviac 90 m²,
3. vybavenie bytu zodpovedá technickej norme alebo obdobnej technickej špecifikácii,
4. k bytu prislúcha balkón, terasa alebo lodžia a
5. povrchové úpravy bytu sú v konečnej úprave.

Poznámka: Navrhovaná výstavba upravitel'nych bytov¹³⁶ súvisí najmä so zabezpečením bezbariérovo prístupného bývania pre potreby starnúcej populácie a potreby opatrovania ľudí v domácom prostredí¹³⁷, avšak navrhované 4 % bezbariérových bytov majú podľa ustanovení technickej normy zvýšený štandard v priestoroch hygieny, aby ju dokázali používať aj ľudia s ťažkým zdravotným postihnutím, ktorí pri vykonávaní hygieny potrebujú pomoc inej osoby.

---

¹³⁵ STN 734301 Bytové budovy

¹³⁶ Poznámka: viac informácií o upravitel'nom bývaní je v časti odporúčaní k zákonu o výstavbe

¹³⁷ § 13 ods. 6 zákona č. 448/2008 Z. z. Zákon o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov

3.2.3. Odporúčania na zmeny v hygienických predpisoch

Vyhláška MZ SR č. 75/2023 Z. z. o podrobnostiach o požiadavkách na zariadenia pre deti a mládež

- ❖ **Odporúčanie: vložiť ustanovenia, aby každé zariadenie pre deti a mládež bolo bezbariérové prístupné a užívateľné, upraviť treba požiadavky pri všetkých druhoch zariadení pre deti a mládež**

Priestorové usporiadanie a funkčné členenie vnútorných priestorov zariadení pre deti a mládež sú uvedené v § 2. Odporúčame doplniť v odsekoch 1 a 7 požiadavky na bezbariérové užívanie zariadení pre deti a mládež v zmysle stratégie inkluzívneho vzdelávania, platnej stavebnej legislatívy, ako aj Dohovoru OSN takto (*doplnenia existujúcich ustanovení sú kurzívou*):

- ❖ § 2 ods. (1) Priestorové usporiadanie a funkčné členenie vnútorných priestorov zariadenia pre deti a mládež podľa druhu zariadenia umožňuje
  - a) funkčnú nadväznosť jednotlivých priestorov a ich samostatnú prevádzku bez vzájomného rušenia,
  - b) voľné hry detí, oddych, výchovno-vzdelávaciu činnosť, osobnú hygienu s otužovaním, stravovanie a telesné cvičenia, ak ide o zariadenie, v ktorom prebieha výchova a vzdelávanie detí a žiakov do 18 rokov veku.
  - c) bezbariérový prístup a užívanie všetkých priestorov pre deti a mládež.**
- ❖ § 2 ods. (7) Priestory určené na výučbu telesnej a športovej výchovy v škole sú vybavené šatňami tak, aby jedna šatňa bola pre prichádzajúcu skupinu žiakov a jedna šatňa pre odchádzajúcu skupinu žiakov, a umyvárňami prístupnými zo šatne. **Šatne a umyvárne umožňujú bezbariérové užívanie pre deti so zdravotným postihnutím.** V umyvárňach je jedna sprchová ružica najviac pre osem žiakov a jedno umývadlo najviac pre desať žiakov. Šatne sú vybavené vešiakmi a lavičkami, pričom na jedného žiaka sa určí 0,4 m dĺžky lavičky.

Vyhláška MZ SR č. 525/2007 Z. z. o podrobnostiach o požiadavkách na telovýchovno-športové zariadenia

- ❖ **Odporúčanie – vložiť ustanovenia, aby každé telovýchovno-športové zariadenie bolo bezbariérové prístupné a užívateľné, upraviť treba najmä požiadavky na šatne a hygienické zariadenia.**

ustanovenia súvisiace s navrhovaním šatní a hygienických zariadení sú v § 5. Odporúčame doplniť v odsekoch 2, 4 a 5 požiadavky na bezbariérové užívanie športových zariadení v zmysle platnej stavebnej legislatívy ako aj Dohovoru OSN takto (*doplnenia existujúcich ustanovení sú kurzívou*):

- ❖ § 5 ods. (2) Do umyvárne sa vchádza zo šatne, v umyvárni musí pripadať jedna sprchovacia ružica na 4 športovcov a jedno umývadlo na 10 športovcov. **Najmenej jedna sprchovacia ružica je prístupná pre osoby na vozíku.**
- ❖ § 5 ods. (4) Záchody pre športovcov musia byť v blízkosti šatní v počte 1 záchodová misa a 1 pisoár na 10 mužov a 2 záchodové misy na 10 žien. Vstup do záchodov musí byť cez predsienku s umývadlom. **Najmenej jedna záchodová kabína je bezbariérová, pri zmene stavby môže bezbariérovú záchodovú kabínu nahradiť bezbariérová kúpeľňa so sprchou vyspádanou do podlahového vpustu.**
- ❖ § 5 ods. (5) Pri stanovení kapacity záchodov pre divákov je potrebné vychádzať z počtu miest v hľadisku. Na každých 100 miest v hľadisku sa požadujú tri záchodové misy pre ženy a jedna záchodová misa a dva pisoáre pre mužov **a jedna bezbariérová záchodová kabína.** Vstup do záchodov musí byť cez predsieň s umývadlami, pričom jedno umývadlo pripadá na dve misy.

Príklad z praxe: POĽSKO

Od zrodu koalície „We Rewind Poland“ v máji 2021 vzniklo po celom Poľsku približne 50 **bezbariérových záchodových kabín s lavicou na prebaľovanie** detí a dospelých tzv. „komfortných izieb“. Ďalšie mobilné komfortné izby sa objavili počas vonkajších podujatí, koncertov, festivalov atď. V októbri 2023 minister rozvoja a technológie Waldemar Buda schválil zmeny predpisov o technickom stave budov a ich umiestnení, ktoré zahŕňajú novú požiadavku, aby novostavby verejných budov mali priestory na prebaľovanie dospelých osôb so špeciálnymi potrebami. Predpisy vstúpia do platnosti v apríli 2024. Povinnosť sa bude vzťahovať (1) na budovy verejnej správy s úžitkovou plochou väčšou ako 2 000 metrov štvorcových; (2) na objekty kultúry, športu, obchodu alebo služieb cestujúcim v železničnej, cestnej alebo leteckej doprave s úžitkovou plochou presahujúcou 10 000 m²; (3) na čerpacie stanice s úžitkovou plochou nad 300 m², alebo ak sa nachádzajú vedľa diaľnice alebo rýchlostnej cesty; (4) a na budovy pre zdravotníctvo.

Ďalším opatrením je zakotvenie **povinnosti vybudovať detské ihriská pri bytových domoch** alebo na sídliskách s viac ako 20 bytmi. Pri budovách s 21-50 bytmi musí byť veľkosť ihriska najmenej 1 m² na jeden byt, v budovách s 51-100 bytmi bude musieť mať ihrisko najmenej 50 m² a pri investícii od 101 do 300 bytov má mať ihrisko plochu najmenej 0,5 m² na každý byt. Ak je v objekte viac ako 300 bytov, ihrisko bude mať rozlohu najmenej 200 m². Zavádzajú sa aj požiadavky na vybavenie detských ihrísk. Povinnosť poskytnúť rekreačné možnosti pre ľudí so špecifickými potrebami sa bude týkať komplexu bytových domov s viac ako 20 bytmi.

Vyhláška MZ SR č. 526/2007 Z. z. ktorou sa ustanovujú podrobnosti o požiadavkách na zotavovacie podujatia

- ❖ **Odporúčanie – vložiť ustanovenia, aby v stavbe, v ktorej sa koná zotavovacie podujatie, bol umožnený bezbariérový prístup a užívanie, upraviť treba najmä požiadavky na priestory hygienických zariadení.**

Požiadavky na stavby pre zotavovacie podujatia sú uvedené v § 8. Odporúčame doplniť v odsekoch 12 a 15 požiadavky na bezbariérové užívanie umyvární a šatní v stavbách v zmysle platnej stavebnej legislatívy ako aj Dohovoru OSN takto (doplnenia existujúcich ustanovení sú kurzívou):

- ❖ § 8 ods. (12) Priestory na umývanie a sprchovanie v stavbách musia byť oddelené podľa pohlavia detí a usporiadané tak, aby pripadol na umývanie jeden výtokový kohút s odpadovým žľabom alebo jedno umývadlo na päť detí bez ohľadu na vek; na sprchovanie jedna sprchová ružica na 25 detí bez ohľadu na vek. V týchto priestoroch musia mať deti možnosť denného umytia a sprchovania v teplej vode. Priestory na umývanie a sprchovanie musia byť zriadené na spádovej strane a najmenej 25 m od studne. ***Priestory na umývanie a sprchovanie musia umožniť bezbariérový prístup a užívanie aj deťom so zdravotným postihnutím.***
- ❖ § 8 ods. (15) Záchody v stavbách a v stanovom tábore so stálou základňou sa zriaďujú splachovacie alebo suché; musia byť usporiadané tak, aby boli oddelené podľa pohlavia detí a aby pripadli dva záchody na 20 dievčat, jeden ďalší záchod na každých ďalších 20 dievčat, jeden záchod a jeden pisoár na 20 chlapcov ***a jedna spoločná bezbariérová záchodová kabína alebo bezbariérová kúpeľňa.*** Príchod k záchodom musí byť v noci osvetlený.

Vyhláška MZ SR č. 533/2007 Z. z. o podrobnostiach o požiadavkách na zariadenia spoločného stravovania v znení vyhlášky č. 125/2017 Z. z.

- ❖ **Odporúčanie – vložiť ustanovenia, aby všetky zariadenia spoločného stravovania umožňovali bezbariérový prístup a užívanie, upraviť treba najmä požiadavky na priestory šatní a hygienických zariadení pre návštevníkov a zamestnancov.**

Vyhláška určuje aj požiadavky na stavebno-technické riešenie, priestorové usporiadanie, vybavenie a na prevádzku zariadení spoločného stravovania. Odporúčame doplniť požiadavky na bezbariérový prístup a užívanie zariadení spoločného stravovania v samostatnom odseku 7 § 2 v zmysle zákona o sociálnych službách, platnej stavebnej legislatívy ako aj Dohovoru OSN takto (doplnenia existujúcich ustanovení sú kurzívou):

❖ §2 ods. (7): **Zariadenie spoločného stravovania musí umožňovať bezbariérový prístup a užívanie častí pre návštevníkov a pre zamestnancov**

Odôvodnenie: V zmysle Dohovoru OSN majú ľudia so ZP právo na zamestnanie na voľnom trhu práce, pričom Zákonník práce zakotvuje povinnosť zamestnávateľov zabezpečovať zamestnancom so zdravotným postihnutím pracovné podmienky umožňujúce im uplatniť a rozvíjať ich schopnosti na prácu s ohľadom na ich zdravotný stav. Ľudia so ZP nachádzajú často uplatnenie, najmä v zariadeniach spoločného stravovania, napr. v zariadeniach sociálnych služieb alebo v zdravotníckych zariadeniach. Priestory pre zamestnancov preto tiež musia spĺňať požiadavky na bezbariérové užívanie. Odporúčame doplniť tieto ustanovenia (zvýraznené kurzívou):

- ❖ § 6 ods. (4): Záchody pre zamestnancov zariadenia spoločného stravovania **musia umožňovať bezbariérový prístup a užívanie**, musia byť oddelené pre ženy a mužov, **doplnené o najmenej jednu spoločnú bezbariérovú záchodovú kabínu** a udržiavané v použiteľnom stave a v čistote. Záchody musia byť aj pri šatniach pre zamestnancov zariadenia spoločného stravovania, aj pri priestoroch, v ktorých sú sprchy a umývadlá. V zariadení spoločného stravovania, v ktorom pracuje najviac šesť zamestnancov v jednej zmene, môže byť jeden záchod spoločný pre mužov a ženy. V zariadení spoločného stravovania, v ktorom pracuje najviac šesť zamestnancov v jednej zmene, môže byť jeden záchod spoločný pre mužov a ženy, **optimálne jedna spoločná bezbariérová záchodová kabína**.
- ❖ § 6 ods. (5) Pre stravovníkov musia byť vyčlenené samostatné záchody oddelené pre mužov a ženy, **doplnené o jednu spoločnú bezbariérovú záchodovú kabínu**, a udržiavané v použiteľnom stave a v čistote. Ak ide o prevádzku verejného stravovania s počtom miest na sedenie najviac 22, môže byť jeden záchod pre stravovníkov spoločný pre mužov a ženy.

Vyhláška MZ SR č. 554/2007 Z. z. o podrobnostiach o požiadavkách na zariadenia starostlivosti o ľudské telo v znení vyhlášky č. 75/2014 Z. z.

- ❖ **Odporúčanie – vložiť ustanovenia, ktoré zabezpečia, aby každé zariadenie starostlivosti o ľudské telo umožňovalo bezbariérový prístup a užívanie**

Vyhláška určuje aj podrobnosti o požiadavkách na stavebno-technické riešenie, priestorové usporiadanie, vybavenie a vnútorné členenie zariadení starostlivosti o ľudské telo. Odporúčame doplniť v § 2, § 3 a § 4 požiadavky na bezbariérové užívanie zariadení v zmysle platnej stavebnej legislatívy ako aj Dohovoru OSN takto (doplnenia existujúcich ustanovení sú kurzívou):

- ❖ § 2 ods. (1) Zariadenie sa musí riešiť tak, aby tvorilo uzatvorený celok, **ktorý je bezbariérovo prístupný a užívateľný** a stavebne a prevádzkovo oddelený od iných priestorov, ktoré nesúvisia s prevádzkou zariadenia.
- ❖ § 2 ods. (7) Zariadenie musí mať k dispozícii **bezbariérovo prístupný** záchod s umývadlom s výtokom pitnej vody a teplej vody, umiestnený v zariadení alebo prístupný z chodby, z ktorej sa do tohto zariadenia vstupuje.
- ❖ § 3 ods. (2) Opaľovací prístroj musí byť umiestnený v prevádzkovej miestnosti alebo kabíne, ktorá umožní dostatočnú voľnosť pohybu pri prevádzke a údržbe. **Najmenej jedna kabína solária musí umožňovať bezbariérový prístup a užívanie.**
- ❖ § 4 ods. (1) Sauna určená pre verejnosť sa musí členiť na samostatnú šatňu, umyváreň, potiareň, ochladzovňu, odpočívareň, záchody a pomocné priestory. **Priestory sauny musia umožňovať bezbariérový prístup a užívanie.**

Vyhláška MZ SR č. 259/2008 Z. z. o podrobnostiach o požiadavkách na vnútorné prostredie budov a o minimálnych požiadavkách na byty nižšieho štandardu a na ubytovacie zariadenia v znení neskorších predpisov

- ❖ **Odporúčanie – vložiť ustanovenia, ktoré zabezpečia, aby každá stavba, v ktorej sú prechodne alebo dlhodobo ubytovaní prijímatelia služieb, študenti alebo zamestnanci, umožňovala bezbariérový prístup a užívanie v súlade s Dohovorom OSN.**

Vyhláška určuje požiadavky na rôzne druhy ubytovacích zariadení, ktoré sú určené na dlhodobý pobyt ľudí. Vo vyhláške sú v § 9 ods. 14 stanovené požiadavky na bezbariérové užívanie zariadení sociálnych služieb. Ale chýbajú požiadavky na bezbariérové užívanie v iných druhoch ubytovacích zariadení, napríklad v študentských domovoch, ubytovniach alebo v útulkoch. Odporúčame doplniť v § 9 nový bod (2) požiadavky na bezbariérové užívanie ubytovacích zariadení v zmysle platnej stavebnej legislatívy ako aj Dohovoru OSN takto (*doplnenia existujúcich ustanovení sú kurzívou*):

- ❖ § 9 ods. (2) ***Každé ubytovacie zariadenie na prechodný a dlhodobý pobyt musí umožňovať bezbariérový prístup a užívanie osobám so zdravotným postihnutím (v súlade s osobitným predpisom)***

Ostatné body sa prečísľujú.

- ❖ § 11 ods. (1) V ubytovacích zariadeniach musia byť zriadené zariadenia na osobnú hygienu, ktorými sú umyvárne a záchody so samostatným vchodom z predsieni ubytovacej bunky alebo spoločné umyvárne a spoločné záchody pre viac ubytovacích miestností oddelené pre mužov a ženy, so samostatným vchodom z chodby ubytovacieho zariadenia. **Zariadenia na osobitnú hygienu v každom druhu**

ubytovacieho zariadenia musia spĺňať požiadavky bezbariérového užívania. Spoločné umyvárne musia byť riešené tak, aby neboli spojené priechodom so spoločnými záchodmi. Vchod do spoločných záchodov a spoločných umyvární musí byť riešený tak, aby zabraňoval priamemu pohľadu do týchto priestorov.

Vyhláška MZ SR č. 523/2011 Z. z. o požiadavkách na materiálne a priestorové vybavenie očných optík

- ❖ **Odporúčanie – vložiť ustanovenie, ktoré zabezpečí, aby prevádzka optiky umožňovala bezbariérový prístup a užívanie**

Vyhláška stanovuje aj požiadavky na prevádzkové priestory očnej optiky. Odporúčame doplniť v § 1 samostatný odsek, v ktorom budú definované požiadavky na bezbariérové užívanie priestorov v zmysle platnej stavebnej legislatívy ako aj Dohovoru OSN takto (doplnenia existujúcich ustanovení sú kurzívou):

- ❖ § 1 ods. (4) ***Prevádzkové priestory očnej optiky musia umožňovať bezbariérový prístup a užívanie osobám so zdravotným postihnutím.***

Vyhláška MZ SR č. 308/2012 Z. z. o požiadavkách na kvalitu vody, kontrolu kvality vody a o požiadavkách na prevádzku, vybavenie prevádzkových plôch, priestorov a zariadení na prírodnom kúpalisku a na umelom kúpalisku

- ❖ **Odporúčanie – vložiť ustanovenia, ktoré zabezpečia, aby všetky bazénové zariadenia a vodné plochy umožňovali bezbariérový prístup a užívanie**

Vyhláška stanovuje aj požiadavky na prevádzku, vybavenie prevádzkových plôch, priestorov a zariadení na krytom umelom kúpalisku, prírodnom kúpalisku a na biokúpalisku. Odporúčame doplniť v § 4, § 5 a § 6 požiadavky na bezbariérové užívanie umyvární, šatní a brodísk v stavbách v zmysle platnej stavebnej legislatívy ako aj Dohovoru OSN takto (doplnenia existujúcich ustanovení sú kurzívou):

- ❖ § 4 ods. (3) Prírodné kúpalisko je vybavené splachovacími záchodmi alebo chemickými záchodmi a sprchami v takom počte, aby pri kapacite do 300 osôb
  - a) bol najmenej jeden záchod na 100 žien a najmenej jeden záchod na 200 mužov, z toho najmenej jeden prístupný osobám s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie,
  - b) bola najmenej jedna sprcha na 200 osôb, ***pričom sprcha je realizovaná ako bezbariérová sprcha v úrovni prístupového chodníka pre chodcov.***
- ❖ § 4 ods. (4) Biokúpalisko je vybavené splachovacími záchodmi alebo chemickými záchodmi, pisoármi a sprchami v takom počte, aby pri kapacite do 300 osôb

- a) bol najmenej jeden záchod na 60 žien a najmenej jeden záchod a jeden pisoár na 100 mužov, z toho najmenej jeden prístupný osobám s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie,
- b) bola najmenej jedna sprcha na 200 osôb, **pričom sprcha je realizovaná ako bezbariérová sprcha v úrovni prístupového chodníka pre chodcov.**
- c) bola jedna šatňová skrinka na jedného kúpajúceho sa a jedna prezliekacia kabínka na 20 kúpajúcich sa, **pričom najmenej jedna prezliekacia kabínka je bezbariérovo prístupná a užívateľná**
- ❖ § 4 ods. (6) Splachovacie záchody sú oddelené pre mužov a pre ženy. **Bezbariérová záchodová kabína môže byť spoločná pre mužov a ženy.**
  - ❖ § 5 ods. (2) Dispozičné riešenie krytého umelého kúpaliska **umožňuje bezbariérové užívanie všetkých priestorov**, pričom zabezpečuje:
    - a) príchod do bazénu cez šatne a sprchy,
    - b) pri opakovanom vstupe z vonkajších priestorov areálu príchod cez brodisko,
    - c) odchod z bazénu cez sprchy a šatne.
  - ❖ § 5 ods. (4) Kryté umelé kúpalisko je vybavené splachovacími záchodmi, pisoármi, sprchami, šatňami, šatňovými skrinkami a prezliekacími kabínkami tak, aby pri kapacite umelého kúpaliska do 300 osôb
    - a) bol najmenej jeden splachovací záchod na 40 žien a najmenej jeden splachovací záchod a jeden pisoár na 60 až 100 mužov, z toho najmenej jeden prístupný osobám s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie,
    - b) bola jedna sprcha s teplou vodou na 15 až 20 šatňových skriniek, **pričom najmenej jedna sprcha je riešená ako bezbariérová sprcha v úrovni podlahy**
    - c) bola jedna šatňová skrinka na jedného kúpajúceho sa a jedna prezliekacia kabínka na 20 kúpajúcich sa, **pričom najmenej jedna prezliekacia kabína je bezbariérovo prístupná a užívateľná,**
  - ❖ § 6 ods. (4) Nekryté umelé kúpalisko je vybavené splachovacími záchodmi, pisoármi, sprchami, šatňami a prezliekacími kabínkami tak, aby pri kapacite umelého kúpaliska do 300 osôb
    - a) bol najmenej jeden splachovací záchod na 40 žien a najmenej jeden splachovací záchod a jeden pisoár na 60 až 100 mužov, z toho najmenej jeden prístupný osobám s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie,
    - b) bola jedna sprcha s teplou vodou na 60 až 100 kúpajúcich sa, **pričom najmenej jedna sprcha je riešená ako bezbariérová sprcha v úrovni podlahy**
    - c) bola jedna prezliekacia kabínka na 60 kúpajúcich sa, **pričom najmenej jedna prezliekacia kabína je bezbariérovo prístupná a užívateľná,**
  - ❖ § 6 ods. (6) Vstup do bazénu je zabezpečený len cez sprchu a **bezbariérovo prístupné** brodisko, ktoré je najmenej 1 m široké a umožňuje napustenie vody do výšky najmenej 0,1 m.

- ❖ § 6 ods. (8) Splachovacie záchody a sprchy sú oddelené pre mužov a pre ženy; **bezbariérová záchodová kabína môže byť spoločná pre mužov a ženy**; splachovacie záchody sú vybavené umývadlom.

3.2.4. Odporúčania na zmeny v požiaro-bezpečnostných predpisoch

Vyhláška MV SR č. 94/2004 Z. z., ktorou sa ustanovujú technické požiadavky na protipožiarnu bezpečnosť pri výstavbe a pri užívaní stavieb v znení neskorších predpisov

- ❖ **Odporúčanie: Vložiť nové ustanovenia, ktoré zvýšia bezpečnosť pri evakuácii osôb s obmedzenou schopnosťou pohybu**

Existujúca legislatíva, ktorá súvisí s protipožiarnou bezpečnosťou stavieb, má z hľadiska bezbariérovej prístupnosti a užívania stavieb niekoľko nedostatkov, ktoré súvisia najmä s nedostatočne pripravenou evakuáciou osôb s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie. Potrebne je zaviesť „čakacie – odstavné plochy“ na chránenej únikovej ceste určené pre osoby s obmedzenou pohyblivosťou, kde budú môcť v bezpečí čakať na asistenciu pri evakuácii. Tiež je potrebné zaviesť povinnosť, aby mali únikové schodiská držadlá na oboch stranách, lebo niektorí unikajúci ľudia môžu mať funkčnú iba jednu ruku. Mnoho schodísk v budovách má veľmi úzku šírku, ktorá neumožňuje transport osôb v ležiacej polohe, treba stanoviť minimálnu šírku evakuačného schodiska bez ohľadu na výpočty šírky únikovej trasy. Odporúčame doplniť v § 46, § 54 a § 72 požiadavky na bezbariérové navrhovanie únikových ciest v stavbách v zmysle platnej stavebnej legislatívy ako aj Dohovoru OSN takto (doplnenia existujúcich ustanovení sú kurzívou):

- ❖ § 46 ods. (3) *Šírka únikového schodiska musí umožňovať transport ležiacej osoby (na nosidlách, v evakuačnom vaku), únikové schodisko musí mať držadlá po oboch stranách*
- ❖ § 54 ods. (4) *V priestore chránenej únikovej cesty musia byť na každom podlaží k dispozícii najmenej 2 čakacie – odstavné plochy s rozmermi 800 mm x 1200 mm s výrazným vizuálnym označením, ktoré nezasahujú do únikovej cesty a sú určené pre osoby s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie čakajúce na asistenciu pri evakuácii.*
- ❖ § 72 ods. (5) - *Schodisko na únikovej ceste musí byť vybavené evakuačným kreslom alebo evakuačným schodolezom, ktoré je zavesené na stene podesty. Pomôcka na evakuáciu je označená medzinárodným symbolom.*

Vyhláška MV SR č. 478/2008 Z. z. o vlastnostiach, konkrétnych podmienkach prevádzkovania a zabezpečenia pravidelnej kontroly požiarneho uzáveru

Osoby so zdravotným postihnutím horných končatín a seniori s reumatickým ochorením majú veľký problém pri otváraní požiarnych dverí, ktoré sú ťažké, vybavené samostatváracím zariadením, preto je potrebné požadovať také nastavenie dverí, aby na ich otvorenie nebolo potrebné vynaložiť veľkú silu. Odporúčaný údaj o sile je prevzatý z britskej normy¹³⁸.

- ❖ § 3 ods. (13) *Sila potrebná na manuálne otvorenie požiarnych dverí je najviac 22,5 N*

Vyhláška MV SR č. 121/2002 Z. z. o požiarnej prevencii v znení neskorších predpisov

- ❖ **Odporúčanie: prijať dôslednejšie opatrenia na zabezpečenie evakuácie osôb s obmedzenou schopnosťou pohybu zo stavieb, najmä zariadení sociálnych služieb a zdravotníckych zariadení**

Najčastejšie problémy s nedostatočnou pripravenosťou evakuácie osôb s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie z budov sociálnych služieb sa prejavili najmä pri požiaroch, pri ktorých prišlo o život niekoľko prijímateľov sociálnych služieb, napríklad v roku 2015 v Hurbanove (2 obeť), v 2018 v Likavke (1 obeť), v 2021 v Osadnom (7 obeť) a v Čechách napr. v roku 2020 v DSS Vejprty (8 obeť). Na základe hodnotení 92 zariadení sociálnych služieb

¹³⁸ British standard BS 8300-2:2018

v rámci národného projektu¹³⁹ bolo zistené, že najčastejším dôvodom vzniku požiaru sú staré elektrické rozvody alebo nevhodná manipulácia s elektrickými spotrebičmi. Na základe vykonaných hodnotení bolo zistené, že v DSS majú prijaté základné opatrenia na prevenciu pred požiarom, ale väčšina z nich nemá dostatočne vyriešenú otázku evakuácie prijímateľov z budov v prípade požiaru. Rýchlu evakuáciu im často neumožňuje aktuálny prevádzkový alebo technický stav budov, napríklad nemajú komplexne vyriešenú bezbariérovú prístupnosť budov, nie sú permanentne otvorené všetky únikové východy, nemajú k dispozícii evakuačný výťah a elektrickú požiarnu signalizáciu, alebo sú komunikačné priestory zaplnené rôznymi predmetmi, ktoré tvoria prekážku nielen pri užívaní priestorov, ale aj v prípade nutnosti evakuácie. Prijímatelia s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie sú odkázaní výlučne na rýchlu reakciu personálu, ktorý nie je na evakuáciu dostatočne pripravený; reálnym ohrozením je aj poddimenzovanie personálu v čase nočných smien. V súčasnosti sú v mnohých DSS takto poddimenzované aj denné smeny z dôvodu karantény. Až 92 % z hodnotených DSS nevykonalo nácvik evakuácie z budov (údaj z roku 2021), nemajú žiadne pomôcky na evakuáciu prijímateľov s poruchami mobility (napríklad evakuačné stoličky alebo vaky). Mnoho DSS je situovaných ďaleko od intravilánu obce a nemožno sa spoliehať len na rýchly zásah Hasičskej a záchranej služby.

- ❖ **Odporúčanie: doplniť v § 42 a v Prílohe č. 8 požiadavky na kontrolu pripravenosti na evakuáciu osôb so zdravotným postihnutím**

Doplnenia existujúcich ustanovení sú kurzívou:

- ❖ § 42 ods. (2) Súčasťou preventívnych protipožiarnych kontrol je tiež oboznamovanie vlastníkov objektov alebo iných osôb s požiadavkami na ochranu pred požiarom, *preverovanie ich pripravenosti na evakuáciu osôb, vrátane osôb s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie a poskytovanie odbornej pomoci.*

Príloha č. 8 – Posudzovanie stavby a zoznam dokladov v kolaudačnom konaní

I. Obsahom posudzovania stavby v kolaudačnom konaní je preverenie uskutočnenia stavby podľa schválenej projektovej dokumentácie, a to najmä

a) konštrukčné a dispozičné riešenie stavby

Odporúčame doplniť text v bodoch 5 a 9 a vložiť nové body 11 a 12:

- ❖ 5. vyhotovenie požiarneho uzáverov, ich funkčná spôsobilosť, správnosť umiestnenia, ovládanie a označenie, *meranie sily potrebnej na otvorenie požiarneho dverí (22,5 N)*
- ❖ 9. počet a rozmiestnenie prenosných hasiacich prístrojov a pojazdných hasiacich prístrojov *a evakuačných stoličiek / evakuačných schodolezov*
- ❖ 11. *Šírka evakuačných schodísk a ich vybavenie držadlami po oboch stranách*

---

¹³⁹ Národný projekt: Deinštitucionalizácia sociálnych služieb – podpora transformačných tímov. Informácie o projekte dostupné na internete: <https://ia.gov.sk/narodny-projekt-deinstitucionalizacia-zariadeni-socialnych-sluzieb-podpora-transformacnych-timov/index.html>

- ❖ 12. počet, rozmiestnenie a označenie odstavných/čakacích plôch, ktoré nezasahujú do únikovej cesty a sú určené pre osoby s obmedzenou schopnosťou pohybu čakajúce na asistenciu pri evakuácii

Príklad z praxe: NEMECKO

Nemecká firma Axel Thoms¹⁴⁰ vyrába „osobnú záchrannú hadicu“, ktorá slúži ako prenosná vertikálna úniková cesta, ktorá sa primárne používa pri požiaroch, zemetraseniach alebo v súvislosti s teroristickými hrozbami. V osobnej záchrannej hadici nehrozí žiadne strkanie, náraz alebo zakopnutie. Umožňuje evakuáciu malých detí, ako aj ľudí s telesným či duševným postihnutím, či dokonca ľudí v bezvedomí bez alebo len s minimálnou pomocou prítomných osôb. Pomocou osobnej záchrannej hadice je evakuácia často rýchlejšia a jednoduchšia, v závislosti od skupiny užívateľov, ako napríklad pomocou schodiska alebo evakuačnej stoličky. Každá osobná záchranná hadica je individuálna, objektovo špecifická výroba. Súčasné osobné záchranné hadice majú prevádzkové výšky od 2,85 m do 112,30 m¹⁴¹.

Príloha č. 8 – Posudzovanie stavby a zoznam dokladov v kolaudačnom konaní

I. Obsahom posudzovania stavby v kolaudačnom konaní je preverenie uskutočnenia stavby podľa schválenej projektovej dokumentácie, a to najmä

c) vybavenie stavby zariadeniami na protipožiarny zásah

Odporúčame doplniť text v bode 2

- ❖ 2. umiestnenie, vybavenie, označenie a funkčná spôsobilosť zdrojov vody, hydrantov, hadicových zariadení, zosilňovacej stanice a evakuačných stoličiek / evakuačných schodolezov.

¹⁴⁰ Der vertikale Personenrettungsschlauch mit spiralförmiger Rutschbahn, informácie dostupné na internete: https://escape-chute.net/stationaere-rettungsschlaeuhe/?gclid=EAlalQobChMIwoiXhZjBggMV7LZoCR0AdgvkEAYASAAEgJU4fD_BwE

¹⁴¹ Poznámka: ďalšie informácie o „osobnej záchrannej hadici“ sú na webe: <https://nullbarriere.de/thoms-personenrettungsschlauch.htm>

3.3. Odporúčania pre komory architektov a stavebných inžinierov

Ako sa uvádza v pracovnom programe Rady EÚ pre kultúru na roky 2019 – 2022¹⁴², architektúra je jednoznačne prierezovou oblasťou, ktorej sa treba venovať „ako disciplína, ktorá predpokladá spravodlivú rovnováhu medzi kultúrnymi aspektmi, sociálnymi, ekonomickými, environmentálnymi a technickými aspektmi pre spoločné dobro“.

Univerzálne navrhovanie / navrhovanie pre všetkých by sa malo stať prirodzenou súčasťou rozmyšľania urbanistov, architektov, projektantov a dizajnérov. Jedným z indikátorov hodnotenia sociálnej udržateľnosti stavieb v certifikačných systémoch je „bezbariérové užívanie stavieb“ a v zmysle univerzálneho navrhovania by sa mala bezbariérovosť stavieb vnímať v kontexte diverzity užívateľov prostredia a ich rôznorodých nárokov – pri tvorbe prostredí máme na mysli „nevytváranie“ a tiež odstraňovanie rôznych druhov bariér – fyzických, informačných, komunikačných, orientačných, spoločenských, alebo bariér pri poskytovaní služieb pre občanov.

Častým problémom v stavebnej praxi je veľký vplyv investora na výsledný projekt stavby, mnohokrát aj na úkor dodržania legislatívnych ustanovení. Ak si investor neželá, aby boli v jeho stavbe prvky bezbariérovej prístupnosti, projektant / architekt mu často vyhovie a vyhotoví projektovú dokumentáciu v rozpore so stavebnou legislatívou¹⁴³. Stavebný úradník vydá na základe tejto projektovej dokumentácie stavebné povolenie a na zrealizovanú bariérovú stavbu vydá kolaudačné rozhodnutie. Komory by preto mali šíriť osvetu o prístupnosti a univerzálnom navrhovaní, začleniť túto problematiku do programov celoživotného vzdelávania.

❖ Architektonická politika Slovenska má reflektovať požiadavky inkluzívnej architektúry a univerzálneho navrhovania

V dokumente „Architektonická politika“ má byť jasne deklarovaná vôľa naplnenia súčasných požiadaviek udržateľnej architektúry v zmysle Nového európskeho Bauhausu, v ktorom je pevne ukotvená aj inkluzívna architektúra, univerzálne navrhovanie alebo Design for All.

Inklúzia a zohľadnenie nárokov rôznych skupín užívateľov pri tvorbe projektovej dokumentácie stavby ako aj realizácii stavby má byť jedným zo zásadných kritérií kvality stavby – majú byť akceptované pri všetkých aktivitách komôr – pri skúšaní, vzdelávaní aj pri hodnotení a oceňovaní najlepších stavieb.

¹⁴² Závety Rady o pracovnom pláne pre kultúru na roky 2019 – 2022 (2018/C 460/10), IV. Opatrenia, písm. B Sociálna súdržnosť a kvalita

¹⁴³ Zákon SNR č. 138/1992 Zb. o autorizovaných architektoch a autorizovaných stavebných inžinieroch, §8 ods. 2: „Architekt alebo inžinier odmietne poskytnúť služby, ak pokyny objednávateľa sú v rozpore so zákonom, s inými všeobecne záväznými právnymi predpismi, s predpismi komory alebo so schválenou územnoplánovacou dokumentáciou, stavebným povolením alebo so slovenskou technickou normou, alebo sú technicky neuskutočniteľné alebo ich vykonanie by ohrozilo životy alebo zdravie občanov alebo dobré mravy a objednávateľ napriek upozorneniu trvá na ich splnení,“

Príklad z praxe: SLOVINSKO

„Architektonická politika Slovinska – Architektúra pre ľudí“¹⁴⁴ má tieto štyri základné ciele: (1) dobrá architektúra, (2) inteligentný rast, (3) trvalo udržateľný rozvoj a (4) inkluzívna architektúra. Dôležitým cieľom architektonickej politiky je vytvárať prostredie pre inkluzívnu architektúru, ktorá je jedným zo základných predpokladov rozvoja inkluzívnej spoločnosti. V dokumente je uvedené: „Ľudia sa s architektúrou stretávajú neustále, čo znamená, že architektúra výrazne ovplyvňuje bezpečnosť, zdravie, prístupnosť verejných statkov a zmysel života vo všetkých sociálnych skupinách. Realizácia inkluzívnej architektúry si vyžaduje plánovanie rôznorodého, prístupného a bezpečného bývania, zdravého a prístupného verejného priestoru, rovnako ako inkluzívny prístup pri tvorbe verejných služieb a pracovných miest, prístupnej a efektívnej verejnej dopravy, ako aj vývoj nových typológií budov pre nové programy, ktorých potreba v našej starnúcej spoločnosti neustále rastie. Inkluzívna architektúra je nástrojom demokratického rozvoja, stimuluje širokú verejnosť k aktívnejšiemu a sociálne interaktívnejšiemu životu a bytiu, a ako taká je mocným nástrojom na prezentáciu novej kultúry“.

❖ **Odporúčanie: zaradiť do programov celoživotného vzdelávania architektov a projektantov prednášky o prístupnosti a univerzálnom navrhovaní**

Kvalitné architektonické a stavebné riešenia musia vychádzať zo znalostí a programov celoživotného vzdelávania všetkých odborníkov vstupujúcich do stavebného procesu. Obsah vzdelávania má byť zameraný na aktuálne témy, ktoré majú viesť k rozvoju nových vedomostí a zručností s cieľom dosiahnutia dlhodobej udržateľnosti stavieb – ekologickej, sociálnej aj ekonomickej. Všetky rozhodnutia súvisiace s navrhovaním a výstavbou verejných priestorov a budov majú dlhodobý vplyv na životné a sociálne prostredie.

Na Slovensku sú medzinárodne uznávaní odborníci na univerzálne navrhovanie / navrhovanie pre všetkých¹⁴⁵ s viac ako 20 ročnou praxou, ktorí sú od roku 2007 členmi európskeho inštitútu EIDD – Design for All Europe¹⁴⁶ ako aj členmi European Accessibility Resource Centre AccessibleEU¹⁴⁷, kde v pozícii národného experta za SR pôsobí členka CEDA doc. Ing. arch. Zuzana Čerešňová, PhD. Odborníci z CEDA budú, v prípade záujmu, s komorami veľmi ochotne spolupracovať pri vzdelávaní, ako aj iných aktivitách zameraných na zvýšenie povedomia o inkluzívnom navrhovaní vo všetkých profesiách vstupujúcich do tvorby a realizácie stavieb.

¹⁴⁴ Architecture for the people - The Architectural Policy of Slovenia / August 2017, dostupné na internete: https://www.ace-cae.eu/fileadmin/New_Upload/6_Architecture_in_Europe/EU_Policy/SL-Architectural_policy_Slovenia_2017-new.pdf

¹⁴⁵ CEDA - Výskumné a školiace centrum bezbariérového navrhovania, Fakulta architektúry a dizajnu STU v Bratislave, https://www.fad.stuba.sk/fakulta-architektury-a-dizajnu/struktura-a-ludia-1/vedecko-vyskumne-a-skoliace-centra/ceda.html?page_id=12244

¹⁴⁶ EIDD – Design for All Europe, <https://dfaeurope.eu/>

¹⁴⁷ Accessible EU <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1612&langId=en>

V rámci projektu PUN boli napríklad realizované pilotné vzdelávania o univerzálom navrhovaní pre architektov SKA¹⁴⁸ a projektantov SKSI¹⁴⁹. Ďalšie prednášky by mohli byť zamerané nielen na všeobecné požiadavky univerzálneho navrhovania stavieb, ale aj na podrobnosti univerzálneho navrhovania jednotlivých typologických druhov stavieb, alebo na začlenenie inkluzívneho dizajnu do riešenia jednotlivých častí budov, informačných alebo orientačných systémov a podobne. V prípade záujmu, môžu byť poskytované individuálne konzultácie pri tvorbe projektovej dokumentácie stavieb.

Príklad z praxe: NEMECKO

S finančnou podporou nemeckého Ministerstva práce a sociálnych vecí poskytuje Bavorská komora architektov odborné poradenstvo pri tvorbe bezbariérového prostredia. Poradenské centrá: „Beratungsstelle Barrierefreiheit“ fungujú už od roku 1984 v 18 bavorských mestách a za 30 rokov poskytli 60000 konzultácií k problematike tvorby bezbariérového prostredia. Poradenstvo vykonávajú odborníci na bezbariérovú prístupnosť „Fachberater“ a v prípade súdnych sporov, poskytujú odborné stanoviská úradní znalci na bezbariérovú prístupnosť stavieb „Sachverständiger für barrierefreies Bauen“. Podobné centrá sú zriadené na celom území SRN.

❖ **Odporúčanie: informovať členov komory o prístupnosti, inkluzívnej architektúre a univerzálom navrhovaní na svojich webových stránkach**

Komory sa hlásia k Novému európskemu Bauhausu, ktorý prezentuje jeden z cieľov Európy – a to je *tvorba estetických, udržateľných a inkluzívnych miest*. Univerzálne navrhovanie/ navrhovanie je pre všetkých je odporúčaná metóda tvorby, ktorá zohľadňuje ľudskú rozmanitosť, orientuje sa na zabezpečenie inklúzie ľudí s rôznymi znevýhodneniami. Bauhaus považuje inklúziu za jeden z hlavných princípov udržateľnej tvorby miest a vyzýva všetkých aktérov v sektore výstavby, „*aby sme si predstavili a spoločne budovali udržateľnú a inkluzívnu budúcnosť, ktorá je krásna pre naše oči, myseľ a dušu. Krásne sú miesta, praktiky a skúsenosti, ktoré sú:*

- *estetické, obohacujúce, inšpirované umením a kultúrou, reagujúce na potreby nad rámec funkčnosti stavby,*
- *udržateľné, v súlade s prírodou, životným prostredím a našou planétou,*
- ***inkluzívne, od oceňovania rozmanitosti ľudí až po zabezpečenie prístupnosti a cenovej dostupnosti pre všetkých, podporujúce dialóg naprieč kultúrami, disciplínami, pohlaviami a vekmi...“***

¹⁴⁸ SKA webinár Univerzálne navrhovanie v praxi, informácie dostupné na internete - <https://www.komarch.sk/spravy/univerzalne-navrhovanie-v-praxi-hybrid-webinar>

¹⁴⁹ SKSI webinár Univerzálne navrhovanie – princípy tvorby inkluzívneho prostredia - <https://www.sksi.sk/domov/novinky/univerzalne-navrhovanie-principy-tvorby-inkluzivneho-prostredia>

Projekt PUN – Podpora univerzálneho navrhovania pripravil webovú stránku <https://p-un.sk/>, na ktorej sa architekti a projektanti dozvedia základné informácie o inkluzívnom tzv. univerzálnom navrhovaní, sú tu zverejnené napríklad typologické zásady navrhovania rôznych druhov stavieb, prípadové štúdie realizovaných stavieb s analýzou aplikovaných princípov univerzálneho navrhovania a záznamy z rôznych podujatí, ktoré sa venovali téme prístupnosti a univerzálneho navrhovania.

❖ **Odporúčanie: zaradiť požiadavku prístupnosti do súťažných a hodnotiacich kritérií**

Architekti a projektanti by mali vo svojich návrhoch rešpektovať kultúrnu a ľudskú rozmanitosť a mali by sa snažiť vytvárať stavby, ktoré budú inkluzívne a prívetivé pre všetkých bez prvkov segregácie a diskriminácie. Toto pravidlo tzv. „Baukultur“ je potrebné zakotviť aj do súťažných a hodnotiacich kritérií verejných architektonických súťaží, ako aj súťaží na každoročné ocenenia CE.ZA.AR a Stavba roka.

Príklad z praxe: Cena Mies van der Rohe Award

V porote Ceny Mies van der Rohe Award 2022 boli architekti Tatiana Bilbao, Francesca Ferguson, Mia Hägg, Triin Ojari, Georg Pendl, Spiros Pengas a Marcel Smets. Projekty sa neposudzovali na základe použitia porovnávacích štandardov kvality, ale na základe aktívneho dialógu a diskusie medzi rôznymi pozíciami každého z členov. Sami priznali, že ich výber víťazov má sprostredkovať špecifické poslanstvo pre každého, v architektonickej komunite aj mimo nej, pričom opäť zdôraznili¹⁵⁰ „*dôležitosť architektúry, ktorá sa ponorí do možnosti zmeny myslenia a politik a relevantnosti inkluzívnosti*“. Tieto atribúty jasne odzrkadľuje projekt víťaza sekcie Architektúra: Grafton Architects so svojím „Town House for Kingston University in London“. Autorky návrhu Shelley McNamara a Yvonne Farrell, získali na jeseň 2021 aj cenu RIBA Stirling za rovnaký projekt, ktorý zohľadňuje v plnom rozsahu požiadavky tvorby inkluzívnej architektúry pre všetkých.

Príklad z Praxe: UIA Friendly and Inclusive Spaces Awards¹⁵¹

Ocenenia UIA Friendly and Inclusive Spaces Awards boli založené na propagáciu inšpiratívnych budov a lokalít, ktoré vytvorili sociálne udržateľné prostredie prostredníctvom vysoko kvalitného architektonického dizajnu. Porota posudzovala najmä to, či kvalita architektúry:

- berie do úvahy ľudskú rozmanitosť a potreby,
- zlepšuje používateľskú skúsenosť pomocou priateľskej mierky, tvaru, farby, materiálu a svetla,
- uľahčuje orientáciu, navigáciu, ľahké porozumenie a kultúrnu bezpečnosť.

¹⁵⁰ Winners of the 2022 Mies van der Rohe Award, dostupné na internete:

<https://www.floornature.com/winners-2022-mies-van-der-rohe-award-17046/>

¹⁵¹ 2023 Friendly and Inclusive Spaces Awards, dostupné na: <https://www.uia-architectes.org/en/award/2023-friendly-and-inclusive-spaces-awards/>

❖ **Odporúčanie: do Štatútu súťaže SKA a SKSI definovať požiadavky na kvalitu Diela / kvalitu realizácie Stavebného diela**

V článku 7 Štatútu SKA sa uvádza¹⁵²: „V prvom kole posudzovania návrhov porota posúdi došlé návrhy z hľadiska splnenia požiadaviek na kvalitu Diela, rozhodne o výslednom zaradení Diela do kategórií a v každej kategórii vyberie najmenej tri a najviac šesť návrhov, ktoré najviac zodpovedajú požiadavkám na kvalitu Diela a ktoré pôjde osobne prezrieť“. V štatúte ani v iných materiáloch SKA sa neuvádza čo znamená „Kvalita Diela“, aké kritériá musí kvalitná stavba naplniť.

Podobne v Štatúte súťaže Stavba roka¹⁵³ sa uvádza: „Združenie vyhlasuje súťaž každoročne na podporu kvality realizácie stavebného diela ako súčasť uceleného systému zabezpečovania kvality vo výstavbe a stavebníctve s cieľom dosiahnutia európskych štandardov v reálnom čase“. Podobne ani v tomto štatúte ani v iných materiáloch SKSI sa neuvádza čo znamená „Kvalita realizácie stavebného diela“, aké kritériá musí kvalitná stavba naplniť.

Otázka kvality Diela v týchto dokumentoch nepočíta s požiadavkami na tvorbu bezbariérového prostredia a tradične nie sú tieto požiadavky zaradené medzi hodnotiace kritériá súťaží napriek tomu, že od roku 2002 sú jasne zadané kritériá bezbariérovej prístupnosti stavieb v stavebnej legislatíve, v ratifikovaných medzinárodných zmluvách, ktoré musí SR dodržiavať a aj napriek tomu, že je preukázateľné, že bariéry majú negatívny vplyv na štátny rozpočet¹⁵⁴. Je potrebné túto prax zmeniť, nakoľko podľa aktuálnych údajov Štatistického úradu SR, je na Slovensku evidovaných 30 % obyvateľov, ktorí majú nejakú formu zdravotného postihnutia (pozri Tabuľky 1 a 2 v úvodnej časti tohto materiálu).

Pri definovaní kritérií kvality Diela by bolo možné použiť napríklad overený európsky systém kvality **Davos Baukultur**¹⁵⁵. Systém pozostávajúci z 8 základných kritérií kvality je hlavným príspevkom k iniciatíve Európskej komisie Nový európsky Bauhaus a k prebiehajúcej Davoskej deklarácii „Smerom ku kvalitnej „Baukultur“ pre Európu“.

Baukultur je pojem označujúci „kvalitnú architektúru“, pričom kritériá kvality sú úzko prepojené s Novým európskym Bauhausom. Pri monitorovaní kvality architektúry a urbanizmu sa kladie veľký dôraz na rozmanitosť ľudí (5. kritérium kvality), odráža a podporuje inkluzívne spoločnosti a posilňuje sociálnu súdržnosť prostredníctvom začlenenia a prispôsobenia

¹⁵² Štatút ceny SKA, článok 7 - <https://cezaar.tv/statut/>

¹⁵³ Štatút Stavba roka, článok 1 odsek 2. - https://www.pss.sk/files/informacie/stavba-roka/6_2_statut_sr_20180629.pdf

¹⁵⁴ Poznámka: Existujúce fyzické bariéry musí štát kompenzovať rôznymi druhmi príspevkov – napríklad príspevok na debariérizáciu bytu, príspevok na kúpu a inštaláciu pomôcok na prekonávanie bariér, štátne dotácie na debariérizáciu škôl alebo kultúrnych zariadení, ale aj napríklad príspevky na osobného asistenta, ktorý musí osobám na vozíku pomáhať pri prekonávaní bariér,

¹⁵⁵ https://www.europanostra.org/wp-content/uploads/2021/05/202105_Davos-Baukultur_quality-system.pdf

špecifických potrieb jednotlivcov a komunit – „Kvalitná Baukultur zlepšuje náš zmysel pre miesto. Tým, že umožňuje ľuďom identifikovať sa so svojim životným priestorom, podporuje inkluzívnu a súdržnú spoločnosť, pôsobí proti diskriminácii a radikalizácii a podporuje integráciu a občianske povedomie. Netýka sa to len centier miest a historických pamiatok, ale každého aspektu životného prostredia v Európe; prímestských a vidieckych oblastí, vidieka, priemyselných zón a infraštruktúry“.¹⁵⁶

Stratégia **Inštitútu slovenskej komory architektov (ISKA)** si kladie *Strategický zámer č. 5¹⁵⁷ Systematicky kvalifikovane generovať dôležité odborné témy: Cieľ č. 5.1. Odborne spracovať dôležité tematické oblasti súvisiace s postavením či rozvojom architektonickej praxe a efektívne adresovať tieto témy na diskusiu smerom k architektonickej obci aj k odbornej a laickej verejnosti. Aktuálne postulované témy: (1) Problematika udržateľnosti vs. architektonická kvalita (sustainability, aesthetics, inclusion), (2) Problémy profesie architekta vo vzťahu k meniacim sa politickým, ekonomickým a spoločenským súvislostiam. V tejto súvislosti by mohol ISKA napríklad spracovať vyššie uvedenú požiadavku – zadefinovať kritériá kvality Diela, vrátane požiadaviek na inkluzívnu architektúru, ktoré sa následne premietnu do architektonických súťaží, do vzdelávania, ako aj do praxe.*

Príklad z praxe: VELKÁ BRITÁNIA

RIBA¹⁵⁸ (Britský kráľovský inštitút architektov) prijal v roku 2020 **Chartu inklúzie RIBA**, ktorá obsahuje súbor záväzkov a opatrení, ktoré môžu odborníci zo stavebnej praxe prijať, aby prelomili bariéry a urobili architektúru spravodlivejšou a inkluzívnejšou. Jednou z 5 akcií zahrnutých do Charty inklúzie RIBA, bol záväzok „začleniť inkluzívny dizajn do všetkých projektov a prispieť k rozvoju inkluzívneho prostredia“ (Akcia č. 5, Charta inklúzie RIBA). Cieľom je presadzovanie inkluzívneho dizajnu do všetkých fáz stavebných projektov a umožniť každému zo zúčastnených tímov – od architektov a klientov až po operátorov – prispieť k vytvoreniu inkluzívneho prostredia. *Prvou fázou spolupráce je pochopenie toho, kto používa prostredie a kto ho môže používať v budúcnosti. To môže znamenať vykonanie posúdenia vplyvu na identifikáciu pravdepodobných účinkov projektu na budúcich užívateľov. Ak sa budova renovuje, odporúča sa najskôr zadať audit prístupnosti, ktorý má vykonať vedúci inkluzívneho dizajnu – ktorý je špecialistom na identifikáciu prekážok a poskytovanie odporúčaní na zlepšenie oproti osvedčeným postupom. Porozumenie rozmanitosti užívateľov budovy bude vždy kľúčové pri navrhovaní inkluzívneho a prístupného prostredia.*¹⁵⁹

¹⁵⁶ Davoská deklarácia 2018: Towards a high-quality Baukultur for Europe, bod 10.
<https://www.newsd.admin.ch/newsd/message/attachments/51119.pdf>

¹⁵⁷ Stratégia ISKA: [https://www.komarch.sk/spravy/strategia-institutu-slovenskej-komory-architektov-iska#:~:text=Strat%C3%A9gia%20In%C5%A1tit%C3%BAtu%20slovenskej%20komory%20architektov%20\(ISKA\)](https://www.komarch.sk/spravy/strategia-institutu-slovenskej-komory-architektov-iska#:~:text=Strat%C3%A9gia%20In%C5%A1tit%C3%BAtu%20slovenskej%20komory%20architektov%20(ISKA))

¹⁵⁸ The RIBA Inclusion Charter: <https://www.architecture.com/about/equality-diversity-and-inclusion/inclusion-charter> (poznámka RIBA - the Royal Institute of British Architects)

¹⁵⁹ Why architects should augment inclusive design throughout all work stages:
<https://www.microlinkpc.com/blog/why-architects-should-augment-inclusive-design-throughout-all-work-stages/>

3.4. Odporúčania pre samosprávy

Nástroje lokálnej politiky by mali zabezpečiť, aby osoby so zdravotným postihnutím a starší ľudia s rôznymi zdravotnými znevýhodneniami mohli využívať verejné priestory obcí a všetky budovy rovnocenne s ostatnými občanmi. Prístupnosť musí byť jedným z kľúčových nástrojov pri tvorbe verejných politík, pri tvorbe komunitných plánov a pri všetkých investičných projektoch. Univerzálny dizajn je odporúčaná stratégia, ktorá má pomôcť sprístupniť spoločnosť všetkým ľuďom bez rozdielu, podporuje inklúziu a predchádza diskriminácii. Potreba aplikovať univerzálne navrhovanie je v súčasnosti preferovaná aj vzhľadom na negatívny trend starnutia populácie, pričom univerzálny dizajn dodáva vybudovanému prostrediu vlastnosti, ktoré sú pozitívne pre celú populáciu a pre spoločnosť.

- ❖ **Odporúčanie: vo VZN, ktorým sa určujú pravidlá pri stavebných, rekonštrukčných a udržiavacích prácach stanoviť funkčné požiadavky na tvorbu univerzálne prístupných verejných priestorov, námestí, ulíc, ihrísk alebo dopravy a zaviesť účinné kontrolné mechanizmy**

V rámci lokálnej politiky je dôležité pri všetkých rozhodnutiach súvisiacich s územným plánovaním lebo rozhodnutiach súvisiacich s výstavbou občianskej vybavenosti alebo budov na bývanie presadzovať a implementovať univerzálne navrhovanie. Univerzálne navrhovanie je potrebné začleniť už do fázy plánovania výzvy, následne kontrolovať, či sa požiadavky bezbariérového navrhovania premietli do projektovej dokumentácie stavieb a do samotnej výstavby. Vhodné je zabezpečiť účinný kontrolný mechanizmus v každej fáze stavebnej činnosti.

V zmysle zákona, územný plán obce určuje najmä¹⁶⁰ zásady a pravidlá bezbariérovosti sídelného prostredia, vrátane bezbariérovosti dopravnej infraštruktúry a jej ochranných pásem a území, verejných priestorov a trás pohybu obyvateľstva. Územný plán zóny určuje najmä¹⁶¹ podmienky na bezbariérové využívanie verejného priestoru, dopravnej infraštruktúry, statickej dopravy a trás pohybu obyvateľstva.

Príklad z praxe: RAKÚSKO

Rakúske mesto Graz dlhodobo presadzuje politiku inklúzie, ktorá sa premietla aj do stavebných regulatív mesta. Mestský stavebný úrad v Grazi, má osobitný odbor tzv. Referát bezbariérového navrhovania, ktorý má tieto úlohy: (1) poskytuje informácie a rady pre bezbariérovú výstavbu, (2) tvorí stavebný program na odstránenie bariér vo verejných priestoroch, (3) vykonáva úradné expertízy na bezbariérovú výstavbu v priebehu stavebného konania. Tento odbor vydal už v roku

¹⁶⁰ § 22 ods. 3 písm. m) Zákon o územnom plánovaní č. 200/2022 Z. z.

¹⁶¹ § 23 ods. 3 písm. b) Zákon o územnom plánovaní č. 200 /2022 Z. z.

2006 príručku „Bezbariérové navrhovanie pre všetkých ľudí“¹⁶², ktorá už zohľadňuje princípy univerzálneho navrhovania. Mesto Graz je tiež zapojené do siete „Turizmus pre všetkých“ a na svojich webových stránkach poskytuje komplexné informácie o prístupnosti verejných priestorov, dopravy aj budov na svojich webových stránkach.¹⁶³

❖ **Odporúčanie: vo VZN, ktorým sa určujú pravidlá pri stavebných, rekonštrukčných a udržiavacích prácach stanoviť funkčné požiadavky na zabezpečenie bezbariérového a upravitel'ného bývania**

V súčasnosti čelia samosprávy bezprecedentnému starnutiu populácie miest a obcí, vytvára sa tlak na sociálny systém a na potrebu reformy existujúceho systému poskytovania sociálnych služieb, ktorý je finančne a personálne poddimenzovaný. Preferované komunitné sociálne služby sú založené na uprednostňovaní terénnej a ambulantnej sociálnej služby pred celoročnou pobytovou službou¹⁶⁴. Veľkým problémom je však nepripravenosť komerčného bytového fondu na opateru najmä starších ľudí v domácom prostredí. Na trhu s bytmi úplne absentujú bezbariérové byty, ktoré sa prestali po roku 1989 stavať. Samosprávy by mali v rámci svojich komunitných plánov plánovať aj výstavbu bezbariérových a upravitel'ných bytov, ako aj plánovať postupné odstraňovanie existujúcich bariér vo verejných priestoroch, doprave a verejných budovách občianskej vybavenosti s cieľom začleniť všetkých ľudí so zdravotným znevýhodnením do života komunity a poskytnúť im väčšiu mieru nezávislosti. Odstránenie existujúcich bariér v prostredí a poskytovanie služieb v domácom prostredí prispeje k ekonomickej udržateľnosti sociálneho systému¹⁶⁵.

V súčasnosti sa pripravuje nová stavebná legislatíva, kde majú byť zavedené aj požiadavky na výstavbu bezbariérových bytov a tzv. „upravitel'ných bytov“, ktoré bude možné prispôbiť aktuálnym požiadavkám užívateľov, napríklad bude ich možné rýchlo a lacno upraviť na bezbariérový byt. S možnými dodatočnými úpravami bytu musí projektant uvažovať už pri tvorbe projektovej dokumentácie stavby, ale aj pri komplexnej obnove bytových domov je žiaduce debariérovať existujúce bytové domy. Možné úpravy by sa týkali bezbariérového sprístupnenia vstupu do bytového domu, bezbariérového výťahu, ale aj výmeny stúpačiek v bytovom dome tak, aby sa urobila predpríprava na vyústenie odpadu do kanalizácie pod

¹⁶² Barrierefreies bauen fur ALLE Menschen -

https://www.verwaltung.steiermark.at/cms/dokumente/11682611_74836056/4eafdf37/Broschuere_BB_Web_01.pdf

¹⁶³ Graz <https://www.graztourismus.at/en/getting-there-and-public-transport/accessible-graz>

¹⁶⁴ § 13 ods. 6 zákona č. 448/2008 Z. z. Zákon o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov

¹⁶⁵ Poznámka: Vo viacerých ekonomických štúdiách sa uvádza, že ak sa odstránia prekážky začlenenia ľudí so ZP, jednotlivec s ťažkým zdravotným postihnutím dokáže zvýšiť svoju priemernú produktivitu z 25 % - na 55 %, čo následne znamená nižšiu mieru odkázanosti, viac informácií napr. vo vedeckom článku Ekonomické náklady na vylúčenie a zisky zo začlenenia ľudí so zdravotným postihnutím:

https://www.cbm.org/fileadmin/user_upload/Publications/Costs-of-Exclusion-and-Gains-of-Inclusion-Report.pdf

úroveň podlahy, aby bolo možné dodatočne realizovať v kúpeľni bytu bezbariérovú sprchu, ak bude potrebné.

Príklad z praxe: NÓRSKO

V rokoch 2009 - 2013 sa realizoval v Nórsku program implementácie univerzálneho navrhovania s názvom „**Národný rozvojový projekt univerzálneho dizajnu v krajoch a obciach**“ na základe skúseností pilotného projektu¹⁶⁶ a práce vykonanej so 17 nóorskymi samosprávami od roku 2005. Do konca nového programového obdobia v roku 2013 bolo zapojených 88 samospráv a 17 regionálnych orgánov. Rovnako ako v predchádzajúcom období projekt zastrešovalo ministerstvo životného prostredia. Obce a regionálne úrady systematicky pracovali na premietnutí princípov univerzálneho dizajnu do jasne definovaných činností. Skúmali univerzálny dizajn ako stratégiu budovania miestnych komunít charakterizovaných primeranou prístupnosťou, rovnosťou, účasťou a slobodou výberu pre všetkých. Nórska asociácia lokálnych a regionálnych autorít vydala publikáciu pozitívnych príkladov z praxe „Univerzálny dizajn prispieva k spoločnosti priateľskej k veku“¹⁶⁷

Príklad z praxe: FÍNSKO

Výskum, ktorý sa realizoval vo Fínsku, kombinoval rozhovory v siedmich rôznych domácnostiach s ich skúsenosťami s **upraviteľnými bytmi v prostredí virtuálnej reality** 3D CAVE¹⁶⁸. S účastníkmi prebiehali najskôr rozhovory o ich súčasnom živote, bytovej situácii a očakávaných budúcich zmenách v zložení domácnosti či bytových potrebách. Pre virtuálne obhliadky boli byty so systematicky transformovateľnými pôdorysmi navrhnuté tak, aby predvídali situácie, ktoré môžu nastať počas životného cyklu ľudí (napr. narodenie dieťaťa, práca z domu, odchod dieťaťa z domu, doplnková zdravotná starostlivosť a pod.). Účastníci prešli virtuálnymi bytmi vhodnými pre nich na základe prvého rozhovoru. Potom sa s nimi znova uskutočnil rozhovor so zameraním na hodnotu, ktorú pripisujú prezentovanej upraviteľnosti bytu. Všetky domácnosti identifikovali funkčné výhody pre ich súčasnú alebo očakávanú situáciu a mnohé vyjadrili ochotu kúpiť si dom alebo byt s preukázanými charakteristikami upraviteľnosti. Väčšina opísala aj ekonomickú istotu, ktorú upraviteľnosť poskytuje, najmä výhody dlhodobého zotrvania v byte.

Príklad z praxe: RAKÚSKO

V Rakúsku sú definované požiadavky na upraviteľné bývanie už takmer 20 rokov napríklad v technickej norme ONORM B 1600, alebo v smernici OIB 4 Bezpečnosť pri užívaní a prístupnosť, ktorá bola viackrát novelizovaná, napr., vydanie z roku 2015, popisuje požiadavky na adaptabilné bývanie v bode 7.4.1 nasledovne: „*Všeobecne prístupné (spoločné) priestory bytových domov alebo ich častí musia byť bezbariérové a byty musia byť upraviteľné.*“ V roku 2019 bolo toto ustanovenie rozšírené v bode 7.4.2 takto: „*Upraviteľné byty musia byť postavené tak, aby boli požiadavky na bezbariérovosť (napr. usporiadanie miestností a vybavenie sociálnych zariadení, šírka chodieb,*

¹⁶⁶ Poznámka: výsledky pilotného projektu sú zverejnené na internete:

<https://www.regjeringen.no/contentassets/76dc9f0ccea8a487d8e86c0bda613545f/t-1472e.pdf>

¹⁶⁷ Universal design contributes to an age-friendly society: Good examples from Norwegian municipalities and county councils, dostupné na internete: <https://www.ks.no/globalassets/110119-ks-hefte-universal-design-for-an-age-friendly-society.pdf>

¹⁶⁸ Názory obyvateľov na upraviteľné bývanie: štúdia založená na virtuálnej realite: <https://journal-buildingscities.org/articles/10.5334/bc.184>

prístupové priestory, konštrukcia šikmého schodiska pre dodatočnú inštaláciu výťahu s plošinou pre invalidné vozíky vo viacposchodových bytoch, prístup na otvorené priestranstvá) v prípade potreby ľahko splniteľné stavebnými zmenami. Nosné prvky a ochrana proti pádu na otvorených priestranstvách musia byť navrhnuté tak, aby sa pri nastavovaní nemuseli meniť. Akékoľvek zmeny na elektrických a vodovodných inštaláciách môžu byť potrebné len v malom rozsahu.“ Rozsah tejto úpravy v zásade vychádza z individuálnych potrieb užívateľa a nemusí zahŕňať všetky aspekty stavebnej prístupnosti (napr. ak je potrebné zväčšiť sanitárnu miestnosť). Musí však existovať možnosť ľahko dosiahnuť všetky aspekty prístupnosti.

Stavebný poriadok mesta Viedeň mal už v roku 2010 stanovenú požiadavku, aby boli všetky novopostavené byty vo Viedni upraviteľné. V súčasnosti je požiadavka na tvorbu upraviteľných bytov v Stavebnom poriadku mesta Viedeň¹⁶⁹ definovaná v § 119 ods. 3 takto: (3) „Byty musia byť s výnimkou stavieb uvedených v § 115 ods. 1 ods. 1 písm. a) až d) riešené tak, aby ich bolo možné bez vynaloženia značného úsilia dodatočne upraviť na užívanie zdravotne postihnutými osobami“. Uvedené výnimky v § 115 sa vzťahujú na domy s jedným bytom a domy s dvomi bytmi, radové rodinné domy a záhradné domčeky.

Príklad z praxe: ČESKO

Ministerstvo pre miestny rozvoj ČR dňa 10. 9. 2021 vyhlásilo 2. výzvu do programu **Podpora bývania, podprogramu Bytové domy bez bariér**¹⁷⁰. Alokácia činí takmer 120 miliónov korún a žiadosti o podporu je možné predkladať do 15. októbra 2021 do 12:00 hodín. Podpora bude smerovať do odstraňovania bariér pri vstupe do bytového domu a do výťahu, výstavba osobných výťahov v domoch so štyrmi a viac nadzemnými podlažiami, ktoré nimi nie sú vybavené a nikdy neboli a pri ktorých sú na to stavebno-technické predpoklady. Dotácia je poskytovaná vo výške 50% uznateľných výdavkov na realizáciu akcie, maximálne však 200 tis. Sk v prípade bezbariérových úprav prístupu do bytového domu a do výťahu a maximálne 800 tis. Sk v prípade výstavby osobného výťahu pre jeden vchod do bytového domu. Text výzvy a podmienky poskytnutia dotácie sú uverejnené na webe ministerstva. Výzva nepodporuje odstránenie bariér pri vstupe do bytového domu a do výťahu formou inštalácie technických zariadení prekonávajúcich schody (napr. šikmá schodisková plošina).

❖ **Odporúčanie: Identifikovať existujúce bariéry vo verejných priestoroch, verejných budovách alebo bariéry pri poskytovaní služieb občanom – audity prístupnosti**

Audity bezbariérovej prístupnosti vykonávajú odborníci na prístupnosť¹⁷¹ v spolupráci so zástupcami občanov so zdravotným postihnutím. Hodnotiteľ musí dokonale ovládať ustanovenia platnej legislatívy a súčasne nároky osôb so zdravotným postihnutím, aby dokázal kvalifikovane posúdiť jednotlivé časti a prvky stavieb alebo zariadení uvedené v auditorských

¹⁶⁹ Bauordnung Stadt Wien, § 119 ods. 3:

<https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=LrW&Gesetzesnummer=20000006>

¹⁷⁰ Výzva č. 2 k podávaniu žiadostí o poskytnutie dotace v roce 2021 z podprogramu 117D066 Bytové domy bez bariér, dostupné na: https://mmr.gov.cz/getmedia/d7e937d8-c757-4f91-a288-88705031d3ec/2_vyzva_BDBB-2021_final.pdf.aspx?ext=.pdf

¹⁷¹ Poznámka: Audity prístupnosti budov a verejných priestorov vykonáva na Slovensku pracovisko CEDA, Fakulta architektúry a dizajnu STU v Bratislave

hárkoch a následne vypracovať odporúčania na odstránenie prípadných nedostatkov. Pri vykonávaní auditu bezbariérovej prístupnosti sa zohľadňujú viaceré faktory, ktoré majú vplyv na pohyb, pohodlie a bezpečnosť všetkých návštevníkov a zamestnancov posudzovanej budovy alebo verejných priestorov. Výsledná záverečná správa analyzuje priestory (1) z hľadiska nezávislosti pri pohybe a užívaní (2) z hľadiska bezpečnosti pri pohybe a užívaní, (3) z hľadiska orientácie v priestoroch a (4) z hľadiska prístupu k informáciám. Na základe vykonaných auditov je potrebné

❖ **pripraviť plány na odstránenie existujúcich bariér.**

Majitelia alebo prevádzkovatelia služieb považujú možné zvýšené náklady na bezbariérovú realizáciu alebo dodatočnú debariérizáciu stavieb za najväčšiu prekážku pri presadzovaní konkrétnych opatrení. Často sa však tieto finančné náklady z neznalosti odhadujú vyššie ako v skutočnosti sú. Investície, ktoré sa spolupodieľajú na tvorbe bezbariérového prostredia, môžu byť spolufinancované prostredníctvom podporných programov, ako napr. prostredníctvom európskych štrukturálnych fondov, Európskeho sociálneho fondu, alebo rôznych národných alebo regionálnych dotačných programov napr. Ministerstvo kultúry poskytuje dotáciu na debariérizáciu kultúrnych zariadení, alebo Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu poskytuje dotácie na debariérizáciu škôl.

Príklad z praxe: HOLANDSKO

V holandskom meste Breda vznikla v roku 2015 iniciatíva „**Breda pre každého**“, ktorá združuje zástupcov mesta, cestovného ruchu a školstva, ako aj organizácií osôb so zdravotným postihnutím. Jedným z cieľov iniciatívy Breda pre každého bolo urobiť z mesta atraktívnu turistickú destináciu pre všetkých.

Breda uplatňuje princípy Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím a je odhodlaná urobiť z Bredy vzorové mesto z hľadiska prístupnosti pre všetkých. V roku 2019 získala Breda ocenenie Európskej komisie Access City Award. Všetky plány na odstraňovanie bariér sú vypracované po konzultácii s odborníkmi na prístupnosť a organizáciami zdravotne postihnutých ľudí a prijala ich miestna výkonná rada (College van burgemeester en wethouders). Na stránke iniciatívy je uvedená vízia¹⁷²: „*Dobrá prístupnosť prináša nielen sociálne, ale aj ekonomické výhody. Na základe vedeckých výskumov je známe, že podnikavá Breda z toho bude profitovať. Len si pomyslite: desať percent populácie má ťažké zdravotné postihnutie, ktoré si skutočne vyžaduje úpravy. Tieto úpravy sú veľmi užitočné pre ďalších štyridsať percent ľudí a dobrá prístupnosť je pre nás všetkých len veľmi príjemná.*“

❖ **Odporúčanie: angažovať občanov / užívateľov prostredia obce ako svojich poradcov**

Povzbudzovanie a podporovanie účasti verejnosti na tvorbe lokálnej politiky môže pomôcť politikom a aj ľuďom pri zlepšení kvality života. Lokálna politika by mala byť nastavená tak, aby

¹⁷² Breda voor iedereen, dostupné na internete: <https://www.bredavooriedereen.nl/>

umožňovala, uznávala a podporovala potenciál miestnych a občianskych iniciatív zameraných na zachovanie, opätovné využitie alebo transformáciu zastavaného prostredia. Angažovanosť ľudí podporuje dlhodobé vzťahy založené na dôvere medzi komunitami a akýmkoľvek miestnymi štatutárnymi alebo neštatutárnymi ľuďmi alebo skupinami, ktoré im slúžia. Dobrým a overeným nástrojom na zlepšenie stavu fyzického prostredia v mestách a obciach sú

- ❖ pracovné skupiny alebo poradné výbory zložené zo zástupcov rôznych záujmových skupín komunity

Užívatelia vedia poukázať na prípadné nedostatky v prostredí obce alebo mesta, môžu predkladať rôzne návrhy na zlepšenie stavu. Takéto výbory alebo platformy môžu poskytovať poradenstvo v oblasti architektúry, mestského plánovania, mestského rozvoja, ako aj prispievať technickým know-how a poskytovať pomoc pri koncipovaní nových projektov alebo aj pri renováciách existujúcich budov a ich integrácii do mestského prostredia. Preto je vhodné, ak sú poradné alebo pracovné skupiny zložené z užívateľov prostredia ale aj odborníkov alebo jednotlivcov, ktorí poskytujú odborné poradenstvo pri projektoch so silným vplyvom na verejný záujem, na tvorbu verejných priestorov, ako aj na nové plány rozvoja obcí a miest. Základnými iniciatívami môžu byť napríklad záujmové skupiny podporujúce rozvoj bývania alebo občianske združenia premieňajúce opustené budovy alebo lokality na dočasné bývanie, čo často odhaľuje potenciál miest a vedie k zvýšeniu kvality a dlhodobým rekonštrukciám.

- ❖ angažovať verejnosť do prípravy komunitných plánov sociálnych služieb

V pracovnej skupine na prípravu komunitných plánov môžu byť riešené aj otázky začlenenia prijímateľov do života komunity, zabezpečenia nezávislého života a plán odstránenia existujúcich bariér v komunite. V zmysle článku 19 Nezávislý spôsob života a začlenenie do spoločnosti je žiaduce podporovať komunitné formy poskytovania sociálnych služieb, ktoré umožnia žiť ľuďom so ZP v komunite ako rovnocenní občania. Avšak iba v bezbariérovej komunite možno zabezpečiť rovnocenný a nezávislý život prijímateľom sociálnych služieb. V článku 19 majú zmluvné strany „uznať rovnaké právo všetkých osôb so zdravotným postihnutím žiť v spoločnosti s rovnakými možnosťami voľby na rovnoprávnom základe s ostatnými, prijímú účinné a primerané opatrenia, ktoré umožnia plné využívanie tohto práva osobami so zdravotným postihnutím a ich plné začlenenie...“

Ľudia so zdravotným postihnutím majú právo participovať na tvorbe verejných politík a procesov, ktoré súvisia s ich životom. Garantuje im to článok 29 Účasť na politickom a verejnom živote.

Príklad z praxe: SLOVENSKO

Sekcia sociálnych vecí magistrátu hl. mesta SR Bratislavy zriadila pracovnú skupinu „**Prístupná Bratislava**“¹⁷³, ktorej cieľom je poskytovať poradenstvo pri komunitnom plánovaní. Skupinu tvoria rôzne záujmové skupiny a organizácie osôb so zdravotným postihnutím, ktorých cieľom je

¹⁷³ Pracovná skupina pre osoby so zdravotným znevýhodnením komunitného plánovania sociálnych služieb

presadzovať bezbariérovú prístupnosť vo všetkých oblastiach života Bratislavčanov. Zriadená bola v čase príprave Komunitného plánu sociálnych služieb v roku 2021, avšak pracovná skupina pracuje aj v súčasnosti a podieľa sa na riešení rôznych problémov, ktoré trápia mesto aj občanov. Jedným z plodov vzájomnej spolupráce je aj webová stránka **Mesto bez bariér**¹⁷⁴, na ktorej poskytuje Magistrát informácie o bezbariérovosti mesta a o komunikácii bez bariér. Mesto si dáva postupne realizovať odborné audity prístupnosti budov a verejných priestorov¹⁷⁵ a potom občanov informuje o miere prístupnosti pomocou piktogramov. Audity prístupnosti sú tiež nástrojom na plánovanie budúcich investícií do odstraňovania existujúcich architektonických a informačných bariér v meste.

❖ **Odporúčanie: požiadavka bezbariérovej prístupnosti musí byť stanovená ako jedno z kritérií hodnotenia kvality v každom stupni verejného obstarávania stavieb**

Čo najlepšie využitie postupov verejného obstarávania založených na kvalite, napríklad prostredníctvom verejných súťaží v oblasti tvorby projektovej dokumentácie, tvorby architektúry budov, krajinskej architektúry, urbanistického plánovania. Dôležité je presadzovať princípy kvality vo všetkých oblastiach financovania, ktoré sa týkajú územného rozvoja miest a obcí a obstarávania infraštruktúry a výstavby, aby sa zabezpečilo splnenie integrovaných cieľov kvality v programoch a projektoch trvalo udržateľného rozvoja miest. V takýchto verejných súťažiach sa musí kvalitne pripraviť výzva, kde sú v predmete zákazky zadané kritériá kvality (estetické, ekologické, sociálne aj ekonomické), ktoré obstarávateľovi umožnia získať čo najkvalitnejší projektový zámer alebo návrh vybraný porotou. V technických špecifikáciách, sa majú stanoviť také sociálne požiadavky, ktoré priamo charakterizujú daný produkt, prostredie alebo službu, napríklad prístupnosť pre osoby so zdravotným postihnutím alebo riešenia vhodné pre všetkých používateľov pomocou univerzálneho navrhovania. Za predpokladu, že sa súťaže uskutočnia správne, stanú sa cenným zdrojom inovatívnych, účinných a trvalo udržateľných riešení a zároveň umožnia využiť rozsiahle know-how dostupné na trhu.

V príručke príručka pre žiadateľov/prijímateľov k procesu a kontrole verejného obstarávania je uvedené: „*predmet zákazky musí byť opísaný jednoznačne, úplne a nestranné, na základe technických požiadaviek, ktoré majú byť určené tak, aby zohľadnili požiadavky prístupnosti pre osoby so zdravotným postihnutím a riešenia vhodné pre všetkých užívateľov, ak je to možné, a tak, aby bol zabezpečený rovnaký prístup pre všetkých uchádzačov alebo záujemcov a zabezpečená čestná hospodárska súťaž.*“ V opise by mohla byť použitá napríklad táto požiadavka:

¹⁷⁴ Bratislava: Mesto bez bariér <https://bratislava.sk/socialne-sluzby-a-byvanie/mesto-bez-barier>

¹⁷⁵ Poznámka: Audity prístupnosti vykonáva CEDA – Výskumné a školiace centrum bezbariérového navrhovania, Fakulta architektúry a dizajnu STU - https://www.fad.stuba.sk/fakulta-architektury-a-dizajnu/struktura-a-ludia-1/vedecko-vyskumne-a-skoliace-centra/ceda.html?page_id=12244

- ❖ Pri tvorbe projektovej dokumentácie je potrebné zohľadňovať rôznorodosť budúcich užívateľov prostredia a princípy univerzálneho navrhovania.

Tiež by bolo potrebné doplniť informáciu, Výzva nepodporuje odstránenie bariér pri vstupe do budovy a k výtahu formou inštalácie technických zariadení prekonávajúcich schody (tzv. šikmá schodisková plošina). Lebo šikmá schodisková plošina je osobitným riešením pre malú skupinu ľudí a nezohľadňuje rôznorodosť užívateľov, napríklad seniorov s roľátorom alebo rodičov s kočíkmi.

- ❖ Kvalitu prostredia dosiahnuť pomocou verejných architektonických súťaží

Architektonická súťaž je investíciou do architektonickej kvality. Architekti investujú pôsobivé množstvo zručností a zdrojov do súťaží.

Príklad z praxe: POĽSKO

Mesto Varšava získalo v roku 2022 hlavnú Cenu Access City Award 2020, najmä vďaka zapojeniu ľudí so zdravotným postihnutím do spoločného úsilia o bezbariérové sprístupnenie mesta. Vychádzajúc z princípov univerzálneho dizajnu, Varšava prijala akčný plán zameraný na sprístupnenie informácií, pracovných miest, vzdelávania, spoločnosti a infraštruktúry. **Úloha splnomocnenca pre prístupnosť** je kľúčová pri zabezpečovaní trvalo udržateľných zlepšení v celom meste. Jasné a komplexné štandardy prístupnosti pomáhajú zabezpečiť, aby vysokokvalitné spracovanie všetkých stavebných projektov v meste poskytovali uspokojivú úroveň prístupnosti. Pri pohľade do budúcnosti bude mať nová Varšavská stratégia 2030 dlhodobý vplyv na územný aj sociálny rozvoj v meste. Jedným zo špecifických cieľov je odstrániť zostávajúce architektonické bariéry.

Varšava si je vedomá toho, že je potrebné ešte veľa urobiť, a vypracovala plány na rozpočtovú podporu prístupnosti v nasledujúcich rokoch. Úspechy opatrení na zlepšenie prístupnosti v predchádzajúcich rokoch sa pravidelne monitorujú a vyhodnocujú. Ďalšie kroky sú naplánované na základe výsledkov týchto hodnotení a sú stanovené jasné ukazovatele, podľa ktorých sa budú merať budúce iniciatívy.

- ❖ **Odporúčanie: vzdelávať zamestnancov samosprávy o tvorbe inkluzívneho prostredia**

Zamestnanci úradov by mali byť oboznámení s jednotlivými článkami Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím a použili ich pri výkone svojej činnosti, napríklad musia aplikovať článok 9 Prístupnosť pri zabezpečovaní prístupu k fyzickému prostrediu, k doprave, k informáciám a komunikácii vrátane informačných a komunikačných technológií a systémov, ako aj k ďalším prostriedkom a službám dostupným alebo poskytovaným verejnosti, a to tak v mestských, ako aj vo vidieckych oblastiach a to najmä vzhľadom na skutočnosť, že prístupnosť je nepochybne nevyhnutným predpokladom pre začlenenie osôb so zdravotným postihnutím do spoločnosti v plnom a rovnakom rozsahu a efektívne využívanie všetkých ľudských práv.

Príklad z praxe: ŠPANIELSKO¹⁷⁶ -

Inštitút pre seniorov a sociálne služby (IMRSO) a Ministerstvo práce a sociálnych vecí, vytvorili rámec spolupráce s organizáciou ONCE a miestnymi samosprávami na vypracovaní **miestnych a regionálnych plánov prístupnosti založených na aplikovaní univerzálneho navrhovania** vrátane prístupu ku komunikačným a informačným službám. Od roku 1999 bolo podpísaných niekoľko dohôd s miestnymi a regionálnymi orgánmi s cieľom vytvoriť akčné plány a definovať implementačné mechanizmy. Tento rámec zahŕňa mechanizmy na implementáciu opatrení na vzdelávanie a odbornú prípravu verejných zamestnancov a na vypracovanie referenčných dokumentov. Výsledkom tejto akcie je Biela kniha na implementáciu princípov univerzálneho dizajnu do vzdelávania a Akčné plány prístupnosti prezentované miestnymi a regionálnymi orgánmi. Univerzálny dizajn sa berie do úvahy už od fázy plánovania.

Napríklad **Barcelona** pracuje na tom, aby sa stala 100% prístupným mestom. Mesto realizuje Univerzálny plán prístupnosti 2018 – 2026, na ktorý je vyčlenený rozpočet 847 000 eur. V úvode vykonáva identifikáciu bariér, z ktorej získajú veľmi zaujímavé dáta a teda rozhodnutie, kam ďalej. Tieto zozbierané údaje sú prepojené s rôznymi oblasťami mesta, ako sú zastávky MHD, knižnice, športové centrá, trhy, školy, zdravotné strediská, občianske centrá atď. Monitorovanie a následné plánovanie investičných akcií prebieha v spolupráci s Mestským inštitútom osôb so zdravotným postihnutím (IMPD) s hlavným cieľom dosiahnuť mesto pre všetkých, kde nikto nebude diskriminovaný kvôli ich stavu.

Príklad z praxe: SLOVENSKO

Magistrát hlavného mesta Bratislavy zriadil webovú stránku <https://bratislava.sk/socialne-sluzby-a-byvanie/mesto-bez-barier>, kde postupne zverejňuje informácie o prístupnosti mesta. Informácie čerpá z vykonaných auditov prístupnosti. Cieľom Magistrátu hlavného mesta je postupná debariérizácia verejných priestorov a verejných budov.

¹⁷⁶ Achieving full participation through Universal Design, str. 66, dostupné na internete: <https://rm.coe.int/16805a2a1e>

Záver

Dokument skúma európske a národné normy a štandardy týkajúce sa prístupnosti fyzického prostredia a medzinárodné rozvojové politiky a programy s odkazom na ciele udržateľnosti, rovnosti a inklúzie. V dokumente je preukázané, že fyzická prístupnosť stavieb je jednou z hlavných tém medzinárodných dokumentov a nástrojov na zlepšenie životných podmienok osôb so zdravotným postihnutím vzhľadom na jej príspevok k podpore nezávislého života, vytvárania ekonomických príležitostí, ako aj k naplneniu práva participovať na rozvoji celej spoločnosti na základe rovnosti. Politický záujem o prístupnosť však zostáva v hlavných rozvojových stratégiách, politikách a programoch často nepolapiteľný, zostáva v deklaratívnej rovine. Dokument navrhuje, že jedným zo spôsobov, ako riešiť fyzickú prístupnosť ako hlavný nástroj rozvoja, je uznať, že prístupnosť je benefitom pre celú spoločnosť, lebo poskytuje výhody a pokrýva záujmy viacerých skupín užívateľov prostredia a prispieva k celkovej udržateľnosti sociálneho systému.

Prehľad medzinárodných, národných a regionálnych politík a skúseností s aplikovaním, propagáciou a poskytovaním prístupných a použiteľných produktov, služieb a prostredí naznačuje, že v európskych krajinách je k dispozícii značný a neustále sa rozširujúci súbor vedomostí a široká škála zručností. Výzvou je presadzovať všeobecný názor, že poskytovanie prístupných a použiteľných produktov, služieb a prostredí je dobrou investíciou, ktorá je prospešná pre všetkých ľudí.

Odporúčania na zavedenie systémových opatrení v podmienkach Slovenskej republiky v otázkach fyzickej prístupnosti skúma úlohu politík, legislatívy alebo praktík na národnej aj lokálnej úrovni. Nezastupiteľnú úlohu pri presadzovaní prístupnosti do slovenskej praxe majú komory – Slovenská komora architektov a Slovenská komora stavebných inžinierov, ktoré musia vo väčšej miere propagovať prístupnosť ako jedno z kritérií kvalitnej architektúry.

V závere dokumentu sú zverejnené tzv. kontrolné hárky, ktoré boli spracované pre účely odborného hodnotenia projektov financovaných zo zdrojov Európskej únie v rámci napĺňania horizontálnych princípov. Kontrolné hárky sú spracované v súlade s platnou legislatívou, najmä vyhláškou MŽP SR č. 532 /2002 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o všeobecných technických požiadavkách na výstavbu a o všeobecných technických požiadavkách na stavby užívané osobami s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie. Po prijatí novej vyhlášky o bezbariérovom navrhovaní a užívaní stavieb je potrebné kontrolné hárky upraviť podľa aktuálnych požiadaviek.

VYHLÁSENIE O BEZBARIÉROVEJ PRÍSTUPNOSTI VEREJNÉ PRIESTORY

Zisťuje sa súlad so stavebnou legislatívou, najmä so stavebným zákonom, vyhláškou MŽP č. 532/2002 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o všeobecných technických požiadavkách na výstavbu a o všeobecných technických požiadavkách na stavby užívané osobami s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie a článkom 9 Prístupnosť Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím.

Príloha vyhlásenia: Situácia a rezy v mierke 1:200- 1:500 podľa veľkosti územia, sekcie alebo prvky (potrebné na posúdenie bezbariérovej prístupnosti) v mierke 1:100-1:200.

Druh a umiestnenie stavby

Názov stavby:	Druh stavby:
Adresa umiestnenia stavby:	Číslo parcely:
Číslo stavebného povolenia:	

1. Autor návrhu

Meno:	Priezvisko:	Tituly:
Bydlisko (ulica a číslo domu):		
PSČ:	Mesto/Obec:	
Telefón:	E-mail:	

Prehlasujem, že požiadavky na bezbariérovú prístupnosť sú realizované v súlade so stavebnou legislatívou a spĺňa požiadavky uvedené v nasledujúcej tabuľke.

.....
Podpis autora návrhu

	Sú splnené tieto požiadavky?	áno	nie
1. Chodníky, námestia, pešie zóny /podľa TP048/	a) šírka chodníkov je najmenej 1,5 m , b) podchodná výška je zabezpečená min 2,2m /opt. 2,5m/ c) chodníky majú rovný povrch bez nerovností a škár /do 10mm/, d) sú doplnené systémom orientačných prvkov – prirodzených, umelých vodiacich línií, signálnych a varovných pásov e) je zabezpečené kvalitné osvetlenie pre zvýšenie bezpečnosti chodcov f) ak je vybudovaný pruh pre chodcov a pruh pre cyklistov, tak sú od seba navzájom výrazne oddelené špeciálnym varovným pásom Poznámka: Pri prekonávaní terénnych nerovností sa pri sklone chodníka väčšom ako 1:21 (viac ako 5%) navrhuje rampa, ktorá musí spĺňať požiadavky podľa bodov 3 a 4	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
2. Riešenie výškových rozdielov	Výškový rozdiel v komunikačných priestoroch je bezbariérovo prekonaný jedným z týchto spôsobov: - zabudovaná rampa s parametrami podľa bodov 3 a 4, - zvislá zdvíhacia plošina, - výťah s rozmermi min. 1,1 m x 1,4 m, s požadovaným vybavením, - šikmá schodisková plošina (iba ak nie je iná možnosť), Poznámka: Schodolez (prenosné zariadenie) nie je povolený!	☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐
3. Parametre rampy (ak sa navrhuje)	a) pozdĺžny sklon rampy spĺňa požadované parametre: - max. 1:12 (8,3%), napr. pri výške 0,45 m (3 schody) je rampa dlhá 5,4 m , - max. 1:8 ak je dĺžka menej ako 3 m (najviac 2 schody), b) svetlá šírka rampy je najmenej 1,3 m, c) voľná vodorovná manévrovací plocha na začiatku a konci rampy je 1,5 m x 1,5 m, d) dĺžka jedného ramena rampy je najviac 9 m (avšak pri sklone 1:8 najviac 3 m), e) odpočívadlo medzi ramenami rampy je dlhé najmenej 2 m (pri pravouhlom prepojení najmenej 1,5 m x 1,5 m), Poznámka: ramená rampy musia byť priame!	☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐
4. Vybavenie rampy (ak sa navrhuje)	a) držadlá sú umiestnené po oboch stranách rampy (vo výške 0,9 m, prípadne aj v 0,75 m), b) vodiace tyče sú po oboch stranách rampy vo výške 0,3 m, alebo obruby proti vybočeniu do výšky 0,1 m (nie sú nutné pri plných zábradliach), zdrsnený a nešmykľavý povrch rampy,	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐

5. Mestský mobiiliár	a) mestský mobiliár /lavičky, terasy, poštové schránky, bankomaty, koše a pod./ je prístupný pre osoby s obmedzenou schopnosťou pohybu b) mestský mobiliár alebo obslužné prvky mestského mobiliáru nezasahujú do priechodnej šírky chodníka c) vedľa lavičky je voľný spevnený priestor pre osobu na vozíku alebo detský kočík d) obslužné otvory na mestskom mobiliári sú v dosahu výšky sediaceho človeka, max. výška 1,2m e) v priestore sa nachádzajú aj lavičky s opierkami na chrbát a bočnými opierkami na ruky	☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐
6. Detské ihriská a športoviská	a) na ihriská a športoviská je zabezpečený bezbariérový prístup po spevnenom chodníku b) je zabezpečený bezbariérový prístup k jednotlivým herným prvkom, zariadeniam ihriska c) na detskom ihrisku sú osadené aj bezbariérové herné prvky, zariadenia, ktoré môžu využívať deti s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie d) jednotlivé herné prvky a zariadenia sú bezpečné Poznámka: Súčasťou detských ihrísk by mali byť bezbariérové herné zariadenia, ktoré sú navzájom prepojené bezbariérovými trasami. Prízemné herné zariadenia a interaktívne prvky musia byť umiestnené v dosahu detí na vozíku. Zvýšené herné zariadenia sa sprístupňujú pomocou rámp a presadacieho systému.	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐
7. Bezbariéro vá doprava	a) je zabezpečený bezbariérový prístup na plochu zastávky, nástupišťa b) na chodníkoch je zabezpečený ucelený orientačný systém formou vodiacich línií, varovných a signálnych pásov c) priechody pre chodcov sú v súlade s TP 048 (zníženie obrubníkov, použitie nájazdových rámp, šírka priechodu min 3m) d) mimoúrovňový priechod /podchody a nadchody/ je doplnený okrem schodiska aj výtahom alebo zvislou zdvíhacou plošinou	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐
8. Parkovani e	a) vyhradené bezbariérové parkovacie miesto (3,5 m x 5 m) je v blízkosti vstupu do budovy, b) zabezpečený je bezbariérový prístup z parkoviska na chodník,	☐ ☐	☐ ☐
9. Bezbariér. toalety	a) rozmery záchodovej kabíny sú najmenej 1,6 m x 1,8 m, b) vedľa WC misy je voľný priestor min. 0,8 m na zasunutie / presadnutie z vozíka, c) sklopné držadlá sú po oboch stranách vedľa WC misy, d) dvere sú široké min. 0,8 m (optimálne 0,9 m) otvárajú smerom von zo záchodovej kabíny, e) umývadlo má podomietkový / úsporný sifón – umožňuje osobe na vozíku zasunutie nôh pod umývadlo, f) zrkadlo je vo vyhovujúcej výške aj pre osoby sediace na vozíku,	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

V prípade, ak niektorý vyššie spomenuté súčasti nie sú v projekte zastúpené, tak ich nevyplňajte.

Doplňujúce informácie:

(Uvedte vážne dôvody, prečo nie je niektorá požiadavka splnená)

VYHLÁSENIE O BEZBARIÉROVEJ PRÍSTUPNOSTI

Miestne komunikácie a cesty II. a III. triedy

Zisťuje sa súlad so stavebnou legislatívou, najmä so stavebným zákonom, vyhláškou MŽP č. 532/2002 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o všeobecných technických požiadavkách na výstavbu a o všeobecných technických požiadavkách na stavby užívané osobami s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie a článkom 9 Prístupnosť Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím.

Príloha vyhlásenia: Situácia a rezy v mierke 1:200- 1:500 podľa veľkosti územia, sekcie alebo prvky (potrebné na posúdenie bezbariérovej prístupnosti) v mierke 1:100-1:200.

Druh a umiestnenie stavby

Názov stavby:	Druh stavby:
Adresa umiestnenia stavby:	Číslo parcely:
Číslo stavebného povolenia:	

1. Autor návrhu

Meno:	Priezvisko:	Tituly:
Bydlisko (ulica a číslo domu):		
PSČ:	Mesto/Obec:	
Telefón:	E-mail:	

Prehlasujem, že požiadavky na bezbariérovú prístupnosť sú realizované v súlade so stavebnou legislatívou a spĺňa požiadavky uvedené v nasledujúcej tabuľke.

.....
Podpis autora návrhu

	Sú splnené tieto požiadavky?	áno	nie
1. Chodníky (podľa TP048)	a) šírka chodníkov je najmenej 1,5 m , b) podchodná výška je zabezpečená min 2,2m /opt. 2,5m/ c) chodník má pozdĺžny sklon najviac 1:12 d) chodník má priečny sklon najviac 1:50 e) chodníky majú rovný povrch bez nerovností a škár /do 10mm/, f) sú doplnené systémom orientačných prvkov – prirodzených, umelých vodiacich línií, signálnych a varovných pásov g) je zabezpečené kvalitné osvetlenie pre zvýšenie bezpečnosti chodcov h) ak je vybudovaný pruh pre chodcov a pruh pre cyklistov, tak sú od seba navzájom výrazne oddelené špeciálnym varovným pásom alebo iným spôsobom uvedeným v TP085 i) výkopy na chodníku musia byť zabezpečené pevnou zábranou tak, aby bola bezpečná a vnímateľná aj pre nevidiace osoby Poznámka: Pri prekonávaní terénnych nerovností sa pri sklone chodníka väčšom ako 1:21 (viac ako 5%) navrhuje rampa, ktorá musí spĺňať požiadavky podľa bodov 3 a 4	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
2. Riešenie výškových rozdielov (ak sa navrhuje)	Výškový rozdiel v komunikačných priestoroch (podchody, nadchody a pod.) je bezbariérovo prekonaný jedným z týchto spôsobov: - zabudovaná rampa s parametrami podľa bodov 3 a 4, - zvislá zdvíhacia plošina, - výťah s rozmermi najmenej 1,1 m x 1,4 m, s požadovaným vybavením (podľa prílohy vyhlášky 532/2002), - šikmá schodisková plošina (iba ak nie je iná možnosť), Poznámka: Schodolez (prenosné zariadenie) nie je povolený!	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐
3. Parametre rampy (ak sa navrhuje)	a) pozdĺžny sklon rampy spĺňa požadované parametre: - max. 1:12 (8,3%), napr. pri výške 0,45 m (3 schody) je rampa dlhá 5,4 m , - max. 1:8 ak je dĺžka menej ako 3 m (najviac 2 schody), b) svetlá šírka rampy je najmenej 1,3 m, c) voľná vodorovná manévrovací plocha na začiatku a konci rampy je 1,5 m x 1,5 m, d) dĺžka jedného ramena rampy je najviac 9 m (avšak pri sklone 1:8 najviac 3 m), e) odpočívadlo medzi ramenami rampy je dlhé najmenej 2 m (pri pravouhlom prepojení najmenej 1,5 m x 1,5 m), Poznámka: ramená rampy musia byť priame!	☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐
4. Vybavenie rampy (ak sa navrhuje)	a) držadlá sú umiestnené po oboch stranách rampy (vo výške 0,9 m, prípadne aj v 0,75 m), b) vodiace tyče sú po oboch stranách rampy vo výške 0,3 m, alebo obruby proti vybočeniu do výšky 0,1 m (nie sú nutné pri plných zábradliach), c) zdrsnený a nešmyklavý povrch rampy,	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐

5. Parametre schodiska (ak sa navrhuje)	<p>Aj keď schodisko nepatrí k bezbariérovým spôsobom prekonávania výškových rozdielov, musí spĺňať minimálne požiadavky:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) držadlá po oboch stranách schodiska vo výške 0,9 m (odporúčanie aj vo výške 0,75 m) b) vyhovujúce rozmery a tvar stupňa (s podstupnicou) c) odlíšenie farby aj povrchovej úpravy prvého a posledného schodiskového stupňa od okolia (kontrast) d) nešmykľavý povrch schodiska 	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐
6. Mestský mobiliár	<ul style="list-style-type: none"> a) mestský mobiliár /lavičky, terasy, poštové schránky, bankomaty, koše a pod./ je prístupný pre osoby s obmedzenou schopnosťou pohybu b) mestský mobiliár alebo obslužné prvky mestského mobiliáru nezasahujú do priechodnej šírky chodníka c) vedľa lavičky je voľný spevnený povrch pre odstavenie vozíka alebo detského kočíka d) obslužné otvory na mestskom mobiliári sú v dosahu výšky sediaceho človeka, najviac vo výške 1,2m e) ak sa na trase nachádzajú aj lavičky, musia mať opierky na chrbát a bočné opierky na ruky 	☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐
7. Priechody pre chodcov	<ul style="list-style-type: none"> a) je zabezpečený bezbariérový prechod cez vozovku pomocou rampy medzi chodníkom a vozovkou b) znížený obrubník má prevýšenie najviac 20 mm c) priechod je označený varovným pásom (na rozhraní medzi chodníkom a vozovkou), pričom pás je v kontrastnom farebnom prevedení d) na chodníku pred priechodom je umiestnený signálny pás orientovaný v smere osi priechodu, pričom pás je v kontrastnom farebnom prevedení e) na priechode vedenom šikmo, prechode dlhšom ako 8 000 mm a priechodu vedenom v oblúku je v rámci vodorovného dopravného značenia umiestnený vodiaci pás široký najmenej 400 mm f) v prípade, že je priechod vybavený svetelnou signalizáciou, je vybavený aj zvukovou signalizáciou 	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
7. Nástupišti a verejnej dopravy	<ul style="list-style-type: none"> a) na plochu zastávky a nástupišťa je zabezpečený bezbariérový prístup b) na nástupišti je zabezpečená priechodná šírka najmenej 1,5 m c) na príľahlých chodníkoch a nástupištiach je zabezpečený ucelený orientačný systém formou vodiacich línií, varovných a signálnych pásov 	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐
8. Parkovani e	<ul style="list-style-type: none"> a) vyhradené bezbariérové parkovacie miesto (3,5 m x 5 m), b) zabezpečený je bezbariérový prístup z parkovacieho miesta na chodník, 	☐ ☐	☐ ☐

V prípade, ak niektorý vyššie spomenuté súčasti nie sú v projekte zastúpené, tak ich nevyplňajte.

Doplňujúce informácie:

(Uvedte vážne dôvody, prečo nie je niektorá požiadavka splnená)

VYHLÁSENIE O BEZBARIÉROVEJ PRÍSTUPNOSTI – ZARIADENIE SOCIÁLNYCH SLUŽIEB – ZMENA STAVBY

Zisťuje sa súlad so stavebnou legislatívou, najmä so stavebným zákonom, vyhláškou MŽP č. 532/2002 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o všeobecných technických požiadavkách na výstavbu a o všeobecných technických požiadavkách na stavby užívané osobami s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie a článkom 9 Prístupnosť Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím.

Príloha vyhlásenia: Situácia, pôdorysy všetkých podlaží a rezy v mierke 1:100, všetky pohľady v mierke 1:100, sekcie alebo prvky (potrebné na posúdenie bezbariérovej prístupnosti) v mierke 1:50 a všetky informácie o detailoch riešenia vrátane rozmerov okien, výšok miestností, rozmerov schodiska, rozmerov dverí, vstupov a výstupov.

1. Druh a umiestnenie stavby

rekonštrukcia

nadstavba, prístavba

zmena účelu stavby

Názov stavby:	Druh stavby:
Adresa umiestnenia stavby:	Číslo parcely:
Číslo stavebného povolenia:	

2. Autor návrhu

Meno:	Priezvisko:	Tituly:
Telefón:	E-mail:	

Prehlasujem, že požiadavky na bezbariérovú prístupnosť sú realizované v súlade so stavebnou legislatívou a spĺňa štandardy uvedené v nasledujúcej tabuľke.

.....
Podpis autora návrhu, dátum

	Sú splnené tieto požiadavky?	áno	nie
1. Parkovanie	a) 4 % vyhradených miest s rozmermi 3,5 m x 5 m, ktoré sú umiestnené najbližšie ku vstupu do budovy, b) vyhradené parkovacie miesto pre vozidlá záchrannej služby (najmenej 2,5 m x 9 m pri parkovaní pozdĺž chodníka) c) zabezpečený je bezbariérový prístup z parkoviska na chodník,	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐
2. Chodníky	a) šírka chodníkov je najmenej 1,5 m (TP 048), odporúča sa 2 m b) chodníky majú rovný povrch bez nerovností a škár, c) je vytvorený orientačný systém pre osoby so zrakovým postihnutím (napr. signálny/reliéfny pás pri vstupe do budovy),	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐
3. Vstup do budovy	Je bezbariérovo riešený. Ak je vo vstupných priestoroch výškový rozdiel, je bezbariérovo prekonaný jedným z týchto spôsobov: - zabudovaná rampa s parametrami podľa bodu 6 a 7, - zvislá zdvíhacia plošina alebo osobný výťah, - šikmá schodisková plošina (iba ak nie je iná možnosť), Poznámka: schodolez (prenosné zariadenie) nie je povolený!	☐	☐
4. Vstupné dvere a priestory	a) pred dverami a v zádverí je manévrovacia plocha 1,5 m x 1,5 m, do ktorej nezasahuje dverné krídlo, b) svetlá šírka dverného krídla je aspoň 0,9 m (optimálne 1,2 m), dvojkrídlové dvere majú aspoň jedno krídlo široké 0,9 m. c) presklené plochy dverí sú označené kontrastne oproti pozadiu vo výške 1,4 – 1,6 m, Poznámka: Vstupné dvere by mali mať automatické otváranie na fotobunku alebo na impulz (tlačidlo vo výške 1,2 m). Odporúča sa realizovať aj bezbariérovo prístupný infopult s indukčnou slučkou (výška pultu / okienka cca 0,85 m aspoň v jednom úseku).	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐
5. Trasy po budove	a) bezbariérový a plynulý prechod do všetkých prevádzkových častí pre osoby na vozíku alebo pre prevoz osoby na lôžku, b) odporúča sa realizovať bezprahové riešenie dverí (prípustná výška prahu 20 mm je pre mnohých prekážkou), c) realizácia zábradlia/držadlá po oboch stranách schodiska, Poznámka: Odporúča sa realizovať držadlá priebežne po celej dĺžke schodiska aj na podestách, vhodné sú tiež držadlá na stenách chodieb.	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐
6. Parametre rampy	a) pozdĺžny sklon rampy spĺňa požadované parametre: - najviac 1:12 (8,3%), odporúča sa 1:15 (6,7 %) - najviac 1:8 (12,5 %) ak je dĺžka menej ako 3 m (tento sklon sa neodporúča), b) svetlá šírka rampy je najmenej 1,3 m, odporúča sa 1,8 m, c) voľná vodorovná manévrovacia plocha na začiatku a konci rampy je 1,5 m x 1,5 m, d) dĺžka jedného ramena rampy je najviac 9 m (avšak pri sklone 1:8 najviac 3 m), e) odpočívadlo medzi ramenami rampy je dlhé najmenej 2 m (pri pravouhlom prepojení najmenej 1,5 m x 1,5 m), Poznámka: Ramená rampy musia byť priame!	☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐

7. Vybavenie rampy	<p>a) držadlá sú umiestnené po oboch stranách rampy (vo výške 0,9 m, prípadne aj v 0,75 m),</p> <p>b) ochrana vybočenia kolies z rampy je realizovaná pomocou vodiacej tyče po oboch stranách rampy vo výške 0,3 m, alebo bočnou obrubou do výšky 0,1 m, alebo plné zábradlie/stena,</p> <p>c) zdrsnený a nešmykľavý povrch rampy,</p> <p>Poznámka: Odporúča sa realizovať držadlá po celej dĺžke rampy (aj na podestách).</p>	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐
8. Riešenie výškových rozdielov v budove	<p>Výškový rozdiel v komunikačných priestoroch je bezbariérovo prekonaný jedným z týchto spôsobov:</p> <ul style="list-style-type: none"> - výtah s parametrami podľa bodu 9, - zabudovaná rampa s parametrami podľa bodov 6 a 7, - zvislá zdvíhacia plošina s rozmermi min. 1,1 m x 1,4 m (iba ak nie je možná realizácia rampy alebo výtahu), <p>Poznámka: Šikmá schodisková plošina sa neodporúča, lebo nie je vhodná na prepravu klienta na ležadle, pre seniora, rodiča s kočíkom..., a schodolez (prenosné zariadenie) nie je povolený, nie je stavebným riešením!</p>	☐	☐
9. Výtah	<p>a) výtahová kabína má rozmer najmenej 1,1 m x 1,4 m, odporúča sa 1,3 m x 2,4 m na prepravu s lôžkom,</p> <p>b) manérovacia plocha najmenej $\varnothing$ 1,5 m pred výtahom,</p> <p>c) šírka dverí do kabíny najmenej 0,9 m, odporúča sa 1,2 m,</p> <p>d) ovládacie prvky výtahu vrátane privolávača výtahu vo výške v rozmedzí 0,9 m - 1,2 m,</p> <p>e) ovládacie zariadenia výtahu čitateľné aj hmatom (reliéfne a Braillove písmo), dotykové ovládacie panely sa nesmú používať,</p> <p>f) v kabíne akustická informácia o polohe výtahu (nutné pre ľudí so zrakovým postihnutím),</p> <p>g) sklopné sedadlo,</p> <p>Poznámka: Dotykové ovládacie panely sa nesmú používať, lebo ich nedokážu používať osoby s poruchami zraku.</p>	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐
10. Orientačný systém	<p>a) informačný panel vo vstupnom priestore, ak je panel dotykový, musí byť doplnený o alternatívu pre ľudí so zrakovým postihnutím (reliéfny plán a akustická informácia),</p> <p>b) jednoduché navádzanie užívateľov do jednotlivých oddelení pomocou systému vodiacich línií a farebných kontrastov,</p> <p>c) varovné pásy pred vstupom na ramená schodiska / rampy,</p> <p>d) výrazné označenie prvého a posledného schodiskového stupňa v každom ramene schodiska,</p> <p>e) výrazné označenie účelu miestnosti – veľké a kontrastné písmo, odporúča sa aj Braillovo písmo v úrovni dvernej kľučky, vedľa dverí alebo na zárubni,</p> <p>f) farebné kódovanie jednotlivých prevádzkových častí,</p>	☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐

<p>11. Rehabilitácie terapie, a iné...</p>	<p>a) svetlá šírka vstupných dverí min. 0,9 m (optimálne 1,2 m), b) manévrovací priestor $\varnothing$ 1,5 m pre osobu na vozíku pri infopulte, pri dverách, pri stole, pri lôžku a pod., c) širšie uličky medzi nábytkom (min. 0,9 m), d) umývadlo s možnosťou zasunutia vozíka /kolien pod umývadlo, e) ak sú pri vyšetrovni / rehabilitácii / fyzioterapii a pod. prezliekacie kabíny, aspoň jedna z nich v každom bloku musí byť zväčšená s voľnou plochou $\varnothing$ 1,5 m pre osobu na vozíku a širokou lavicou.</p> <p>Poznámky: Odporúča sa realizovať aj bezbariérovo prístupný infopult s indukčnou slučkou (výška pultu / okienka cca 0,85 m aspoň v jednom úseku). Kvôli ľahšej preprave je vhodné zväčšenú prezliekaciu kabínu doplniť stropným koľajnicovým zdvíhacím zariadením na prepravu klientata do vyšetrovne, fyzioterapie a pod.</p>	☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐
<p>12. Bezbariér. toalety</p>	<p>a) rozmery záchodovej kabíny sú najmenej 1,6 m x 1,8 m, odporúča sa 2 m x 2,1 m (rozmer, ktorý povoľuje legislatíva pri rekonštrukcii je nepoužiteľný pre ľudí na elektrickom vozíku), b) dvere sú široké najmenej 0,9 m (odporúča sa 1 m), otvárajú sa smerom von zo záchodovej kabíny, c) vedľa WC misy je voľný priestor najmenej 0,8 m na zasunutie a presadnutie z vozíka, optimálne po oboch stranách WC misy, d) sklopné držadlá sú po oboch stranách WC misy, e) umývadlo má podomietkový / úsporný sifón – umožňuje osobe na vozíku zasunutie nôh pod umývadlo, f) zrkadlo je vo vyhovujúcej výške pre všetkých (v rozmedzí 1 m – 2 m od podlahy), alebo sklopné zrkadlo, g) všetky ovládacie prvky a doplnky sú vo výške najviac 1,2 m h) zariadenie núdzového volania dostupné vo výške 0,4 m od podlahy (ovládateľné pri páde, v ležiacej polohe),</p>	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
<p>13. Umyváreň pre klientov (s vaňou)</p>	<p>a) dvere široké najmenej 0,9 m (optimálne 1,2 m), otvárajú sa smerom von z priestoru, b) vedľa záchodovej misy je voľný priestor na zasunutie vozíka (môže to byť aj priestor bezbariérovej sprchy 1,4 m x 1,4 m), c) vaňa prístupná najmenej z troch strán, d) umývadlo s možnosťou zasunutia vozíka pod umývadlo (podomietkový alebo úsporný sifón), e) voľná podlahová plocha najmenej $\varnothing$ 1,8 m, f) všetky ovládacie prvky sú vo výške najviac 1,2 m, g) zariadenie núdzového volania sú vo výške 0,4 m od podlahy,</p> <p>Poznámka: Pri rekonštrukcii je vhodné vytvoriť aj samostatnú bezbariérovú hygienickú kabínu s lavicou na prezliekanie, pričom kabína má rozmery najmenej 2,1 m x 2,5 m. Odporúča sa umyváreň doplniť stropným koľajnicovým systémom na prepravu imobilného pacienta do vane a pod.</p>	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

	Izby prijímateľov služieb		
15. Izby	a) bezbariérový prístup z chodby a z výťahu, b) dvere široké 1,2 m, ak sú vyhotovené ako dvojkridlové, jedno krídlo musí byť široké najmenej 0,9 m, druhé krídlo 0,3, c) aspoň jedna izba s bezbariérovou kúpeľňou podľa bodu 16 na každom oddelení, d) manévrovací priestor najmenej $\varnothing$ 1,5 m pred bezbariérovou kúpeľňou, pri posteli a pod. Poznámka: Odporúča sa stropný koľajnicový systém (napríklad tzv. prehupovací) na prepravu imobilných klientov medzi miestnosťami.	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐
16. Bezbariérová kúpeľňa	a) dvere široké najmenej 0,9 m, otvárajú sa smerom von z priestoru, b) toaleta má aspoň na jednej strane voľný priestor 0,8 m (môže to byť aj priestor zasahujúci do bezbariérovej sprchy), c) toaleta má sklopné držadlá po oboch stranách, d) bezbariérová sprcha je realizovaná v úrovni podlahy (rozmer 1,4 m x 1,4 m), odvodnená do podlahového vpustu alebo odtokového žlabu, e) sprcha má zvislé a vodorovné držadlá a sprchovaciu stoličku f) umývadlo s možnosťou zasunutia vozíka pod umývadlo (podomietkový alebo úsporný sifón), g) všetky ovládacie prvky a doplnky sú vo výške najviac 1,2 m, h) tlačidlo núdzového volania vo výške 0,4 m od podlahy.	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
	Exteriér		
18. Exteriérové plochy na oddych	spevnené chodníky vid' bod 2 (optimálne vytvorená okružná trasa na prechádzky), a) lavice na sedenie spĺňajú tieto parametre: <ul style="list-style-type: none"> - lavice majú opierky na chrbát a ruky, - výška sedacej plochy je najmenej 0,45 m, - lavica je osadená na spevnenej ploche, - vedľa lavice je spevnená plocha široká najmenej 1 m na zasunutie vozíka alebo kočíka. 	☐	☐

Doplňujúce informácie:

(Uveďte vážne dôvody, prečo nie je niektorá požiadavka splnená)

VYHLÁSENIE O BEZBARIÉROVEJ PRÍSTUPNOSTI – KULTÚRNE ZARIADENIE - NOVOSTAVBA

Zisťuje sa súlad so stavebnou legislatívou, najmä so stavebným zákonom, vyhláškou MŽP č. 532/2002 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o všeobecných technických požiadavkách na výstavbu a o všeobecných technických požiadavkách na stavby užívané osobami s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie a článkom 9 Prístupnosť Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím.

Príloha vyhlásenia: Situácia, pôdorysy všetkých podlaží a rezy v mierke 1:100, všetky pohľady v mierke 1:100, sekcie alebo prvky (potrebné na posúdenie bezbariérovej prístupnosti) v mierke 1:50 a všetky informácie o detailoch riešenia vrátane rozmerov okien, výšok miestností, rozmerov schodiska, rozmerov dverí, vstupov a výstupov.

3. Druh a umiestnenie stavby

novostavba

Názov stavby:	Druh stavby:
Adresa umiestnenia stavby:	Číslo parcely:
Číslo stavebného povolenia:	

4. Autor návrhu

Meno:	Priezvisko:	Tituly:
Bydlisko (ulica a číslo domu):		
PSČ:	Mesto/Obec:	
Telefón:	E-mail:	

Prehlasujem, že požiadavky na bezbariérovú prístupnosť sú realizované v súlade so stavebnou legislatívou a spĺňa požiadavky uvedené v nasledujúcej tabuľke.

.....
Podpis autora návrhu

	Sú splnené tieto požiadavky?	áno	nie
1. Parkovanie	d) vyhradené bezbariérové parkovacie miesto (3,5 m x 5 m) je v blízkosti vstupu do budovy, e) zabezpečený je bezbariérový prístup z parkoviska na chodník pomocou nájzdovej / obrubníkovej rampy	☐	☐
2. Chodníky	d) šírka chodníkov je najmenej 1,5 m, e) chodníky majú rovný povrch bez nerovností a škár, f) je vytvorený orientačný systém pre osoby so zrakovým postihnutím (napr. signálny pás pri vstupe, akustický maják) Poznámka: Pri prekonávaní terénnych nerovností sa pri sklone chodníka väčšom ako 1:21 navrhuje rampa, ktorá musí spĺňať požiadavky podľa bodov 5 a 6.	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐
3. Vstup do budovy	a) vstup do budovy je zabezpečený v úrovni chodníka pre peších bez výškových rozdielov b) vstup je označený kontrastne a vnímateľne aj pre osoby so zrakovým postihnutím (signálny pás pred vstupom, akustický maják nad vstupom, označenie zasklených plôch a pod.)	☐ ☐	☐ ☐
4. Vstupné dvere a priestory	a) pred dverami a v zádverí je manévrovacia plocha 1,5 m x 1,5 m, do ktorej nezasahuje dverné krídlo, b) šírka jedného dverného krídla aspoň 0,9 m, c) dvere sú otvárateľné automaticky alebo na impulz (tlačidlo aktivuje otvorenie dverí), d) presklené plochy dverí sú označené kontrastne oproti pozadiu vo výške 1,4 – 1,6 m, e) informačný pult/knižničný pult / pokladňa sú bezbariérovo prístupné (výška cca 0,85 m), pulty sú vybavené indukčnou slučkou f) počítače (infoboxy) sú prístupné aj pre sediace osoby a osoby na vozíku	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐
5. Parametre rampy (ak sa navrhuje)	f) pozdĺžny sklon rampy spĺňa požadované parametre: - max. 1:12 (8,3%), napr. pri výške 0,45 m - max. 1:8 ak je dĺžka menej ako 3 m g) dĺžka jedného ramena rampy je najviac 9 m (avšak pri sklone 1:8 najviac 3 m), h) svetlá šírka rampy je najmenej 1,3 m, i) voľná vodorovná manévrovacia plocha na začiatku a konci rampy je 1,5 m x 1,5 m, j) odpočívadlo medzi ramenami rampy je dlhé najmenej 2 m (pri pravouhľom prepojení najmenej 1,5 m x 1,5 m), Poznámka: ramená rampy musia byť priame!	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
6. Vybavenie rampy (ak sa navrhuje)	d) držadlá sú umiestnené po oboch stranách rampy (vo výške 0,9 m, prípadne aj v 0,75 m), e) vodiace tyče sú po oboch stranách rampy vo výške 0,3 m, alebo obruby proti vybočeniu do výšky 0,1 m (nie sú nutné pri plných zábradliach), f) zdrsnený a nešmyklavý povrch rampy,	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐

7. Trasy po budove	d) bezbariérový a plynulý prechod pre osoby na vozíku alebo s kompenzačnými pomôckami do všetkých častí budovy, resp. bezbariérové trasovanie v rámci všetkých častí výstavy, e) výška prahu najviac 20 mm, optimálne bezprahové dvere, f) orientačný systém pre osoby so zrakovým postihnutím (umelé vodiace línie, varovné pásy pred schodmi, kontrastné značenie priestorov a prvkov, reliéfne označenie účelu miestnosti a pod.),	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐
8. Riešenie výškových rozdielov v budove	Výškový rozdiel v komunikačných priestoroch je bezbariérovo prekonaný jedným z týchto spôsobov: - výtah s parametrami podľa bodu 9, - zabudovaná rampa s parametrami podľa bodov 5 a 6, Poznámka: V novostavbe nie sú vhodné žiadne zdvíhacie zariadenia, schodolezy nie sú stavebným riešením a nie sú oprávneným výdavkom	☐	☐
9. Výtah	h) výtahová kabína má rozmer najmenej 1,1 m x 1,4 m, i) manévrovací plocha Ø 1,5 m pred výtahom, j) šírka dverí do kabíny najmenej 0,8 m, k) ovládacie prvky výtahu vo výške 90 -120 cm (vrátane privolávača výtahu), l) ovládacie zariadenia výtahu čitateľné aj hmatom (reliéfne a Braillove písmo), m) akustická informácia o polohe výtahu (pre osoby so zrakovým postihnutím),	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
10. Bezbarierové toalety	n) rozmery záchodovej kabíny sú najmenej 1,6 m x 1,8 m, o) vedľa WC misy je voľný priestor min. 0,8 m na zasunutie / presadnutie z vozíka, optimálne 0,8 m po oboch stranách misy, p) sklopné držadlá sú po oboch stranách WC misy, q) dvere sú široké najmenej 0,8 m (optimálne 0,9 m) otvárajú smerom von zo záchodovej kabíny, r) umývadlo má podomietkový / úsporný sifón – umožňuje osobe na vozíku zasunutie nôh pod umývadlo, s) zrkadlo je vo vyhovujúcej výške aj pre osoby sediace na vozíku,	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
11. Zhromažďovací priestor, hľadisko	f) svetlá šírka vstupných dverí najmenej 0,9 m, pri dvojkrídlových dverách je aspoň jedno krídlo široké 0,9 m, g) 2 % vyhradených miest v hľadisku pre osoby na vozíku, najmenej však 2 miesta, ktoré majú rozmery 1 m x 1,2 m, h) manévrovací priestor Ø 1,5 m pre osobu na vozíku pri vstupných a únikových dverách, pri vyhradenom mieste v hľadisku, i) pódium je prístupné pre osoby na vozíku, ak je zvýšené tak pomocou rampy podľa bodov 5 a 6,	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐
12. Šatne a umyvárne pre účinkujúcich	a) svetlá šírka dverí najmenej 0,8 m (optimálne 0,9 m), b) manévrovací priestor Ø 1,5 m pri vstupe do šatne a pri skrinkách, vešiakových paneloch, laviciach, c) v priestore je široká lavica na prezlečenie, d) bezbariérová sprcha v úrovni podlahy (priestor 1,4 m x 1,4 m), e) bezbariérové WC v blízkosti šatne, f) umývadlo s podomietkovým / úsporným sifónom,	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

13. Šatne pre návštevníkov	a) bezbariérový prístup do šatne zo vstupnej haly, b) šatňový pult vysoký najviac 0,8 m, c) uzamykateľné skrinky sú prístupné pre osoby na vozíku – zámok vo výške medzi 0,4 m – 1,2 m d) pred šatňovým pultom / uzamykateľnou skrinkou je voľný priestor Ø 1,5 m na manévrovanie s vozíkom	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐
14. Výstavný priestor	a) trasy výstav musia byť bezbariérovo prístupné – všetci musia mať možnosť absolvovať rovnakú trasu, b) trasa má vyznačený dotykový orientačný systém (vodiace línie), c) zabudované prvky, exponáty, texty a popisy exponátov musia byť vnímateľné aj zo sediacej polohy	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐
15. Knižnica	a) do jednotlivých oddelení knižnice je zabezpečený bezbariérový prístup, b) medzi regálmi knižnice sú najmenej 1,4 m široké odstupy, c) najžiadanejšie publikácie v knižničných regáloch sú umiestnené v dosahu osoby na vozíku, vo výške najviac 1,2 m, d) v priestoroch študovne je k dispozícii najmenej jeden výškovo nastaviteľný stôl,	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐
15. Bufet, predaj suvenírov	a) bezbariérový prístup do stravovacieho zariadenia, resp. predajne b) aspoň jedno dverné krídlo široké najmenej 0,9 m, c) širšie uličky medzi stolmi (najmenej 0,9 m) umožňujúce pohyb osoby na vozíku a zasunutie kolien pod stôl, d) samoobslužné stoly / pulty / výdajné okienka sú umiestnené v dostupnej výške 0,7 m – 1,2 m,	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐
16. Vonkajší areál	a) chodníky sú najmenej 1,5 m široké, b) chodníky majú spevnený povrch a bez škár, do ktorých by mohli zapadnúť kolieska, c) lavice na sedenie spĺňajú tieto parametre: - lavice majú opierky na chrbát a ruky, - výška sedacej plochy je najmenej 0,45 m, - lavica je osadená na spevnenej ploche (nie v trávniku), - vedľa lavice je spevnená plocha široká najmenej 0,8 m na zasunutie vozíka	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐

Doplňujúce informácie:

(Uvedte vážne dôvody, prečo nie je niektorá požiadavka splnená)

VYHLÁSENIE O BEZBARIÉROVEJ PRÍSTUPNOSTI

KULTÚRNE STAVBY – ZMENA STAVBY

Zisťuje sa súlad so stavebnou legislatívou, najmä so stavebným zákonom, vyhláškou MŽP č. 532/2002 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o všeobecných technických požiadavkách na výstavbu a o všeobecných technických požiadavkách na stavby užívané osobami s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie a článkom 9 Prístupnosť Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím.

Príloha vyhlásenia: Situácia, pôdorysy všetkých podlaží a rezy v mierke 1:100, všetky pohľady v mierke 1:100, sekcie alebo prvky (potrebné na posúdenie bezbariérovej prístupnosti) v mierke 1:50 a všetky informácie o detailoch riešenia vrátane rozmerov okien, výšok miestností, rozmerov schodiska, rozmerov dverí, vstupov a výstupov.

5. Druh a umiestnenie stavby

rekonštrukcia

nadstavba, prístavba

zmena účelu stavby

Názov stavby:	Druh stavby:
Adresa umiestnenia stavby:	Číslo parcely:
Číslo stavebného povolenia:	

6. Autor návrhu

Meno:	Priezvisko:	Tituly:
Bydlisko (ulica a číslo domu):		
PSČ:	Mesto/Obec:	
Telefón:	E-mail:	

Prehlasujem, že požiadavky na bezbariérovú prístupnosť sú realizované v súlade so stavebnou legislatívou a spĺňa štandardy uvedené v nasledujúcej tabuľke.

.....
Podpis autora návrhu

	Sú splnené tieto požiadavky?	áno	nie
1. Parkovanie	f) vyhradené bezbariérové parkovacie miesto (3,5 m x 5 m) je v blízkosti vstupu do budovy, g) zabezpečený je bezbariérový prístup z parkoviska na chodník pomocou nájzdovej / obrubníkovej rampy	☐	☐
2. Chodníky	g) šírka chodníkov je najmenej 1,5 m (TP 048), h) chodníky majú rovný povrch bez nerovností a škár, i) je vytvorený orientačný systém pre osoby so zrakovým postihnutím (napr. signálny pás pri vstupe, akustický maják), Poznámka: Pri prekonávaní terénnych nerovností sa pri sklone chodníka väčšom ako 1:21 navrhuje rampa, ktorá musí spĺňať požiadavky podľa bodov 5 a 6.	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐
3. Vstup do budovy	Výškový rozdiel vo vstupných priestoroch je bezbariérovo prekonaný jedným z týchto spôsobov: - zabudovaná rampa s parametrami podľa bodu 5 a 6, - zvislá zdvíhacia plošina alebo výťah, - šikmá schodisková plošina (iba ak nie je iná možnosť), Poznámka: schodolez (prenosné zariadenie) nie je povolený!	☐	☐
4. Vstupné dvere a priestory	a) pred dverami a v zádverí je manévrovacia plocha 1,5 m x 1,5 m, do ktorej nezasahuje dverné krídlo, b) šírka jedného dverného krídla aspoň 0,9 m, c) dvere sú otvárateľné automaticky, na impulz (tlačidlo), alebo pomocou zvukovej signalizácie (zvonček), d) presklené plochy dverí sú označené kontrastne oproti pozadiu vo výške 1,4 – 1,6 m, e) informačný pult/knižničný pult / pokladňa sú bezbariérovo prístupné (výška cca 0,85 m), pulty sú vybavené indukčnou slučkou f) počítače (infoboxy) sú prístupné aj pre sediace osoby a osoby na vozíku	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
5. Parametre rampy (ak sa navrhuje)	k) pozdĺžny sklon rampy spĺňa požadované parametre: - max. 1:12 (8,3%), napr. pri výške 0,45 m (3 schody) je rampa dlhá 5,4 m, - max. 1:8 ak je dĺžka menej ako 3 m (najviac 2 schody), l) svetlá šírka rampy je najmenej 1,3 m, m) voľná vodorovná manévrovacia plocha na začiatku a konci rampy je 1,5 m x 1,5 m, n) dĺžka jedného ramena rampy je najviac 9 m (avšak pri sklone 1:8 najviac 3 m), o) odpočívadlo medzi ramenami rampy je dlhé najmenej 2 m (pri pravouhľom prepojení najmenej 1,5 m x 1,5 m), Poznámka: ramená rampy musia byť priame!	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
6. Vybavenie rampy (ak sa navrhuje)	g) držadlá sú umiestnené po oboch stranách rampy (vo výške 0,9 m, prípadne aj v 0,75 m), h) vodiace tyče sú po oboch stranách rampy vo výške 0,3 m, alebo obruby proti vybočeniu do výšky 0,1 m (nie sú nutné pri plných zábradliach), i) zdrsený a nešmyklavý povrch rampy,	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐

7. Trasy po budove	g) bezbariérový a plynulý prechod pre osoby na vozíku alebo s kompenzačnými pomôckami do všetkých častí budovy, resp. bezbariérové trasovanie v rámci všetkých častí výstavy, h) výška prahu najviac 20 mm, optimálne bezprahové dvere i) orientačný systém pre osoby so zrakovým postihnutím (umelé vodiace línie, varovné pásy pred schodmi, kontrastné značenie priestorov a prvkov, reliéfne označenie účelu miestnosti a pod.),	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐
8. Riešenie výškových rozdielov v budove	Výškový rozdiel v komunikačných priestoroch je bezbariérovo prekonaný jedným z týchto spôsobov: - zabudovaná rampa s parametrami podľa bodov 5 a 6, - výtah s parametrami podľa bodu 9, - zvislá zdvíhacia - šikmá schodisková plošina (iba ak nie je iná možnosť), Poznámka: Schodolez (prenosné zariadenie) nie je povolený!	☐	☐
9. Výtah	t) výtahová kabína má rozmer najmenej 1,1 m x 1,4 m, u) manévrovací plocha Ø 1,5 m pred výtahom, v) šírka dverí do kabíny najmenej 0,8 m, w) ovládacie prvky výtahu vo výške 90 -120 cm (vrátane privolávača výtahu), x) ovládacie zariadenia výtahu čitateľné aj hmatom (reliéfne a Braillove písmo), y) akustická informácia o polohe výtahu (pre osoby so zrakovým postihnutím),	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
10. Bezbariérové toalety	z) rozmery záchodovej kabíny sú najmenej 1,4 m x 1,8 m (odporúča sa 1,6 m x 1,8 m), aa) vedľa WC misy je voľný priestor najmenej 0,8 m na zasunutie / presadnutie z vozíka, optimálne 0,8 m po oboch stranách misy, bb) sklopné držadlá sú po oboch stranách vedľa WC misy, cc) dvere sú široké min. 0,8 m (optimálne 0,9 m) otvárajú smerom von zo záchodovej kabíny, dd) umývadlo má podomietkový / úsporný sifón – umožňuje osobe na vozíku zasunutie nôh pod umývadlo, ee) zrkadlo je vo vyhovujúcej výške aj pre osoby sediace na vozíku,	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
11. Zhromažďovací priestor, hľadisko	j) svetlá šírka vstupných dverí najmenej 0,9 m, pri dvojkrídlových dverách je aspoň jedno krídlo široké 0,9 m, k) 2 % vyhradených miest v hľadisku pre osoby na vozíku, najmenej však 2 miesta, ktoré majú rozmery 1m x 1,2 m, l) manévrovací priestor Ø 1,5 m pre osobu na vozíku pri vstupných a únikových dverách, pri vyhradenom mieste v hľadisku, m) pódium je prístupné pre účinkujúcich na vozíku, ak je zvýšené, tak pomocou rampy podľa bodov 5 a 6,	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐
12. Šatne a umyvárne pre účinkujúcich	g) svetlá šírka dverí najmenej 0,8 m (optimálne 0,9 m), h) manévrovací priestor Ø 1,5 m pri vstupe do šatne a pri skrinkách, vešiakových paneloch, laviciach, i) v priestore je široká lavica na prezlečenie, j) bezbariérová sprcha v úrovni podlahy (priestor 1,4 m x 1,4 m), k) bezbariérové WC v blízkosti šatne, l) umývadlo s podomietkovým / úsporným sifónom Poznámka: Pri rekonštrukcii je možné vytvoriť samostatnú bezbariérovú hygienickú kabínu (bezbariérovú kúpeľňu)	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

13. Šatne pre návštevníkov	e) bezbariérový prístup do šatne zo vstupnej haly, f) šatňový pult vysoký najviac 0,8 m, g) uzamykateľné skrinky sú prístupné pre osoby na vozíku – zámok vo výške medzi 0,4 m – 1,2 m h) pred šatňovým pultom / uzamykateľnou skrinkou je voľný priestor Ø 1,5 m na manévrovanie s vozíkom	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐
14. Výstavný priestor	d) trasy výstav musia byť bezbariérovo prístupné – všetci musia mať možnosť absolvovať rovnakú trasu, e) trasa má vyznačený dotykový orientačný systém (vodiace línie), f) zabudované prvky, exponáty, texty a popisy exponátov musia byť vnímateľné aj zo sediacej polohy	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐
15. Knižnica	e) do jednotlivých oddelení knižnice je zabezpečený bezbariérový prístup, f) medzi regálmi knižnice sú najmenej 1,4 m široké odstupy, g) najžiadanejšie publikácie v knižničných regáloch sú umiestnené v dosahu osoby na vozíku, vo výške najviac 1,2 m, h) v priestoroch študovne je k dispozícii najmenej jeden výškovo nastaviteľný stôl,	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐
15. Bufet, predaj suvenírov	d) bezbariérový prístup do stravovacieho zariadenia, resp. predajne e) aspoň jedno dverné krídlo široké najmenej 0,9 m, f) širšie uličky medzi stolmi (najmenej 0,9 m) umožňujúce pohyb osoby na vozíku a zasunutie kolien pod stôl, d) samoobslužné stoly / pulty / výdajné okienka sú umiestnené v dostupnej výške 0,7 m – 1,2 m,	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐
14. Vonkajší areál	d) chodníky sú najmenej 1,5 m široké, e) chodníky majú spevnený povrch a bez škár, do ktorých by mohli zapadnúť kolieska, f) lavice na sedenie spĺňajú tieto parametre: <ul style="list-style-type: none"> - lavice majú opierky na chrbát a ruky, - výška sedacej plochy je najmenej 0,45 m, - lavica je osadená na spevnenej ploche (nie v trávniku), - vedľa lavice je spevnená plocha široká najmenej 0,8 m na zasunutie vozíka 	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐

Doplňujúce informácie:

(Uvedte vážne dôvody, prečo nie je niektorá požiadavka splnená)

VYHLÁSENIE O BEZBARIÉROVEJ PRÍSTUPNOSTI – ŠKOLSKÉ STAVBY - NOVOSTAVBA

Zisťuje sa súlad so stavebnou legislatívou, najmä so stavebným zákonom, vyhláškou MŽP č. 532/2002 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o všeobecných technických požiadavkách na výstavbu a o všeobecných technických požiadavkách na stavby užívané osobami s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie a článkom 9 Prístupnosť Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím.

Príloha vyhlásenia: Situácia, pôdorysy všetkých podlaží a rezy v mierke 1:100, všetky pohľady v mierke 1:100, sekcie alebo prvky (potrebné na posúdenie bezbariérovej prístupnosti) v mierke 1:50 a všetky informácie o detailoch riešenia vrátane rozmerov okien, výšok miestností, rozmerov schodiska, rozmerov dverí, vstupov a výstupov.

7. Druh a umiestnenie stavby

novostavba

Názov stavby:	Druh stavby:
Adresa umiestnenia stavby:	Číslo parcely:
Číslo stavebného povolenia:	

8. Autor návrhu

Meno:	Priezvisko:	Tituly:
Bydlisko (ulica a číslo domu):		
PSČ:	Mesto/Obec:	
Telefón:	E-mail:	

Prehlasujem, že požiadavky na bezbariérovú prístupnosť sú realizované v súlade so stavebnou legislatívou a spĺňa požiadavky uvedené v nasledujúcej tabuľke.

.....
 Podpis autora návrhu

	Sú splnené tieto požiadavky?	áno	nie
1. Parkovanie	h) vyhradené bezbariérové parkovacie miesto (3,5 m x 5 m) je v blízkosti vstupu do budovy, i) zabezpečený je bezbariérový prístup z parkoviska na chodník,	☐	☐
2. Chodníky	j) šírka chodníkov je najmenej 1,5 m (TP 048), k) chodníky majú rovný povrch bez nerovností a škár, Poznámka: Pri prekonávaní terénnych nerovností sa pri sklone chodníka väčšom ako 1:21 navrhuje rampa, ktorá musí spĺňať požiadavky podľa bodov 5 a 6.	☐	☐
3. Vstup do budovy	c) vstup do budovy je zabezpečený v úrovni chodníka pre peších bez výškových rozdielov d) vstup je označený kontrastne a vnímateľne aj pre osoby so zrakovým postihnutím (signálny pás pred vstupom, akustický maják nad vstupom, označenie zasklenených plôch a pod.)	☐	☐
4. Vstupné dvere a priestory	d) pred dverami a v zádverí je manévrovacia plocha 1,5 m x 1,5 m, do ktorej nezasahuje dverné krídlo, e) šírka jedného dverného krídla aspoň 0,9 m, f) dvere sú otvárateľné automaticky, na impulz (tlačidlo), alebo pomocou zvukovej signalizácie (zvonček), g) presklené plochy dverí sú označené kontrastne oproti pozadiu vo výške 1,4 – 1,6 m, Poznámka: Odporúča sa aj bezbariérovo prístupný infopult/vrátnica (výška cca 0,85 m), pulty majú byť vybavené prenosnou indukčnou slučkou.	☐	☐
5. Parametre rampy (ak sa navrhuje)	p) pozdĺžny sklon rampy spĺňa požadované parametre: - max. 1:12 (8,3%), napr. pri výške 0,45 m - max. 1:8 ak je dĺžka menej ako 3 m q) dĺžka jedného ramena rampy je najviac 9 m (avšak pri sklone 1:8 najviac 3 m), r) svetlá šírka rampy je najmenej 1,3 m, s) voľná vodorovná manévrovacia plocha na začiatku a konci rampy je 1,5 m x 1,5 m, t) odpočívadlo medzi ramenami rampy je dlhé najmenej 2 m (pri pravouhlom prepojení najmenej 1,5 m x 1,5 m), Poznámka: ramená rampy musia byť priame!	☐	☐
6. Vybavenie rampy (ak sa navrhuje)	j) držadlá sú umiestnené po oboch stranách rampy (vo výške 0,9 m, prípadne aj v 0,75 m), k) vodiace tyče sú po oboch stranách rampy vo výške 0,3 m, alebo obruby proti vybočeniu do výšky 0,1 m (nie sú nutné pri plných zábradliach), l) zdrsnený a nešmyklavý povrch rampy,	☐	☐
7. Trasy po budove	j) bezbariérový a plynulý prechod pre osoby na vozíku alebo s kompenzačnými pomôckami do všetkých častí budovy, k) výška prahu najviac 20 mm (zaoblený alebo skosený), l) orientačný systém pre osoby so zrakovým postihnutím (umelé vodiace línie, varovné pásy pred schodmi, kontrastné značenie priestorov a prvkov, reliéfne označenie účelu miestnosti a pod.),	☐	☐

8. Riešenie výškových rozdielov v budove	<p>Výškový rozdiel v komunikačných priestoroch je bezbariérový prekonaný jedným z týchto spôsobov:</p> <ul style="list-style-type: none"> - výťah s parametrami podľa bodu 9, - zabudovaná rampa s parametrami podľa bodov 5 a 6, <p>Poznámka: V novostavbe nie sú vhodné zdvíhacie zariadenia, schodolezy nie sú stavebným riešením a nemajú sa v novostavbách používať</p>	☐	☐
9. Výťah	<ul style="list-style-type: none"> ff) výťahová kabína má rozmer najmenej 1,1 m x 1,4 m, gg) manévrovací priestor Ø 1,5 m pred výťahom, hh) šírka dverí do kabíny najmenej 0,8 m, ii) ovládacie prvky výťahu vo výške 90 -120 cm (vrátane privolávača výťahu), jj) ovládacie zariadenia výťahu čitateľné aj hmatom (reliéfne a Braillove písmo), kk) akustická informácia o polohe výťahu (pre osoby so zrakovým postihnutím), 	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
10. Bezbariér. toalety	<ul style="list-style-type: none"> ll) rozmery záchodovej kabíny sú najmenej 1,6 m x 1,8 m, mm) vedľa WC misy je voľný priestor min. 0,8 m na zasunutie / presadnutie z vozíka, optimálne 0,8 m po oboch stranách, nn) sklopné držadlá sú po oboch stranách WC misy, oo) dvere sú široké min. 0,8 m (optimálne 0,9 m) otvárajú sa smerom von zo záchodovej kabíny, pp) umývadlo má podomietkový / úsporný sifón – umožňuje osobe na vozíku zasunutie nôh pod umývadlo, qq) zrkadlo je vo vyhovujúcej výške aj pre osoby sediace na vozíku, 	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
11. Učebne, dielne	<ul style="list-style-type: none"> n) svetlá šírka vstupných dverí min. 0,9 m (optimálne 1 m), o) manévrovací priestor Ø 1,5 m pre osobu na vozíku pri dverách, pri tabuli, skrinkách, pracovnom stole, laboratórnom stole a pod., p) širšie uličky medzi nábytkom (min. 0,9 m), q) umývadlo s možnosťou zasunutia vozíka pod umývadlo, 	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐
12. Šatne a umyvárne	<ul style="list-style-type: none"> m) svetlá šírka dverí min. 0,8 m (optimálne 0,9 m), n) manévrovací priestor Ø 1,5 m pri vstupe do šatne a pri skrinkách, vešiakových paneloch, laviciach, o) v priestore je široká lavica na prezlečenie, p) bezbariérová sprcha (voľný priestor 1,4 m x 1,4 m), q) bezbariérové WC v blízkosti šatne, r) umývadlo s podomietkovým / úsporným sifónom, 	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
13. Telocvičňa	<ul style="list-style-type: none"> i) bezbariérový prístup zo šatne a umyvárne, j) dvere široké najmenej 1,8 m (dvojkridlové), alebo aspoň jedno krídlo dverí musí byť široké 0,9 m, 	☐ ☐	☐ ☐
14. Jedáleň	<ul style="list-style-type: none"> g) bezbariérový prístup do jedálne, h) aspoň jedno dverné krídlo široké 0,9 m, i) širšie uličky medzi stolmi (min. 0,9 m) umožňujúce pohyb osoby na vozíku a zasunutie sa pod stôl, <p>Poznámka: Odporúča sa realizovať prístupné obslužné okienka/pulty vo výške cca 0,85 m,</p>	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐

15. Školský areál	g) spevnené chodníky sú najmenej 1,5 m široké h) lavice na sedenie spĺňajú tieto parametre: - lavice majú opierky na chrbát a ruky, - výška sedacej plochy je najmenej 0,45 m, - lavica je osadená na spevnenej ploche (nie v trávniku), - vedľa lavice je spevnená plocha široká najmenej 0,8 m na zasunutie vozíka,	☐ ☐	☐ ☐
16. Ubytovaci e zariadenie	e) bezbariérový prístup do všetkých prevádzkových častí ubytovacieho zariadenia, f) izba s bezbariérovou kúpeľňou (so sprchou a nie s vaňou) g) šírka dverí najmenej 0,8 m h) manévrovací priestor $\varnothing$ 1,5 m pri skrinkách, posteli, písacom stole, v kúpeľni...	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐

Doplňujúce informácie:

(Uvedte vážne dôvody, prečo nie je niektorá požiadavka splnená)

VYHLÁSENIE O BEZBARIÉROVEJ PRÍSTUPNOSTI – ŠKOLSKÉ STAVBY – ZMENA STAVBY

Zisťuje sa súlad so stavebnou legislatívou, najmä so stavebným zákonom, vyhláškou MŽP č. 532/2002 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o všeobecných technických požiadavkách na výstavbu a o všeobecných technických požiadavkách na stavby užívané osobami s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie a článkom 9 Prístupnosť Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím.

Príloha vyhlásenia: Situácia, pôdorysy všetkých podlaží a rezy v mierke 1:100, všetky pohľady v mierke 1:100, sekcie alebo prvky (potrebné na posúdenie bezbariérovej prístupnosti) v mierke 1:50 a všetky informácie o detailoch riešenia vrátane rozmerov okien, výšok miestností, rozmerov schodiska, rozmerov dverí, vstupov a výstupov.

9. Druh a umiestnenie stavby

rekonštrukcia

nadstavba, prístavba

zmena účelu stavby

Názov stavby:	Druh stavby:
Adresa umiestnenia stavby:	Číslo parcely:
Číslo stavebného povolenia:	

10. Autor návrhu

Meno:	Priezvisko:	Tituly:
Bydlisko (ulica a číslo domu):		
PSČ:	Mesto/Obec:	
Telefón:	E-mail:	

Prehlasujem, že požiadavky na bezbariérovú prístupnosť sú realizované v súlade so stavebnou legislatívou a spĺňa štandardy uvedené v nasledujúcej tabuľke.

.....
Podpis autora návrhu

	Sú splnené tieto požiadavky?	áno	nie
1. Parkovanie	j) vyhradené bezbariérové parkovacie miesto (3,5 m x 5 m) je v blízkosti vstupu do budovy, k) zabezpečený je bezbariérový prístup z parkoviska na chodník,	☐	☐
2. Chodníky	l) šírka chodníkov je najmenej 1,5 m (TP 048), m) chodníky majú rovný povrch bez nerovností a škár, n) je vytvorený orientačný systém pre osoby so zrakovým postihnutím (napr. signálny/reliéfny pás pri vstupe do budovy),	☐	☐
3. Vstup do budovy	Výškový rozdiel vo vstupných priestoroch je bezbariérovo prekonaný jedným z týchto spôsobov: - zabudovaná rampa s parametrami podľa bodu 5 a 6, - zvislá zdvíhacia plošina alebo výťah, - šikmá schodisková plošina (iba ak nie je iná možnosť), Poznámka: schodolez (prenosné zariadenie) nie je povolený!	☐	☐
4. Vstupné dvere a priestory	h) pred dverami a v zádverí je manévrovacia plocha 1,5 m x 1,5 m, do ktorej nezasahuje dverné krídlo, i) šírka jedného dverného krídla aspoň 0,9 m, j) dvere sú otvárateľné automaticky, na impulz (tlačidlo), alebo pomocou zvukovej signalizácie (zvonček), k) presklené plochy dverí sú označené kontrastne oproti pozadiu vo výške 1,4 – 1,6 m, Poznámka: Odporúča sa aj bezbariérovo prístupný infopult/vrátnica (výška cca 0,85 m), pulty majú byť vybavené prenosnou indukčnou slučkou.	☐	☐
5. Parametre rampy	u) pozdĺžny sklon rampy spĺňa požadované parametre: - max. 1:12 (8,3%), napr. pri výške 0,45 m (3 schody) je rampa dlhá 5,4 m , - max. 1:8 ak je dĺžka menej ako 3 m (najviac 2 schody), v) svetlá šírka rampy je najmenej 1,3 m, w) voľná vodorovná manévrovacia plocha na začiatku a konci rampy je 1,5 m x 1,5 m, x) dĺžka jedného ramena rampy je najviac 9 m (avšak pri sklone 1:8 najviac 3 m), y) odpočívadlo medzi ramenami rampy je dlhé najmenej 2 m (pri pravouhlom prepojení najmenej 1,5 m x 1,5 m), Poznámka: ramená rampy musia byť priame!	☐	☐
6. Vybavenie rampy	m) držadlá sú umiestnené po oboch stranách rampy (vo výške 0,9 m, prípadne aj v 0,75 m), n) vodiace tyče sú po oboch stranách rampy vo výške 0,3 m, alebo obruby proti vybočeniu do výšky 0,1 m (nie sú nutné pri plných zábradliach), o) zdrsnený a nešmyklavý povrch rampy,	☐	☐
7. Trasy po budove	m) bezbariérový a plynulý prechod pre osoby na vozíku alebo s kompenzačnými pomôckami, n) výška prahu najviac 20 mm (zaoblený alebo skosený), o) orientačný systém pre osoby so zrakovým postihnutím (umelé vodiace línie, varovné pásy pred schodmi, kontrastné značenie priestorov a prvkov, reliéfne označenie účelu miestnosti a pod.),	☐	☐

15. Ubytova- cie zariadenie	i) bezbariérový prístup do všetkých prevádzkových častí zariadenia,	☐	☐
	j) izba s bezbariérovou kúpeľňou (so sprchou a nie s vaňou)	☐	☐
	k) šírka dverí najmenej 0,8 m	☐	☐
	l) manévrovací priestor Ø 1,5 m pri skrinkách, posteli, písacom stole	☐	☐

Doplňujúce informácie:

(Uveďte vážne dôvody, prečo nie je niektorá požiadavka splnená)

VYHLÁSENIE O BEZBARIÉROVEJ PRÍSTUPNOSTI – ŠPORTOVÁ HALA – ZMENA STAVBY

Zisťuje sa súlad so stavebnou legislatívou, najmä so stavebným zákonom, vyhláškou MŽP č. 532/2002 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o všeobecných technických požiadavkách na výstavbu a o všeobecných technických požiadavkách na stavby užívané osobami s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie a článkom 9 Prístupnosť Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím.

Príloha vyhlásenia: Situácia, pôdorysy všetkých podlaží a rezy v mierke 1:100, všetky pohľady v mierke 1:100, sekcie alebo prvky (potrebné na posúdenie bezbariérovej prístupnosti) v mierke 1:50 a všetky informácie o detailoch riešenia vrátane rozmerov okien, výšok miestností, rozmerov schodiska, rozmerov dverí, vstupov a výstupov.

11. Druh a umiestnenie stavby

rekonštrukcia
  nadstavba, prístavba
  zmena účelu stavby

Názov stavby:	Druh stavby:
Adresa umiestnenia stavby:	Číslo parcely:
Číslo stavebného povolenia:	

12. Autor návrhu

Meno:	Priezvisko:	Tituly:
Bydlisko (ulica a číslo domu):		
PSČ:	Mesto/Obec:	
Telefón:	E-mail:	

Prehlasujem, že požiadavky na bezbariérovú prístupnosť sú realizované v súlade so stavebnou legislatívou a spĺňa štandardy uvedené v nasledujúcej tabuľke.

.....
 Podpis autora návrhu

	Sú splnené tieto požiadavky?	áno	nie
1. Parkovanie	l) vyhradené bezbariérové parkovacie miesto (3,5 m x 5 m) je v blízkosti vstupu do budovy, m) zabezpečený je bezbariérový prístup z parkoviska na chodník,	☐ ☐	☐ ☐
2. Chodníky	o) šírka chodníkov je najmenej 1,5 m (TP 048), p) chodníky majú rovný povrch bez nerovností a škár, q) je vytvorený orientačný systém pre osoby so zrakovým postihnutím (napr. signálny/reliéfny pás pri vstupe do budovy),	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐
3. Vstup do budovy	Výškový rozdiel vo vstupných priestoroch je bezbariérovo prekonaný jedným z týchto spôsobov: - zabudovaná rampa s parametrami podľa bodu 5 a 6, - zvislá zdvíhacia plošina alebo výťah, - šikmá schodisková plošina (iba ak nie je iná možnosť), Poznámka: schodolez (prenosné zariadenie) nie je povolený!	☐	☐
4. Vstupné dvere a priestory	l) pred dverami a v zádverí je manérovacia plocha 1,5 m x 1,5 m, do ktorej nezasahuje dverné krídlo, m) šírka jedného dverného krídla aspoň 0,9 m, n) dvere sú otvárateľné automaticky, na impulz (tlačidlo), alebo pomocou zvukovej signalizácie (zvonček), o) presklené plochy dverí sú označené kontrastne oproti pozadiu vo výške 1,4 – 1,6 m, Poznámka: Odporúča sa aj bezbariérovo prístupný infopult/vrátnica (výška cca 0,85 m), pulty majú byť vybavené prenosnou indukčnou slučkou.	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐
5. Parametre rampy	z) pozdĺžny sklon rampy spĺňa požadované parametre: - max. 1:12 (8,3%), napr. pri výške 0,45 m (3 schody) je rampa dlhá 5,4 m, - max. 1:8 ak je dĺžka menej ako 3 m (najviac 2 schody), aa) svetlá šírka rampy je najmenej 1,3 m, bb) voľná vodorovná manérovacia plocha na začiatku a konci rampy je 1,5 m x 1,5 m, cc) dĺžka jedného ramena rampy je najviac 9 m (avšak pri sklone 1:8 najviac 3 m), dd) odpočívadlo medzi ramenami rampy je dlhé najmenej 2 m (pri pravouhlom prepojení najmenej 1,5 m x 1,5 m), Poznámka: ramená rampy musia byť priame!	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
6. Vybavenie rampy	p) držadlá sú umiestnené po oboch stranách rampy (vo výške 0,9 m, prípadne aj v 0,75 m), q) vodiace tyče sú po oboch stranách rampy vo výške 0,3 m, alebo obruby proti vybočeniu do výšky 0,1 m (nie sú nutné pri plných zábradliach), r) zdrsnený a nešmyklavý povrch rampy,	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐
7. Trasy po budove	p) bezbariérový a plynulý prechod pre osoby na vozíku alebo s kompenzačnými pomôckami, q) výška prahu najviac 20 mm (zaoblený alebo skosený), r) orientačný systém pre osoby so zrakovým postihnutím (umelé vodiace línie, varovné pásy pred schodmi, kontrastné značenie priestorov a prvkov, reliéfne označenie účelu miestnosti a pod.),	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐

8. Riešenie výškových rozdielov v budove	<p>Výškový rozdiel v komunikačných priestoroch je bezbariérový prekonaný jedným z týchto spôsobov:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zabudovaná rampa s parametrami podľa bodov 5 a 6, - zvislá zdvíhacia plošina, - výťah s rozmermi min. 1,1 m x 1,4 m, s požadovaným vybavením, - šikmá schodisková plošina (iba ak nie je iná možnosť), <p>Poznámka: Schodolez (prenosné zariadenie) nie je povolený!</p>	☐	☐
9. Bezbariér. toalety	<p>xx) rozmery záchodovej kabíny sú najmenej 1,4 m x 1,8 m (odporúča sa 1,6 m x 1,8 m),</p> <p>yy) vedľa WC misy je voľný priestor min. 0,8 m na zasunutie / presadnutie z vozíka,</p> <p>zz) sklopné držadlá sú po oboch stranách vedľa WC misy,</p> <p>aaa) dvere sú široké min. 0,8 m (optimálne 0,9 m) otvárajú smerom von zo záchodovej kabíny,</p> <p>bbb) umývadlo má podomietkový / úsporný sifón – umožňuje osobe na vozíku zasunutie nôh pod umývadlo,</p> <p>ccc) zrkadlo je vo vyhovujúcej výške aj pre osoby sediace na vozíku,</p>	☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐
10. seminárne miestnosti	<p>v) svetlá šírka vstupných dverí min. 0,9 m (optimálne 1 m),</p> <p>w) manévrovací priestor Ø 1,5 m pre osobu na vozíku pri dverách, pri tabuli, skrinkách, pracovnom stole, laboratórnom stole a pod.,</p> <p>x) širšie uličky medzi nábytkom (min. 0,9 m),</p> <p>y) umývadlo s možnosťou zasunutia vozíka pod umývadlo,</p>	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐
11. Šatne a umyvárne	<p>x) svetlá šírka dverí min. 0,8 m (optimálne 0,9 m),</p> <p>y) manévrovací priestor Ø 1,5 m pri vstupe do šatne a pri skrinkách, vešiakových paneloch, laviciach,</p> <p>z) v priestore je široká lavica na prezlečenie,</p> <p>aa) bezbariérová sprcha (voľný priestor 1,4 m x 1,4 m),</p> <p>bb) bezbariérové WC v blízkosti šatne,</p> <p>Poznámka: Pri rekonštrukcii je možné vytvoriť samostatnú bezbariérovú hygienickú kabínu (bezbariérovú kúpeľňu)</p>	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐
12. Telocvičňa	<p>m) bezbariérový prístup zo šatne a umyvárne,</p> <p>n) dvere široké najmenej 1,8 m (dvojkridlové), alebo aspoň jedno krídlo dverí musí byť široké 0,9 m</p>	☐ ☐	☐ ☐
13. Tribúna, hľadisko	<p>a) svetlá šírka vstupných dverí najmenej 0,9 m, pri dvojkridlových dverách je aspoň jedno krídlo široké 0,9 m,</p> <p>b) 5 % vyhradených miest v hľadisku pre osoby na vozíku, najmenej však 2 miesta, ktoré majú rozmery 1m x 1,2 m,</p> <p>c) manévrovací priestor Ø 1,5 m pre osobu na vozíku pri vstupných a únikových dverách, pri vyhradenom mieste v hľadisku,</p> <p>d) na hľadisko / tribúnu je umožnený bezbariérový prístup</p>	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐
14. Bufet, kaviareň	<p>m) bezbariérový prístup do ,</p> <p>n) aspoň jedno dverné krídlo má šírku 0,9 m,</p> <p>o) širšie uličky medzi stolmi (min. 0,9 m) umožňujúce pohyb osoby na vozíku a zasunutie sa pod stôl,</p> <p>Poznámka: Odporúča sa realizovať prístupné obslužné okienka/pulty vo výške cca 0,85 m</p>	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐

15. Športový areál	l) bezbariérový prístup na ihriská a do vonkajších priestorov na šport, m) chodníky majú spevnený povrch a bez škár, do ktorých by mohli zapadnúť kolieska, n) lavičky pri chodníkoch sú umiestnené na spevnenej ploche (nezužujú šírku chodníka),	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐
16. Ubytovaci e zariadenie	m) bezbariérový prístup do všetkých prevádzkových častí zariadenia, n) izba s bezbariérovou kúpeľňou (so sprchou a nie s vaňou) o) šírka dverí najmenej 0,8 m p) manévrovací priestor Ø 1,5 m pri skrinkách, posteli, písacom stole	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐

Doplňujúce informácie:

(Uveďte vážne dôvody, prečo nie je niektorá požiadavka splnená)

VYHLÁSENIE O BEZBARIÉROVEJ PRÍSTUPNOSTI – ADMINISTRATÍVNE BUDOVY – ZMENA STAVBY

Zisťuje sa súlad so stavebnou legislatívou, najmä so stavebným zákonom, vyhláškou MŽP č. 532/2002 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o všeobecných technických požiadavkách na výstavbu a o všeobecných technických požiadavkách na stavby užívané osobami s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie a článkom 9 Prístupnosť Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím.

Príloha vyhlásenia: Situácia, pôdorysy všetkých podlaží a rezy v mierke 1:100, všetky pohľady v mierke 1:100, sekcie alebo prvky (potrebné na posúdenie bezbariérovej prístupnosti) v mierke 1:50 a všetky informácie o detailoch riešenia vrátane rozmerov okien, výšok miestností, rozmerov schodiska, rozmerov dverí, vstupov a výstupov.

13. Druh a umiestnenie stavby

rekonštrukcia

nadstavba, prístavba

zmena účelu stavby

Názov stavby:	Druh stavby:
Adresa umiestnenia stavby:	Číslo parcely:
Číslo stavebného povolenia:	

14. Autor návrhu

Meno:	Priezvisko:	Tituly:
Telefón:	E-mail:	

Prehlasujem, že požiadavky na bezbariérovú prístupnosť sú realizované v súlade so stavebnou legislatívou a spĺňa štandardy uvedené v nasledujúcej tabuľke.

.....
Dátum, miesto

Podpis autora návrhu

	Sú splnené tieto požiadavky?	áno	nie
1. Parkovani e	n) vyhradené bezbariérové parkovacie miesto (3,5 m x 5 m) je v blízkosti vstupu do budovy, o) zabezpečený je bezbariérový prístup z parkoviska na chodník,	☐ ☐	☐ ☐
2. Chodníky	r) šírka chodníkov je najmenej 1,5 m (TP 048), s) chodníky majú rovný povrch bez nerovností a škár, t) je vytvorený orientačný systém pre osoby so zrakovým postihnutím (napr. signálny/reliéfny pás pri vstupe do budovy),	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐
3. Vstup do budovy	Výškový rozdiel vo vstupných priestoroch je bezbariérovo prekonaný jedným z týchto spôsobov: - zabudovaná rampa s parametrami podľa bodu 5 a 6, - zvislá zdvíhacia plošina alebo výťah, - šikmá schodisková plošina (iba ak nie je iná možnosť), Poznámka: schodolez (prenosné zariadenie) nie je povolený!	☐	☐
4. Vstupné dvere a priestory	p) pred dverami a v zádverí je manévrovacia plocha 1,5 m x 1,5 m, do ktorej nezasahuje dverné krídlo, q) šírka jedného dverného krídla aspoň 0,9 m, r) dvere sú otvárateľné automaticky, na impulz (tlačidlo), alebo pomocou zvukovej signalizácie (zvonček), s) presklené plochy dverí sú označené kontrastne oproti pozadiu vo výške 1,4 – 1,6 m, Poznámka: Odporúča sa aj bezbariérovo riešený prístupný infopult recepcie a vrátnice (výška cca 0,85 m), pulty majú byť vybavené prenosnou indukčnou slučkou.	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐
5. Parametre rampy	ee) pozdĺžny sklon rampy spĺňa požadované parametre: - max. 1:12 (8,3%), napr. pri výške 0,45 m (3 schody) je rampa dlhá 5,4 m , - max. 1:8 ak je dĺžka menej ako 3 m (najviac 2 schody), ff) svetlá šírka rampy je najmenej 1,3 m, gg) voľná vodorovná manévrovacia plocha na začiatku a konci rampy je 1,5 m x 1,5 m, hh) dĺžka jedného ramena rampy je najviac 9 m (avšak pri sklone 1:8 najviac 3 m), ii) odpočívadlo medzi ramenami rampy je dlhé najmenej 2 m (pri pravouhlom prepojení najmenej 1,5 m x 1,5 m), Poznámka: ramená rampy musia byť priame!	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
6. Vybavenie rampy	s) držadlá sú umiestnené po oboch stranách rampy (vo výške 0,9 m, prípadne aj v 0,75 m), t) vodiace tyče sú po oboch stranách rampy vo výške 0,3 m, alebo obruby proti vybočeniu do výšky 0,1 m (nie sú nutné pri plných zábradliach), u) zdrsnený a nešmyklavý povrch rampy,	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐

7. Trasy po budove	s) bezbariérový a plynulý prechod pre osoby na vozíku alebo s kompenzačnými pomôckami, t) výška prahu najviac 20 mm (optimálne bezprahové dvere), u) orientačný systém pre osoby so zrakovým postihnutím (umelé vodiace línie, varovné pásy pred schodmi, kontrastné značenie priestorov a prvkov, reliéfne označenie účelu miestnosti, taktilné označenie poschodia na madle schodiska a pod.),	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐
8. Riešenie výškových rozdielov v budove	Výškový rozdiel v komunikačných priestoroch je bezbariérovo prekonaný jedným z týchto spôsobov: <ul style="list-style-type: none"> – výtah s rozmermi min. 1,1 m x 1,4 m, s požadovaným vybavením, – zabudovaná rampa s parametrami podľa bodov 5 a 6, – zvislá zdvíhacia plošina, – evakuačný výtah s kabínou rozmerov najmenej 1100 x 2100 mm s požadovaným vybavením – šikmá schodisková plošina (iba ak nie je iná možnosť), Poznámka: Schodolez (prenosné zariadenie) nie je povolený!	☐	☐
9. Bezbariér. toalety	ddd) rozmery záchodovej kabíny sú najmenej 1,4 m x 1,8 m (odporúča sa 1,6 m x 1,8 m), eee) vedľa WC misy je voľný priestor min. 0,8 m na zasunutie / presadnutie z vozíka, fff) sklopné držadlá sú po oboch stranách vedľa WC misy, ggg) dvere sú široké min. 0,8 m (optimálne 0,9 m) otvárajú smerom von zo záchodovej kabíny, hhh) umývadlo má podomietkový / úsporný sifón – umožňuje osobe na vozíku zasunutie nôh pod umývadlo, iii) zrkadlo je vo vyhovujúcej výške aj pre osoby sediace na vozíku,	☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐
10. Adminitr. pracoviská , kancelárie	z) svetlá šírka dverí min. 0,8 m (optimálne 0,9 m), aa) manévrovací priestor $\varnothing$ 1,5 m pre osobu na vozíku pri dverách, pri úložných skrinkách, pracovnom stole a pod., bb) voľná podlahová plocha pre 1 zamestnanca min. 2,0 m ² okrem zariadení a spojovacej cesty, cc) širšie uličky medzi nábytkom (min. 1,0 m),	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐
11. Priestor styku s klientom , čakáreň	a) svetlá šírka vstupných dverí min. 0,9 m (optimálne 1,2m), pri dvojkrídlových dverách je aspoň jedno z krídel široké 0,9 m, b) manévrovací priestor $\varnothing$ 1,5 m pre osobu na vozíku pri dverách, pri stole, pulte a pod., c) širšie uličky medzi nábytkom (min. 0,9 m), d) prístupné obslužné pulty/okienka vo výške cca 0,85 m, pulty majú byť vybavené prenosnou indukčnou slučkou	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐

12. Šatne a umyvárne	cc) svetlá šírka dverí min. 0,8 m (optimálne 0,9 m), dd) manévrovací priestor $\varnothing$ 1,5 m pri vstupe do šatne a pri skrinkách, vešiakových paneloch, laviciach, ee) v priestore je široká lavica na prezlečenie, ff) bezbariérová sprcha (voľný priestor 1,4 m x 1,4 m), gg) bezbariérové WC v blízkosti šatne, Poznámka: Pri rekonštrukcii je možné vytvoriť samostatnú bezbariérovú hygienickú kabínu (bezbariérovú kúpeľňu)	☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐
13. Rokovacie miestnosti , zasadačky	a) bezbariérový prístup z chodby a z kancelárie, b) aspoň jedno krídlo vstupných dverí musí byť široké min. 0,9 m, c) manévrovací priestor $\varnothing$ 1,5 m pre osobu na vozíku pri dverách, pri rokovacom stole, prezentačnom stole, pulte a pod., d) bezbariérový prístup na pódium (ak sa navrhuje), e) v auditóriu s pevne zabudovanými sedadlami sú vytvorené najmenej 2 vyhradené miesta pre osoby na vozíku Poznámka: vyhradené miesta pre osoby na vozíku musia byť situované v blízkosti únikových východov	☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐
14. Jedáleň	p) bezbariérový prístup do jedálne, q) aspoň jedno dverné krídlo má šírku 0,9 m, r) širšie uličky medzi stolmi (min. 0,9 m) umožňujúce pohyb osoby na vozíku a zasunutie sa pod stôl, Poznámka: Odporúča sa realizovať prístupné obslužné okienka/pulty vo výške cca 0,85 m	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐
15. Únikové trasy	Odporúčania, ktoré zvýšia bezpečnosť osôb so zdravotný postihnutím: a) v priestore chránenej únikovej cesty je vymedzený priestor na čakanie osôb, neschopných samostatného úniku, na asistenciu pri evakuácii a to na každom podlaží, b) k dispozícii je evakuačná stolička c) únikové východy sú široké najmenej 0,9 m,	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐
16. Rozptylové plochy, vonkajšie priestory	o) bezbariérový prechod do vonkajších priestorov určených na zhromaždenie zamestnancov a návštevníkov budovy, p) komunikácie majú spevnený povrch bez širokých škár, do ktorých by mohli zapadnúť kolieska, q) lavičky pri chodníkoch sú umiestnené na spevnenej ploche (nezužujú šírku chodníka),	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐
17. Prevádzk. priestory, dielne, archívy, sklady a p.	q) bezbariérový prístup do všetkých prevádzkových častí zariadenia, r) šírka dverí najmenej 0,8 m (optimálne 0,9m), s) manévrovací priestor $\varnothing$ 1,5 m pri vstupe a krížení komunikácií, voľný priestor medzi pracovným stolom a nábytkom min. 1,0 m t) pri vybavení pracovnou linkou alebo umývadlom riešenie s možnosťou zasunutia vozíka pod umývadlo či pult.	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐

Doplňujúce informácie:

(Uvedte vážne dôvody, prečo nie je niektorá požiadavka splnená)

VYHLÁSENIE O BEZBARIÉROVEJ PRÍSTUPNOSTI

ZDRAVOTNÍCKE ZARIADENIE - NOVOSTAVBA

(ABULANTNÉ ZARIADENIA, KDE NIE JE POTREBNÝ POHYB PACIENTOV NA LÔŽKU)

Zisťuje sa súlad so stavebnou legislatívou, najmä so stavebným zákonom, vyhláškou MŽP č. 532/2002 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o všeobecných technických požiadavkách na výstavbu a o všeobecných technických požiadavkách na stavby užívané osobami s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie a článkom 9 Prístupnosť Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím.

Príloha vyhlásenia: Situácia, pôdorysy všetkých podlaží a rezy v mierke 1:100, všetky pohľady v mierke 1:100, sekcie alebo prvky (potrebné na posúdenie bezbariérovej prístupnosti) v mierke 1:50 a všetky informácie o detailoch riešenia vrátane rozmerov okien, výšok miestností, rozmerov schodiska, rozmerov dverí, vstupov a výstupov.

Druh a umiestnenie stavby

novostavba

Názov stavby:	Druh stavby:
Adresa umiestnenia stavby:	Číslo parcely:
Číslo stavebného povolenia:	

15. Autor návrhu

Meno:	Priezvisko:	Tituly:
Telefón:	E-mail:	

Prehlasujem, že požiadavky na bezbariérovú prístupnosť sú realizované v súlade so stavebnou legislatívou a spĺňa štandardy uvedené v nasledujúcej tabuľke.

.....
Podpis autora návrhu, dátum

	Sú splnené tieto požiadavky? (dimenzovanie priestorov pre možný pohyb pacientov aj na lôžku)	áno	nie
1. Parkovani e	p) 4 % vyhradených parkovacích miest (3,5 m x 5 m), sú v blízkosti vstupu do budovy, q) vyhradené parkovacie miesto pre vozidlá záchranej služby (najmenej 2,5 m x 9 m pri parkovaní pozdĺž chodníka) r) zabezpečený je bezbariérový prístup z parkovacieho miesta na chodník (pomocou nájzdovej rampy),	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐
2. Chodníky	u) šírka chodníkov je najmenej 1,5 m (TP 048), odporúča sa 2 m, v) chodníky majú rovný povrch bez nerovností a škár, w) je vytvorený orientačný systém pre osoby so zrakovým postihnutím (napr. signálny/reliéfny pás pri vstupe do budovy), Poznámka: ak je potrebné prekonať výškový rozdiel, pri sklone chodníka väčšom ako 1:21, navrhujú sa rampy podľa bodu 5 a 6,	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐
3. Vstup do budovy	e) vstup do budovy je zabezpečený v úrovni chodníka pre peších bez výškových rozdielov, f) vstup je označený kontrastne a vnímateľne aj pre osoby so zrakovým postihnutím (signálny pás pred vstupom, akustický maják nad vstupom),	☐ ☐	☐ ☐
4. Vstupné dvere a priestory	t) pred dverami a v zádverí je voľná manévrovacia plocha $\varnothing$ 1,5 m, do ktorej nezasahuje dverné krídlo, u) svetlá šírka dverí je aspoň 0,9 m (optimálne 1,2m), pri dvojkřídlových dverách je aspoň jedno z krídel široké 0,9 m, v) dvere sú otvárateľné automaticky na fotobunku alebo na impulz pomocou tlačidla vo výške 0,8 m, w) presklené plochy dverí sú označené kontrastne oproti pozadiu vo výške 1,4 – 1,6 m, Poznámka: Odporúča sa aj bezbariérovo prístupný infopult/vrátnica (výška cca 0,85 m) s indukčnou slučkou,	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐
5. Parametre rampy (ak sa navrhuje)	- pozdĺžny sklon rampy je najviac 1:12 (8,3%), odporúča sa 1:15 (6,7 %), jj) dĺžka jedného ramena rampy je najviac 9 m, kk) svetlá šírka rampy je najmenej 1,6 m, odporúča sa 1,8 m, ll) voľná vodorovná manévrovacia plocha na začiatku a konci rampy je najmenej 1,5 m x 1,5 m, mm) odpočívadlo medzi ramenami rampy je dlhé najmenej 2 m Poznámka: ramená rampy musia byť priame, nie zatočené do oblúka! Pri zdravotníckych zariadeniach sa neodporúča realizovať rampy so sklonom väčším ako 1:12 (8,3%), pretože ich mnoho ľudí nedokáže prekonať samostatne,	☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐

6. Vybavenie rampy (ak sa navrhuje)	<ul style="list-style-type: none"> v) držadlá sú umiestnené po oboch stranách rampy (vo výške 0,9 m, prípadne aj v 0,75 m), w) vodiace tyče sú po oboch stranách rampy vo výške 0,3 m, alebo obruby proti vybočeniu do výšky 0,1 m (nie sú nutné pri plných zábradliach), x) zdrsnený a nešmykľavý povrch rampy, y) označenie začiatku a konca rampy farebne a povrchovo kontrastným varovným pásom <p>- Poznámka: Exteriérová rampa musí byť kvalitne odvodnená,</p>	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐
7. Trasy po budove	<ul style="list-style-type: none"> v) bezbariérový a plynulý prechod, chodby sa dimenzujú na prepravu osoby na vozíku, šírka chodby najmenej 1,5 m, w) odporúča sa realizovať bezprahové dvere, so svetlou šírkou najmenej 0,9 m, pri dvojkrídlových dverách je aspoň jedno z krídel široké 0,9 m, x) realizácia zábradlia/držadlá po oboch stranách schodiska, Poznámka: odporúčajú sa priebežné držadlá aj na podestách schodiska, na stenách chodieb a pod. 	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐
8. Riešenie výškových rozdielov v budove	<p>Výškový rozdiel v komunikačných priestoroch je bezbariérovo prekonaný jedným z týchto spôsobov:</p> <ul style="list-style-type: none"> - výtah s parametrami podľa bodu 9, - zabudovaná rampa s parametrami podľa bodov 5 a 6, <p>Poznámka: V novostavbe nie sú vhodné schodiskové plošiny, zvislé plošiny ani schodolezy!</p>	☐	☐
9. Výtah	<ul style="list-style-type: none"> jjj) výťahová kabína s rozmerom najmenej 1,1 m x 1,4 m, kkk) manévrovací plocha Ø 1,5 m pred výťahom, lll) svetlá šírka dverí do kabíny najmenej 0,9 m, mmm) ovládacie prvky výťahu vo výške 0,9 -1,2 m (vrátane prívolača výťahu), nnn) ovládacie zariadenia výťahu čitateľné aj hmatom (reliéfne a Braillove písmo), ooo) akustická informácia o polohe výťahu (pre osoby so zrakovým postihnutím), 	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
10. Orientačný systém	<ul style="list-style-type: none"> g) informačný panel vo vstupnom priestore, ak je panel dotykový, musí byť doplnený o alternatívu pre ľudí so zrakovým postihnutím (reliéfny plán a akustická informácia), h) jednoduché navádzanie užívateľov do jednotlivých oddelení pomocou systému vodiacich línií a farebných kontrastov, i) varovné pásy pred vstupom na ramená schodiska / rampy, j) výrazné označenie prvého a posledného schodu v každom ramene schodiska, k) výrazné označenie účelu miestnosti – veľké a kontrastné písmo odporúča sa aj Braillove písmo v úrovni dvernej kľučky vedľa dverí alebo na zárubni, ppp) farebné kódovanie jednotlivých prevádzkových častí, 	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

11. Vyšetrovne rehabilitácie , čakárne, lekárne a iné...	<p>dd) svetlá šírka vstupných dverí min. 0,9 m (optimálne 1,2m), pri dvojkrídlových dverách je aspoň jedno z krídel široké 0,9 m,</p> <p>ee) manévrovací priestor Ø 1,5 m pre osobu na vozíku pri dverách, pri stole, pri lôžku a pod.,</p> <p>ff) širšie uličky medzi nábytkom (min. 0,9 m),</p> <p>gg) umývadlo s možnosťou zasunutia vozíka /kolien pod umývadlo,</p> <p>hh) ak sú pri vyšetrovni / rehabilitácii / fyzioterapii a pod. prezliekacie kabíny, aspoň jedna z nich v každom bloku musí byť zväčšená s voľnou plochou Ø 1,5 m pre osobu na vozíku a širokou lavicou.</p> <p>Poznámka: Odporúča sa realizovať prístupné obslužné okienka/pulty vo výške cca 0,85 m, pulty majú byť vybavené prenosnou indukčnou slučkou. Zväčšená prezliekacia kabína by mala byť doplnená zdvíhacím zariadením, napr. koľajnicovým systémom.</p>	☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐
12. Bezbariér. toalety	<p>a) rozmery záchodovej kabíny sú najmenej 1,6 m x 1,8 m, odporúča sa aspoň 2 m x 2,1 m,</p> <p>b) dvere sú široké najmenej 0,9 m (odporúča sa 1 m), otvárajú sa smerom von zo záchodovej kabíny,</p> <p>c) vedľa WC misy je voľný priestor min. 0,8 m na zasunutie a presadnutie z vozíka, optimálne 0,8 m pri oboch stranách misy,</p> <p>d) sklopné držadlá sú po oboch stranách WC misy,</p> <p>e) umývadlo má podomietkový / úsporný sifón – umožňuje osobe na vozíku zasunutie nôh pod umývadlo,</p> <p>f) zrkadlo je vo vyhovujúcej výške pre sediacu aj stojacu osobu (v rozmedzí 1 m – 2 m od podlahy), alebo sklopné zrkadlo,</p> <p>g) všetky ovládacie prvky a doplnky sú výške najviac 1,2 m,</p> <p>h) zariadenie núdzového volania dostupné vo výške 0,4 m od podlahy (ovládateľné pri páde, v ležiacej polohe),</p>	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
13. Šatňa pre pacientov	<p>hh) svetlá šírka dverí min. 0,9 m,</p> <p>ii) voľný manévrovací priestor Ø 1,5 m v šatni,</p> <p>jj) široká lavica na prezliečenie v ležiacej polohe (napr. dĺžka 2 m, hĺbka 0,6 m, výška 0,5 m)</p> <p>kk) háčiky na zavesenie šiat v rôznych výškach (optimálne vo výškach 1,4 m a 1,2 m)</p> <p>ll) zariadenie núdzového volania dostupné vo výške 0,4 m,</p>	☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐
14. Umyváreň pre pacientov	<p>a) dvere široké 0,9 m (optimálnen 1,2m), dvojkrídlové dvere majú najmenej jedno krídlo široké 0,9 m,</p> <p>b) dvere sa otvárajú smerom von z priestoru,</p> <p>c) vedľa záchodovej misy je voľný priestor na zasunutie vozíka (môže to byť aj priestor bezbariérovej sprchy 1,4 m x 1,4 m),</p> <p>d) vaňa prístupná najmenej z troch strán,</p> <p>e) umývadlo s možnosťou zasunutia vozíka pod umývadlo (podomietkový alebo úsporný sifón),</p> <p>f) voľná podlahová plocha najmenej Ø 1,8 m,</p> <p>g) všetky ovládacie prvky sú vo výške najviac 1,2 m,</p> <p>h) zariadenie núdzového volania vo výške 0,4 m od podlahy,</p>	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

	Exteriér		
15. Exteriérov éplochy na oddych	spevnené chodníky vid' bod 2 b) lavice na sedenie spĺňajú tieto parametre: <ul style="list-style-type: none"> - lavice majú opierky na chrbát a ruky, - výška sedacej plochy je najmenej 0,45 m, - lavica je osadená na spevnenej ploche (nie v trávniku), - odporúčanie: vedľa lavice je spevnená plocha široká najmenej 1,2 m na zasunutie vozíka. 	☐	☐

Doplňujúce informácie:

(Uveďte vážne dôvody, prečo nie je niektorá požiadavka splnená)

VYHLÁSENIE O BEZBARIÉROVEJ PRÍSTUPNOSTI

ZDRAVOTNÍCKE ZARIADENIA - NOVOSTAVBY

(TYP ZARIADENIA, KDE SA PREPRAVUJÚ PACIENTI AJ NA LÔŽKU)

Zisťuje sa súlad so stavebnou legislatívou, najmä so stavebným zákonom, vyhláškou MŽP č. 532/2002 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o všeobecných technických požiadavkách na výstavbu a o všeobecných technických požiadavkách na stavby užívané osobami s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie a článkom 9 Prístupnosť Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím.

Príloha vyhlásenia: Situácia, pôdorysy všetkých podlaží a rezy v mierke 1:100, všetky pohľady v mierke 1:100, sekcie alebo prvky (potrebné na posúdenie bezbariérovej prístupnosti) v mierke 1:50 a všetky informácie o detailoch riešenia vrátane rozmerov okien, výšok miestností, rozmerov schodiska, rozmerov dverí, vstupov a výstupov.

16. Druh a umiestnenie stavby

novostavba

Názov stavby:	Druh stavby:
Adresa umiestnenia stavby:	Číslo parcely:
Číslo stavebného povolenia:	

17. Autor návrhu

Meno:	Priezvisko:	Tituly:
Telefón:	E-mail:	

Prehlasujem, že požiadavky na bezbariérovú prístupnosť sú realizované v súlade so stavebnou legislatívou a spĺňa štandardy uvedené v nasledujúcej tabuľke.

.....
 Podpis autora návrhu, dátum

	Sú splnené tieto požiadavky? (dimenzovanie priestorov pre možný pohyb pacientov aj na lôžku)	áno	nie
1. Parkovani e	s) 4 % vyhradených parkovacích miest (3,5 m x 5 m), sú v blízkosti vstupu do budovy, t) vyhradené parkovacie miesto pre vozidlá záchranej služby (najmenej 2,5 m x 9 m pri parkovaní pozdĺž chodníka) u) zabezpečený je bezbariérový prístup z parkovacieho miesta na chodník (pomocou nájzdovej rampy),	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐
2. Chodníky	x) šírka chodníkov je najmenej 1,5 m (TP 048), odporúča sa 2 m, y) chodníky majú rovný povrch bez nerovností a škár, Poznámka: ak je potrebné prekonať výškový rozdiel, pri sklone chodníka väčšom ako 1:21, navrhujú sa rampy podľa bodu 6 a 7,	☐ ☐	☐ ☐
3. Vstup do budovy	g) vstup do budovy je zabezpečený v úrovni chodníka pre peších bez výškových rozdielov, h) vstup je označený kontrastne a vnímateľne aj pre osoby so zrakovým postihnutím (signálny pás pred vstupom, akustický maják nad vstupom),	☐ ☐	☐ ☐
4. Vstupné dvere a priestory	x) pred dverami a v zádverí je voľná manévrovací plocha 2 m x 2 m, do ktorej nezasahuje dverné krídlo, y) svetlá šírka dverí je aspoň 1,2 m, pri dvojkrídlových dverách je aspoň jedno z krídel široké 0,9 m, z) dvere sú otvárateľné automaticky na fotobunku alebo na impulz pomocou tlačidla vo výške 0,8 m, aa) presklené plochy dverí sú označené kontrastne oproti pozadiu vo výške 1,4 – 1,6 m, Poznámka: Odporúča sa aj bezbariérovo prístupný infopult/vrátnica (výška cca 0,85 m) s indukčnou slučkou,	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐
5. Trasy po budove	y) bezbariérový a plynulý prechod, chodby sa dimenzujú na prepravu osoby na lôžku, z) odporúča sa realizovať bezprahové dvere, so svetlou šírkou najmenej 1,2 m, pri dvojkrídlových dverách je aspoň jedno z krídel široké 0,9 m, aa) realizácia zábradlia/držadlá po oboch stranách schodiska, Poznámka: odporúčajú sa priebežné držadlá aj na podestách schodiska, na stenách chodieb a pod.	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐

10. Výtah	<p>qqq) najmenej jedna zväčšená výtahová kabína s rozmerom min. 1,4 m x 2,2 m v každom bloku výťahov pre pacientov (ostatné výťahy môžu mať rozmer najmenej 1,1 m x 1,4 m),</p> <p>rrr) manévrovací priestor Ø 2,5 m pred zväčšeným výťahom,</p> <p>sss) svetlá šírka dverí do zväčšenej kabíny najmenej 1,2 m,</p> <p>ttt) ovládacie prvky výťahu vo výške 0,9 -1,2 m (vrátane privolávača výťahu),</p> <p>uuu) ovládacie zariadenia výťahu čitateľné aj hmatom (reliéfne a Braillove písmo),</p> <p>vvv) akustická informácia o polohe výťahu (pre osoby so zrakovým postihnutím),</p>	☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐
11. Vyšetrovne rehabilitácie , čakárne, lekárne a iné...	<p>ii) svetlá šírka vstupných dverí min. 1,2 m, pri dvojkridlových dverách je aspoň jedno z krídel široké 0,9 m,</p> <p>jj) manévrovací priestor Ø 1,5 m pre osobu na vozíku pri dverách, pri stole, pri lôžku a pod., odporúča sa Ø 1,8 m,</p> <p>kk) širšie uličky medzi nábytkom (min. 1,1 m),</p> <p>ll) umývadlo s možnosťou zasunutia vozíka /kolien pod umývadlo,</p> <p>mm) ak sú pri vyšetrovni / rehabilitácii / fyzioterapii a pod. prezliekacie kabíny, aspoň jedna z nich v každom bloku musí byť zväčšená s voľnou plochou Ø 1,5 m pre osobu na vozíku a širokou lavicou.</p> <p>Poznámka: Odporúča sa realizovať prístupné obslužné okienka/pulty vo výške cca 0,85 m, pulty majú byť vybavené prenosnou indukčnou slučkou. Zväčšená prezliekacia kabína by mala byť doplnená zdvíhacím zariadením, napr. koľajnicovým systémom.</p>	☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐
12. Bezbariér. toalety	<p>i) rozmery záchodovej kabíny sú najmenej 1,6 m x 1,8 m, odporúča sa aspoň 2 m x 2,1 m,</p> <p>j) dvere sú široké najmenej 0,9 m (odporúča sa 1 m), otvárajú sa smerom von zo záchodovej kabíny,</p> <p>k) vedľa WC misy je voľný priestor min. 0,8 m na zasunutie a presadnutie z vozíka, optimálne 0,8 m na oboch stranách misy,</p> <p>l) sklopné držadlá sú po oboch stranách WC misy,</p> <p>m) umývadlo má podomietkový / úsporný sifón – umožňuje osobe na vozíku zasunutie nôh pod umývadlo,</p> <p>n) zrkadlo je vo vyhovujúcej výške pre sediacu aj stojacu osobu (v rozmedzí 1 m – 2 m od podlahy), alebo sklopné zrkadlo,</p> <p>o) všetky ovládacie prvky a doplnky sú výške najviac 1,2 m,</p> <p>p) zariadenie núdzového volania dostupné vo výške 0,4 m od podlahy (ovládateľné pri páde, v ležiacej polohe),</p>	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐

13. Šatňa pre pacientov	mm) svetlá šírka dverí min. 0,9 m, optimálne 1,2 m, nn) voľný manévrovací priestor $\varnothing$ 1,5 m v šatni, oo) široká lavica na prezlečenie v ležiacej polohe (napr. dĺžka 2 m, hĺbka 0,6 m, výška 0,5 m) pp) háčiky na zavesenie šiat v rôznych výškach (optimálne vo výškach 1,4 m a 1,2 m) qq) zariadenie núdzového volania dostupné vo výške 0,4 m,	☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐
14. Umyváreň pre pacientov	i) dvere široké 1,2 m (na prepravu lôžka), dvojkrídlové dvere majú najmenej jedno krídlo široké 0,9 m, j) dvere sa otvárajú smerom von z priestoru, k) vedľa záchodovej misy je voľný priestor na zasunutie vozíka (môže to byť aj priestor bezbariérovej sprchy 1,4 m x 1,4 m), l) vaňa prístupná najmenej z troch strán, m) umývadlo s možnosťou zasunutia vozíka pod umývadlo (podomietkový alebo úsporný sifón), n) voľná podlahová plocha najmenej $\varnothing$ 1,8 m, o) všetky ovládacie prvky sú vo výške najviac 1,2 m, p) zariadenie núdzového volania sú vo výške 0,4 m od podlahy, Odporúča sa umýváreň doplniť stropným koľajnicovým systémom na prepravu imobilného pacienta do vane a pod.	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
	Lôžkové oddelenie		
15. Izby pre pacientov	u) bezbariérový prístup zo vstupnej haly / chodby / výťahu v) dvere široké 1,2 m, ak sú vyhotovené ako dvojkrídlové, tak jedno krídlo musí byť široké najmenej 0,9 m, druhé krídlo 0,3 m w) bezbariérová kúpeľňa podľa bodu 16, x) manévrovací priestor $\varnothing$ 1,5 m pred vstupom do kúpeľne, pri posteli, skrini a pod. Poznámka: Odporúča sa zabudovať stropný koľajnicový systém (napr. prehupovací) na prepravu imobilných pacientov	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐
16. Bezbariér. kúpeľňa	a) dvere široké najmenej 0,9 m, otvárajú sa smerom von z priestoru, b) toaleta má aspoň na jednej strane voľný priestor 0,8 m (môže to byť aj priestor sprchy = 1,4 m), c) toaleta má sklopné držadlá po oboch stranách, d) bezbariérová sprcha je realizovaná v úrovni podlahy, odvodnená do podlahového vpustu / žľabu (rozmer najmenej 1,4 m x 1,4 m), e) sprcha má zvislé a vodorovné držadlá a sprchovaciu stoličku f) umývadlo s možnosťou zasunutia vozíka pod umývadlo (podomietkový alebo úsporný sifón), g) všetky ovládacie prvky a doplnky sú výške najviac 1,2 m, h) tlačidlo núdzového volania vo výške 0,4 m od podlahy,	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

17. Umyváreň pre pacientov	a) dvere široké 1,2 m (na prepravu lôžka), dvojkrídlové dvere majú najmenej jedno krídlo široké 0,9 m, b) dvere sa otvárajú smerom von z priestoru, c) vedľa záchodovej misy je voľný priestor na zasunutie vozíka (môže to byť aj priestor bezbariérovej sprchy 1,4 m x 1,4 m), d) vaňa prístupná najmenej z troch strán, e) umývadlo s možnosťou zasunutia vozíka pod umývadlo (podmietkový alebo úsporný sifón), f) voľná podlahová plocha najmenej Ø 1,8 m, g) všetky ovládacie prvky sú vo výške najviac 1,2 m, h) zariadenie núdzového volania vo výške 0,4 m od podlahy,	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
	Exteriér		
18. Exteriérov éplochy na oddych	spevnené chodníky vid' bod 2 (optimálne vytvorená okružná trasa na prechádzky), c) lavice na sedenie spĺňajú tieto parametre: <ul style="list-style-type: none"> - lavice majú opierky na chrbát a ruky, - výška sedacej plochy je najmenej 0,45 m, - lavica je osadená na spevnenej ploche (nie v trávniku), - odporúčanie: vedľa lavice je spevnená plocha široká najmenej 1,2 m na zasunutie vozíka. 	☐	☐

Doplňujúce informácie:

(Uved'te vážne dôvody, prečo nie je niektorá požiadavka splnená)

VYHLÁSENIE O BEZBARIÉROVEJ PRÍSTUPNOSTI – ZDRAVOTNÍCKE ZARIADENIA – ZMENA STAVBY

Zisťuje sa súlad so stavebnou legislatívou, najmä so stavebným zákonom, vyhláškou MŽP č. 532/2002 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o všeobecných technických požiadavkách na výstavbu a o všeobecných technických požiadavkách na stavby užívané osobami s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie a článkom 9 Prístupnosť Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím.

Príloha vyhlásenia: Situácia, pôdorysy všetkých podlaží a rezy v mierke 1:100, všetky pohľady v mierke 1:100, sekcie alebo prvky (potrebné na posúdenie bezbariérovej prístupnosti) v mierke 1:50 a všetky informácie o detailoch riešenia vrátane rozmerov okien, výšok miestností, rozmerov schodiska, rozmerov dverí, vstupov a výstupov.

18. Druh a umiestnenie stavby

rekonštrukcia

nadstavba, prístavba

zmena účelu stavby

Názov stavby:	Druh stavby:
Adresa umiestnenia stavby:	Číslo parcely:
Číslo stavebného povolenia:	

19. Autor návrhu

Meno:	Priezvisko:	Tituly:
Telefón:	E-mail:	

Prehlasujem, že požiadavky na bezbariérovú prístupnosť sú realizované v súlade so stavebnou legislatívou a spĺňa štandardy uvedené v nasledujúcej tabuľke.

.....
 Podpis autora návrhu, dátum

	Sú splnené tieto požiadavky?	áno	nie
1. Parkovanie	v) 4 % vyhradených miest s rozmermi 3,5 m x 5 m, ktoré sú umiestnené najbližšie ku vstupu do budovy, w) vyhradené parkovacie miesto pre vozidlá záchrannej služby (najmenej 2,5 m x 9 m pri parkovaní pozdĺž chodníka) x) zabezpečený je bezbariérový prístup z parkoviska na chodník,	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐
2. Chodníky	z) šírka chodníkov je najmenej 1,5 m (TP 048), odporúča sa 2 m aa) chodníky majú rovný povrch bez nerovností a škár, bb) je vytvorený orientačný systém pre osoby so zrakovým postihnutím (napr. signálny/reliéfny pás pri vstupe do budovy),	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐
3. Vstup do budovy	Je bezbariérovo riešený. Ak je vo vstupných priestoroch výškový rozdiel, je bezbariérovo prekonaný jedným z týchto spôsobov: - zabudovaná rampa s parametrami podľa bodu 6 a 7, - zvislá zdvíhacia plošina alebo osobný výťah, - šikmá schodisková plošina (iba ak nie je iná možnosť), Poznámka: schodolez (prenosné zariadenie) nie je povolený!	☐	☐
4. Vstupné dvere a priestory	bb) pred dverami a v zádverí je manévrovacia plocha 1,5 m x 1,5 m, do ktorej nezasahuje dverné krídlo, cc) svetlá šírka dverného krídla je aspoň 0,9 m (optimálne 1,2 m), dvojkridlové dvere majú aspoň jedno krídlo široké 0,9 m. dd) presklené plochy dverí sú označené kontrastne oproti pozadiu vo výške 1,4 – 1,6 m, Poznámka: Vstupné dvere by mali mať automatické otváranie na fotobunku alebo na impulz (tlačidlo vo výške 1,2 m). Odporúča sa realizovať aj bezbariérovo prístupný infopult s indukčnou slučkou (výška pultu / okienka cca 0,85 m aspoň v jednom úseku).	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐
5. Trasy po budove	bb) bezbariérový a plynulý prechod do všetkých prevádzkových častí pre osoby na vozíku alebo pre prevoz osoby na lôžku, cc) odporúča sa realizovať bezprahové riešenie dverí (prípustná výška prahu 20 mm je pre mnohých prekážkou), dd) realizácia zábradlia/držadlá po oboch stranách schodiska, Poznámka: Odporúča sa realizovať držadlá priebežne po celej dĺžke schodiska aj na podestách, vhodné sú tiež držadlá na stenách chodieb.	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐

10. Orientačný systém	<p>r) informačný panel vo vstupnom priestore, ak je panel dotykový, musí byť doplnený o alternatívu pre ľudí so zrakovým postihnutím (reliéfny plán a akustická informácia),</p> <p>s) jednoduché navádzanie užívateľov do jednotlivých oddelení pomocou systému vodiacich línií a farebných kontrastov,</p> <p>t) varovné pásy pred vstupom na ramená schodiska / rampy,</p> <p>u) výrazné označenie prvého a posledného schodiskového stupňa v každom ramene schodiska,</p> <p>v) výrazné označenie účelu miestnosti – veľké a kontrastné písmo, odporúča sa aj Braillovo písmo v úrovni dvernej kľučky, vedľa dverí alebo na zárubni,</p> <p>w) farebné kódovanie jednotlivých prevádzkových častí,</p>	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
11. Vyšetrovne rehabilitácie, čakárne, lekárne a iné...	<p>nn) svetlá šírka vstupných dverí min. 0,9 m (optimálne 1,2 m),</p> <p>oo) manévrovací priestor $\varnothing$ 1,5 m pre osobu na vozíku pri infopulte, pri dverách, pri stole, pri lôžku a pod.,</p> <p>pp) širšie uličky medzi nábytkom (min. 0,9 m),</p> <p>qq) umývadlo s možnosťou zasunutia vozíka /kolien pod umývadlo,</p> <p>rr) ak sú pri vyšetrovni / rehabilitácii / fyzioterapii a pod. prezliekacie kabíny, aspoň jedna z nich v každom bloku musí byť zväčšená s voľnou plochou $\varnothing$ 1,5 m pre osobu na vozíku a širokou lavicou.</p> <p>Poznámky: Odporúča sa realizovať aj bezbariérovo prístupný infopult s indukčnou slučkou (výška pultu / okienka cca 0,85 m aspoň v jednom úseku). Kvôli ľahšej preprave je vhodné zväčšenú prezliekaciu kabínu doplniť stropným koľajnicovým zdvíhacím zariadením na prepravu pacienta do vyšetrovne, fyzioterapie a pod.</p>	☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐
12. Bezbariér. toalety	<p>i) rozmery záchodovej kabíny sú najmenej 1,6 m x 1,8 m, odporúča sa 2 m x 2,1 m (rozmer, ktorý povoľuje legislatíva pri rekonštrukcii je nepoužiteľný pre ľudí na elektrickom vozíku),</p> <p>j) dvere sú široké najmenej 0,9 m (odporúča sa 1 m), otvárajú sa smerom von zo záchodovej kabíny,</p> <p>k) vedľa WC misy je voľný priestor najmenej 0,8 m na zasunutie a presadenie z vozíka, optimálne po oboch stranách WC misy,</p> <p>l) sklopné držadlá sú po oboch stranách WC misy,</p> <p>m) umývadlo má podomietkový / úsporný sifón – umožňuje osobe na vozíku zasunutie nôh pod umývadlo,</p> <p>n) zrkadlo je vo vyhovujúcej výške pre všetkých (v rozmedzí 1 m – 2 m od podlahy), alebo sklopné zrkadlo,</p> <p>o) všetky ovládacie prvky a doplnky sú vo výške najviac 1,2 m</p> <p>p) zariadenie núdzového volania dostupné vo výške 0,4 m od podlahy (ovládateľné pri páde, v ležiacej polohe),</p>	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

13. Šatňa pre pacientov	rr) svetlá šírka dverí je najmenej 0,9 m (optimálne 1,2 m), ss) voľný manévrovací priestor najmenej $\varnothing$ 1,5 m, tt) široká lavica na prezlečenie v ležiacej polohe (napríklad dĺžka 2 m, hĺbka 0,6 m) uu) háčiky na zavesenie šiat v rôznych výškach (optimálne vo výškach 1,4 m a 1,2 m) vv) zariadenie núdzového volania dostupné vo výške 0,4 m,	☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐
14. Umyváreň pre pacientov (s vaňou)	h) dvere široké najmenej 0,9 m (optimálne 1,2 m), otvárajú sa smerom von z priestoru, i) vedľa záchodovej misy je voľný priestor na zasunutie vozíka (môže to byť aj priestor bezbariérovej sprchy 1,4 m x 1,4 m), j) vaňa prístupná najmenej z troch strán, k) umývadlo s možnosťou zasunutia vozíka pod umývadlo (podomietkový alebo úsporný sifón), l) voľná podlahová plocha najmenej $\varnothing$ 1,8 m, m) všetky ovládacie prvky sú vo výške najviac 1,2 m, n) zariadenie núdzového volania sú vo výške 0,4 m od podlahy, Poznámka: Pri rekonštrukcii je vhodné vytvoriť aj samostatnú bezbariérovú hygienickú kabínu s lavicou na prezliekanie, pričom kabína má rozmery najmenej 2,1 m x 2,5 m. Odporúča sa umýváreň doplniť stropným koľajnicovým systémom na prepravu imobilného pacienta do vane a pod.	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
	Lôžkové oddelenie		
15. Izby pre pacientov	y) bezbariérový prístup z chodby a z výťahu, z) dvere široké 1,2 m, ak sú vyhotovené ako dvojkridlové, jedno krídlo musí byť široké najmenej 0,9 m, druhé krídlo 0,3, aa) aspoň jedna izba s bezbariérovou kúpeľňou podľa bodu 16 na každom oddelení, bb) manévrovací priestor najmenej $\varnothing$ 1,5 m pred bezbariérovou kúpeľňou, pri posteli a pod. Poznámka: Odporúča sa stropný koľajnicový systém (napríklad tzv. prehupovací) na prepravu imobilných pacientov medzi miestnosťami.	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐
16. Bezbariérová kúpeľňa	i) dvere široké najmenej 0,9 m, otvárajú sa smerom von z priestoru, j) toaleta má aspoň na jednej strane voľný priestor 0,8 m (môže to byť aj priestor zasahujúci do bezbariérovej sprchy), k) toaleta má sklopné držadlá po oboch stranách, l) bezbariérová sprcha je realizovaná v úrovni podlahy (rozmer najmenej 1,4 m x 1,4 m), odvodnená do podlahového vpustu alebo odtokového žľabu, m) sprcha má zvislé a vodorovné držadlá a sprchovaciu stoličku n) umývadlo s možnosťou zasunutia vozíka pod umývadlo (podomietkový alebo úsporný sifón), o) všetky ovládacie prvky a doplnky sú výške najviac 1,2 m, p) tlačidlo núdzového volania vo výške 0,4 m od podlahy.	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

<p>17. Umyváreň pre pacientov (s vaňou)</p>	<p>a) dvere široké najmenej 0,9 m (optimálne 1,2 m), otvárajú sa smerom von z priestoru, b) vedľa záchodovej misy je voľný priestor na zasunutie vozíka (môže to byť aj priestor bezbariérovej sprchy 1,4 m x 1,4 m), c) vaňa prístupná najmenej z troch strán, d) umývadlo s možnosťou zasunutia vozíka pod umývadlo (podmietkový alebo úsporný sifón), e) voľná podlahová plocha najmenej Ø 1,8 m, f) všetky ovládacie prvky sú vo výške najviac 1,2 m, g) zariadenie núdzového volania sú vo výške 0,4 m od podlahy,</p> <p>Poznámka: Pri rekonštrukcii je vhodné vytvoriť aj samostatnú bezbariérovú hygienickú kabínu s lavicou na prezliekanie, pričom kabína má rozmery najmenej 2,1 m x 2,5 m. Odporúča sa umyváreň doplniť stropným koľajnicovým systémom na prepravu imobilného pacienta do vane a pod.</p>	<p>☐</p> <p>☐</p> <p>☐</p> <p>☐</p> <p>☐</p> <p>☐</p> <p>☐</p>	<p>☐</p> <p>☐</p> <p>☐</p> <p>☐</p> <p>☐</p> <p>☐</p> <p>☐</p>
	<p>Exteriér</p>		
<p>18. Exteriérové plochy na oddych</p>	<p>spevnené chodníky vid' bod 2 (optimálne vytvorená okružná trasa na prechádzky), d) lavice na sedenie spĺňajú tieto parametre: - lavice majú opierky na chrbát a ruky, - výška sedacej plochy je najmenej 0,45 m, - lavica je osadená na spevnenej ploche, - vedľa lavice je spevnená plocha široká najmenej 1 m na zasunutie vozíka alebo kočíka.</p>	<p>☐</p>	<p>☐</p>

Presne tak!!!

Doplňujúce informácie:

(Uvedte vážne dôvody, prečo nie je niektorá požiadavka splnená)